

Številka: 007-1010/2012
Ljubljana, dne
EVA: 2012-2030-0035
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o dedovanju– redni postopek – predlog za obravnavo
1. Predlog sklepov vlade:
Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 - ZUKN in 8/12) je Vlada Republike Slovenije na svoji ... seji dne ... sprejela sklep: »Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o dedovanju in ga predloži Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po rednem postopku.« Sklep prejmejo: – Državni zbor Republike Slovenije – Ministrstvo za pravosodje in javno upravo – Ministrstvo za finance – Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologije – Služba Vlade RS za zakonodajo
2.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:
Dr. Senko Pličanič, minister za pravosodje in javno upravo Helmut Hartman, državni sekretar Andreja Lang, v.d. generalne direktorice Direktorata za zakonodajo s področja pravosodja
2.b Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu Državnega zbora:
Dr. Senko Pličanič, minister za pravosodje in javno upravo Helmut Hartman, državni sekretar

Andreja Lang, v.d. generalne direktorice Direktorata za zakonodajo s področja pravosodja		
3. Gradivo se sme objaviti na svetovnem spletu:		DA
4.a Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem oziroma skrajšanem postopku v Državnem zboru RS z obrazložitvijo razlogov: /		
/		
4.b Predlog za skrajšanje poslovnih rokov z obrazložitvijo razlogov:		
/		
5. Kratek povzetek gradiva		
Predlog zakona ureja dedovanje (materialnopravna pravila o prehodu zapuščine s smrtjo zapustnika na njegove dediče) in ureditev zapuščine (procesna pravila o uveljavitvi dedne pravice dedičev, pravic voliljemnikov in drugih pravic glede zapuščine). Cilj predloga zakona je določiti pravila o ureditvi zapuščine, ki omogočajo učinkovitejšo in hitrejšo ureditev pravnih razmerij glede zapuščine in uveljavitev dednih pravic dedičev in pravic drugih oseb glede zapuščine. Za ureditev zapuščine bodo po predlagani ureditvi pristojni notarji. Notar uredi zapuščino, ki je predmet oporočnega dedovanja, tako kot izhaja iz oporoke (v skladu z oporočiteljevimi oporočnimi razpolaganji), če se dediči z dednim dogovorom ne sporazumejo drugače (na primer, ker priznajo zahteve za razveljavitev oporočnih razpolaganj zaradi prikrajšanja nujnega deleža). Morebitne dednopravne zahteve, s katerimi dediči izpodbijajo ureditev zapuščine v notarskem zapisu o dedovanju, morajo dediči uveljaviti sodno (z ustrezno tožbo) po izdaji notarskega zapisa o dedovanju. To je učinkovitejše od sedanje ureditve, po kateri se zapuščinski postopek v primeru spora o dednopravnih zahtevkih prekine, in se zapuščina uredi (izda sklep o dedovanju) šele po pravnomočnem končanju pravde. Materialnopravna pravila o dedovanju se usklajujejo s splošnimi pravili stvarnega prava, ki jih ureja Stvarnopravni zakonik in splošnimi pravili obligacijskega prava, ki jih ureja Obligacijski zakonik.		
6. Presoja posledic		
a)	na javnofinančna sredstva v višini, večji od 40 000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	na usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	DA
č)	na gospodarstvo, posebej na mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA
d)	na okolje, kar vključuje tudi prostorske in varstvene vidike	NE
e)	na socialno področje	NE
f)	na dokumenta razvojnega načrtovanja: – na nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja, – na razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – na razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	NE

7.a Predstavitev ocene finančnih posledic, višjih od 40 000 EUR

Predloga zakona nima finančnih posledic.

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t+1	t+2	t+3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) obveznosti za druga javna finančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a. Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta/Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t+1
SKUPAJ:				
II.b. Manjkajoče pravice porabe se bodo zagotovile s prerazporeditvijo iz:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta/Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t+1
SKUPAJ:				
II.c. Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov oz. povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t+1
SKUPAJ:				
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic, nižjih od 40 000 EUR				
/				
8. Predstavitev sodelovanja javnosti				
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja			DA	

/Če NE, navesti razlog za ne objavo:/		
/ Če DA: Datum objave: V razpravo so bili vključeni: Mnenja, predloge, pripombe so podali: Upoštevani so bili: - v celoti - v pretežni meri - delno - niso bili upoštevani, poročilo je bilo dano: Bistvena odprta vprašanja: - kot odprta vprašanja so ostala: /		
Javnost je bila vključena v pripravo gradiva v skladu z Zakonom o.....,kar je razvidno v predlogu predpisa./		
9. Predstavitev medresorskega usklajevanja		
/Gradivo je bilo poslano v medresorsko usklajevanje:		
/Datum pošiljanja:		
/Gradivo je usklajeno:	v celoti/v pretežni meri/delno	
	Bistvena odprta vprašanja:	
	Priložiti mnenja organov, s katerimi gradivo ni usklajeno/	
10. Gradivo je lektorirano		DA
11. Zahteva predlagatelja za		
a)	obravnavo neusklajenega gradiva	NE
b)	za nujnost obravnave	NE
c)	obravnavo gradiva brez sodelovanja javnosti	NE
12. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti		DA
13. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade		DA
14. Gradivo je pripravljeno na podlagi sklepa vlade št. ... z dne ...		
Dr. Senko Pličanič <i>minister</i>		

Predlog Zakona o dedovanju

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejetje predloga zakona

1.1. Ocena stanja

Področje dedovanja pri nas ureja Zakon o dedovanju (v nadaljevanju ZD).¹ Zakon je bil sprejet leta 1976, prvič dopolnjen leta 1978 nato pa šele več kot deset let kasneje. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju (ZD-B)² leta 2001 dednopravni sistem v Republiki Sloveniji ni bil bistveno spremenjen, saj je odpravil le temeljne, najbolj očitne neskladnosti dednopravne ureditve z novo državno ureditvijo in pravnim redom. Odpravljene ali redakcijsko popravljene so bile določbe zakona, ki so bile zastarele ali pa so vsebovale rešitve, pojme in poimenovanja, ki niso v skladu z veljavnim ustavnim in pravnim redom v Sloveniji. Novela zakona je odpravila tudi neskladje, ugotovljeno z odločbo Ustavnega sodišča, št. U-I-330/97-28 z dne 30.11.2000,³ s katero je Ustavno sodišče Republike Slovenije razveljavilo določbo 128. člena ZD, ki je urejala omejitev dedovanja premoženja osebe, ki je uživala socialno in drugo pomoč družbene skupnosti.

V Republiki Sloveniji je pravica do dedovanja zagotovljena z ustavo. Ustava jo zagotavlja poleg pravice do (zasebne) lastnine. Obe pravici sta v tako tesni zvezi (v teoriji se govori o akcesornosti dedovanja glede na lastnino), da je ustavnopravna garancija obeh določena v isti določbi (33. člen Ustave RS). Iz temeljne ustavne pravice do dedovanja izhaja zapustnikova pravica, da svobodno razpolaga s svojim premoženjem za primer smrti (oporočna avtonomija), za dediča pa pravica, da pridobi premoženje ob smrti zapustnika. Tako kot lahko posameznik za življenje svobodno uredi in oblikuje svoja pravna razmerja z drugimi pravnimi subjekti, lahko z razpolaganjem za primer smrti v načelu svobodno določi, na katero osebo (osebe) bo prešlo njegovo premoženje ob smrti. Oporočna svoboda je vidik avtonomije poslovne volje, ki velja v civilnem pravu.

V zapuščinskih postopkih želijo dediči hitro razpolagati z zapuščino ali njenimi deli, kot so na primer bančne vloge oziroma depoziti, vrednostni papirji, tudi nepremičnine in drugo. Tega niti najbolj hitri sodni zapuščinski postopki ne morejo zagotoviti. Zapuščinski postopek mora tedaj, kadar med dediči oziroma vsemi upravičenci do zapuščine ni spornih vprašanj, omogočiti, da se življenje zaradi prehoda zapuščine na dediče povsem nemoteno odvija naprej, ne da bi imeli dediči probleme zaradi nekajmesečnih postopkov. To še posebej velja, kadar je predmet zapuščine podjetje samostojnega podjetnika ali gospodarska družba z majhnim številom lastnikov. V takih primerih je treba takoj omogočiti normalno nadaljevanje opravljanja gospodarske dejavnosti, če so se dediči za nadaljevanje odločili, ali pa čimprejšnjo likvidacijo podjetja.

¹ Uradni list SRS, št. 15/76 in 23/78 ter Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 82/94-ZN-A, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ in 73/04 – ZN-C.

² Uradni list RS, št. 67/01.

³ Uradni list RS, št. 117/00.

1.2. Razlogi za sprejetje predloga zakona

1.2.1. Učinkovitejša pravila o ureditvi zapuščine

Eden glavnih problemov, s katerimi se srečuje slovensko pravosodje in prek njega tudi slovenska družba, so veliki zaostanki na sodiščih. Posledica teh zaostankov je zelo dolgo uveljavljanje pravic na različnih področjih, zlasti na področju premoženjskih pravic, pa tudi pravic iz osebnopravnih razmerij. Ob takšnem stanju se utemeljeno postavlja vprašanje, ali pri tako dolgih postopkih sploh lahko govorimo o učinkovitem pravnem varstvu pravic. Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu je že v več primerih⁴ odločilo, da slovenska sodišča ne odločajo v rokih, ki bi jih še lahko ocenili za razumne. To pa pomeni, da je bila posameznikom zaradi dolgotrajnega sojenja kršena pravica do sodnega varstva, ki jo na ustavni ravni zagotavlja 23. člen Ustave Republike Slovenije in prav tako pravica, ki jo zagotavlja 6. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah, ki govori o pravici do sojenja v razumnem roku.

Pregled statističnih podatkov o gibanju zadev na sodiščih sicer kaže, da je v zapuščinskih zadevah moč opaziti tendenco upadanja nerešenih zadev, vendar stanje na tem področju še vedno ni zadovoljivo. Na to problematiko opozarja tudi Varuh človekovih pravic RS (varuh), ki v svojem Letnem poročilu varuha za leto 2008 navaja primer, ko stranka (dedinja) v zapuščinskem postopku kar sedem let po očetovi smrti ni mogla razpolagati z zapuščino. Na podlagi poizvedb je varuh ugotovil, da je sodišče prvi narok v zadevi razpisalo po dobrih dveh letih, sklep o dedovanju pa je izdalo po skoraj sedmih letih od zapustnikove smrti⁵. Tudi Državno pravobranilstvo RS v Skupnem letnem poročilu o delu državnega pravobranilstva v letu 2008 navaja, da je v predhodnih postopkih⁶ v delo v tem letu prejelo 860 novih zadev, med katerimi so prevladovali zahtevki zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku (319 zadev v skupni vrednosti 6 milijonov eurov), najvišji znesek v višini 5.000 eurov pa je bil priznan v zadevi, ki se je nanašala na kršitev pravice do sojenja v razumnem roku v zapuščinskem postopku, ki je trajal več kot 13 let in se je obravnaval samo na eni stopnji⁷.

Za odpravljanje sodnih zaostankov so bili že sprejeti določeni ukrepi, zlasti ukrep Lukenda⁸, ki so sicer pokazali določene rezultate, vendar stanje na tem področju pri nas še vedno ni zadovoljivo. Zato je cilj predlaganega zakona rešitev problematike na področju dedovanja oziroma zapuščinskih postopkov, in sicer na način, da se pristojnost na tem področju prenese na javno službo - notariat. Tako bi v zapuščinskih zadevah, kjer med strankami ni spornih vprašanj glede obsega zapuščine, o položaju dedičev (zakonitih in oporočnih) ter o vseh drugih pravicah in pravnih razmerjih v zvezi z zapuščino, lahko razbremenili sodišča, po drugi strani pa strankam zagotovili hitrejše reševanje v dednopravnih zadevah. Na zapuščinske zadeve je z vidika razumnega trajanja posameznih zadev treba gledati drugače kot na večino drugih zadev, o katerih odločajo sodišča. Tudi v vseh primerljivih pravnih sistemih so notarji pooblaščen za vodenje postopka prehoda zapuščine na dediče, sodišča pa odločajo v primerih sporov v zvezi z zapuščino. Institut notarja (latinski tip) pozna 21 držav članic Evropske unije. Edini državi, ki imata notarje, pa le-ti nimajo večjih pristojnosti v zapuščinskih postopkih, sta Bolgarija (pristojne so občine) in Slovenija.

Sodni postopki naj služijo razreševanju sporov in sodnemu urejanju tistih pravnih razmerij, ki so ključna za nemoteno odvijanje pravnega prometa (vodenje zemljiških knjig, sodnih registrov itd). Za urejanje prehoda zapuščine z zapustnika na dediče pa ni nujno, da bi se ta prehod ugotovil v sodnem postopku. Po sedanji ureditvi v ZD se prehod zapuščine na dediče ugotavlja v zapuščinskem postopku kot vrsti sodnega nepravdnega postopka. Takšna ureditev ni najbolj učinkovita, če med dediči nastane spor o določenem dednopravnem zahtevku. V takem primeru mora sodišče prekiniti zapuščinski postopek in dediča napotiti, da v pravdi doseže ugotovitev vsebine spornega razmerja. Zapuščinski postopek lahko nadaljuje šele po pravnomočnosti sodbe, s katero je ugotovljena vsebina tega razmerja. Trajanje teh pravnih postopkov pa je praviloma dolgotrajno. Pogosto se zgodi, da potem, ko po nekaj letih dedič doseže pravnomočno sodbo o

⁴ Primer Lukenda v. Slovenia, www.coe.si, 17.6.2007.

⁵ http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Varuh_LP-2008.pdf, str. 89.

⁶ Po 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu mora tisti, ki ima namen začeti pravdni ali drug postopek proti subjektu, ki ga zastopa Državno pravobranilstvo, predhodno predlagati Državnemu pravobranilstvu, naj se sporno razmerje reši pred uvedbo pravnega ali drugega postopka.

⁷ http://www.dp-rs.si/fileadmin/dp.gov.si/pageuploads/Skupno_letno_porocilo_2008.pdf, str. 11-12.

⁸ http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/projekt_Lukenda.pdf.

ugotovitvi vsebine spornega razmerja (na primer o pravnomočni zavrnitvi zahtevka za razveljavitev oporoke) in sodišče nadaljuje prekinjeni zapuščinski postopek, med dediči nastane spor o dodatnem vprašanju (na primer o prikrajšanju nujnega deleža). Zato mora sodišče znova prekiniti zapuščinski postopek.

Predloga zakona določa pravila o ureditvi zapuščine, ki omogočajo učinkovitejšo in hitrejšo ureditev pravnih razmerij glede zapuščine in uveljavitev dednih pravic dedičev in pravic drugih oseb glede zapuščine. To je hkrati ključni razlog za njegovo sprejetje.

1.2.2. Pristojnosti notarjev po veljavni slovenski dednopravni ureditvi

Notarji opravljajo javno službo. Notariat je v okviru pravosodnega sistema javna služba, katere delovna področja in pooblastila določa zakon (drugi odstavek 137. člena Ustave RS). Po (ponovni) uvedbi notariata v slovenski pravosodni sistem leta 1994 je med subjekte zapuščinskega postopka treba šteti tudi notarje.

Zakon o notariatu⁹ (v nadaljevanju ZN) pooblašča notarje, da v zvezi z dedovanjem opravljajo naslednja dejanja oziroma jim daje naslednje pristojnosti:

- sestavljanje notarskih zapisov o oporokah,
- sestavljanje sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju in
- sestavljanje dednih izjav¹⁰.

Poleg tega so notarji pooblašчени, da v zapuščinskem postopku na podlagi naloga zapuščinskega sodišča opravijo popis in cenitev zapustnikovega premoženja ter sprejmejo v hrambo zapustnikovo premoženje ali njegov del, če zaradi zavarovanja tako odloči zapuščinsko sodišče. Ta dejanja opravljajo notarji po določbah Zakona o dedovanju (71. člen v povezavi z 2. členom ZN).

Nadaljnja pooblastila so notarji dobili z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o notariatu (ZN-E) iz leta 2006¹¹. Notarji lahko opravljajo vse oblike alternativnega reševanja sporov, izvajajo po nalogu sodišč opravila, ki se jim lahko odstopijo na podlagi zakona in izvajajo druga opravila, za katera jih pooblašča zakon (prvi odstavek 2. člena ZN). V okviru ukrepov za zavarovanje zapuščine je bil z ZN-E dodatno sprejet tudi ukrep, da sodišče notarja lahko imenuje za skrbnika zapuščine (tretji odstavek 71. člena ZN).

Pomembna novost je bila tudi uvedba centralnega registra oporok, ki se vodi kot informatizirana baza podatkov. V njem so shranjeni podatki o vseh zapisanih oporokah, razen tistih, ki jih je posameznik napisal sam in jih tudi samostojno hrani. V centralnem registru oporok se tako vodijo oporoke, sestavljene v obliki notarskega zapisa, oporoke, ki so shranjene pri notarju, oporoke, ki jih sestavi odvetnik ali so mu izročene v hrambo, sodne oporoke in oporoke, izročene v hrambo sodišču na podlagi določb ZD. Notarji, sodniki in odvetniki, ki bodisi sestavljajo oporoke ali jih sprejemajo v hrambo, so dolžni najkasneje v 15 dneh po času, ko je bila oporoka sestavljena ali sprejeta v hrambo, posredovati Notarski zbornici zahtevo za vpis v centralni register oporok (108.b člen ZN)¹².

Iz spodnjih tabel so razvidni podatki o številu zadev v letih 2008, 2009, 2010 in 2011 za t. i. dednopravne pogodbe, sporazume o odpovedi neuvedenemu dedovanju in oporoke:

Vrste zadev v letu 2008	skupno	povprečno na notarja
izročilne pogodbe	1480	15,10
pogodbe o dosmrtnem preživljanju	1058	10,80
pogodbe o preužitku	707	7,21
darilne pogodbe za primer smrti	225	2,30

⁹ Uradni list RS, št. 2/07-UPB3, 33/2007-ZSReg-B in 45/2008.

¹⁰ Členi 46, tretja točka prvega odstavka 47. in 49. ZN.

¹¹ Uradni list RS, št. 115/06.

¹² Prof. dr. Karel Zupančič, prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, tretja, spremenjena in dopolnjena izdaja, Uradni list Republike Slovenije, 2009, strani 267–279.

sporazumi o odpovedi neuvedenemu dedovanju	510	5,20
oporoke	1243	12,68
SKUPAJ	5223	53,30

Vrste zadev v letu 2009	skupno	povprečno na notarja
izročilne pogodbe	1413	15,19
pogodbe o dosmrtnem preživljanju	1097	11,80
pogodbe o preužitku	834	8,97
darilne pogodbe za primer smrti	47	0,51
sporazumi o odpovedi neuvedenemu dedovanju	443	4,76
oporoke	1090	11,72
SKUPAJ	4924	52,95

Vrste zadev v letu 2010	skupno	povprečno na notarja
izročilne pogodbe	1428	15,35
pogodbe o dosmrtnem preživljanju	1097	11,69
pogodbe o preužitku	834	8,96
darilne pogodbe za primer smrti	47	0,51
oporoke	1227	13,19
SKUPAJ	5094	54,77

Vrste zadev v letu 2011	skupno	povprečno na notarja
izročilne pogodbe	1997	21,47
pogodbe o dosmrtnem preživljanju	1109	11,92
pogodbe o preužitku	983	10,57
sporazumi o odpovedi neuvedenemu dedovanju	640	6,88
oporoke	1183	12,72
SKUPAJ	5912	63,57

V našem pravnem sistemu notarji v zapuščinskem postopku nimajo pomembnejših javnih pooblastil, medtem ko so po vseh primerljivih evropskih sistemih lahko najmanj pooblaščenca sodišča za urejanje pomembnih zapuščinskih vprašanj in opravljanje opravil, ki sodijo v okvir zapuščinskega postopka ali pa celo opravljajo sodno funkcijo. Naš sistem, ki na ustavni ravni opredeljuje notariat, je na eni strani opredelil notariat v ustavi kot javno službo, vendar pa notariatu na drugi strani ni podelil pomembnejših javnih pooblastil.

Notarji so nekatere svoje pristojnosti izgubili. Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravnem postopku¹³ so notarji izgubili pomembna pooblastila pri overitvah podpisov, prepisov in kopij, kar je pri številnih notarjih (predvsem v manjših krajih) zmanjšalo pripad zadev za več kot polovico. Leta 2005 je bila notarska tarifa občutno znižana, kar je dodatno zaostriло gospodarski položaj notarjev. K zaostritvi položaja notarjev z manjšim obsegom dela pa je vplivalo tudi zvišanje števila notarskih mest z 68 na 99.

Seveda glavni razlog za uveljavitev večjih pooblastil notarjev v zapuščinskih postopkih ne more biti izguba njihovih pooblastil na nekaterih drugih področjih in vprašanje, kako bo mogoče glede na omejena pooblastila še materialno zagotoviti sredstva za opravljanje notariata kot javne služba. Vsekakor pa je lahko tudi ta vidik eden od razlogov za razširitev notarjevih pooblastil pri urejanju postopkov prehoda zapuščine na dediče. Na eni strani obstaja notariat kot javna služba, ki jo skržena javna pooblastila ogrožajo, na drugi strani pa v našem pravnem sistemu, v nasprotju s skoraj vsemi drugimi evropskimi državami, kjer poznajo

¹³ Uradni list RS, št. 73/04.

notariat kot javno službo, notarji v zapuščinskem postopku nimajo skoraj nikakršnih pooblastil. Če država ustanovi neko javno službo, ji mora dati tudi ustrezna pooblastila.

1.2.3. Uskladitev pravil dednega prava s splošnimi pravili stvarnega in obligacijskega prava

Sedanji ZD je bil sprejet v času, ko so se za obligacijska in stvarnopravna razmerja uporabljali prejšnji predpisi Občnega državlanskega zakonika. Zato je materialnopravna pravila o dedovanju (pravnih posledicah prehoda zapuščine na dediče) treba uskladiti s:

- splošnimi pravili stvarnega prava, ki jih ureja Stvarnopravni zakonik (v nadaljevanju: SPZ),¹⁴ in
- splošnimi pravili obligacijskega prava, ki jih ureja Obligacijski zakonik (v nadaljevanju: OZ).¹⁵

2. Cilji, načela in poglavitne rešitve predloga zakona

2.1. Splošno

Predlog zakona ureja dedovanje (materialnopravna pravila o prehodu zapuščine s smrtjo zapustnika na njegove dediče) in ureditev zapuščine (procesna pravila o uveljavitvi dedne pravice dedičev, pravic volilojemnikov in drugih pravic glede zapuščine). Cilj predloga zakona je določiti pravila o ureditvi zapuščine, ki omogočajo učinkovitejšo in hitrejšo ureditev pravnih razmerij glede zapuščine in uveljavitev dednih pravic dedičev in pravic drugih oseb glede zapuščine.

2.2. Dedovanje

Dedovanje je prehod zapuščine posameznega zapustnika ob njegovi smrti na njegove pravne naslednike. To pravno posledico (prehod vseh zapustnikovih premoženjskih pravic na njegove dediče kot univerzalne pravne naslednike) povzroči pravno dejstvo zapustnikove smrti. Pri ureditvi dedovanja predlog zakona sledi istim načelom kot veljavni zakon. Najpomembnejša med njimi so:¹⁶

- **Svoboda oporočnega razpolaganja**, ki je izraz splošnega načela avtonomije poslovne volje, ki velja v civilnih pravnih razmerjih (primerjaj 3. člen OZ). Zapustnik lahko z oporoko kot pravnim poslom za primer smrti prosto razpolaga s svojimi premoženjskimi pravicami. Pri tem je omejen le s kogentnimi pravili o nujnem deležu.
- **Dedovanje v družini**. Če zapustnik ni napravil oporoke ali če z oporoko ni razpolagal z vsemi svojimi premoženjskimi pravicami, se preostala zapuščina deduje po zakonitih dednih redih, ki temeljijo na bližini sorodstvenega razmerja z zapustnikom.
- **Univerzalno pravno nasledstvo**, ki pomeni, da na dediče preide zapuščina že z nastopom pravnega dejstva zapustnikove smrti, ne da bi bil potrebno posebno pravno dejanje njenega prenosa na dediče. Dediči v razmerju do upnikov odgovarjajo za vse zapustnikove obveznosti.

Pravno posledico dedovanja (prehod zapuščine na zapustnikove dediče) povzroči zapustnikova smrt. Kakšna je vsebina te pravne posledice pa je odvisno od tega, ali je zapustnik napravil oporoko.

Če je zapustnik napravil oporoko, je ta oporoka pravni temelj dedovanja premoženjskih pravic, s katerimi je zapustnik razpolagal z njo (prvi odstavek 5. člena predloga zakona). Pri oporočnem dedovanju na posamezno osebo, ki jo je oporočitelj v oporoki določil za dediča, preide lastninska pravica na tisti stvari ali tista druga zapustnikova premoženjska pravica, ki je v njegovo korist določena v oporoki, in do deleža, določenega v oporoki v njegovo korist (drugi odstavek 7. člena predloga zakona).

Če zapustnik ni napravil oporoke ali če z njo ni razpolagal s celotno zapuščino, se za dedovanje zapuščine oziroma tistega dela zapuščine, s katerim zapustnik ni razpolagal z oporoko, uporabljajo pravila o zakonitem dedovanju (dedovanju po zakonitem dednem redu). Pri zakonitem dedovanju na posameznega zakonitega

¹⁴ Uradni list RS, št. 87/02.

¹⁵ Uradni list RS, št. 97/07 – UPB1.

¹⁶ Karel Zupančič, Viktorija Žnidaršič Skubic, Dedno pravo, tretja, spremenjena in dopolnjena izdaja, Uradni list Republike Slovenije, 2009, strani 27 in 32–38.

dediča preide vsaka lastninska pravica ali druga zapustnikova premoženjska pravica, ki je predmet zakonitega dedovanja, do idealnega deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu (četrty odstavek 7. člena predloga zakona).

2.3. Ureditev zapuščine

Pravne posledice dedovanja nastanejo z nastopom pravnega dejstva zapustnikove smrti. Zato ureditev zapuščine pomeni ugotovitev vsebine teh pravnih posledic, in sicer:

1. ugotovitev, lastninska pravica na katerih stvareh in katera zapustnikova druga premoženjska pravica spada v zapuščino (primerjaj prvi odstavek 2 člena predloga zakona),

2. ugotovitev zapuščinskih deležev, ki so jih posamezni dediči pridobili na posameznih lastninskih ali drugih zapustnikovih premoženjskih pravicah, ali na posameznih izvedenih stvarnih pravicah, ustanovljenih v njihovo korist z oporoko, ob upoštevanju dednopravnih zahtevkov, ki jih uveljavljajo posamezni dediči (primerjaj 7. člen predloga zakona),

3. ugotovitev pravic voliljemnikov do volil in pravic drugih oseb, ki jih te osebe uveljavljajo z drugimi zahtevki glede zapuščine.

Pri določitvi pravil o ureditvi zapuščine predlog zakona sledi zlasti naslednjim načelom:

- **Načelo vse na enem mestu** se uresničuje s pravili, po katerih mora notar (po uradni dolžnosti) pridobiti podatke o dedičih, o tem ali je zapustnik napravil oporoka in o premoženjskih pravicah, katerih imetnik je bil zapustnik ob svoji smrti, iz javnih knjig, registrov in drugih evidenc. Zato dedičem teh podatkov ni treba več sporočati matičarju. Hkrati notar po ureditvi zapuščine zagotovi, da se izvedejo vsi vpisi oziroma prenosi zapustnikovih premoženjskih pravic v korist dedičev na podlagi notarskega zapisa o dedovanju.
- **Načelo nesporne ureditve zapuščine** zahteva, da se dediči sporazumejo o morebitnih dednopravnih zahtevkih, ki so med njimi sporni. Zato mora notar v postopku notarske ureditve zapuščine dedičem pojasniti pomen posameznih zahtevkov in jim pomagati, da se sporazumejo o morebitnih spornih zahtevkih glede zapuščine.
- **Načelo koncentracije sodnega uveljavljanja dednopravnih zahtevkov** se uresničuje s pravili po katerih mora dedič, ki sodno uveljavlja dednopravni zahtevek, hkrati uveljaviti tudi ustrezen stvarnopravni (petiorni) zahtevek ali kondikcijski (povračilni) zahtevek, s katerim uveljavlja lastninsko pravico ali drugo premoženjsko pravico, ki je predmet njegovega dednopravnega zahtevka.

Notar z notarskim zapisom o dedovanju uredi zapuščino tako, da po pravilih, določenih v 207. do 212. členu predloga zakona:

1. ugotovi, katere zapustnikove premoženjske pravice spadajo v zapuščino, in
2. ugotovi pravice dedičev in drugih oseb glede teh pravic.

Notar uredi zapuščino, ki je predmet zakonitega dedovanja tako, da:

- kot zakonite dediče upošteva dediče, razmerje katerih z zapustnikom je izkazano z javno listino (z izpisom iz matične evidence ali CRP ali s pravnomočno sodbo o ugotovitvi očetovstva oziroma materinstva),
- zakonite zapuščinske deleže določi v višini dednih deležev (na podlagi zakonitega dednega reda), če se zakoniti dediči z dednim dogovorom ne sporazumejo drugače (na primer, ker priznajo zahtevke za vračunanje daril ali volil).

Notar uredi zapuščino, ki je predmet oporočnega dedovanja, tako kot izhaja iz oporoke (v skladu z oporočiteljevimi oporočnimi razpolaganji), če se dediči z dednim dogovorom ne sporazumejo drugače (na primer, ker priznajo zahtevke za razveljavitev oporočnih razpolaganj zaradi prikrajšanja nujnega deleža).

Morebitne dednopravne zahtevke, s katerimi dediči izpodbijajo ureditev zapuščine v notarskem zapisu o dedovanju, morajo dediči uveljaviti sodno (z ustrežno tožbo) po izdaji notarskega zapisa o dedovanju. To je učinkovitejše od sedanje ureditve, po kateri se zapuščinski postopek v primeru spora o dednopravnih zahtevkih prekine, in se zapuščina uredi (izda sklep o dedovanju) šele po pravnomočnem končanju pravde. Tožnikova pravica pa je učinkovito pravno varovana z zaznambo izbrisne tožbe (glej tudi obrazložitev k 147.

členu predloga zakona) in z začasnimi ukrepi, ki jih lahko predlaga z začasno odredbo pred vložitvijo tožbe ali v pravdi (primerjaj 166. člen predloga zakona).

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javna finančna sredstva

Za uveljavitev predloga zakona ne bo treba zagotoviti dodatnih finančnih sredstev v državnem proračunu.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOGA ZAKONA PREDVIDEVA RABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona ne predvideva porabe proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet.

5. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenost predlagane ureditve v pravi Evropske unije

5.1 Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

V primerjalno pravnem pregledu so prikazane ureditve v Avstriji, Franciji, na Madžarskem, v Nemčiji in na Hrvaškem.

Že v izhodišču moramo ločevati med tremi možnimi načini sodelovanja notarja pri reševanju zapuščinskih zadev. Notar lahko v zapuščinski zadevi opravlja svoboden poklic in v okviru javnih pooblastil samostojno sestavlja javne listine, katerih vsebina je urejanje dednih vprašanj. Po drugi možnosti notar, ki opravlja svoboden poklic, na podlagi sodnega naloga opravi zapuščinski postopek kot sodni pooblaščenec. V sistemu državnega notariata pa je notar kot državni organ neposredno nosilec funkcije pravnega urejanja prehoda zapuščine na dediče, včasih pa lahko opravlja celo funkcijo sodnega odločanja (kadar urejanje prehoda zapuščine na dediče uvrščamo v krog opravljanja sodne funkcije). V prvem primeru njegova uradna moč izvira iz javnih pooblastil, da lahko izdaja javne listine, v drugem primeru njegova uradna moč, poleg tega, da temelji na javnih pooblastilih iz zakona, izvira še iz sodnega naloga, v tretjem primeru pa izvršuje notar kot rečeno celo sodno funkcijo.

5.1.1 Avstrija

5.1.1.1 Razmerje med sodiščem in notarji v zapuščinskem postopku

V nasprotju s sistemom »ipso iure« prehoda dediščine na dediče v trenutku smrti, avstrijska ureditev dedovanja temelji na načelu prisoditve dediščine dedičem (797. par. ABGB). Nihče ne pridobi dediščine avtomatično, temveč šele s prisojilom – sodno izročitvijo v last in posest, če je pred tem podal dedno izjavo o sprejemu dediščine. To načelo je bilo izpeljano tudi pri ureditvi zapuščinskega postopka v zakonu iz leta 1854. Isto izhodišče je zaradi upoštevanja pomembne tradicije obdržal tudi nov avstrijski zakon o nepravdnem postopku (v nadaljevanju AZNP, Außerstreitgesetz, 12.12.2003, št. 111).

Nov zakon notarske pristojnosti v zapuščinskih zadevah še razširja. Takoj na začetku je treba omeniti tudi Zakon o sodnih pooblaščenih, ki je bil zaradi AZNP spremenjen (Gerichtskommissärsgesetz, v nadaljevanju GKG, z dne 11.11.1970, 12.12.03, št. 112). GKG določa obvezen prenos pristojnosti v zapuščinskih zadevah na notarje, ki v tej vlogi nastopajo kot sodni pooblaščenec. Opravljajo vsa potrebna uradna dejanja od smrtovnice dalje, razen izdaje odločb, za katere je pristojno sodišče. Pravilnik o razdeljevanju zapuščinskih zadev med notarje zagotavlja čimbolj enakomerno sodelovanje vseh notarjev pri opravljanju zadev sodnega komisariata.¹⁷

Čeprav je bil prenos na notarje obvezen, je po stari zakonodaji moralo sodišče notarja v vsakem posameznem primeru posebej pooblastiti za opravo dejanj zapuščinskega postopka. Po novem pa je uveljavljena direktna zakonska pristojnost notarjev in poseben pooblastilni sklep ni več potreben. Kljub temu še vedno velja, da se sodni zapuščinski postopek uvede po uradni dolžnosti. Sodišča morajo zato biti

¹⁷ Wilhelm Kremzow, Die Verteilungsordnung für das Gerichtskommissariat, Österreichische Notariats- Zeitung, 1.104, 5/72, stran 74 in naslednje.

nemudoma in dosledno obveščena o vseh smrtnih primerih, ki se pripetijo v njihovem okrožju. Zapuščinski postopek se uvede po uradni dolžnosti, takoj ko sodišče na podlagi javne listine ali na drug nedvoumen način izve za smrtni primer. Če se premoženje nahaja v tujini, se postopek uvede le na predlog stranke, ki svojo pravico iz zapuščine izkaže za verjetno (143. par. AZNP).

Sodišče nato o uvedbi postopka obvesti notarja, ki sestavi smrtovnico in opravlja dejanja predhodnega in glavnega postopka. Svojo izločitev lahko doseže samo iz določenih upravičenih razlogov, ki jih navaja GKG. Tako sodišče kot notar oba delujeta v javnem interesu. Ni pa uveljavljeno načelo hierarhičnega odnosa, ki je značilno za odnos med različnimi organi v javni sferi. Notar ni v službenem razmerju do sodišča. Očitno torej gre za razmerje "sui generis", pri katerem pridejo smiselno v poštev tako principi civilnopravnega kot javnopravnega področja.¹⁸

Stranke se lahko na notarja obrnejo še preden je za postopek izvedel od sodišča, ker je določena direktna pristojnost notarja za zavarovanje zapuščine in drugih dejanj predhodnega postopka. V takih primerih mora notar nemudoma sporočiti sodišču, da so nastopili pogoji za uvedbo zapuščinskega postopka.

Stranke vse navedbe v zapuščinskem postopku neposredno sporočajo sodnemu pooblaščenцу, razen v primeru pisnega urejanja zapuščinske zadeve (3. par. GKG). Kot pravočasne pa se štejejo tudi vloge, ki so bile namesto neposredno sodnemu pooblaščenцу posredovane sodišču. Stranke, ki enotno in sporazumno nastopajo, smejo same sestaviti in pripraviti izjave, pomembne za postopek ter podati še druge predloge ali potrdila v pisni obliki neposredno pri sodišču. Stranke si smejo za to najeti pravnega pooblaščenca. Sodišče pa mora, tudi v primerih, ko stranke pisno same pripravijo podlago za odločanje v zapuščinski zadevi, pooblastiti notarja, če pisмено gradivo strank ali njihovih pooblaščenцев, ki pa niso odvetniki ali notarji, ne zadostuje za ustrežno rešitev zadeve, pomanjkljivosti pa na enostaven način ni mogoče odpraviti. Tako ukrepa sodišče tudi, če stranke ne odpravijo pomanjkljivosti svojega pisnega gradiva v roku, ki jim ga je dodelilo sodišče. Stranke imajo torej samo v tem omejenem obsegu možnost izključiti notarsko pristojnost in zadržati pristojnost za izvedbo zapuščinskega postopka pri sodišču.

Pravna sredstva, odgovori na njih, in druge vloge, ki terjajo sodno odločitev, se naslovijo na sodišče, za pravočasne pa se štejejo tudi, če jih je stranka naslovila na sodnega pooblaščenca, ki mora tako vlogo nemudoma posredovati sodišču (144. par. AZNP).

Nov AZNP sedaj neposredno pooblašča notarja za sestavo smrtovnice. Pri tem mora upoštevati vse pomembne podatke za ureditev dedovanja. Zakon mu neposredno daje tudi pooblastilo za izvedbo ukrepov zavarovanja zapuščine (zapečatenje, ureditev hrambe) in drugih nujnih opravil. Tudi pri popisu in cenitvi zapuščine ima notar enaka neposredna zakonska pooblastila kot pri sestavi smrtovnice (168. par. AZNP).

Vsakdo, ki hrani pri sebi izjave poslednje volje ali pogodbe z dednopravnimi posledicami glede umrle osebe, jih je takoj, ko izve za smrt, dolžan izročiti notarju. Notar jih prevzame z zapisnikom, iz katerega izhajajo tudi njegove ugotovitve glede pristnosti predloženih listin in druge pomembne okoliščine. Overjen izvod listine je treba vložiti v zapuščinski spis. Strankam, ki jim gredo kakšne pravice iz dedovanja, se izročijo neoverjene kopije listin.

Notar tudi poskrbi za zapis ustne oporoke, na podlagi izjav dveh prič. V skladu s pravili notarskega poslovanja notar vsa zapuščinska vprašanja obravnava s strankami in izvede zapuščinsko obravnavo.

Če ni aktivne zapuščine, ali aktiva ne presega 4000 eurov in niso potrebni vpisi v javne knjige, se zapuščinska obravnavo ne opravi, razen, če upravičene osebe obravnavo posebej predlagajo. Ob dejstvu, da nastopa notar v zapuščinskem postopku kot sodni pooblaščenec, si moramo zastaviti vprašanje, v kakšnem obsegu lahko notar uporablja procesna sredstva in v kakšnih mejah sploh lahko vodi zapuščinski postopek. Dalje je treba ugotoviti, v kakšnih okvirih je notar kot sodni pooblaščenec pri izvajanju zapuščinskega postopka vezan na procesno pravo, ali ima morda na razpolago večji manevrski prostor kot sodišče ali pa je vezan ne le na procesne pogoje, temveč tudi na navodila zapuščinskega sodišča. GKG določa, da mora notar v Avstriji kot sodni pooblaščenec smiselno uporabljati vse za sodišče predvidene pravne predpise. Vprašanje je, ali sme notar uporabljati tudi prisilna procesna sredstva, ki jih zakon v predpisuje za postopanje sodišča po oficioznem principu, kadar stranke ne upoštevajo sodnih zahtev, ki se nanašajo nanje. Za podajanje dednih izjav je AZNP jasno določil pravne posledice neupoštevanja notarskega poziva.

¹⁸ Pühl, op.cit..str. 29 in sl.

Sicer notar ne more sam sprejemati prisilnih ukrepov, ki so atribut sodne funkcije, temveč mora pri nesodelovanju strank obvestiti sodišče, ki nato ukrene, kar je potrebno.¹⁹

V avstrijskem nepravdnem postopku sme sodišče zaslišati stranke pod prisego, vendar pa jih k izpovedbi ne more prisiliti.²⁰ Kadar je v zapuščinskem postopku potrebno zaslišanje pod prisego, ga ne more opraviti notar, temveč mora s potrebo po takšnem zaslišanju seznaniti sodišče, ki nato izvede ta dokaz. Prav tako sme le zapuščinsko sodišče s sklepom postaviti izvedence ali skrbnike, kadar notar, na podlagi pogovora s strankami, v svojem poročilu sporoča, da je to potrebno in tudi že hkrati predlaga postavitev določenih oseb.

Notar mora vse osebe, ki pridejo v poštev za dedovanje po podatkih v spisu, pozvati, da se izjavijo. V dednopravnih ureditvah, kjer se pravica do dediščine pridobi s sprejemom, predstavlja pozitivna dedna izjava predpostavko pridobitve dediščine. Če dedič ne poda dedne izjave, se v Avstriji zapuščinska obravnava opravi samo z dediči, ki so dedne izjave podali. Delež dediča, ki ni hotel podati dedne izjave, priraste k deležu drugih upravičenih dedičev. Pasivnost dediča pa povzroči takšne pravne posledice, če je dediču pravilno poslan poziv, naj poda dedno izjavo z opozorilom na posledice opustitve. V preteklosti je poziv moralo poslati sodišče.²¹ AZNP pa notarskemu pozivu neposredno pripisuje pravne posledice za zamudo oziroma opustitev, vendar pod pogojem, da je bil pozvani jasno opozorjen na pravne posledice in o njih poučen. Za podajo dednih izjav morajo imeti upravičenci vsaj štiri tedne časa od prejema poziva. Iz utemeljenih razlogov je čas lahko tudi daljši vendar ne sme preseči enega leta. Če pozvana oseba v danem roku ne poda izjave, njeno nadaljnje sodelovanje v postopku ni več možno (157. par. AZNP).

Če dediči niso poznani ali obstaja verjetnost, da je imel zapustnik poleg že navedenih dedičev še druge dediče, je notar dolžan z javnim razglasom pozvati vse morebitne dediče, da se v roku 6 mesecev priglasijo k dedovanju. Po poteku tega roka se postopek izvede tako, da se upoštevajo tisti, ki so izjave podali.

Če si dedne izjave nasprotujejo med seboj ali z izjavo davčnega urada, si notar prizadeva, da bi sporna vprašanja s strankami razjasnil in nasprotovanja odpravil ter priznal dedne pravice. Če mu to ne uspe, predloži zapuščinski spis v nadaljnje reševanje sodišču (160. par. AZNP).

Za prejudicialno sporno vprašanje dedne pravice po novem AZNP ni več predvideno odločanje v pravdnem, temveč v zapuščinskem nepravdnem postopku. Po načelih kontradiktornega postopka sodišče na podlagi navedb strank in njihovih predlaganih dokazov, ugotavlja dedno pravico. O dedni pravici odloči s posebnim ugotovitvenim sklepom ali kar s končnim sklepom o prisojilu.

V zapuščinskem postopku se morajo dediči v podani dedni izjavi sklicevati na določeno pravno podlago, da smejo dediščino sprejeti (799. par. ABGB). Notar pa mora sprejeti tudi izjavo, ki ne vsebuje te utemeljitve. Dokaz o pravnem naslovu za dedovanje lahko sodišče zahteva tudi pozneje. Med dednimi upravičenci lahko nastane spor glede na različno pravno podlago, ki jo zatrjujejo v dedni izjavi. Razlikovanje med primeri ko so sporna le pravna in ne tudi dejanska vprašanja, ni pomembno, ker se v vsakem primeru spor rešuje v istem sodnem postopku, ki se lahko po novem konča z odločitvijo samo o predhodnem vprašanju in zadevo konča notar ali pa tudi kar s sklepom o prisojilu. Takšna rešitev je bila nujna zato, da zapuščina "leži" čim krajši čas.

Pri nas ima dedna izjava drugačen pomen, ker nastanek dedne pravice ni odvisen od sprejema dediščine. Zato se je izoblikoval zapleteni sistem napotitve na pravdo, da bi omogočili čim popolnejšo rešitev vseh dednih vprašanj, povezanih s smrtjo nekega zapustnika že v zapuščinskem postopku. Poleg spornih vprašanj, od katerih je odvisna odločitev o več pravicah dednopravne narave (ne samo o dedni pravici), je razlog za prekinitev zapuščinskega postopka tudi spor med dediči o tem, ali kakšno premoženje spada v zapuščino (212. člen ZD). V Avstriji ni tako. Nujni dediči, volilnojemniki, med katere spada tudi preživeli zakonec, ki ima pravico do predmetov skupnega gospodinjstva in do skupnega stanovanja v obliki vindikacijskega legata, spadajo med upnike zapuščine. Do prisojila lahko uveljavljajo svoja upravičenja skupaj z drugimi upniki zapuščine in zapustnikovimi upniki. Po prisojilu za dolgoe odgovarja dedič kot univerzalni naslednik zapustnika. Sklep o prisojilu ne vsebuje odločitve o zahtevkih upnikov niti odločitve o volilih. V sklepu o prisojilu so sicer hkrati z navedbo vsebine oporoke omenjena tudi volila, vendar učinkuje ta omemba samo

¹⁹ Pühl, op.cit., str. 32.

²⁰ Odločba Vrhovnega sodišča Avstrije (OGH), z dne 13.10.1994, 2Ob 536/93, objavljena v Österreichische Notariats-Zeitung, 4/95, str.87.

²¹ Pühl, op.cit., str. 14.

kot obvestilo volilojemniku. Drugače je pri nas, kjer je volilo lahko predmet posebnega sklepa, ali pa se o njem odloči v izreku sklepa o dedovanju.

5.1.1.2 Pravice upnikov

Za poziv upnikom (*convocatio Creditorum*) je pristojen notar. Na morebitno obravnavo javno povabi vse upnike, in vse dediče, ki bi prišli v poštev za dedovanje (zakonite, oporočne in nujne), skrbnika zapuščine in izvršitelja oporoke. Notar si mora prizadevati za nesporno ureditev zadeve. Če upniki predlagajo *separatio bonorum*, je za odločitev pristojno sodišče.

Poleg dedne pravice, ki jo imajo dediči, grede določenim osebam še druge pravice iz zapuščine. Notar mora pred sklenitvijo postopka skrbno obravnavati tudi te druge pravice in upravičence o njih obvestiti. Če je potrebno zagotovi zavarovanje za izpolnitev teh pravic iz zapuščinskega premoženja.

5.1.1.3 Zapuščinska obravnava

Kadar so podani pogoji, da se opravi zapuščinska obravnava, spadajo v notarjevo pristojnost naslednje skupine opravil:

- sprejemanje dednih izjav, dokazovanje dedne pravice, zavarovanje in upravljanje zapuščine;
- popis in cenitev zapuščine, po možnosti s pritegnitvijo zapriseženega cenilca;
- zapuščinska obravnava;
- poročilo o opravljeni obravnavi.

Avstrijski notar je dolžan s preiskovalnimi pooblastili ugotoviti obseg zapuščine in pri tem upoštevati tudi obveznosti in pravice izločitvenih upravičencev. Tudi če je zapuščina majhne vrednosti, mora ugotoviti najpomembnejše dolgove zapuščine, kot so pogrebni in zdravniški stroški ter druge prednostne terjatve. V ta namen mora izven zapuščinske obravnave zaslišati stranke in na podlagi zbranih podatkov po potrebi predlagati izdajo sklepa, da se upnikom prepusti zapuščina namesto plačila. Zaslišanje strank ni potrebno, če smrtnica vsebuje potrebne navedbe. Poleg strank lahko zasliši še priče in upnike.²²

Uradni zapisniki, ki jih sestavi notar o najpomembnejših dejanjih, so enakovredni sodnim zapisnikom, ker so notarski zapisniki prav tako kot sodni zapisniki javne listine, ki imajo v dokaznem smislu enako veljavo. Poglavitna dejavnost notarjev je namreč sestavljanje listin, ki imajo značaj javne listine.²³

5.1.1.4 Naloge sodišča

Ko sodišče prejme pravilno sestavljeno smrtnico, mora preveriti:

- ali je podano zapustnikovo avstrijsko državljanstvo;
- ali je podana pristojnost zapuščinskega sodišča;
- ali zadeva spada v delovno področje sodnika ali strokovnega sodelavca;
- ali obstaja zapuščina, ki ni le neznatne vrednosti, da se bo postopek sploh lahko vodil;
- ali naj sodišče v primeru pismenega urejanja zapuščinske zadeve podeli strankam rok, da podajo dedne izjave;
- ali je potrebno postaviti skrbnika;
- ali je potrebno postaviti upravitelja zapuščine.²⁴

²²Feil Erich, Hergovich Hans, *Verfahren ausser Streitsachen*, 2.izdaja, Prugg Verlag, Eisenstadt 1972, str.175.

²³Odločba Vrhovnega sodišča Avstrije (OGH), z dne 2.7.1968, objavljena v *Österreichische Notariats-Zeitung*, 41/69.

²⁴Knell, Maurer, op.cit. str. 92 in sl.

Sodišče, ki je pristojno za obravnavo zapuščine, mora poskrbeti za postavitve skrbnika tistim dedičem, volilajemnikom in drugim udeležencem, ki jim je skrbnik potreben, četudi bi zanje za skrbništvo veljala drugačna osebna pristojnost. Če je skrbnik potreben in je zapustnik v oporoki določeno osebo že predvidel za zastopanje zapuščine, sodišče to osebo postavi za skrbnika zapuščine. Varstveno sodišče pa mora poskrbeti za določitev skrbnika mladoletniku (156. par. AZNP).

Če je zapuščina prezadolžena, je predvidene ukrepe za zaščito upnikov dolžno zagotoviti sodišče (prepustitev zapuščine namesto plačila, stečaj zapuščine, poziv upnikom...). Spremembe pri zastopanju veljajo od trenutka, ko je sprememba sporočena notarju ali sodišču.

Od pglavitnih procesnih opravil ostane sodišču pravzaprav le sodna odločitev, to je sklep o prisojilu, ki pa ga v svojem poročilu pripravi notar.

5.1.1.5 Prisojilo

Ko so dediči in njihovi deleži ugotovljeni in so izpolnjene tudi druge predpostavke, jim zapuščino prisodi šele sodišče (797. par. ABGB). AZNP pa določa, kaj vse mora vsebovati sklep o prisojilu. Poleg okoliščin, ki opredeljujejo dediče in njihovo dedno pravico, v določenih primerih sodišče s sklepom odloči tudi o drugih vprašanih povezanih z zapuščino (177. par. AZNP).

Zanimiva je rešitev, da se lahko stranke pravici do pravnih sredstev odpovedo že pred izdajo sodnega sklepa, ki ustreza njihovim zahtevkom. V takem primeru je njihove zahteve mogoče takoj realizirati (180. par. AZNP).

5.1.1.6 Dedni dogovor

Soddediči lahko pred izdajo sklepa o prisojilu sklenejo dedni dogovor o delitvi dediščine ali o uporabi stvari iz zapuščine. Tak dogovor lahko dajo na zapisnik pri notarju in ima učinke sodne poravnave. To je pomemben nov učinek, ki je v novem AZNP izrecno določen, saj sicer notarski zapisi tudi, če so neposredno izvršljivi nimajo učinka pravnomočnosti, temveč samo učinek izvršljivosti. Notar mora pred zapisom dednega dogovora pridobiti odobritev varstvenega sodišča, če je stranka dogovora mladoletna oseba.

Če upravičenci v roku enega leta po pravnomočnosti sklepa o prisojilu ne predlagajo vpisa v zemljiško knjigo, mora v njihovem imenu predlog vložiti notar. O vpisih v zemljiško knjigo odloča zemljiškoknjižno sodišče.

Obnova postopka po pravnomočnosti sklepa o prisojilu ni možna. Če pa se najde novo premoženje, notar dopolni popis in pozove dediče, da razširijo svoje dedne izjave, sodišče pa izda dopolnilni sklep.

5.1.1.7 Ocena avstrijske ureditve

Če bi bilo delegiranje zapuščinskih opravil prepuščeno presoji sodišč, potem bi se obseg notarskih nalog lahko bistveno skrčil, še zlasti zato, ker bi stranke verjetno iz finančnih razlogov vzpodbujale cenejši sodni postopek.²⁵ Avstrijski notarji pa tudi s takšnim sistemom niso povsem zadovoljni in pogosto grajajo zakonodajalčevo vztrajanje pri reševanju zapuščinskih zadev v sodnem postopku, češ da je posledica poklicne nevoščljivosti med pravniki. Zagovorniki sodnega postopka te očitke razumljivo zanikajo in se sklicujejo na to, da se je avstrijski zakonodajalec z oficioznim sodnim postopkom želel izogniti možnosti, da bi se notar izmaknil vsakršni kontroli države, glede na to da od nje ni plačan. Manjša je tudi bojazen, da bi notar svoj monopolni položaj izkoristil v škodo strank in v dobro svojega finančnega interesa.

Sistem povezave med sodišči in notarji v zapuščinskem postopku v Avstriji deluje hitro in učinkovito, vendar pa kritiki te ureditve prav tako utemeljeno že dalj časa opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti in pravno dogmatske nedoslednosti. Še posebej je bil kritike deležen nalog, ki ga je izdalo sodišče, da je notar

²⁵ Pred sprejemom GKG delegiranje notarjem v Avstriji ni bilo obvezno, stranke so zato pogosto poskušale sodišče odvrniti od tega, da bi za urejanje zapuščinske zadeve pooblastilo notarja; Raimund Friedrich, Der Notar als Gerichtskommissar, Österreichische Notariats-Zeitung, l.85, 10/1953, Manz, Dunaj, str. 159.

pričel poslovati. Nov AZNP je ta nalog odpravil. Zanimivo je, da Zakon o javnih beležnikih Kraljevine Jugoslavije tega naloga ni poznal, ker je določal generalno delegacijo.²⁶

Pri avstrijski ureditvi je treba opozoriti, da se slednja od slovenske ureditve bistveno razlikuje po svojem temeljnem izhodišču. Avstrijsko dedno pravo temelji na sistemu ležeče zapuščine, to je prehoda zapuščine na dediče na podlagi prisojila ter zato vztraja pri sodnem zapuščinskem postopku. V Avstriji tudi notarji kot dediče upoštevajo le tiste, ki so podali pozitivno dedno izjavo, ker ne poznajo domneve o sprejemu dediščine kot jo poznamo pri nas. Zapuščinsko obravnavo opravi po nalogu sodišča notar, sodišče pa mora biti pristojno za sklep o prisojilu, ker je ta sklep konstitutivne narave.

5.1.2 Francija

5.1.2.1 Dolžnosti notarja

Kot naslednja alternativna možnost namesto uradnega sodnega postopka je za nas zanimiva francoska izkušnja izvensodnega urejanja nespornih zapuščinskih zadev pred notarji. Po uvedbi dedovanja je francoski notar upravičen posredovati pri urejanju večine vprašanj povezanih z zapuščino, vendar pa morajo prizadete osebe same vzpostaviti stik z njim. Pri tem ni dovolj, da se dediči samo sklicujejo na svojo dedno pravico, temveč morajo notarju predložiti zanesljive dokaze, na podlagi katerih lahko zanesljivo sklepa o pravici dediča. Dediči, ki so izkazali svojo dedno pravico, so upravičeni od notarja zahtevati notarsko listino "acte de notoriété" ali pa popis in cenitev zapuščine. V poštev pridejo še druga notarska opravila, s katerimi je mogoče urediti razmerja umrlega, če je umrl imel več otrok in je zapustil zakonca: npr. popis daril, prijava dedovanja v davčne namene, posredovanje pri izvršitvi daril in volil, pridobitev listine o stanju nepremičnin, sprejem izjave zakonca, izvedba spremembe v registru podjetij, likvidacija in delitev dediščinske skupnosti, izvedba spremembe titularja lastninske pravice v zemljiški knjigi, urejanje razmerij povezanih z upravnim postopkom in javnopravnimi zadolžitvami zapustnika.

V Franciji oficioznega nepravdnega zapuščinskega postopka pred sodiščem ne poznajo. Glavna oseba francoskega postopka za izvedbo dedovanja je notar, ki ima z zakonom predvidene dolžnosti. 1007. člen Code civil (v nadaljevanju CC npr. določa, da je razglasitev oporoke veljavno opravljena samo pri notarju, ki izvede postopek in sestavi zapisnik. Posredovanje notarja je obvezno le v zadevah, pri katerih zapuščino sestavljajo nepremičnine. V nekaterih drugih primerih pa je njegovo sodelovanje priporočljivo, npr. pri izpolnjevanju administrativnih formalnosti in predvsem pri pripravi in formulaciji izjave o dedovanju. Razen tega se v praksi stranke obračajo na notarja, da jim kot strokovnjak za dedne zadeve svetuje v tistih primerih, ko med njimi nastane spor. Njegova intervencija lahko prepreči dolgotrajne in drage sodne postopke²⁷

Notar je tudi v Franciji predstavnik svobodnega poklica in hkrati nosilec javnih pooblastil. Prav zaradi slednjih sodeluje pri sklepanju pravnih poslov in izdaja listine z izvršilno močjo. Dolžan je zagotavljati pravilnost in zanesljivost pogodb. V Franciji ima notarski zapis "acte notarié", v številnih primerih enake učinke kot sodna odločba.

Tako v slovenskem kot v francoskem pravu se dedovanje uvede "ipso iure" v trenutku zapustnikove smrti, kar pomeni, da sodelovanje sodišča ni neobhodno potrebno. Ker Francozi ne poznajo klasičnega zapuščinskega postopka pred sodiščem, njihova materialnopravna ureditev zato vsebuje podrobnejše določbe o dolžnostih dedičev in državnih organov ob smrti zapustnika. Predpisano je tudi, v katerih primerih je nujno notarjevo sodelovanje in na kakšen način morajo upravičenci pri notarju utemeljiti svoje dednopravno upravičenje. Posebno zagotovilo za to, da dediči po smrti zapustnika spoštujejo svoje obveznosti, pa predstavljajo strogi davčni predpisi. Predvsem pa je v Franciji poudarek na delitveni fazi, v kateri največkrat prihaja do sporov. V francoski literaturi ni zaslediti odklonilnih stališč do njihovega načina reševanja dednih zadev.

²⁶ 184. par. Zakona o javnih notarjih iz leta 1930 je npr. določal, da je bilo mogoče notarju s pismenim naročilom in z opozorilom na opravljeno uradno zaprisego in na vestno izpolnjevanje zakonov naložiti opravilo dejanj v zapuščinskih stvareh za posamezne primere ali za celo občino oziroma kraj. V primerih generalne delegacije zadev je bilo potrebno zagotoviti ustrezen način sporočanja, da je bil notar nemudoma obveščen o vsakem smrtnem primeru.

²⁷ Taithe Marcel, Christian Taithe, Successions, Delmas, Pariz, 1992., str. 84 in sl..

V praksi dediči običajno skupaj poiščejo notarja, ki naj ureja vsa vprašanja povezana z dedovanjem. Sodelovanje notarja pa je neobhodno, kadar zapuščino sestavljajo nepremičnine. Notarjevo posredovanje je obvezno tudi, kadar je zapustnik sklenil ženitno pogodbo.

V primerih, ko notarjevo sodelovanje ni potrebno in se vse prizadete osebe sporazumejo, sme tudi predsednik prvostopnega sodišča ali župan izdati potrdilo o dedovanju ali potrdilo o lastništvu (certificat d'heredité ali certificat de propriété).²⁸

5.1.2.2 Pristojnost sodišča kot izjema

V Franciji je za večino opravil v zapuščinskih zadevah določena direktna pristojnost notarjev. Notarjevo sodelovanje pa ne zadostuje, kadar mora sodišče odločiti o domiku zapuščine v posest (envoi en possession) za pravne naslednike, ki niso enostavni upravičenci po samem zakonu (héritiers saisis; to je predvsem država). Organ, ki zastopa državo v premoženjskopравnih razmerjih, mora pred prvostopnim sodiščem (tribunal de grande instance), pristojnem po zadnjem zapustnikovem prebivališču, predlagati postopek za izročitev zapuščine v posest državi. Šele ko je ugotovljeno, da zapustnik ni imel dedičev in je potekel predpisani rok, sme sodišče odločiti o izročitvi zapuščine državi. Razen države pa morajo v določenih primerih izročitev dednega deleža (quotité disponible) zahtevati še v lastnoročni oporoki postavljeni univerzalni legatarji, ki niso hkrati tudi zakoniti dediči. Francosko pravo ne pozna oporočnih dedičev, temveč šteje vse osebe, ki jim je zapustnik nekaj naklonil v oporoki, za legatarje. Pri tem loči univerzalne od singularnih legatarjev. Oporočitelj sme z oporoko razpolagati samo z delom svojega premoženja, ki ni po zakonu rezerviran za določen krog dedičev. Pravilo 1008. člena CC (envoi en possession) pa pride v poštev le, če je v lastnoročni oporoki določen univerzalni legatar, zapustnik pa ni imel dedičev, ki bi jim pripadal rezervirani del zapuščine. Izročitev v posest je potrebna predvsem, da se ugotovi pristnost lastnoročne oporoke, ki je zasebna listina z manjšo verodostojnostjo kot jo ima notarska oporoka. Postopek je enostavnejši kot pri izročitvi v posest državi. Postopek na predlog upravičenca je v pristojnosti predsednika in ne celotnega sodišča.²⁹

5.1.2.3 Pregled posameznih faz

Izvensodna izvedba dedovanja poteka v štirih fazah.

Prva faza – Ugotavljanje dednih pravic in priprava na prevzem premoženja

Ker francosko pravo ne pozna sodnega zapuščinskega postopka, notar ugotavlja, kdo ima lastnost dediča po določenem zapustniku. V ta namen mu morajo biti predložene naslednje listine:

- smrtovnica;
- zapustnikova družinska knjižica;
- poročni list in ženitna pogodba;
- listine o osebnem stanju dedičev kot dokazilo o sorodstvenem razmerju z zapustnikom;
- ženitne pogodbe in ustrezne listine o sklenitvi zakonske zveze;
- listine o razpolaganjih za primer smrti, vključno z dednopravnimi pogodbami;
- popis premoženja, ki obsega aktivo in pasivo.

Če je zapustnik zapustil premoženje tudi v tujini, mora biti to dejstvo navedeno in pozneje zajeto tudi v izjavi o dedovanju (déclaration de succession). To še ne pomeni, da bodo davčne obveznosti plačane dvakrat, ker jih je treba uskladiti s sklenjenimi mednarodnimi konvencijami, ki urejajo, kako se izogniti dvojnemu plačilu davka.³⁰

²⁸ Ferid, op.cit., str. 1515.

²⁹ Paul Lagarde, Die verfahrensmäßige Behandlung von Nachlässen-ausländisches Recht und Internationales Zivilprozeßrecht, Länderbericht Frankreich, Referat na strokovnem srečanju znanstvenega združenja za mednarodno procesno pravo v Rostocku od 5-8. 4. 1995.

³⁰ Jean Tarrade, Thierry Le Pleux, Comment préparer votre succession, Denoël, Paris, 1990, str 127.

V nekaterih primerih so relevantne še naslednje listine, ki jih morajo zainteresirane osebe prinesiti k notarju:

- razvezna sodba,
- mrliški listi za otroke, ki so umrli starejši od 16 let,
- katastrski izpiski za pozidana in nepozidana zemljišča,
- dokazila o pogodbah, ki jih je sklenil zapustnik in iz njih še izhajajo obveznosti, npr. zakupne, podjetniške pogodbe ipd.
- zavarovalne police, vrednostni papirji, hranilne knjižice in druge vrednotnice,
- družbene pogodbe z zadnjo bilanco,
- popis nepremoženjskih pravic (založniške pravice, pravice na podlagi znamk in patentnepravice), iz katerih bi izhajale kakšne koristi za zapuščino,
- zadnja davčna napoved,
- popis daril, ki jih je podaril zapustnik.

Iz navedbe listin je razvidno, kako kompleksno notar posreduje pri reševanju zapuščinskih vprašanj.

Če se pri obravnavanju zapustnikovih premoženjskopравnih razmerij ugotovi, da je obstajala premoženjska skupnost zakoncev po francoskem stvarnem pravu, mora notar raziskati, kako sta zakonca pridobila skupno premoženje:

- ali je zapustnik pridobil določen del premoženja kot posebno premoženje, ali je morda določen del posebnega premoženja prešel v skupno premoženje;
- kako je bil vložen dobiček iz različnih vrst premoženja;
- iz katerih sredstev so bila izvršena pglavitna popravila in večje investicije v poslopja, ki spadajo v posebno premoženje;
- ali so bila opravljena kakšna plačila dolgov v korist enega izmed zakoncev iz skupnega premoženja;
- kakšen je obseg rezerviranega premoženja za zakonsko ženo (biens réservés).

V prvi fazi je v nekaterih primerih treba sprejeti ukrepe za zavarovanje zapuščine. Za zapečatenje zapuščine mora pri mladoletnih dedičih ali dedičih pod skrbništvom, ki nimajo skrbnika, poskrbeti tisti, ki stanuje s takšno osebo ali župan ali policija (1304. člen NCPC). V drugih primerih se zapečatenje opravi na predlog zainteresiranih oseb, npr. vsaj enega izmed dedičev, zapustnikovih upnikov ali članov zapustnikovega gospodinjstva. Na predlog upravičenih oseb se lahko opravi popis in cenitev zapuščine ter zagotovi hramba za vse ali le za nekatere predmete iz zapuščine.

Notar mora na temelju predloženih listin sestaviti zapis o izidu dedovanja (dévolution de la succession). Če ni podatkov o razpolaganju za primer smrti, lahko notar na temelju sorodstvenih razmerij, ki jih je sam ugotovil, izda listino o splošno znanih dejstvih (acte de notoriété), potem ko so dve ali več prič potrdile, da so zapustnika osebno poznale in da so ga preživele v listini navedene osebe, ki po njem dedujejo na podlagi zakona.

Če je predložena listina o razpolaganju za primer smrti, je treba razlikovati med: javno oporoko, ki ni predložena v zaprti listini ter ne terja nadaljnjih formalnosti (razen, da se dedovanje v roku treh mesecev registrira v davčne namene) in zasebno lastnoročno oporoko. Slednja učinkuje šele, če jo notar v skladu s 1007. člen CC odpre, če je bila zaprta, in jo razglasi. O opravljenem postopku razglasitve in o okoliščinah, v katerih je bila najdena, mora sestaviti zapisnik. V roku enega meseca mora poslati prepis oporoke skupaj z zapisnikom uradu prvostopnega sodišča "tribunal de grande instance", na območju katerega je imel zapustnik svoje zadnje prebivališče.

Z oporokami, ne glede na to, kakšne vrste so, mora notar takoj seznaniti vse zakonite dediče in vse osebe omenjene v oporoki. Razen tega mora obvestiti tudi izvršitelja oporoke, če ga je oporočitelj postavil. Če je država, javna ustanova ali druga pravna oseba deležna oporočnega naklonila, mora notar po navodilu z dne 24.12.1901 organe, ki so po zakonu pristojni za njihovo zastopanje in prefekta konkretnega departmanta, seznaniti z vsebino oporoke in ustreznimi listinami o dedovanju.

Kadar so udeleženci dedovanja mladoletne osebe, katerih starši so umrli, je potrebno čimprej pritegniti družinskega svetnika, oziroma skrbnika, ki ga postavi urad sodišča na podlagi smrtovnice, družinske knjižice in podatkov o bližnjih sorodnikih v obeh linijah. Ta oseba nato zastopa otrokove interese pri dedovanju.

V roku treh mesecev je potrebno narediti popis celotnega zapustnikovega premoženja. Notarjev popis in cenitev lahko upravičenec (intitulé d'inventaire) uporablja kot dokazilo, da je dedič, če vsebuje ime, prebivališče in siceršnje podatke o udeležencih, kot tudi zavzeto stališče notarja. Notar mora hkrati z zavzetim stališčem navesti razloge, zakaj šteje, da je določena oseba dedič. Običajno pa notar ne sestavi samo listine o popisu in cenitvi, temveč na predlog zainteresiranih oseb izda notarski zapis, ki vsebuje izjave zainteresiranih oseb in njegove ugotovitve o okoliščinah, ki so pomembne za dedovanje. Ta notarski zapis, ki se imenuje "acte de notoriété", ima značaj javne listine, s katero lahko upravičenci uveljavljajo svoja upravičenja, ki temeljijo na ugotovitvah v listini. Kadar notar osebno pozna okoliščine, ki so relevantne za izdajo notarskega zapisa "acte de notoriété", ga izda brez posebnega preverjanja z listinami in drugimi sredstvi. Vendar pa v mestnih in velemestnih razmerah notar ne more osebno zanesljivo poznati vseh okoliščin, ki so pomembne za dedovanje, zato je priporočljiveje, da notar od strank takoj zahteva potrebna dokazila in potrditev odločilnih dejstev z dvema pričama. Z zanesljivim preizkusom dejanskih okoliščin se notar izogne svoji odgovornosti za napake.

Notar preveri tudi izvršitev volil (délivrance des legs), še posebej preuči združljivost razpolaganj za primer smrti in razpolaganj med živimi s pravicami nujnih dedičev. Notarsko poravnavo je mogoče skleniti pod pogojem, da se poskrbi tudi za izpolnitev bremen v korist volilojemnikov.

Notar uredi vse potrebno tudi za odmrznitev bančnih računov, predajo deponiranih vrednostnih papirjev in dostop do bančnih sefov. Zato mora notar pravnemu oddelku (bureau des contentieux) konkretnih denarnih zavodov poslati "acte de notoriété", po možnosti tudi oporoko ali listine o prenosu lastništva ter pooblastilo vseh dedičev.

Notar poskrbi za ureditev pasivnega dela zapuščine in da upniki podajo ustrezne izjave, v katerih opredelijo svoje zahtevke (attestation de créancier), kar je potrebno, da se sestavi izračun čiste zapuščine, ki je podlaga za davčne obveznosti.³¹

Druga faza – opcije oseb poklicanih k dedovanju

(sprejem dediščine, nepogojen ali pogojen s pravico odločitve po opravljenem popisu in cenitvi in odpoved dediščini - 774. - 810. člen CC) .

Tretja faza – izpolnitev formalnosti pri prehodu premoženja in priprava na razdružitev

V tretji fazi morajo biti v vsakem primeru, ne glede na to, ali je dedič en sam ali jih je več, izpolnjene naslednje formalnosti:

- če spadajo k dediščini nepremičnine ali pravice iz nepremičnin, mora notar poslati potrdilo o spremembi lastninske pravice na podlagi dedovanja (certificat de mutation) v zemljiško knjigo;
- notar ima tudi določene dolžnosti za zagotovitev izpolnitve davčnih obveznosti;
- kadar v zapuščino spadajo vrednostni papirji na ime in rente, mora notar zaradi spremembe titularja izdati izkaz o lastništvu (certificat de propriété);
- če je dedičev več, mora poizvedeti, kako bo do delitve funkcionirala dediščinska skupnost in nato urediti vse potrebno za delitev (organisation de l'indivision). V konkretnem primeru mora izposlovati pooblastila od dedičev, pričeti ustanavljanje družbe, po potrebi tudi poskrbeti za sklenitev pogodbe o solastniški skupnosti.³²

Četrta faza – delitev dediščinske skupnosti

Četrta faza je v nespornih primerih hkrati zadnja faza.

³¹ Ferid, op.cit, str. 1518.

³² Taithe, op.cit.,str. 117 in sl..

Ker v francoskem pravu ne poznajo zapuščinskega postopka, so za dokazovanje nesporne dedne pravice na voljo različne dokazne možnosti. Kadar spadajo v zapuščino vrednostni papirji in druge vrednosti, ki se nahajajo v hrambi pri tretjih osebah ali gre za vrednostne papirje, ki se glasijo na ime, je spremembo titularja v Franciji mogoče urediti z naslednjimi listinami:

- "acte de notoriété",
- zapisnik o popisu in cenitvi zapuščine (upravičenost izhaja iz listine o popisu in cenitvi; upravičenec - "intitulé d'inventaire"),
- potrdilo o lastništvu (certificat de propriété),
- notarsko potrdilo (attestation notariée); izda ga lahko tudi predsednik sodišča ali župan, kadar gre za neznatno zapuščino.

Vsa ta dokazila o domnevnem dediču se lahko izpodbijajo s slehernim dokaznim sredstvom. Pri tem je podano določeno stopnjevanje v težavnosti dokazovanja. "Acte de notoriété" ima najvišjo stopnjo verodostojnosti in ga je najtežje izpodbiti. V vmesnem obdobju lahko tisti, ki dokazuje dedno pravico, zahteva potrdilo o domnevni pravici (apparence de droit), s pomočjo katerega so zavarovani interesi dobrovernih oseb, udeleženih pri vmesnih razpolaganjih. Če je dedna pravica sporna, potem uveljavlja dedič svojo pravico na temelju razpolaganj za primer smrti, s predložitvijo oporoke. Če je sporna pristnost oporoke, potem zakonodaja nalaga dokazno breme zakonitemu dediču, ki mora navesti in dokazati okoliščine, za izpodbijanje oporoke. Preživeli zakonec mora dokazati obstoj zakonske zveze z ustrezno listino, razen v primeru iz 46. člena, ko gre za pomanjkljivosti uradne evidence oziroma registra sklenjenih zakonskih zvez. Sorodstveno razmerje, ki omogoča dedno upravičenje oziroma pogojuje dedno upravičenje, mora prizadeti dokazati z ustreznimi osebnimi dokumenti in listinami. V primeru spora glede sorodstvene povezanosti dediča z zapustnikom, ima prizadeti na razpolago tudi popolni dokazni postopek kot pri ugotavljanju očetovstva in materinstva. Vendar pa ni mogoče v postopku zaradi dedovanja dokazati naravnega starševstva drugače, kot da gre za nezakonsko starševstvo, kar pa po francoskem pravu zelo omejuje pravne možnosti takšnega nezakonskega otroka za dedovanje.

Positivna zakonodaja dediščinske tožbe posebej ne ureja in ne uporablja izraza dediščinska tožba, temveč obravnava dokazovanje dedne pravice v spornih primerih skupaj z drugimi dednopravnimi zahtevki, ki se rešujejo v pravdi.³³ Teorija pozna tudi pojem dediščinske tožbe, ki pa pride v poštev šele, če upravičenec uveljavlja svojo močnejšo dedno pravico proti nekomu, ki je že prevzel dediščino in se prav tako sklicuje na dedno pravico (possesore pro herede).³⁴

5.1.3 Madžarska

Pri obravnavanju dileme v zvezi z načinom vključitve notarjev v reševanje zapuščinski postopek je primerjalno zanimiva tudi madžarska ureditev. Zanj je značilno, da je zapuščinski postopek v glavnem urejen z Uredbo ministrstva za pravosodje in je v pristojnosti notarjev. Ker ima notarjev sklep o dedovanju značaj sodne odločbe, je očitno, da je notarju priznana pravica sojenja. Zaradi tega je nujno del sodne organizacije. Njegova funkcionalna odvisnost sledi tudi iz pravila, po katerem je zoper notarjev sklep dopustna pritožba na pritožbeno sodišče.

Dedno pravo je na Madžarskem urejeno v Državlanskem zakoniku po zgledu ABGB, vendar pa je na Madžarskem uveljavljen sistem "ipso iure" pridobitve dediščine. Posebnega zakona o nepravdnem postopku niso sprejeli. V madžarskem Zakonu o notarjih (XLI/1991, v nadaljevanju ZN)³⁵ je določeno, da imajo sklepi, ki jih izda notar v nepravdnem postopku, značaj sodne odločbe in je proti njim prav tako dopustna pritožba na pritožbeno sodišče (172. člen ZN). Če posebna pravila ne urejajo vprašanj, povezanih z izdajo sklepov v nepravdnem postopku, se zanje uporabljajo pravila civilnega procesnega reda in pravila o pravnomočnosti ter izvršitvi sodnih odločb (173. člen ZN). Listine v nepravdnem postopku morajo biti sestavljene v skladu s pravili splošnega notarskega postopka in v skladu s temi pravili tudi arhivirane (174. člen ZN). Stranka lahko prav tako notarja, ki je vodil zapuščinski postopek, pooblasti, da zanj izpelje še postopek vpisa v register podjetij in zemljiškoknjižni postopek (175. člen ZN).

³³ Taithe, op.cit., str. 118.

³⁴ Lagarde, op.cit., str. 8.

³⁵ Na Madžarskem dobi vsak zakon svojo številko, s katero nato te zakone citirajo. Uradnega lista ne navajajo.

Izenačitev sklepov v zapuščinskih zadevah s sodnimi odločbami je posledica podeljene sodne oblasti, ki jo je notarjem za zapuščinski postopek podelila država leta 1950, ko je bil na Madžarskem uveden državni notariat. Uveljavitev državnega notariata je pomenila prekinitev s tradicijo, ki je temeljila na avstro ogrski ureditvi notariata. Kljub temu, da je leta 1990 Madžarska med prvimi izmed socialističnih dežel reformirala svoj notariat iz državnega v svobodni notariat, je ureditev zapuščinskega postopka in pristojnosti notarjev v njem ostala v bistvu nespremenjena. Zapuščinski postopek, ki ga vodijo izključno notarji, je v procesnem smislu urejen v podzakonskem predpisu - Odredbi pravosodnega ministrstva (VI/1958), ki pa je bila večkrat spremenjena, nazadnje 31.8.1995. Kolikor kakšno vprašanje v tej odredbi ni rešeno, se uporabljajo določbe civilnega procesnega reda (173. člen ZN). Notarji sami ugotavljajo, da je takšna ureditev zapuščinskega postopka v podzakonskem aktu neustavna, vendar pa so prav tako mnenja, da je ureditev sicer ustrezna in omogoča hitro in učinkovito reševanje zapuščinskih zadev.³⁶

Smrt je potrebno prijaviti pri pristojnem notarju po kraju zadnjega bivališča umrle osebe v državi. V primeru, da umrli ni imel bivališča v državi ali ga ni bilo mogoče ugotoviti, se pristojnost določa po kraju zapuščinskega premoženja. Če notar, ki je sprejel potrdilo o smrti, ugotovi, da ni pristojen, mora zadevo posredovati pristojnemu notarju.

Popis zapuščine opravi po notarjevem nalogu popisni referent. Popis je obvezen, če je madžarski državljani zapustil nepremičnino v državi, za premičnine pa, če presegajo vrednost 300.000 forintov ali, če so dediči mladoletniki ali ni znanega dediča ali, če so dediči osebe, ki se po deviznih predpisih štejejo za tujce. V popisu je potrebno navesti, da so bili dediči obveščeni o tem, da bo tržno vrednost, ki je podlaga za odmero pristojbine, določil urad za pristojbine. V popisu se upoštevajo tudi obveznosti in se navedejo obstoj oporoke, morebitni ukrepi zavarovanja ter izjave prisotnih zainteresiranih oseb.

V primerih, ko umrli ni zapustil premoženja, za katero bi bil obvezen popis, mora notar potrdilo o smrti z navedbo razloga za opustitev popisa spraviti v arhiv. Če zapuščino sestavljajo le premičnine, jo notar izroči dedičem brez obravnave v naslednjih primerih: če je zakoniti dedič en sam ali če zakoniti dediči dokažejo, da so izključno oni zakoniti dediči in so pred notarjem sklenili dedni dogovor, na podlagi katerega se jim zapuščina lahko izroči.

Zapuščinsko obravnavo je notar dolžan pripraviti tako, da se ta lahko, v čim krajšem času konča, zaradi tega je dolžan priskrbeti potrebne podatke in listine. Oporoke je potrebno poslati priporočeno ali pa jih fizične osebe same izročijo notarju. Razglasitev opravi notar posebej ali na obravnavi. Na zapuščinsko obravnavo povabi preživelega zakonca, če ni oporoke zakonite dediče, v primeru obstoja oporoke oporočne in nujne dediče, potomce, volilnojemnike, izvršitelje oporoke in tiste upnike, ki so zaprosili za uvedbo postopka oz. tiste, ki so prijavili svoje terjatve.

Zapuščinska obravnava se opravi v notarjevi pisarni ali iz tehtnega razloga tudi drugje. Pooblastila strank za zastopanje morajo biti enaka kot za sodišče.

Po končanem zapuščinskem postopku notar zapuščino pravno veljavno izroči dedičem, če se je prijavil samo en dedič in ni drugih zainteresiranih oseb, če je bil sklenjen dedni dogovor in če ni zakonitih ovir za izročitev zapuščine. Notar zapuščino izroči dedičem s sklepom, s katerim odloči tudi o drugih vprašanjih povezanih z dedovanjem. Pri notarju sklenjena poravnava je izenačena s sodno poravnavo.

V primeru spora je potrebno zapuščino izročiti z začasno veljavnostjo. Dedič začasno prevzeto zapuščino vzame v svojo posest in jo uporablja kot dober gospodar, vendar je ne sme odtujiti ali obremeniti. Če se prizadeta oseba ne strinja s sklepom o začasni izročitvi, lahko v roku 30 dni od prejema sklepa sproži pravdo. Vložitev tožbe je potrebno izkazati najpozneje v roku 8 dni po preteku 30 dnevnega roka, sicer postane izročitev zapuščine popolnoma pravno veljavna. Posledica je enaka, če tožnik umakne tožbo ali če sodišče tožbo zavrne.

V primeru pravočasne in potrjene tožbe notar počaka na pravnomočnost odločitve v pravdi, ki jo mora nato upoštevati po uradni dolžnosti. Če je sodišče odločilo o vseh zadevah, notar v končni sklep zajame ugotovitev sodišča. Če pa je odločilo le delno, izda notar končni sklep deloma na podlagi ugotovitev sodišča, o delu, o katerem sodišče ni razpravljalo, pa odloči na podlagi začasne izročitve.

³⁶ Judit Bokai, Vloga madžarskega notarja v zapuščinskem postopku, Predavanje predsednice notarske zbornice Madžarske na srečanju slovenskih in madžarskih notarjev v Mariboru, v avgustu 1996.

Če je med dediči spor, katere premočnine spadajo v zapuščino, jih notar vseeno izroči dedičem in jih opozori, da lahko upravičenci svoje zahtevke uveljavljajo v pravdi. Če tretja oseba uveljavlja svojo pravico do določene premočnine in lahko upravičenost svoje zahteve dokaže, se te premočnine izvamejo iz zapuščine. Če pa na popisanem imetju svoj delež uveljavlja preživeli zakonec, dediči pa tega ne priznavajo, mu mora notar dati rok za uveljavljanje njegovega zahtevka v pravdi. Vložitev tožbe v danem roku s pravočasnim sporočilom notarju povzroči, da notarski postopek do pravnomočne rešitve zadeve v pravdi miruje.

Proti notarjevemu sklepu o dedovanju lahko vložijo vsaka prizadeta oseba pritožbo, o kateri odloča županijsko sodišče. Proti odločitvi tega sodišča pritožba ni več dopustna.

Obnova pravnomočno končanega zapuščinskega postopka je predvidena na predlog dediča, ki se sklicuje na tako dejstvo, o katerem se v zapuščinskem postopku ni razpravljalo, pod pogojem, da bi prišlo do drugačnega sklepa, če bi se tedaj za to dejstvo vedelo.³⁷

V razvoju latinskega notariata so se sicer občasno pojavljali povsem radikalni predlogi o prenosu vseh pristojnosti za reševanje zadev v nepravdnih postopkih na notarje, ki so jih v veliki meri uresničili v sistemu državnega notariata. V sistemih neodvisnega notariata ti predlogi niso bili uveljavljeni. Vseeno je obveljalo mnenje, da notar, kljub temu da ni sodni organ, na nepravdnem področju odloča na podlagi lastne uradne moči. V Avstriji z lastno odgovornostjo odloča, npr. v zapuščinskih zadevah, kjer sprejme končne odredbe in pripravi podlago prisojilnega sklepa o dedovanju.³⁸ V Franciji v nespornih primerih na enak način vpliva na izid dedovanja s sestavo notarskih listin, v katerih ugotavlja za dedovanje pravno relevantna dejstva in upošteva dovoljene dispozicije strank.³⁹

5.1.4 Nemčija

Nemška ureditev notarskih pristojnosti je nekoliko manj pregledna, saj se razlikuje po posameznih zveznih deželah.⁴⁰ V nekaterih deželah je notariat združen z odvetništvom, v nekaterih pa mora biti ločen. Nam najbližja je Bavarska, kjer je izpeljano načelo ločitve med notariatom in odvetništvom in kjer so izbrali neko srednjo pot med avstrijskim načinom dvotirnosti med sodiščem in notarji ter francoskim načinom avtonomnega urejanja dedovanja korigiranega s pretežno notarsko pristojnostjo. Notar je na Bavarskem lahko tudi sodni pooblaščenec. Zoper pooblastilni sklep ni posebne pritožbe.⁴¹

V Nemčiji enotnega zapuščinskega postopka, ki bi bil primerljiv z našim, ne poznajo, temveč se zapuščinske zadeve urejajo v okviru nepravdnega področja v več specialnih postopkih.

Zapuščinsko sodišče prične po uradni dolžnosti postopati samo, če se po zapustnikovi smrti in pred dedičevim prevzemom dediščine pokaže potreba po postavitvi skrbnika zapuščine (1960. člen BGB in sl.). Poleg sodišča, ki hrani oporoko, je za objavo oporočnih razpolaganj pristojno tudi zapuščinsko sodišče in prav pri tem sodišču morajo upravičenci podati izjavo, bodisi da oporoko sprejemajo bodisi da se z njo ne strinjajo in jo bodo izpodbijali.

Kljub temu pa je sodišče izključno pristojno za izdajo listine o dedovanju (Erbschein, 2353. člen BGB). Postopek za izdajo listine o dedovanju je poseben nepravdni postopek, ki se prav tako vedno začne le na predlog upravičencev. Na podlagi tega predloga pa sme nato sodišče posredovati tudi pri razdružitvi oziroma delitvi dediščinske skupnosti (86. člen FGG in sl.). Pristojno je še za popis in cenitev zapuščine z upoštevanjem zahtevkov zapuščinskih upnikov ter za zagotovitev upravljanja zapuščine, podobno kot stečajno sodišče pri uvedbi stečaja (smiselna uporaba 1970. člena in 989. člen Civilnega procesnega zakona

³⁷ Povzetek vsebine Odredbe ministrstva za pravosodje o zapuščinskem postopku (VI/58, zadnja sprememba 31.8.1995, Igazsagügyi miniszteriumi rendelet a hagyaték eljarsáról); pripravila in prevedla Marija Zag Gyöfi, notarka in stalni sodni tolmač za madžarski jezik za srečanje slovenskih in madžarskih notarjev v Mariboru, avgusta 1996.

³⁸ Oskar Edelbacher, Der Notar als gerichtliches Organ, Edelbacher Oskar, Österreichische Notariatszeitung, l.103, posebna številka, Dunaj, 1971, str.16.

³⁹ Ferid Murad, Das Französische Zivilrecht, Band II, Alfred Metzner Verlag, Frankfurt am Main, Berlin, 1971, str. 1515.

⁴⁰ V nemškem zveznem notarskem redu je v četrtem odstavku 20. par. (24.2.1961, BGBl., str. 98, novela 29.1.1991, BGBl, str. 150) določeno, da je obseg notarjeve pristojnosti pri posredovanju zapuščine dedičem, pri delitvi dediščinske skupnosti, vključno z izdajo potrdil, ki so podlaga za vpis v zemljiško knjigo, pri popisu in cenitvi zapuščine, pri ukrepih za zavarovanje, kot je npr. zapečatenje in odpečatenje, določen s predpisi po posameznih zveznih deželah.

⁴¹ Lange Heinrich, Kuchinke Kurt, Lehrbuch des Erbrechts, 3. predelana izdaja, Beck, München, 1989. str. 761.

– Zivilprozess Ordnung, v nadaljevanju ZPO in 73. člen FGG). V okviru teh dejavnosti mora zapuščinsko sodišče ukrepati še posebej hitro (1981. člen BGB in sl.). Za ostala nujna opravila, ki morajo biti izvedena, da se uredijo pravna razmerja umrlega, se morajo stranke obrniti na notarja.⁴²

BGB predpisuje, da notarji v zapuščinskih zadevah opravljajo naloge, ki so povezane s sestavljanjem listin (npr. 2002. člen – popis in cenitev zapuščine po dedičih, 2003. člen – uraden popis in ocenitev premoženja, tretji odstavek 2121. člena – popis zapuščinskih predmetov, četrti odstavek 2215. člena – izvršitelj oporoke je upravičen, na zahtevo dedičev pa tudi dolžan narediti popis pri notarju ali občinskem organu, 2231. člen – sestavljanje oporok, 2314. člen – popis na zahtevo nujnega dediča). Razen tega pa Uvodni zakon k BGB v 147. členu uveljavlja pridržek v korist deželnega prava, ki sme samostojno predpisati za posamezna dejanja v zapuščinskem postopku tudi pristojnost drugih organov. Tako pravo v posameznih nemških deželah notarjem prepušča še dodatne pristojnosti. Določbe o notarskih nalogah v zapuščinskem postopku vsebuje tudi zvezni notarski red v četrtem odstavku 20. par. in 25. par. (24.2.1961, BGBl. I, str. 98, novela, 29.1.1991, BGBl. I, str. 150). Specialni predpis je še Zakon o listinah, ki ureja postopek, ki velja za notarje in pristojnost za izdajanje listin določa v njihovo korist.⁴³

Nemška ureditev postopka za izdajo potrdila o dedovanju v nasprotju s slovensko in avstrijsko ureditvijo zapuščinskega postopka napotitve na pravdo ne pozna. V primerih, ko sodišče ostane v dvomu glede obstoja dedne pravice, ne sme prekiniti postopka in stranke napotiti na pravdo. Zapuščinsko sodišče pa vendarle lahko počaka z izdajo potrdila o dedovanju, če stranke same sprožijo pravdo in je pravdni postopek že v teku, ko zahtevajo izdajo potrdila. Zapuščinski sodnik je vezan na pravnomočno odločbo v pravdi le, kolikor se nanaša na upravičenca, ki je predlagal izdajo potrdila. Sodišče sme upoštevati le pravdo, ki je v teku, npr. zaradi neveljavnosti oporoke. V takem primeru sme začasno odkloniti izdajo potrdila, lahko pa tudi prekine postopek in počaka na pravnomočno rešitev v pravdi. Zapuščinsko sodišče pa bo potrdilo vendarle izdalo takoj v primeru, da so ugovori, npr. ugovor neveljavnosti oporoke, po njegovi presoji povsem neutemeljeni. Pravdno sodišče prav tako ne more z začasno odredbo prepovedati izdaje potrdila o dedovanju.⁴⁴

5.1.5 Hrvaška

Novi Zakon o dedovanju (Zakon o nasljeđivanju, ZN, 26.3.2003, Narodne novine, št. 48/2003, s spremembo, 16.10. 2003, Narodne novine, štev. 163/2003) je prenesel na notarje velik del opravil, ki so jih do tedaj izvajala sodišča v zapuščinskem postopku, pa tudi opravila zunaj zapuščinskega postopka na področju dedovanja in s tem omogočil razbremenitev sodišč. ZN je tudi spremenil oziroma odpravil predpise prejšnjega ZN, ki so po nepotrebnem obremenjevali in zavlačevali zapuščinski postopek.⁴⁵

Novi ZN določa, da notar zunaj zapuščinskega postopka zlasti:

- sestavlja javne oporoke (32., 146. člen ZN),⁴⁶
- hrani oporoke (ne glede na to, kdo jo je sestavil, 34. člen ZN),
- sestavlja »dednopravne« pogodbe: o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja (105. člen in nasl. ZN),⁴⁷ o dosmrtnem preživljanju (116. člen in nasl. ZN), o odpovedi neuvedenemu dedovanju (134. člen ZN)⁴⁸,
- sestavlja pogodbo o odstopu dednega deleža pred delitvijo (145. člen ZN)⁴⁹ in
- sestavlja izjavo o preklicu oporoke (173. člen ZN).⁵⁰

⁴² Lange, Kuchinke, op.cit. str. 760, 761.

⁴³ Edenhofer, Palandt Bürgerliches Gesetzbuch, 7. del, 49. predelana izdaja, Verlag C. H. Beck, München, 1990, str. 1809.

⁴⁴ Brox Hans, Erbrecht, 7, izpopolnjena izdaja, Carl Heymanns, Köln, Berlin, Bonn, München, 1981 str. 332.

⁴⁵ Gl. Stipković Zlatan, O nekim promjenama u našem nasljednom pravu de lege ferenda, Zbornik PF u Zagrebu, 2001/1, str. 45.

⁴⁶ Javne oporoke so: sodna, notarska in konzularna oporoka.

⁴⁷ Gl. 546. - 556. člen OZ in 557.-568. člen OZ.

⁴⁸ Gl. 137/2,3 člen ZD.

⁴⁹ Gl. 146. člen ZD.

V okviru pripravljanih dejanj za zapuščinski postopek lahko notar:

- opravi popis zapustnikovega premoženja (prvi odstavek 197. člena ZN)⁵¹
- shranjuje določene predmete zapuščine v okviru zavarovanja zapuščine (drugi odstavek 199. člena ZN).⁵²

V zapuščinskem postopku, t.j. pri ugotavljanju, kdo so zapustnikovi dediči, katero premoženje sestavlja njegovo zapuščino in katere pravice iz zapuščine gredo dedičem in drugim osebam, do uveljavitve novega ZN notarji (javni bilježnici) niso imeli pristojnosti. Pristojna so bila občinska sodišča. Po zakonu o notariatu, 1994, (Zakon o javnim bilježnicima, ZJB, Narodne novine, št. 78/93, 29/94), naj bi se upravičenja notarjev v zapuščinskem postopku določila z zakonom, ki bo uredil zapuščinski postopek (156. člen ZJB). Ta zakon je novi ZN, ki določa, da opravi zapuščinski postopek sodišče ali notar kot pooblaščenec sodišča. Praviloma ga opravi notar;⁵³ v ta namen mu sodišče pošlje smrtovnico. Notar opravi vsa dejanja v postopku in izdaja vse odločbe, ki bi jih sicer opravilo oziroma izdalo sodišče, razen odločb, za katere zakon določa drugače (176. člen ZN). Zlasti je pomembno, da notar izda tudi sklep o dedovanju, proti kateremu pa je dopusten ugovor na sodišče.⁵⁴

Dejanja v postopku opravlja notar kot pooblaščenec sodišča po pravilih ZN, po katerih sicer postopa sodišče.⁵⁵ Za notarja torej veljajo isti predpisi kot za sodišče (prvi odstavek 246. člena ZN). Notar vroča vabila in druga pisanja, ki jih sestavlja kot pooblaščenec sodišča, po predpisih o sodnem vročanju. Upravičen je, da pridobiva potrebne podatke in listine od drugih pristojnih organov, ne da bi za to plačeval državne takse (247. in 248. člen ZN).

Stranke lahko zahtevajo izločitev notarja. O tem odloča sodišče, ki ga je postavilo za svojega pooblaščenca (drugi odstavek 246. člena ZN).

Z zakonom o spremembi ZN, november 2003, je bila odpravljena določba ZN, po kateri je predsednik občinskega sodišča glede na stanje v svojem sodišču (kadri, zaostanki) odločal o tem, ali bo vse ali posamezne zapuščinske zadeve prepustil notarjem z območja sodišča (derogirani 240. člen ZN). Proti tej določbi so bili tehtni pomisleki. Navajalo se je, da je v nasprotju z določbo 176. člena ZN, ki določa (zahteva), da se zapuščinske zadeve prenesejo na notarje. Z 240. členom pa je ta določba relativizirana, ker prepušča odločitev o prenosu postopka na notarja predsedniku občinskega sodišča. Gre za arbitrarno in samovoljno odločitev (po stališču Ustavnega sodišča v drugih zadevah). Določba je tudi v nasprotju s številnimi ustavnimi določbami npr.: z ustavno določbo o vladavini prava (3. člen ustave), o pravočasnem in učinkovitem sojenju (za stranke), o pravni varnosti in svobodi podjetništva (za notarje).⁵⁶

Kot navedeno, opravi notar kot pooblaščenec sodišča vsa dejanja v postopku in izdaja vse odločbe, ki bi jih sicer opravilo oziroma izdalo sodišče, razen odločb, za katere zakon določa drugače (176. in prvi odstavek 244. člena ZN). ZN določa drugače v dveh situacijah (244. člen ZN):

- ko mora notar vrniti spis pristojnemu sodišču, gre za primere, ko pride med strankami do spora in jih sodišče zato napoti na pravdo ali na upravni postopek (spor o dejstvih, od katerih je odvisna kakšna pravica strank, spor o pravici do volila, spor o tem ali kakšno premoženje spada v zapuščino; 222., 223., 224. člen ZN⁵⁷). Če gre za katerega teh primerov, mora notar vrniti spis sodišču, Četudi v

⁵⁰ Oporočitelj lahko pred osebo, ki je pooblaščenca za sestavljanje javne oporoke, prekliče svojo oporoko, ne glede na to, v kakšni obliki je napravljena.

⁵¹ Gl. 184. člen in nasl. ZD.

⁵² Po ZD hrani te predmete izvršitelj (prvi odstavek 191. člena ZD).

⁵³ Glej Crnić Jadranko, Što donosi (novi) zakon o nasljeđivanju, Javni bilježnik 2003/15, str. 28.

⁵⁴ Tako je ZN odpravil dilemo, v kolikšni meri naj se izvajanje zapuščinskega postopka prepusti notarjem. Najprej je bilo predlagano, da se notarjem prepusti postopek v zadevah, ki niso sporne, vendar samo do izdaje sklepa o dedovanju. Notar naj bi pripravil osnutek sklepa in ga predložil zapuščinskemu sodišču. Proti tej rešitvi se je upravičeno navajalo, da je v nasprotju z namenom nove ureditve: razbremenitvijo sodišč. Kajti sodnik bi moral pregledati osnutek in celoten spis, kar bi bilo odvečna obremenitev; notarji opravljajo javno službo in imajo še posebne kvalifikacije. Glej Crnić Jadranko, Nakon zakona o nasljeđivanju – gdje smo i kamo idemo?, Javni bilježnik 2003/15, str. 34.

⁵⁵ Zapuščinski postopek je nepravdni postopek. Subsidiarno se uporabljajo pravila pravnega postopka (175. člen ZN).

⁵⁶ Popolneje Crnić Jadranko, Nakon zakona o nasljeđivanju – gdje smo i kamo idemo?, Javni bilježnik 2003/15, str. 35-38.

⁵⁷ Podobne določbe vsebuje naš ZD v 210., 211., 212. členu.

nekaterih teh primerov sicer sodišče ne bi prekinilo zapuščinskega postopka, ampak bi vprašanje rešilo samo, notar tega vprašanja ne sme obravnavati.

- ko lahko notar izda odločbo samo s soglasjem vseh strank (ko gre za ločitev zapuščine, za pravico dedičev, ki si živeli in pridobivali skupaj z zapustnikom, za delitev gospodinjskih predmetov med sodediči; 140., 143., in 144. člen ZN⁵⁸). Če ni soglasja strank, mora notar vrniti spis pristojnemu sodišču.

Notar kot pooblaščenec sodišča opravlja v zapuščinskem postopku dejanja in izdaja odločbe v skladu z odločbo sodišča o pooblastitvi (241. člen ZN). Sodišče lahko iz pomembnih razlogov (npr. če notar zboli ali sicer ne more opraviti postopka, če zanemarja zakonske obveznosti) odvzame notarju izvajanje zapuščinskega postopka in ga opravi sam ali zaupa izvedbo drugemu notarju.

Zapuščinski postopek mora notar opraviti v roku, ki mu ga določi sodišče. Če v tem roku ne more opraviti vseh dejanj, mora o tem obvestiti sodišče in navesti razloge (243. člen ZN). Če ne gre za pomembne razloge, mu sodišče lahko odvzame izvajanje postopka.

Sodišče, ki je notarja pooblastilo, opravlja nadzor nad njegovim delom. Notar ne more zavrnil zaupanega dela, razen iz posebej opravičenih razlogov. V nasprotnem primeru sodišče zahteva od notarja, da vrne spis in lahko notarja tudi kaznuje z denarno kaznijo (249. člen ZN).

Proti sklepu notarja, ki ga izda v zapuščinskem postopku, je dovoljen ugovor v osmih dneh po izdaji sklepa. Vloži se pri notarju, ta pa ga je dolžan brez odlašanja dostaviti sodišču, ki o njem odloči (sodnik posameznik).

Prepozen (nepravočasen), nepopoln ali nedovoljen ugovor sodišče zavrže. Sicer pa odloči o utemeljenosti ugovora. Lahko ga zavrne in sklep v celoti obvelja, ali pa odloči, da sklep obvelja delno, delno pa ga odpravi, ali pa sklep v celoti odpravi. V tem primeru in v primeru, da je sklep deloma odpravilo, odloči sodišče (sodnik posameznik) v celoti ali v odpravljenem delu samo. Sodišče opravi dodatna dejanja, če oceni, da je to potrebno za odločitev. Proti odločbi t.j. sklepu sodišča, s katero je deloma ali v celoti odpravilo sklep notarja, ni dovoljena samostojna pritožba. Sklep o ugovoru pošlje sodišče strankam in notarju (185., 186., 187. člen ZN).

Proti temu sklepu sodišča je dovoljena pritožba v roku petnajst dni (188., 189. člen ZN). V njej se lahko spodbija tudi sklep o ugovoru - v tistem delu, v katerem je sodišče odločilo o ugovoru. Seveda pa se lahko s pritožbo spodbija celoten sklep sodišča prve stopnje.⁵⁹

5.2 Prilagojenost predlagane ureditve pravu Evropske unije

Vsebina predloga zakona ni predmet usklajevanja z evropskim pravnim redom.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Administrativne in druge posledice

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

S predlogom zakona se v celoti prenaša pristojnost odločanja o ureditvi zapuščine na notarje. Hitrejši in učinkovitejši postopek glede ureditve zapuščine je hkrati ključni razlog za sprejetje tega zakona in njegov najpomembnejši cilj. Hkrati bo ta prenos omogočil, da se sodniki in drugo sodno osebje, ki zdaj opravlja naloge v zapuščinskih postopkih, prerazporedi na druga področja sojenja in se s tem pospeši odprava zaostankov na teh področjih.

Predlagani zakon ne bo predstavljal dodatnih administrativnih bremen za stranke. Nasprotno, strankam bo zagotovila hitrejšo odločitev o ureditvi zapuščine. S predlaganim zakonom je spoštovano načelo »vse na enem mestu«, saj bo stranka vse zadeve glede zapuščine urejala pri notarju. Notarska mesta pa so glede na 11. člen ZN določena tako, da pride najmanj eno notarsko mesto na območje okrajnega sodišča.

⁵⁸ Podobne določbe vsebuje naš ZD v 143., 147., 148. členu.

⁵⁹ Glej Crnić Jadranko, Što donosi (novi) zakon o nasljeđivanju, Javni bilježnik 2003/15, str.31.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona ne bo imel tovrstnih posledic.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike

Predlog zakona ne bo imel tovrstnih posledic.

6.3 Presoja posledic na gospodarstvo

Predlog zakona ne bo imel tovrstnih posledic.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Z uveljavitvijo predloga zakona bodo za urejanje zapuščinskih zadev pristojni notarji s sedežem v Republiki Sloveniji. Za določitev tarife o plačilu notarskih storitev je v skladu z drugim odstavkom 107. člena ZN pristojen minister za pravosodje. Ker veljavna Notarska tarifa še ne določa načina vrednotenja in obračunavanja notarskih storitev, za katere bodo notarji pristojni po uveljavitvi predloga tega zakona, bo potrebna dopolnitev tarife v tem delu. Pri določitvi tarife za zapuščinske zadeve bo zagotovljeno, da se stroški za stranke postopka v primerjavi z veljavno sodno takso, ne bodo povečali.

6.5 Presoja posledic na dokumente razvojnega načrtovanja

Predlog zakona ne bo imel tovrstnih posledic.

6.6 Izvajanje sprejetega predpisa

a) Predstavitev sprejetega zakona

Izhodišča in predlagane rešitve so bile že v fazi priprave in usklajevanja predloga zakona pred sprejemom na Vladi Republike Slovenije predstavljene ciljnim skupinam (notarji, sodišča) kot tudi širši javnosti s predstavitvijo na spletni strani Ministrstva za pravosodje. 13. maja 2009 je bila na Vrhovnem sodišču RS opravljena tudi javna predstavitev s ciljem seznaitve o poteku zakonodajnega projekta glede spremembe pristojnosti organa za vodenje zapuščinskih zadev s sodišč na notarje.

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa

Izvajanje sprejetega predpisa bo spremljano v okviru poročila o delu Notarske zbornice Slovenije, ki ga na podlagi 22. člena Statuta Notarske zbornice Slovenije, izvršni odbor zbornice predloži do 31. januarja v koledarskem letu ministru, pristojnemu za pravosodje in s statističnim raziskovanjem sodišč, ki ga na podlagi Zakona o sodiščih izvaja Ministrstvo za pravosodje.

6.7 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

/

II. BESEDILO ČLENOV

1. poglavje: TEMELJNA PRAVILA O DEDOVANJU

1. člen (vsebina zakona)

Ta zakon ureja dedovanje in ureditev zapuščine.

2. člen (predmet dedovanja; zapuščina in dediščina)

(1) Predmet dedovanja po posamezni zapustnici ali zapustniku (v nadaljnjem besedilu: *zapustnik*) so lastninska pravica na nepremičninah in premoženskih stvarih ter druge pravice, katerih imetnik je zapustnik ob svoji smrti, razen tistih pravic, ki prenehajo s smrtjo zapustnika (v nadaljnjem besedilu: *zapustnikove premoženske pravice* oziroma *zapuščina*).

(2) Dedovanje je prehod zapuščine posameznega zapustnika ob njegovi smrti na njegove dedinje in dediče (v nadaljnjem besedilu: *dedič*) kot zapustnikove univerzalne pravne naslednike.

(3) Dediščina posameznega dediča so tiste zapustnikove premoženske pravice in do tiste višine idealnega deleža, ki na podlagi dedovanja preidejo na tega dediča.

3. člen (enakopravnost pri dedovanju)

(1) Državljeni in državljanke (v nadaljnjem besedilu: *državljeni*) so ob enakih pogojih enakopravni pri dedovanju.

(2) Otroci so enakopravni pri dedovanju ne glede na to, ali so rojeni v zakonski zvezi ali zunaj nje.

4. člen (dedne pravice tujih državljanov)

Tuji državljani ali osebe brez državljanstva imajo v Republiki Sloveniji s pogojem, da se uporablja načelo vzajemnosti, enake dedne pravice kot državljani Republike Slovenije.

5. člen (pravni temelj dedovanja)

(1) Zapustnikove premoženske pravice, s katerimi je zapustnik razpolagal z oporoko, in pravice, ki jih je zapustnik ustanovil z oporoko, se dedujejo na podlagi oporoke (v nadaljnjem besedilu: *oporočno dedovanje*).

(2) Zapustnikove premoženske pravice, s katerimi zapustnik ni razpolagal z oporoko, se dedujejo po zakonitem dednem redu (v nadaljnjem besedilu: *zakonito dedovanje*).

6. člen (oporočno razpolaganje)

Oporočitelj lahko z oporoko razpolaga s svojimi premoženskimi pravicami v mejah, kot to določa zakon.

7. člen (zapuščinski in dedni delež)

(1) Zapuščinski delež je idealni delež lastninske ali druge zapustnikove premoženske pravice, ki z njegovo smrtjo preide na posameznega dediča.

(2) Pri oporočnem dedovanju na posameznega oporočnega dediča preide lastninska pravica na tisti stvari ali tista druga zapustnikova premoženska pravica, ki je v njegovo korist določena v oporoki, in do deleža, določenega v oporoki v njegovo korist (v nadaljnjem besedilu: *oporočni zapuščinski delež*), razen če drug dedič ali druga oseba uveljavi svojo pravico iz 13., 23., 24., 34., 35., 42., 66., 121. ali 122. člena tega zakona.

(3) Dedni delež je idealni delež, ki pripada posameznemu zakonitemu dediču po zakonitem dednem redu na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja.

(4) Pri zakonitem dedovanju na posameznega zakonitega dediča preide vsaka lastninska pravica ali druga zapustnikova premoženjska pravica, ki je predmet zakonitega dedovanja, do idealnega deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu (v nadaljnjem besedilu: *zakoniti zapuščinski delež*), razen če drug dedič ali druga oseba uveljavi svojo pravico iz 13., 23., 24., 34., 35., 62., 121. ali 122. člena tega zakona.

8. člen

(kratice drugih zakonov in pomen drugih izrazov)

(1) V tem zakonu so uporabljene naslednje kratice drugih zakonov:

1. OZ je Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – UPB1),
2. SPZ je Stvarnopravni zakonik (Uradni list RS, št. 87/02),
3. ZCRP je Zakon o centralnem registru prebivalstva (Uradni list RS, št. 72/06 – UPB1),
4. ZMatR je Zakon o matičnem registru (Uradni list RS, št. 11/11 – UPB2),
5. ZN je Zakon o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07 – UPB3, 33/07 – ZSReg-B in 45/08),
6. ZZK-1 je Zakon o zemljiški knjigi (Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 79/10 – odločba US, 25/11).

(2) Izrazi in kratice, uporabljene v tem zakonu, pomenijo:

1. *centralna zbirka podatkov o pravicah iz javnih sredstev* je centralna zbirka podatkov po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev,

2. *centralni register nematerializiranih vrednostih papirjev* je centralni register nematerializiranih vrednostih papirjev po zakonu, ki ureja nematerializirane vrednostne papirje,

3. *CRP* je centralni register prebivalstva iz 3. člena ZCRP,

4. *denarna socialna pomoč* je denarna socialna pomoč, ki jo je prejel zapustnik po zakonu, ki ureja socialno varstvene prejemke,

5. *denarno dobroimetje zapustnika* je zapustnikova terjatev do banke na podlagi pozitivnega stanja na transakcijskem, varčevalnem, osebnem ali drugem denarnem računu, ki ga vodi ta banka, ali na podlagi vezanega depozita pri tej banki,

6. finančni instrument zapustnika je:

- serijski vrednostni papir ali drug finančni instrument po zakonu, ki ureja trg finančnih instrumentov, katerega imetnik je zapustnik,
- inesticijski kupon vzajemnega sklada, po zakonu, ki ureja družbe za upravljanje in investicijske sklade, katerega imetnik je zapustnik, in
- drug vrednostni papir, katerega imetnik je zapustnik.

7. izplačevalec socialno varstvene pomoči je:

- Republika Slovenija glede zneskov denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, izplačanih iz državnega proračuna,
- posamezna občina glede zneskov denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, izplačanih iz njenega proračuna,

8. *klirinškodopotna družba* je centralna klirinškodopotna družba, ki po zakonu, ki ureja nematerializirane vrednostne papirje, vodi centralni register nematerializiranih vrednostih papirjev,

9. *matični register* je matični register iz 2. člena ZMatR,

10. *matičar* je oseba organa iz 5. člena ZMatR, ki je pristojen za vpis smrti v matični register,

11. *poddepo finančnih instrumentov* je poddepo po zakonu, ki ureja trg finančnih instrumentov,

12. *poddepozitar* je borznoposredniška družba, banka, investicijsko podjetje ali druga oseba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki v skladu z zakonom, ki ureja trg finančnih instrumentov, vodi poddepo finančnih instrumentov,

13. *register transakcijskih računov* je register teh računov po zakonu, ki ureja plačilne storitve in sisteme,

14. *varstveni dodatek* je varstveni dodatek, ki ga je prejel zapustnik po zakonu, ki ureja socialno varstvene prejemke,

15. *upravljavec registra ali zbirke podatkov* je oseba, ki po zakonu, ki ureja ta register ali zbirko podatkov, upravlja ta register ali zbirko podatkov,

16. *zbornica* je Notarska zbornica Slovenije.

9. člen **(zapuščina brez dedičev)**

(1) Zapuščina brez dedičev preide na Republiko Slovenijo, razen če Republika Slovenija v skladu s tem zakonom zahteva, da se takšna zapuščina prenese v stečajno maso stečaja zapuščine brez dedičev.

(2) Republiko Slovenijo v postopkih glede zapuščine brez dedičev zastopa Državno pravobranilstvo Republike Slovenije.

2. poglavje: ZAKONITO DEDOVANJE

Oddelek 2.1: Zakoniti dediči

Pododdelek 2.1.1: Zakoniti dedni redi

10. člen **(krog zakonitih dedičev)**

(1) Kot zakoniti dediči dedujejo po zapustniku: njegovi potomci, njegovi posvojenci in njihovi potomci, njegov zakonec, njegovi starši, posvojitelj in njegovi sorodniki, njegovi bratje in sestre ter njihovi potomci in njegovi dedi in babice ter njihovi potomci.

(2) Kot zakonca dedujeta drug po drugem tudi:

1. moški in ženska, ki živita v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti in nista sklenila zakonske zveze, če ni razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza med njima neveljavna (v nadaljnjem besedilu: *zunajzakonski partner*), ali

2. dve ženski ali dva moška, ki sta v registrirani istospolni partnerski skupnosti po zakonu, ki ureja registracijo istospolne partnerske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: *partner registrirane istospolne skupnosti*).

(3) Te osebe dedujejo po dednih redih.

(4) Dediči bližnjega dednega reda izključujejo od dedovanja osebe bolj oddaljenega dednega reda.

Pododdelek 2.1.2: Prvi dedni red

11. člen **(potomci in zakonec pokojnika)**

(1) Zapustnikovo zapuščino dedujejo pred vsemi njegovi otroci in njegov zakonec.

(2) Ti dedujejo po enakih delih.

12. člen **(vstopna pravica)**

Del zapuščine, ki bi šel prej umrlemu, če bi bil preživel zapustnika, dedujejo njegovi otroci, zapustnikovi vnuki, po enakih delih; če pa umre kateri od vnukov pred zapustnikom, dedujejo delež, ki bi šel njemu, če bi bil živ ob zapustnikovi smrti, njegovi otroci, zapustnikovi pravnuki, po enakih delih in tako naprej po vrsti, dokler je kaj zapustnikovih potomcev.

13. člen

(povečanje zakonitega zapuščinskega deleža na zahtevo dediča prvega dednega reda)

(1) Če zapustnikov zakonec deduje z dediči prvega dednega reda in nima potrebnih sredstev za življenje, lahko zahteva, da se njegov zakoniti zapuščinski delež poveča v breme zapuščinskih deležev vseh ali posameznih preostalih zapustnikovih dedičev prvega dednega reda.

(2) Dedič prvega dednega reda, ki ni zapustnikov zakonec in nima potrebnih sredstev za življenje, lahko zahteva, da se njegov zakoniti zapuščinski delež poveča v breme zapuščinskih deležev vseh ali posameznih preostalih zapustnikovih dedičev prvega dednega reda.

Pododdelek 2.1.3: Drugi dedni red

14. člen

(starši in zakonec pokojnika)

(1) Zapuščino zapustnika, ki ni zapustil potomcev, dedujejo njegovi starši in njegov zakonec.

(2) Zapustnikovi starši dedujejo eno polovico zapuščine po enakih delih, pokojnikov zakonec pa deduje drugo polovico zapuščine.

(3) Če zapustnik ni zapustil zakonca, dedujejo pokojnikovi starši vso zapuščino po enakih delih.

15. člen

(bratje in sestre pokojnika ter njihovi potomci)

(1) Če je eden od zapustnikovih staršev umrl pred zapustnikom, dedujejo del zapuščine, ki bi mu šel, če bi preživel zapustnika, njegovi otroci (zapustnikovi bratje in sestre), njegovi vnuki in pravnuki ter njegovi nadaljnji potomci po pravilih, ki veljajo v primeru, če dedujejo po pokojniku njegovi otroci in drugi potomci.

(2) Če sta oba zapustnikova starša umrla pred njim, dedujejo del zapuščine, ki bi šel vsakemu od njiju, če bi bil preživel zapustnika, potomci, kot to določa prvi odstavek tega člena.

(3) V vseh primerih dedujejo zapustnikovi polbratje in polsestre po očetu po enakih delih očetov delež zapuščine, polbratje in polsestre po materi po enakih delih materin delež, pravi bratje in sestre pa dedujejo po enakih delih s polbrati in polsestrami po očetu očetov delež, s polbrati in polsestrami po materi pa materin delež.

16. člen

(starši pokojnika in njihovi otroci)

Če je eden od zapustnikovih staršev umrl pred zapustnikom, pa ni zapustil nobenega potomca, deduje del zapuščine, ki bi mu šel, če bi bil preživel zapustnika, drugi od staršev; če pa je tudi ta umrl pred zapustnikom, dedujejo njegovi potomci tisto, kar bi šlo enemu ali drugemu od staršev, kot določa 15. člen tega zakona.

17. člen

(zakonec pokojnika)

Če sta oba zapustnikova starša umrla pred zapustnikom in nista zapustila nobenega potomca, deduje vso zapuščino preživeli zapustnikov zakonec.

Pododdelek 2.1.4: Tretji dedni red

18. člen

(dedi in babice zapustnika)

(1) Zapuščino zapustnika, ki ni zapustil ne potomcev ne staršev in tudi ti niso zapustili nobenega potomca in ne zakonca, dedujejo njegovi dedi in babice.

(2) Eno polovico zapuščine dedujeta ded in babica po očetovi strani, drugo polovico pa ded in babica po materini strani.

19. člen
(dedi in babice zapustnika in njihovi potomci)

(1) Ded in babica iste strani dedujeta po enakih delih.

(2) Če je kdo od teh prednikov ene strani umrl pred zapustnikom, dedujejo del zapuščine, ki bi mu šel, če bi bil preživel zapustnika, njegovi otroci, njegovi vnuki in njegovi nadaljnji potomci, po pravilih, ki veljajo v primeru, če dedujejo po pokojniku njegovi otroci in drugi potomci.

(3) Glede vsega drugega veljajo za dedno pravico deda in babice z ene strani in njunih potomcev pravila, po katerih dedujejo zapustnikov starši in njihovi potomci.

20. člen
(dedi in babice zapustnika brez potomcev)

Če sta ded in babica ene strani umrla pred zapustnikom, pa nista zapustila nobenega potomca, dedujejo del zapuščine, ki bi šel njima, če bi bila preživila zapustnika, ded in babica druge strani, njuni otroci, njuni vnuki in njuni nadaljnji potomci, kot določa 19. člen tega zakona.

Pododdelek 2.1.5: Posebna pravila za nekatere zakonite dediče

21. člen
(posvojitvi)

(1) Pri posvojitvi imajo posvojenec in njegovi potomci do posvojitelja in njegovih sorodnikov enake dedne pravice, kakor posvojiteljevi otroci in njihovi potomci.

(2) Pri posvojitvi dedujejo posvojenec in njegovi potomci po drugih posvojitvah in njihovih potomcih.

(3) Posvojitelj in njegovi sorodniki so pri posvojitvi zakoniti dediči posvojenca.

(4) Pri posvojitvi posvojenec in njegovi potomci nimajo zakonite dedne pravice po starših, njihovih potomcih in drugih sorodnikih in tudi ti nimajo zakonite dedne pravice po posvojencu in njegovih potomcih.

22. člen
(neobstoj in izguba dedne pravice zakonca)

(1) Zakonec nima dedne pravice, če je bila zakonska zveza z zapustnikom razvezana ali razveljavljena, ali če je njuna življenjska skupnost po krivdi preživelega zakonca ali v sporazumu z zapustnikom trajno prenehala.

(2) Zakonec izgubi dedno pravico, če je zapustnik vložil tožbo za razvezo zakonske zveze in se po zapustnikovi smrti ugotovi, da je bila tožba utemeljena, ali če se njegova zakonska zveza z zapustnikom razveljavi po zapustnikovi smrti iz vzroka, za katerega je preživel zakonec vedel ob sklenitvi zakonske zveze.

23. člen
(povečanje zakonitega zapuščinskega deleža na zahtevo zapustnikovega zakonca v breme deležev dedičev drugega dednega reda)

Če zapustnikov zakonec deduje z dediči drugega dednega reda in nima potrebnih sredstev za življenje, lahko zahteva, da se njegov zakoniti zapuščinski delež poveča v breme zapuščinskih deležev vseh ali posameznih preostalih zapustnikovih dedičev drugega dednega reda.

24. člen
(povečanje zakonitega zapuščinskega deleža na zahtevo zapustnikovega starša)

(1) Če zapustnikova starša dedujeta z njegovim zakoncem in nimata potrebnih sredstev za življenje, lahko zahtevata, da se njuna zakonita zapuščinska deleža povečata v breme zapuščinskega deleža zapustnikovega zakonca.

(2) Če je življenjska skupnost med zapustnikovima staršema prenehala in le eden od njiju nima potrebnih sredstev za življenje, lahko ta zahteva povečanje svojega zakonitega zapuščinskega deleža tako v breme deleža zakonca kot tudi v breme deleža drugega starša.

(3) Če je eden od zapustnikovih staršev umrl pred zapustnikovo smrtjo, lahko drugi od staršev, ki nima potrebnih sredstev za življenje, zahteva povečanje zakonitega zapuščinskega deleža tudi v breme zapuščinskih deležev dedičev umrlega zapustnikovega starša.

Pododdelek 2.1.6: Uveljavljanje pravice do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja

25. člen

(uveljavljanje pravice do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja)

(1) Pravica zahtevati povečanje zakonitega zapuščinskega deleža iz 13., 23. ali 24. člena tega zakona je pravica upravičenca, da na zapuščini, poleg deleža v višini njegovega dednega deleža, zahteva še dodatni zapuščinski delež (v nadaljnjem besedilu: *dodatni zapuščinski delež zaradi pomanjkanja*), za višino katerega se zmanjša zapuščinski delež njegovega sodediča (v nadaljnjem besedilu: *izpodbiti zapuščinski delež zaradi pomanjkanja*).

(2) Dedič sodno uveljavi svojo pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za dodatni zapuščinski delež zaradi pomanjkanja*), s katero zahteva, da sodišče:

1. ugotovi višino zapuščinskega deleža vsakega zakonitega dediča, ki uveljavlja pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja (v nadaljnjem besedilu tega člena: *tožnik*), in vsakega sodediča, proti kateremu tožnik uveljavlja to pravico (v nadaljnjem besedilu tega člena: *toženec*),

2. za vsakega tožnika ugotovi, da je tožnik na vsaki lastninski pravici ali drugi zapustnikovi premoženjski pravici, poleg idealnega deleža v višini, ugotovljeni v notarskem zapisu o dedovanju, pridobil tudi idealni delež v višini dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja, in višino izpodbitih zapuščinskih deležev zaradi pomanjkanja posameznih tožencev, v breme katerih je tožnik pridobil svoj dodatni zapuščinski delež zaradi pomanjkanja.

(3) Če pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja s posebnimi tožbami uveljavlja več upravičencev, sodišče združi vse pravde v skupno obravnavanje in o vseh zahtevkih odloči z eno sodbo.

(4) Pri odločanju o zahtevkih za dodatni zapuščinski delež zaradi pomanjkanja sodišče upošteva premoženjske, zdravstvene, družinske in socialne razmere in pridobitno sposobnost dediča, ki uveljavlja povečanje dednega deleža, in dedičev, v breme dednih deležev katerih se to povečanje uveljavlja, ter vrednost zapuščine.

(5) Za tožbo za dodatni zapuščinski delež zaradi pomanjkanja se smiselno uporabljajo drugi do deveti odstavek 63. člena tega zakona, pri čemer se:

1. izraz »dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja« nadomesti z izrazom »dodatni zapuščinski delež zaradi pomanjkanja«,

2. izraz »izpodbiti zapuščinski delež zaradi vračunanja« pa z izrazom »izpodbiti zapuščinski delež zaradi pomanjkanja«.

Oddelek 2.2: Nujni dediči

Pododdelek 2.2.1: Nujni dediči, nujni delež in razpoložljivi del zapuščine

26. člen

(kdo so nujni dediči)

(1) Nujni dediči so: pokojnikovi potomci, njegovi posvojenci in njihovi potomci, njegovi starši in njegov zakonec.

(2) Dedi in babice ter bratje in sestre pokojnika so nujni dediči le tedaj, če so trajno nezmožni za delo in nimajo potrebnih sredstev za življenje.

(3) Osebe, našteje v tem členu, so nujni dediči, če so po zakonitem dednem redu upravičeni dedovati.

27. člen

(nujni delež in razpoložljivi del)

(1) Nujni dediči imajo pravico do dela zapuščine, s katerim zapustnik ne more prosto razpolagati; ta del zapuščine je nujni delež.

(2) Višina nujnega deleža potomcev, posvojencev in njihovih potomcev ter zakonca znaša polovico, višina nujnega deleža drugih dedičev pa tretjino višine dednega deleža, ki bi šel vsakemu posameznemu izmed njih po zakonitem dednem redu.

(3) S preostalim delom zapuščine lahko zapustnik prosto razpolaga; ta del zapuščine je razpoložljivi del.

28. člen **(pravica do nujnega deleža je dedna pravica)**

(1) Nujnemu dediču pripada lastninska pravica na vsaki stvari in druga zapustnikova premoženjska pravice do deleža, ki je enak višini njegovega nujnega deleža, če zapustnik z oporoko ne določi drugače.

(2) Zapustnik lahko v oporoki določi, da dobi nujni dedič svoj nujni delež kot lastninsko pravico na določenih stvareh ali kot drugo zapustnikovo premoženjsko pravico do celote ali do deleža, ki je višji od višine nujnega deleža.

Pododdelek 2.2.2: Izračun vrednosti nujnega deleža

29. člen **(osnova za izračun vrednosti nujnega deleža)**

(1) Vrednost zapuščine, ki se upošteva v osnovi za izračun nujnega deleža, se oceni po vrednostih in stanju ob zapustnikovi smrti:

1. vseh stvari, katerih lastnik je bil zapustnik ob svoji smrti, in
2. vseh drugih zapustnikovih premoženjskih pravic, vključno s terjatvami proti kakšnemu dediču.

(2) V osnovi za izračun vrednosti nujnega deleža se upošteva vrednost naslednjih daril:

1. vseh daril, ki jih je zapustnik na kakršenkoli način dal tistemu, ki je po zakonitem dednem redu upravičeni dedovati, vključno z darili, danimi zakonitim dedičem, ki se odpovedujejo dediščini, in daril, za katere je zapustnik odredil, da naj se ne vračunajo dediču v njegov dedni delež, in

2. vseh daril, ki jih je zapustnik v zadnjem letu svojega življenja dal drugim osebam, ki niso zakoniti dediči, razen običajnih manjših daril.

(3) V osnovi za izračun vrednosti nujnega deleža se ne upošteva vrednost naslednjih daril:

1. daril, danih v dobrodelne in druge človekoljubne namene in
2. daril, ki se po 58. členu, 59. členu ali prvem odstavku 60. člena tega zakona ne vračunajo dediču v njegov dedni delež.

(4) Osnova za izračun vrednosti nujnega deleža je:

1. vrednost zapuščine, ugotovljena po prvem odstavku tega člena,
2. zmanjšana za zapustnikove obveznosti, stroške ocenitve zapuščine in stroške za zapustnikov pogreb,
3. povečana za vrednost daril iz drugega odstavka tega člena.

30. člen **(kaj je darilo)**

Darilo po tem zakonu je tudi odpoved pravici, odpust dolga, tisto, kar je zapustnik za življenja dal dediču na račun njegovega dednega deleža ali za ustanovitev ali razširitev gospodinjstva ali za opravljanje poklica, kakor tudi vsako drugo neodplačno razpolaganje.

31. člen **(določitev vrednosti darila)**

Darilo se oceni po vrednosti ob zapustnikovi smrti in po stanju ob daritvi.

32. člen **(darilo kot zavarovanje)**

Kadar je darilo zavarovanje v korist obdarjenca, se šteje kot vrednost darila seštevek premij, ki jih je plačal zapustnik, če je ta seštevek manjši od zavarovalne vsote; če pa je seštevek premij večji od zavarovalne vsote, se šteje kot vrednost darila zavarovalna vsota.

33. člen **(vrednost nujnega deleža posameznega nujnega dediča)**

Vrednost nujnega deleža posameznega nujnega dediča se izračuna tako, da se osnova iz četrtega odstavka 29. člena tega zakona pomnoži z višino nujnega deleža tega nujnega dediča.

Pododdelek 2.2.3: Izločitve iz zapustnikovega premoženja

34. člen **(izločitev deleža v korist potomcev)**

(1) Zapustnikov potomec, zapustnikov posvojenec in potomec zapustnikovega potomca ali posvojenca, ki je živel skupaj z zapustnikom in mu s svojim delom, zaslužkom ali kako drugače pomagal pri pridobivanju, s smrtjo zapustnika pridobi pravico zahtevati, da se mu iz zapuščine izloči delež lastninske pravice na vsaki stvari in delež vsake druge premoženjske pravici, ki ob smrti pripada zapustniku, v višini, ki je sorazmerna z njegovim prispevkom k povečanju ali ohranitvi vrednosti zapuščine (v nadaljnjem besedilu: *izločeni delež*).

(2) Če upravičenec uveljavi pravico do izločenega deleža:

1. velja, da je lastninsko pravico na vsaki stvari in vsako drugo premoženjsko pravico, katere imetnik je bil zapustnik ob svoji smrti, do višine izločenega deleža s smrtjo zapustnika pridobil upravičenec in da ta pravica do višine izločenega deleža ne spada v zapuščino,

2. se izločeni delež lastninske in druge premoženjske pravice upravičencu ne upošteva pri izračunu njegovega dednega deleža in se mu tudi ne vračuna v njegov dedni delež.

(3) Upravičenec sodno uveljavi svojo pravico do izločenega deleža s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za uveljavitev izločenega deleža*), s katero zahteva, da sodišče:

1. ugotovi višino izločenega deleža vsakega upravičenca iz prvega odstavka tega člena, ki uveljavlja izločeni delež (v nadaljnjem besedilu tega člena: *tožnik*), in višino zapuščinskega deleža ob upoštevanju izločenega deleža vsakega dediča, proti kateremu tožnik uveljavlja to pravico (v nadaljnjem besedilu tega člena: *toženec*), in

2. za vsakega tožnika ugotovi, da je tožnik na lastninski pravici na vsaki stvari in na vsaki drugi zapustnikovi premoženjski pravici, pridobil idealni delež v višini izločenega deleža, in višino izpodbitih zapuščinskih deležev ob upoštevanju izločenega deleža posameznih tožencev, v breme katerih je tožnik pridobil svoj izločeni delež.

(4) Če je predmet zahtevka za uveljavitev izločenega deleža lastninska pravica na nepremičnini, vknjižena v korist dediča na podlagi notarskega zapisa o dedovanju ali v korist pravnih naslednikov tega dediča, je treba hkrati s tem zahtevkom uveljaviti zahtevek za izbris te vknjižbe iz prve alineje 1. točke prvega odstavka 243. člena ZZK-1, razen če izbris tega vpisa ni dovoljen po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1.

(5) Če v primeru iz prejšnjega odstavka izbris vknjižbe lastninske pravice v korist poznejšega pridobitelja po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1 ni dovoljen, mora upravičenec namesto zahtevka iz 2. točke tretjega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki so jo toženci dosegli z odtujitvijo nepremičnine, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(6) Če je predmet zahtevka za uveljavitev izločenega deleža lastninska pravica na premični stvari, ali če so predmet tega zahtevka finančni instrumenti ali druga premoženjska pravica, ki so bili na podlagi notarskega zapisa o dedovanju preneseni na toženca, mora tožnik s tožbo za uveljavitev izločenega deleža uveljaviti tudi zahtevek za izročitev te stvari ali za prenos finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice v njegovo korist, razen če toženec ni več lastnik te stvari ali imetnik teh finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice.

(7) Če v primeru iz prejšnjega odstavka toženec ni več lastnik premične stvari ali imetnik finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, ki je predmet tožbenega zahtevka za uveljavitev izločenega deleža, mora tožnik namesto zahtevka iz 2. točke tretjega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki so jo toženci dosegli z odtujitvijo premične stvari, finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(8) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi, če je toženec prejel plačilo zapustnikove terjatve ali denarnega dobroimetja, ki je predmet zahtevka za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja.

(9) Sodišče zavrže tožbo za uveljavitev izločenega deleža, če upravičenec z njo hkrati ne uveljavlja ustreznega zahtevka v skladu s četrtem do osmim odstavkom tega člena.

(10) Upravičenec mora tožbo za uveljavitev izločenega deleža vložiti v treh mescih od dneva, ko mu je bil vročen notarski zapis o dedovanju.

(11) Pravica do izločenega deleža preneha, če upravičenec do poteka roka iz prejšnjega odstavka ne vloži tožbe za uveljavitev izločenega deleža.

35. člen **(izločitev gospodinjskih predmetov)**

(1) Preživeli zakonec zapustnika, zapustnikov potomec, zapustnikov posvojenec in potomec zapustnikovega potomca ali posvojenca, lahko zahteva, da se mu iz zapuščine izločijo gospodinjski predmeti, ki so namenjeni zadovoljevanju njegovih vsakdanjih potreb, kot so pohištvo, gospodinjski stroji in naprave ter druga hišna oprema, posteljnina in podobno, vendar ne, če so ti predmeti večje vrednosti (v nadaljnjem besedilu: *izločeni gospodinjski predmeti*).

(2) Izločeni gospodinjski predmeti ne spadajo v zapuščino in se upravičencu ne upoštevajo pri izračunu njegovega dednega deleža in se mu tudi ne vračunajo v njegov dedni delež.

(3) Upravičenec sodno uveljavi izločitev gospodinjskih predmetov s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za izločitev gospodinjskih predmetov*), s katero zahteva, da sodišče ugotovi, da je upravičenec pridobil lastninsko pravico na teh predmetih.

(4) Če upravičenec izločenih gospodinjskih predmetov nima v posesti, mora s tožbo za izločitev gospodinjskih predmetov zahtevati tudi, da sodišče naloži dedičem, ki imajo te predmete v posesti, da jih izročijo upravičencu.

(5) Za tožbo za izločitev gospodinjskih predmetov se smiselno uporabljajo šesti, sedmi, deveti, deseti in enajsti odstavek 34. člena tega zakona.

Pododdelek 2.2.4: Izpodbojnost oporočnih razpolaganj in daril zaradi prikrajšanja nujnega deleža

36. člen **(Prikrajšanje nujnega deleža in vrednost prikrajšanega nujnega deleža)**

(1) Pri presoji, ali je nujni delež posameznega nujnega dediča prikrajšan, se kot vrednost zapustnikovih razpolaganj v korist tega nujnega dediča upošteva:

1. vrednost vseh oporočnih razpolaganj in daril v korist tega nujnega dediča, tudi tistih, za katera je zapustnik odredil, naj se ne vračunajo nujnemu dediču v njegov dedni delež, in

2. če zapustnik z oporoko ni razpolagal s celotno zapuščino, tudi vrednost zakonitega zapuščinskega deleža nujnega dediča, na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja.

(2) Nujni delež posameznega nujnega dediča je prikrajšan, če je vsota vrednosti zapustnikovih razpolaganj v korist tega nujnega dediča iz prejšnjega odstavka manjša od vrednosti nujnega deleža tega nujnega dediča iz 33. člena tega zakona.

(3) Vrednost, za katero je nujni delež posameznega nujnega dediča prikrajšan (v nadaljnjem besedilu: *vrednost prikrajšanega nujnega deleža*) se izračuna tako, da se od vrednosti nujnega deleža tega nujnega dediča iz 33. člena tega zakona odšteje vsota vrednosti zapustnikovih razpolaganj v korist tega nujnega dediča iz prvega odstavka tega člena.

37. člen
(splošni vrstni red izpodbojnosti razpolaganj)

- (1) Če je prikrajsan nujni delež, se najprej izpodbojna oporočna razpolaganja.
- (2) Če razveljavitev oporočnih razpolaganj ne zadošča za pokritje vrednosti prikrajsanega nujnega deleža, so izodbojna tudi darila.

38. člen
(vrstni red izpodbojnosti oporočnih razpolaganj)

- (1) Oporočna razpolaganja so izpodbojna v enakem razmerju, ne glede na njihovo naravo in njihov obseg in ne glede na to, ali so v eni oporoki ali v več oporokah, če iz oporoke ne izhaja kaj drugega.
- (2) Če je zapustnik z oporoko naložil več volil in odredil, naj se kakšno volilo izplača pred drugimi, je to volilo izpodbojno le tedaj, če vrednost drugih volil ne zadošča, da bi se pokril nujni delež.

39. člen
(izpodbojnost volil zaradi zmanjšanja oporočnih razpolaganj)

- (1) Oporočni dedič, oporočni zapuščinski delež katerega je izpodbijan zaradi prikrajsanja nujnega deleža, lahko zahteva sorazmerno zmanjšanje volil, ki jih mora izplačati, če iz oporoke ne izhaja kaj drugega.
- (2) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi za volilojemnika, ki mu je zapustnik naložil, da kaj izplača iz svojega volila.

40. člen
(vrstni red izpodbojnosti daril)

- (1) Darila so izpodbojna od zadnjega darila v obrnjenem vrstnem redu, kakor so bila dana.
- (2) Istočasno dana darila so izpodbojna sorazmerno.

41. člen
(položaj obdarjenca)

- (1) Obdarjenec velja glede darovane stvari, ki jo mora vrniti zaradi razveljavitve darila, za dobrovernega lastniškega posestnika in poštenega pridobitelja do dneva, ko je zvedel, da se zahteva razveljavitev darila.
- (2) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi za drugo premoženjsko pravico, ki je bila predmet darila.

42. člen
(pravica izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajsanja nujnega deleža)

(1) Nujni dedič, nujni delež katerega je prikrajsan z oporočnimi razpolaganji, ima pravico zahtevati, da se oporoka, ki je podlaga za ta oporočna razpolaganja, razveljavi glede vsake lastninske pravice ali druge premoženjske pravice, ki je predmet razpolaganja z oporoko, do višine deleža, do katere je z razpolaganji na podlagi te oporoke prikrajsan njegov nujni delež (v nadaljnjem besedilu: *pravica izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajsanja nujnega deleža*).

(2) Višina deleža, do katere so z razpolaganji na podlagi oporoke prikrajsani nujni deleži (v nadaljnjem besedilu: *skupni izpodbojni delež oporočnih razpolaganj*), se izračuna po teh pravilih:

1. Osnova za izračun je vrednost zapuščine, ki je predmet oporočnih razpolaganj, ugotovljena po prvem odstavku 29. člena tega zakona.

2. Pri izračunu se upoštevajo vse vrednosti prikrajsanih nujnih deležev, ne glede na to ali posamezni nujni dediči uveljavljajo pravico izpodbijati oporočna razpolaganja na podlagi te oporoke.

3. Višina skupnega izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj se izračuna tako:

- Če je vsota vrednosti prikrajsanih nujnih deležev vseh nujnih dedičev enaka ali večja od osnove za izračun, je izpodbojni delež oporočnih razpolaganj v korist vseh nujnih dedičev enak celoti oporočnih razpolaganj.

- Če je vsota vrednosti prikrajšanih nujnih deležev vseh nujnih dedičev manjša od osnove za izračun, se izpodbojni delež oporočnih razpolaganj v korist vseh nujnih dedičev izračuna tako, da se vsota vrednosti prikrajšanih nujnih deležev vseh nujnih dedičev deli z osnovo za izračun.

(3) Višina deleža, do katere je z razpolaganji na podlagi te oporoke prikrajšan nujni delež posameznega nujnega dediča (v nadaljnjem besedilu: *izpodbojni delež oporočnih razpolaganj v korist posameznega nujnega dediča*), se izračuna po naslednjih pravilih:

1. Količnik posameznega nujnega dediča se izračuna tako, da se vrednost prikrajšanega nujnega deleža tega nujnega dediča deli z vsoto vrednosti prikrajšanih nujnih deležev vseh nujnih dedičev.

2. Višina izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj v korist posameznega nujnega dediča se izračuna tako, da se količnik iz prejšnje točke pomnoži z višino skupnega izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj.

(4) Višina izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj v breme oporočnega deleža posameznega oporočnega dediča in v korist posameznega nujnega dediča na posamezni lastninski ali drugi premoženjski pravici, se izračuna tako, da se višina oporočnega deleža tega oporočnega dediča na tej pravici pomnoži z višino izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj v korist tega nujnega dediča.

43. člen

(pravica izpodbijati darilo zaradi prikrajšanja nujnega deleža)

(1) Če zapustnik ni sestavil oporoke ali če z razveljavitvijo oporočnih razpolaganj ni mogoče v celoti pokriti prikrajšane vrednosti nujnega deleža, ima nujni dedič, nujni delež katerega je prikrajšan z darilom, pravico zahtevati, da se darilna pogodba, ki je bila podlaga za razpolaganje, s katerim je prikrajšan njegov nujni delež, razveljavi glede vsake lastninske pravice ali druge premoženjske pravice, ki je predmet te pogodbe, do višine deleža, do katerega je z razpolaganjem na podlagi te darilne pogodbe prikrajšan nujni delež (v nadaljnjem besedilu: *pravica izpodbijati darilo zaradi prikrajšanja nujnega deleža*).

(2) Za pravico izpodbijati darilo zaradi prikrajšanja nujnega deleža se smiselno uporablja 42. člen tega zakona, pri čemer se:

1. izraz »izpodbojni delež oporočnih razpolaganj« nadomesti z izrazom »izpodbojni delež darila«

2. izraz »vrednost prikrajšanega nujnega deleža« pa z izrazom »tisti del vrednosti prikrajšanega nujnega deleža, ki ga ni mogoče pokriti z razveljavitvijo oporočnih razpolaganj«.

44. člen

(tožba za razveljavitev oporočnih razpolaganj)

(1) Nujni dedič sodno uveljavi svojo pravico zahtevati izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajšanja nujnega deleža s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za razveljavitev oporočnih razpolaganj*), s katero zahteva, da sodišče:

1. razveljavi zapustnikovo oporoko do vsote višin izpodbojnih deležev oporočnih razpolaganj vseh nujnih dedičev, ki s tožbo uveljavljajo pravico izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajšanja nujnega deleža (v nadaljnjem besedilu tega člena: *tožnik*) glede vsake lastninske pravice ali druge premoženjske pravice, ki je predmet razpolaganja z oporoko, v breme vsakega oporočnega dediča proti kateremu tožnik uveljavlja to pravico (v nadaljnjem besedilu tega člena: *toženec*) in

2. za vsakega tožnika ugotovi, da je pridobil lastninsko pravico na vsaki stvari ali vsako drugo premoženjsko pravico, s katero je zapustnik razpolagal z oporoko, do višine deleža, ki je enaka višini izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj v njegovo korist, in višino izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj vsakega toženca, v breme katerega je tožnik pridobil svoj delež.

(2) Če je predmet tožbenega zahtevka za razveljavitev oporočnih razpolaganj lastninska pravica na nepremičnini, vknjižena v korist toženca na podlagi notarskega zapisa o dedovanju ali v korist pravnih naslednikov tega toženca, mora tožnik s tožbo za razveljavitev oporočnih razpolaganj uveljaviti tudi zahtevek za izbris te vknjižbe iz prve alineje 1. točke prvega odstavka 243. člena ZZK-1 proti vsakemu tožencu do višine izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj v breme tega toženca, razen če izbris tega vpisa ni dovoljen po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1.

(3) Če v primeru iz prejšnjega odstavka izbris vknjižbe lastninske pravice, vknjižene v korist poznejšega dobrovernega pridobitelja, po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1 ni dovoljen, mora tožnik namesto zahtevka

iz 2. točke prvega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki so jo toženci dosegli z odtujitvijo nepremičnine, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(4) Če je predmet tožbenega zahtevka za razveljavitev oporočnih razpolaganj lastninska pravica na premični stvari, ali če so predmet tega zahtevka finančni instrumenti ali druga premoženjska pravica, ki so bili na podlagi notarskega zapisa o dedovanju preneseni na toženca, mora tožnik s tožbo za razveljavitev oporočnih razpolaganj uveljaviti tudi zahtevek za izročitev te stvari ali za prenos finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice v njegovo korist do višine izpodbojnega deleža oporočnih razpolaganj v breme vsakega toženca, razen če toženec ni več lastnik te stvari ali imetnik teh finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice.

(5) Če v primeru iz prejšnjega odstavka toženec ni več lastnik premične stvari ali imetnik finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, ki je predmet tožbenega zahtevka za razveljavitev oporočnih razpolaganj, mora tožnik namesto zahtevka iz 2. točke prvega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki so jo toženci dosegli z odtujitvijo premične stvari, finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(6) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi, če je toženec prejel plačilo zapustnikove terjatve ali denarnega dobroimetja, ki je predmet zahtevka za razveljavitev oporočnih razpolaganj.

(7) Sodišče zavrže tožbo za razveljavitev oporočnih razpolaganj, če tožnik z njo hkrati ne uveljavlja tudi ustreznega zahtevka v skladu z drugim do šestim odstavkom tega člena.

(8) Nujni dedič mora vložiti tožbo za razveljavitev oporočnih razpolaganj v treh mescih od vročitve notarskega zapisa o dedovanju, s katerim so ugotovljeni oporočni zapuščinski deleži, ki so predmet izpodbijanja, in najpozneje v treh letih od izdaje tega notarskega zapisa o dedovanju.

(9) Pravica nujnega dediča izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajšanja nujnega deleža preneha, če do poteka roka iz prejšnjega odstavka ne vloži tožbe za razveljavitev oporočnih razpolaganj.

(10) Če novi oporočni dedič sodno uveljavlja svojo pravico do oporočnega deleža na podlagi pozneje najdene oporoke iz tretjega odstavka 226. člena tega zakona v breme zakonitih zapuščinskih deležev preostalih zakonitih dedičev, lahko preostali zakoniti dedič, ki je hkrati nujni dedič, ne glede na prvi in osmi odstavek tega člena pravico izpodbijati razpolaganja s to pozneje najdeno oporoko zaradi prikrajšanja nujnega deleža uveljavi z ugovorom v tej pravdi.

45. člen **(tožba za razveljavitev darila)**

(1) Nujni dedič sodno uveljavi svojo pravico izpodbijati darilo zaradi prikrajšanja nujnega deleža s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za razveljavitev darila*).

(2) Za tožbo za razveljavitev darila se smiselno uporabljajo prvi do sedmi odstavek 44. člena tega zakona, pri čemer se:

1. izraz »izpodbojni delež oporočnih razpolaganj« nadomesti z izrazom »izpodbojni delež darila«,
2. izraz »oporočni dedič« nadomesti z izrazom »obdarjenec«.

(3) Nujni dedič mora vložiti tožbo za razveljavitev darila:

1. če je za darilo zvedel pred izdajo notarskega zapisa o dedovanju: v treh mesecih od vročitve notarskega zapisa o dedovanju,
2. če je za darilo izvedel pozneje: v treh mescih po dnevu, ko zve za darilo, in najpozneje v treh letih od izdaje notarskega zapisa o dedovanju.

(4) Pravica nujnega dediča izpodbijati darilo zaradi prikrajšanja nujnega deleža preneha, če nujni dedič do poteka roka iz prejšnjega odstavka ne vloži tožbe za razveljavitev darila.

Razdedinjenje nujnih dedičev

46. člen (vzroki razdedinjenja)

(1) Zapustnik lahko razdedini dediča, ki ima pravico do nujnega deleža:

1. če se je ta s kršitvijo kakšne zakonite ali moralne dolžnosti hujše pregrešil nad zapustnikom;
 2. če je naklepoma storil kakšno hujše kaznivo dejanje zoper njega ali zoper njegovega zakonca, otroka, posvojenca, ali starše;
 3. če se je vdal brezdelju in nepoštenemu življenju.
- (2) Razdedinjenje je lahko popolno ali delno.

47. člen (pogoji za veljavnost razdedinjenja)

(1) Zapustnik, ki namerava kakšnega dediča razdediniti, mora to izraziti v oporoki na nedvomen način, koristno pa je tudi, da navede razlog za razdedinjenje.

(2) Razlog za razdedinjenje mora obstajati takrat, ko je bila oporoka napravljena, razlog iz 3. točke 46. člena tega zakona pa tudi takrat, ko je zapustnik umrl.

(3) Če nastane spor o utemeljenosti razdedinjenja, mora utemeljenost dokazati tisti, ki se na razdedinjenje sklicuje.

48. člen (posledice razdedinjenja)

Z razdedinjenjem izgubi dedič dedne pravice v obsegu razdedinjenja, pravice drugih oseb, ki lahko dedujejo po zapustniku, pa se določijo, kot da bi bil razdedinjeni umrl pred zapustnikom.

Odvzem nujnega deleža v korist potomcev

49. člen (odvzem nujnega deleža v korist potomcev)

Če je potomec ali posvojenec, ki ima pravico do nujnega deleža, prezadolžen ali zapravljivec, mu lahko zapustnik z oporoko v celoti ali deloma vzame njegov nujni delež v korist njegovih potomcev. Tak odvzem ostane veljaven le tedaj, če ima tisti, ki mu je vzet nujni delež, ob uvedbi dedovanja mladoletnega otroka ali mladoletnega vnuka od prej umrlega otroka ali če ima polnoletnega otroka ali polnoletnega vnuka od prej umrlega otroka, ki je pridobitno nesposoben.

Oddelek 2.3: Vračunanje daril in volil v dedni delež

50. člen (vračunanje darila zakonitemu dediču)

(1) Vsakemu zakonitemu dediču se na zahtevo zakonitega sodediča vračuna v dedni delež vse, kar je na kakršenkoli način dobil v dar od zapustnika.

(2) Ne vračunajo se plodovi in druge koristi, ki jih je imel dedič od podarjene stvari do zapustnikove smrti.

(3) Darilo se ne vračuna, če je zapustnik ob daritvi ali pozneje ali v oporoki izjavil, da se darilo ne vračuna v dedni delež, ali če se da iz okoliščin sklepati, da je bila to zapustnikova volja.

(4) Pravila, določena v oddelku 2.3 tega zakona, ne izključujejo uporabe pravil, določenih v oddelku 2.2 tega zakona.

51. člen (vračunanje volila zakonitemu dediču)

Volilo, voljeno zakonitemu dediču, se vračuna v njegov dedni delež, razen če iz oporoke izhaja, da je bila zapustnikova volja, da dobi dedič volilo poleg svojega deleža.

52. člen
(način vračunanja darila in volila)

(1) Darila in volila se vračunajo tako, da dobijo drugi dediči iz zapuščine, ki je predmet zakonitega dedovanja, ustrezno vrednost in se šele potem ostanek te zapuščine razdeli med vse dediče.

(2) Če vrednost zapuščine, ki je predmet zakonitega dedovanja, ne zadošča, da bi drugi dediči dobili ustrezno vrednost, jim dedič, kateremu se vračunajo darila in volila, ni dolžan vrniti kaj od tistega, kar je on dobil.

53. člen
(pravica dediča, kateremu se darilo ali volilo ne vračuna)

(1) Kadar se po zapustnikovi volji darilo ali volilo dediču ne vračuna v njegov dedni delež, obdrži tak dedič darilo oziroma volilo in deli z drugimi dediči zapuščino, kot da darila oziroma volila sploh ne bi bilo.

(2) Če je kaj nujnih dedičev, po zapustnikovi volji pa se darilo ali volilo kakšnemu dediču ne vračuna v njegov dedni delež, lahko ta dedič obdrži darilo.

54. člen
(pravica dediča, ki se je odpovedal dediščini)

Dedič, ki se je odpovedal dediščini, obdrži darilo in ima pravico zahtevati izpolnitev volila.

55. člen
(pravica vrniti darilo)

(1) Dedič ima pravico, podarjeno stvar vrniti v zapuščino.

(2) V takem primeru se mu njena vrednost ne vračuna v dedni delež; glede stroškov, ki jih je imel s stvarjo, in glede škode, ki je nastala na stvari, pa velja za dobrovernega lastniškega posestnika, dokler se ne dokaže njegova nedobrovernost.

56. člen
(določitev vrednosti darila)

Pri vračunanju darila dediču v njegov dedni delež se darilo oceni po vrednosti ob zapustnikovi smrti in po stanju ob daritvi.

57. člen
(darilo kot zavarovanje)

Kadar je darilo zavarovanje v korist obdarjenca, se pri vračunanju daril in volil v dedni delež uporablja 32. člen tega zakona.

58. člen
(stroški za preživljanje dediča)

Kar je bilo porabljeno za preživljanje dediča in za njegovo šolanje, se ne vračuna v njegov dedni delež.

59. člen
(običajna manjša darila)

Običajna manjša darila se ne vračunajo v dedni delež.

60. člen
(darilo pri vstopni pravici)

(1) Darila, dana tistemu, namesto katerega vstopi dedič zaradi njegove nevrednosti ali zaradi tega, ker je bil razdedinjen ali ker mu je bil vzet nujni delež, se ne vračunajo v dedni delež tega dediča.

(2) Darila, dana tistemu, namesto katerega vstopi dedič zaradi njegove smrti ali zaradi tega, ker se je odpovedal dediščini, se vračunajo v dedni delež tega dediča.

61. člen **(vračunanje dolga)**

Dediču se vračuna v njegov delež to, kar je bil dolžan zapustniku, če mu je zapustnik z oporoko ali z drugim pravnim poslom to obveznost odpustil.

62. člen **(dodatni in izpodbiti zapuščinski delež zaradi vračunanja)**

(1) Pravica do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja je pravica zakonitega dediča, da na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, poleg zapuščinskega deleža v višini njegovega dednega deleža, zahteva še dodatni zapuščinski delež v višini, ugotovljeni na podlagi vračunanja daril ali volil zakonitemu sodediču (v nadaljnjem besedilu: *dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja*), v breme zapuščinskega deleža zakonitega sodediča, vračunanje daril ali volil v dedni delež katerega se uveljavlja (v nadaljnjem besedilu: *izpodbiti zapuščinski delež zaradi vračunanja*).

(2) Če zakoniti dedič uveljavi pravico do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja, se zapuščinski deleži zakonitih dedičev na tistem delu zapuščine, ki je predmet zakonitega dedovanja, izračunajo po teh pravilih:

1. Osnova za izračun je

- vrednost zapuščine, ki je predmet zakonitega dedovanja,
- zmanjšana za zapustnikove obveznosti in
- povečana za vrednost daril in volil, za katera zakoniti dedič uveljavlja, da se vštejejo v dedni delež drugih zakonitih dedičev.

2. Izhodiščna vrednost dednega deleža posameznega dediča se ugotovi kot zmnožek osnove iz prejšnje točke in višine dednega deleža.

3. Izhodiščna vrednost zapuščinskega deleža posameznega zakonitega dediča je enaka:

- če se mu v dedni delež ne vračuna nobeno darilo ali volilo: izhodiščni vrednosti njegovega dednega deleža,
- če se mu v dedni delež vračuna darilo oziroma volilo: izhodiščni vrednosti njegovega dednega deleža, zmanjšani za vrednost daril in volil, ki se vračunajo v njegov dedni delež, vendar ne manjša od nič.

4. Višina zapuščinskega deleža posameznega zakonitega dediča se izračuna tako, da se izhodiščna vrednost zakonitega zapuščinskega deleža tega dediča deli:

- če je vsota izhodiščnih vrednosti zakonitih zapuščinskih deležev vseh zakonitih dedičev enaka vrednosti zakonite zapuščine: z vrednostjo zapuščine, ki je predmet zakonitega dedovanja; ali
- če je vsota izhodiščnih vrednosti zakonitih zapuščinskih deležev vseh zakonitih dedičev manjša od vrednosti zakonite zapuščine: z vsoto izhodiščnih vrednosti vseh zakonitih zapuščinskih deležev.

(3) Če je višina zapuščinskega deleža posameznega zakonitega dediča iz 4. točke drugega odstavka tega člena večja od višine njegovega dednega deleža, ima ta dedič pravico do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja v višini te razlike v breme zapuščinskih deležev vseh zakonitih sodedičev, višina zapuščinskih deležev katerih je manjša od višine njihovih dednih deležev.

(4) Višina izpodbitega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja posameznega zakonitega dediča v korist posameznega sodediča, ki uveljavlja pravico do dodatnega zapuščinskega deleža, se izračuna po teh pravilih:

1. Osnova za izračun je višina dednega deleža zakonitega dediča, proti kateremu se uveljavlja vračunanje, zmanjšana za višino njegovega zakonitega zapuščinskega deleža iz 4. točke drugega odstavka tega člena.

2. Količnik posameznega zakonitega dediča, ki uveljavlja vračunanje, se izračuna tako, da se višina dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja tega dediča deli z vsoto višin dodatnih zapuščinskih deležev vseh zakonitih dedičev, ki imajo pravico do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja, ne glede na to, ali to pravico uveljavljajo.

3. Višina izpodbitega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja posameznega zakonitega dediča na podlagi vračunanja v korist posameznega sodediča, ki uveljavlja pravico do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja, je enaka osnovi za izračun iz 1. točke, pomnoženi s količnikom iz 2. točke tega odstavka.

(5) Skupna višina izpodbitega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja posameznega zakonitega dediča je enaka vsoti višini izpodbitih zapuščinskih deležev na podlagi vračunanja tega zakonitega dediča v korist vseh zakonitih sodedičev, ki uveljavljajo pravico do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja.

63. člen

(tožba za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja)

(1) Zakoniti dedič sodno uveljavi svojo pravico do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja*), s katero zahteva, da sodišče ob upoštevanju daril in volil, za katera uveljavlja, da se vračunajo zakonitemu sodediču v njegov dedni delež:

1. ugotovi višino zapuščinskega deleža vsakega zakonitega dediča, ki uveljavlja pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja (v nadaljnjem besedilu tega člena: *tožnik*), in vsakega zakonitega sodediča, proti kateremu tožnik uveljavlja to pravico (v nadaljnjem besedilu tega člena: *toženec*), in

2. za vsakega tožnika ugotovi, da je tožnik na lastninski pravici na vsaki stvari in na vsaki drugi zapustnikovi premoženjski pravici, ki je predmet zakonitega dedovanja, poleg idealnega deleža v višini, ugotovljenega v notarskem zapisu o dedovanju, pridobil tudi idealni delež v višini dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja, in višino izpodbitih zapuščinskih deležev zaradi vračunanja posameznih tožencev, v breme katerih je tožnik pridobil svoj dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja.

(2) Če je predmet tožbenega zahtevka za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja lastninska pravica na nepremičnini, vknjižena v korist toženca na podlagi notarskega zapisa o dedovanju v zapuščinskem deležu, določenem z notarskim zapisom o dedovanju, ne da bi bilo upoštevano vračunanje daril in volil v dedni delež tega toženca ali v korist pravnih naslednikov tega toženca, mora tožnik s tožbo za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja uveljaviti tudi zahtevek iz prve alineje 1. točke prvega odstavka 243. člena ZZK-1 za izbris te vknjižbe proti vsakemu tožencu do višine njegovega izpodbitega zapuščinskega deleža, razen če izbris tega vpisa ni dovoljen po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1.

(3) Če v primeru iz prejšnjega odstavka izbris vknjižbe lastninske pravice, vknjižene v korist poznejšega dobrovernega pridobitelja, po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1 ni dovoljen, mora tožnik namesto zahtevka iz 2. točke prvega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki so jo toženci dosegli z odtujitvijo nepremičnine, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(4) Če je predmet tožbenega zahtevka za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja lastninska pravica na premični stvari, ali če so predmet tega zahtevka finančni instrumenti ali druga premoženjska pravica, ki so bili na podlagi notarskega zapisa o dedovanju preneseni na toženca, mora tožnik s tožbo za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja uveljaviti tudi zahtevek za izročitev te stvari ali za prenos finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice v njegovo korist, razen če toženec ni več lastnik te stvari ali imetnik teh finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice.

(5) Če v primeru iz prejšnjega odstavka toženec ni več lastnik premične stvari ali imetnik finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, ki je predmet tožbenega zahtevka za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja, mora tožnik namesto zahtevka iz 2. točke prvega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki so jo toženci dosegli z odtujitvijo premične stvari, finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(6) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi, če je toženec prejel plačilo zapustnikove terjatve ali denarnega dobroimetja, ki je predmet zahtevka za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja.

(7) Sodišče zavrže tožbo za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja, če tožnik z njo hkrati ne uveljavlja tudi ustreznega zahtevka v skladu z drugim do šestim odstavkom tega člena.

(8) Zakoniti dedič mora vložiti tožbo za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja v treh mescih od vročitve odpravka notarskega zapisa o dedovanju, s katerim so ugotovljeni zakoniti zapuščinski deleži sodedičev, ki so predmet izpodbijanja.

(9) Pravica zakonitega dediča do dodatnega zapuščinskega deleža na podlagi vračunanja preneha, če do poteka roka iz prejšnjega odstavka ne vloži tožbe za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja.

3. poglavje: DEDOVANJE NA PODLAGI OPOROKE

Oddelek 3.1: Pogoji za veljavnost oporoke

64. člen (oporočna sposobnost)

(1) Oporoko lahko napravi vsak, ki je sposoben za razsojanje in je dopolnil petnajst let starosti.

(2) Oporoka je neveljavna, če oporočitelj tedaj, ko jo je napravil, še ni bil star petnajst let ali ni bil sposoben za razsojanje.

(3) Izguba sposobnosti za razsojanje, ki nastopi potem, ko je oporoka napravljena, ne vpliva na njeno veljavnost.

65. člen (neveljavnost oporoke)

(1) Neveljavna je oporoka, če je bil oporočitelj z grožnjo ali s silo prisiljen, da jo je napravil, ali če se je odločil, da jo napravi zaradi zvijače ali zaradi tega, ker je bil v zmoti.

(2) Grožnja, sila ali zvijača ima za posledico neveljavnost oporoke tudi tedaj, če izvira od tretje osebe.

(3) Oporočna razpolaganja so neveljavna tudi tedaj, če je bil oporočitelj v zmoti o dejstvih, ki so ga nagnila k takim razpolaganjem.

(4) Če so samo nekatera določila oporoke napravljena pod vplivom grožnje ali sile, zaradi zvijače ali v zmoti, tedaj so samo ta določila neveljavna.

66. člen (uveljavljanje neveljavnosti oporoke)

(1) Uveljavljanje neveljavnosti oporoke je pravica zahtevati razveljavitev oporoke:

1. ker oporočitelj tedaj, ko jo je napravil, ni bil sposoben za razsojanje ali še ni dopolnil petnajst let,
2. zaradi napak volje oporočitelja ali
3. zaradi napak v obliki.

(2) Razveljavitve oporoke lahko zahteva samo dedič, ki bi dedoval zapuščino, ki je predmet razpolaganj z izpodbijano oporoko, če te oporoke ne bi bilo.

(3) Če bi zapuščino, ki je predmet razpolaganja z oporoko, dedovala dva dediča ali več dedičev, lahko posamezen dedič zahteva razveljavitev oporoke samo do višine deleža, do katerega bi dedoval lastninsko ali drugo zapustnikovo premoženjsko pravico, ki je predmet razpolaganja z izpodbijano oporoko, če te oporoke ne bi bilo (v nadaljnjem besedilu: *izpodbijni delež neveljavnih oporočnih razpolaganj v korist posameznega dediča*).

(4) Za sodno uveljavljanje neveljavnosti oporoke se smiselno uporablja 44. člen tega zakona, pri čemer se:

1. izraz »nujni dedič« nadomesti z izrazom »dedič« in
2. izraz »izpodbijni delež oporočnih razpolaganj« pa z izrazom »izpodbijni delež neveljavnih oporočnih razpolaganj«.

(5) Prejšnji odstavki se smiselno uporabljajo tudi, če so neveljavna samo posamezna določila v oporoki.

67. člen
(veljavnost oporoke)

Veljavna je tista oporoka, ki je napravljena v obliki, kakor jo določa zakon, in ob pogojih, ki jih določa zakon.

Oddelek 3.2: Oblike oporoke

68. člen
(lastnoročna oporoka)

- (1) Oporoka je veljavna, če jo je oporočitelj lastnoročno napisal in podpisal.
- (2) Oporoka je veljavna, čeprav ni v njej naveden datum, kdaj je bila napravljena.

69. člen
(pisna oporoka pred pričami)

- (1) Oporočitelj, ki zna brati in pisati, lahko napravi oporoko tako, da v navzočnosti dveh prič lastnoročno podpiše listino, ki mu jo je sestavil kdo drug, ko hkrati izjavi pred njima, da je to njegova oporoka.
- (2) Priči se podpišeta na sami oporoki s pristavkom, da se podpisujeta kot priči. Ta pristavek ni pogoj za veljavnost oporoke.

70. člen
(notarska oporoka)

- (1) Notarska oporoka je oporoka, ki jo sestavi notar v obliki notarskega zapisa.
- (2) Notar sestavi notarsko oporoko v skladu s poslednjo voljo oporočitelja, ki jo ta izrazi ustno pred notarjem ali v listini, ki jo predloži notarju.
- (3) Notarski zapis oporoke mora biti v fizični obliki v skladu z drugim odstavkom 31. členom ZN.
- (4) Notar mora oporočitelju izdati potrdilo o tem, da se pri njem hrani izvirnik notarskega zapisa oporočiteljeve oporoke.

71. člen
(priče pri oporoki)

- (1) Pri pisni oporoki pred pričami so lahko priče polnoletne osebe, ki jim ni vzeta poslovna sposobnost in ki znajo brati in pisati.
- (2) Pri pisni oporoki pred pričami ne morejo biti priče oporočiteljivi potomci, njegovi posvojenci in njihovi potomci, njegovi predniki in posvojitelji, njegovi sorodniki v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena, zakonci ali zunajzakonski partnerji vseh teh oseb in zakonec ali zunajzakonski partner oporočitelja.

72. člen
(neveljavna razpolaganja v oporoki)

Neveljavna so določila oporoke, s katerimi se kaj zapušča:

1. notarju, ki je oporoko sestavil,
2. pričam ali tolmaču pri oporoki ali
3. predniku, potomcu, bratu, sestri, zakoncu, zunajzakonskem partnerju ali registriranemu istospolnemu partnerju osebe iz prejšnjih točk.

73. člen
(oporoka, sestavljena v tujini)

- (1) Oporoko lahko sestavi državljanu Republike Slovenije v tujini po njegovi izjavi konzularni predstavnik ali diplomatski predstavnik, ki opravlja konzularne zadeve, ko poprej ugotovi oporočiteljevo istovetnost.

(2) Ko oporočitelj tako oporoko prebere in podpiše, potrdi konzularni predstavnik ali diplomatski predstavnik, ki opravlja konzularne zadeve, da jo je oporočitelj v njegovi navzočnosti prebral in podpisal.

(3) Če oporočitelj ne zna ali ne more prebrati oporoke, ki mu jo je sestavil konzularni predstavnik ali diplomatski predstavnik, ki opravlja konzularne zadeve, jo ta prebere v navzočnosti dveh prič, nato pa jo oporočitelj v navzočnosti istih prič podpiše ali napravi na njej ročno znamenje, potem, ko izjavi, da je to njegova oporoka.

(4) Priči se podpišeta na oporoki.

74. člen

(oporoka, sestavljena na slovenski ladji)

(1) Na slovenski ladji lahko sestavi oporoko poveljnik ladje po določbah, ki veljajo za sestavljanje oporoke, sestavljene v tujini.

(2) Oporoka, ki je bila sestavljena na ladji, neha veljati po preteku tridesetih dni od vrnitve oporočitelja v Republiko Slovenijo.

75. člen

(oporoka, sestavljena med izrednim ali vojnim stanjem)

(1) Med izrednim ali vojnim stanjem lahko vojaški osebi sestavi oporoko po določbah, ki veljajo za sestavljanje oporoke, sestavljene v tujini, poveljnik čete, njej enake ali višje enote ali kdo drug v prisotnosti takšnega poveljnika.

(2) V primeru izrednih razmer oziroma skrajne nuje, zlasti med opravljanjem vojaške službe izven države oziroma v izrednem ali vojnem stanju, lahko vojaška oseba, ki ni mogla napraviti pisne oporoke, izjavi svojo poslednjo voljo ustno pred dvema pričama. Priči morata oporoko zapisati ter jo takoj izročiti poveljniku čete, njej enake ali višje enote, ta pa mora poskrbeti, da se čim prej izroči zbornici.

(3) Oporoka iz prejšnjega odstavka preneha veljati po preteku šestdesetih dni po koncu izrednega ali vojnega stanja, če je oporočitelju vojaška služba prenehala prej ali pozneje, pa po preteku tridesetih dni po prenehanju vojaške službe.

76. člen

(mednarodna oporoka)

(1) Oporoka mora biti sestavljena v pisni obliki.

(2) Oporočitelju ni treba oporoke napisati lastnoročno.

(3) Oporoka je lahko napisana v kateremkoli jeziku, z roko ali kako drugače.

(4) Mednarodno oporoko lahko sestavi oporočitelju po njegovi izjavi sodnik pristojnega sodišča ali notar, državljanu Republike Slovenije v tujini pa diplomatski oziroma konzularni predstavnik, določen v 73. členu tega zakona (v nadaljnjem besedilu: pooblaščen oseb).

(5) Oporočitelj mora ob navzočnosti dveh prič in pooblaščen oseb izjaviti, da je to njegova oporoka in da je seznanjen z njeno vsebino ter jo ob njihovi navzočnosti podpisati oziroma če jo je podpisal pred tem, priznati in potrditi, da je podpis njegov.

(6) Če se oporočitelj ne more podpisati, sporoči razlog pooblaščenim osebam, ki to zapiše na oporoki. Poleg tega lahko oporočitelj zahteva, da ga na oporoki v njegovem imenu podpiše kdo drug.

(7) Priči in pooblaščen oseb se ob navzočnosti oporočitelja hkrati podpišejo, s pristavkom, da se podpisujejo kot priče oziroma kot pooblaščen oseb.

77. člen

(priča pri mednarodni oporoki)

Priča pri mednarodni oporoki je lahko oseba, ki izpolnjuje pogoje iz 71. člena tega zakona. Isto velja za tolmača, če sodeluje pri sestavitvi oporoke. Samo to, da je nekdo tujec, ni ovira, da ne bi bil priča pri mednarodni oporoki.

78. člen
(podpisi in datum na mednarodni oporoki)

(1) Podpisi morajo biti na koncu oporoke.

(2) Če ima oporoka več listov, mora oporočitelj vsakega podpisati. Če se ne more podpisati, ga podpiše v njegovem imenu kdo drug, ali če tega ni, pooblaščen oseb. Vsak list mora biti oštevilčen.

(3) Datum oporoke je datum, pod katerim jo je podpisala pooblaščen oseb. Ta datum mora na koncu oporoke napisati pooblaščen oseb.

79. člen
(hramba mednarodne oporoke)

Pooblaščen oseb vpraša oporočitelja, če želi dati izjavo glede hrambe oporoke. V tem primeru se kraj, v katerem namerava oporočitelj hraniti oporoko, na njegovo izrecno zahtevo zapiše v potrdilo iz 81. člena tega zakona.

80. člen
(preklic mednarodne oporoke)

Za mednarodno oporoko veljajo splošni predpisi o preklicu oporoke.

81. člen
(potrdilo o mednarodni oporoki)

(1) Pooblaščen oseb priloži oporoki potrdilo, v katerem ugotovi, da so bile upoštevane določbe 76. do 79. člena tega zakona.

(2) Potrdilo mora obsegati:

1. osebno ime, funkcijo in naslov osebe, pooblaščne za sestavitev mednarodne oporoke;
2. osebno ime, naslov, datum in kraj rojstva oporočitelja;
3. osebno ime, naslov, datum in kraj rojstva prič;
4. datum in kraj sestavitve oporoke;
5. potrditev, da je priložena oporoka oporočiteljeva in da je seznanjen z njeno vsebino;
6. potrditev, da je oporočitelj ob navzočnosti pooblaščne osebe in prič podpisal oporoko ali priznal in potrdil, da je podpis na njej njegov (oziroma da oporočitelj oporoke ni mogel podpisati in razloge za to);
7. potrditev, da so priče in pooblaščen oseb podpisale oporoko;
8. potrditev, da je vsak list oporoke podpisan in oštevilčen;
9. potrditev o ugotovitvi istovetnosti oporočitelja in prič;
10. potrditev, da so priče izpolnjevale pogoje po tem zakonu;
11. navedba oporočiteljeve izjave o hrambi oporoke;
12. kraj, datum, podpis in pečat.

(3) Pooblaščen oseb hrani en izvod potrdila, drugega pa izroči oporočitelju.

82. člen
(potrdilo in veljavnost mednarodne oporoke)

(1) Potrdilo iz 81. člena tega zakona je zadosten dokaz za formalno veljavnost pisanja kot oporoke po tem zakonu, če se ne dokaže nasprotno.

(2) Dejstvo, da potrdila ni ali da ni pravilno sestavljeno, ne vpliva na veljavnost oporoke, sestavljene v skladu z določbami 76. do 78. člena tega zakona.

83. člen **(druge določbe o mednarodni oporoki)**

(1) Mednarodna oporoka je glede oblike veljavna ne glede na kraj, kjer je bila sestavljena, na kraj, kjer so dobrine, na državljanstvo, stalno prebivališče ali začasno prebivališče oporočitelja, če je sestavljena v obliki mednarodne oporoke v skladu z določbami 76. do 78. člena tega zakona.

(2) Neveljavnost oporoke kot mednarodne oporoke ne vpliva na njeno morebitno veljavnost glede oblike kot oporoke kakšne druge vrste.

(3) Podpisi oporočitelja, pooblaščenih oseb in prič na mednarodni oporoki ali na potrdilu so oproščeni vsake overitve ali podobne formalnosti, vendar smejo pristojni organi preveriti resničnost podpisa pooblaščenih oseb.

84. člen **(ustna oporoka)**

(1) Oporočitelj lahko izjavi svojo poslednjo voljo ustno pred dvema pričama le tedaj, če zaradi izrednih razmer ne more napraviti pisne oporoke.

(2) Ustna oporoka neha veljati, ko preteče trideset dni od prenehanja izrednih razmer, v katerih je bila napravljena.

85. člen **(priče pri ustni oporoki)**

Pri ustni oporoki so lahko priče samo osebe, ki smejo biti priče pri pisni oporoki; ni pa treba, da znajo brati in pisati.

86. člen **(dolžnosti prič pri ustni oporoki)**

(1) Priče, pred katerimi je oporočitelj ustno izjavil svojo poslednjo voljo, morajo brez odlašanja zapisati oporočiteljevo izjavo in jo čim prej izročiti notarju ali jo ustno ponoviti pred notarjem in pri tem povedati tudi, kdaj, kje in v kakšnih okoliščinah je oporočitelj izjavil svojo poslednjo voljo.

(2) O prejemu listine z zapisom vsebine oporočiteljeve ustne oporoke in o izjavah prič iz prejšnjega odstavka notar sestavi notarski zapisnik.

(3) Izpolnitev dolžnosti prič iz prvega odstavka tega člena ni pogoj za veljavnost ustne oporoke.

87. člen **(neveljavna razpolaganja v ustni oporoki)**

Neveljavna so določila ustne oporoke, s katerimi se kaj zapušča oporočnim pričam, njihovim zakoncem, njihovim partnerjem iz zunajzakonske skupnosti, njihovim prednikom, njihovim potomcem, in njihovim sorodnikom v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena sorodstva ali zakoncem, ali partnerjem iz zunajzakonske skupnosti vseh teh oseb.

88. člen **(dokazovanje obstoja oporoke)**

Oporoka, ki je bila po naključju ali z dejanjem koga drugega uničena, izgubljena, skrita ali založena, bodisi po oporočiteljevi smrti ali pred njegovo smrtjo, toda brez njegove vednosti, ima učinek veljavne oporoke, če prizadeti dokaže, da je oporoka obstajala, da pa je uničena, izgubljena, skrita, ali založena, in da je bila sestavljena v obliki, ki jo predpisuje zakon, in če dokaže vsebino tistega njenega dela, na katerega se sklicuje.

Oddelek 3.3: Vsebina oporoke

89. člen **(določitev dediča)**

(1) Oporočitelj lahko določi v oporoki enega ali več dedičev.

(2) Dedič na podlagi oporoke je tisti, ki ga je oporočitelj določil, da podeduje vse njegove premoženjske pravice ali določen del teh pravic glede na celoto.

(3) Za dediča se šteje tudi tisti, ki mu je oporočitelj v oporoki zapustil lastninsko pravico na eni ali več določenih stvareh ali drugih pravic, če se ugotovi, da je bila oporočiteljeva volja, naj mu bo dedič.

90. člen (nadomestitve)

(1) Oporočitelj lahko določi v oporoki osebo, kateri naj gre dediščina, če določeni dedič umre pred njim, če se odpove dediščini ali če postane nevreden, da bi dedoval.

(2) Enako velja tudi za volila.

(3) Oporočitelj ne more določiti dediča svojemu dediču in ne volilojemniku.

91. člen (določitev volil)

Oporočitelj lahko zapusti v oporoki eno ali več volil.

92. člen (določitev drugih razpolaganj)

Oporočitelj lahko v oporoki določi, naj se kakšna stvar ali pravica, del zapuščine ali vsa zapuščina uporabi za kakšen dovoljen namen.

93. člen (obveznosti in pogoji)

(1) Oporočitelj lahko naloži kakšno obveznost tistemu, ki mu zapušča kakšno korist iz zapuščine.

(2) V posameznih določilih oporoke lahko postavi pogoje ali roke.

(3) Za nemogoče ali nedovoljene in obveznosti, kakor tudi za take, ki so nerazumljivi ali sami s seboj v nasprotju, se šteje, kakor da jih ni.

94. člen (določenost dedičev in drugih oseb)

Za določitev dedičev, volilojemnikov in drugih oseb, ki jim je v oporoki določena kakšna korist, zadošča, če so v oporoki podatki, na podlagi katerih se da ugotoviti, kdo so.

95. člen (razlaga oporoke)

(1) Določila oporoke je treba razlagati po pravem oporočiteljevem namenu.

(2) Če nastane dvom, se je treba držati tistega, kar je ugodnejše za zakonitega dediča ali za tistega, ki mu je z oporoko naložena kakšna obveznost.

Oddelek 3.4: Volila

96. člen (vsebina volila)

(1) Oporočitelj lahko z oporoko naloži dediču:

1. da lastninsko pravico na določeni stvari ali določeno drugo premoženjsko pravico, ki jo zapušča temu dediču,

– bodisi prenese v korist druge osebe do celote ali do določenega deleža

– bodisi jo omeji z ustanovitvijo določene izvedene stvarne pravice v korist druge osebe ali

2. da določeni osebi izplača določen denarni znesek, ji odpusti določeno obveznost, jo vzdržuje ali v njeno korist da, stori, opusti ali dopusti kaj drugega.

(2) Z razpolaganjem iz prejšnjega odstavka se ne določi dedič; tako razpolaganje je volilo; tisti, kateremu je namenjeno, pa je volilojemnik.

97. člen **(kdo mora izpolniti volilo)**

(1) Na podlagi oporoke ima volilojemnik pravico zahtevati izpolnitev volila od tistega, ki mu je z oporoko naloženo, naj volilo izpolni.

(2) Če oporočitelj ni določil, kdo mora izpolniti volilo, odgovarjajo za izpolnitev tega volila vsi zakoniti in oporočni dediči.

(3) Če za izpolnitev volila odgovarja več dedičev, je posamezen dedič volilojemniku odgovoren za izpolnitev tistega dela volila, ki je enak deležu, ki ga predstavlja vrednost zapuščinskega deleža tega dediča v skupni vrednosti zapuščinskih deležev vseh dedičev, ki odgovarjajo za izpolnitev tega volila.

98. člen **(prednostna pravica zapustnikovih upnikov)**

Zapustnikovi upniki imajo pravico zahtevati izpolnitev zapustnikovih obveznosti pred izpolnitvijo volil volilojemnikom.

99. člen **(pravica odkloniti izpolnitev volila)**

(1) Dedič ima pravico odkloniti izpolnitev volila v delu, v katerem vrednost volila presega čisto vrednost njegovega zapuščinskega deleža.

(2) Čista vrednost zapuščinskega deleža posameznega dediča se izračuna tako, da se od vrednosti zapuščinskega deleža tega dediča odšteje sorazmeren del zapustnikovih obveznosti, za katere v notranjem razmerju med dediči odgovarja ta dedič.

(3) Nujni dedič ima pravico odkloniti izpolnitev volila tudi v delu, v katerem vrednost volila presega razliko med vrednostjo zapustnikovih razpolaganj v njegovo korist iz prvega odstavka 36. člena tega zakona in vrednostjo njegove nujnega deleža iz 33. člena tega zakona.

(2) Volilojemnika ima pravico odkloniti izpolnitev volila, če vrednost volil, ki naj jih izpolni, presega vrednost njegovega volila.

(3) Če mora dedič ali volilojemnik izpolniti več volil, se v primeru iz prvega, tretjega ali četrtega odstavka tega člena vsa volila zmanjšajo v enakem razmerju, če ni oporočitelj določil kaj drugega.

100. člen **(pravica volilojemnika zahtevati izpolnitev volila)**

Volilojemnik ima pravico zahtevati izpolnitev volila tudi tedaj, če je tisti, ki je bil po oporoki dolžan izpolniti volilo, umrl pred oporočiteljem ali se je odpovedal dediščini ali je dedno nevreden.

101. člen **(ugasnitev volila zaradi volilojemnikove smrti, odpovedi ali dedne nevrednosti)**

(1) Volilo ugasne, če volilojemnik umre pred oporočiteljem, če se odpove volilu ali če je dedno nevreden.

(2) V takih primerih ostane predmet volila tistemu, ki bi ga moral izpolniti, če ne izhaja iz same oporoke, da je imel oporočitelj kakšen drug namen.

102. člen **(ugasnitev volila zaradi drugih razlogov)**

Volilo ugasne tudi tedaj, če je oporočitelj odtujil ali porabil predmet volila ali če je ta predmet drugače prenehal obstajati za oporočiteljevega življenja ali če je bil po naključju uničen po njegovi smrti.

103. člen
(odgovornost volilojemnika za obveznosti)

(1) Volilojemnik ni odgovoren za oporočiteljeve obveznosti.

(2) Oporočitelj pa lahko odredi, da je volilojemnik odgovoren za vse ali za posamezne njegove obveznosti, ali za del kakšne obveznosti v mejah vrednosti volila.

104. člen
(volilo, določeno upniku)

Če je oporočitelj določil volilo svojemu upniku, ima ta pravico, da poleg izpolnitve volila zahteva tudi plačilo svoje terjatve, če iz oporoke ne izhaja, da je bil oporočiteljev namen drugačen.

105. člen
(zastaranje volila)

(1) Pravica zahtevati izpolnitev volila zastara v enem letu od dneva, ko je volilojemnik izvedel za svojo pravico in smel zahtevati izpolnitev volila.

(2) V vsakem primeru volilo zastara v petih letih, odkar je volilojemnik pridobil pravico zahtevati izpolnitev volila.

Oddelek 3.5: Izvršitelj oporoke

106. člen
(določitev izvršitelja oporoke)

(1) Oporočitelj lahko v oporoki določi eno ali več oseb za izvršitelje oporoke.

(2) Izvršitelj oporoke je lahko vsaka poslovno sposobna oseba.

(3) Tisti, ki je določen za izvršitelja oporoke, ni dolžan prevzeti te dolžnosti.

107. člen
(dolžnosti in pravice izvršitelja oporoke)

(1) Če oporočitelj ni določil kaj drugega, je dolžnost izvršitelja oporoke zlasti ta, da skrbi za zapuščino, da jo upravlja, da skrbi za plačilo dolgov in volil in sploh za to, da se oporoka izvrši tako, kakor je želel oporočitelj.

(2) Če je več izvršiteljev oporoke, opravljajo zaupane dolžnosti skupaj, razen če je oporočitelj drugače določil.

108. člen
(račun o delu izvršitelja oporoke)

(1) Izvršitelj oporoke mora predložiti notarju račun o svojem delu.

(2) Pravico ima do povračila stroškov in do nagrade za svoj trud, kar se mu izplača iz razpoložljivega dela zapuščine na podlagi notarskega zapisa o dedovanju.

109. člen
(razrešitev izvršitelja oporoke)

Izvršitelja oporoke lahko razrešijo dediči sporazumno, če njegovo delo ni v skladu z oporočiteljevo voljo ali z zakonom.

Oddelek 3.6: Preklic oporoke

110. člen
(način preklica oporoke)

(1) Oporočitelj lahko vselej prekliče oporoko, ali v celoti ali deloma, z izjavo, dano v katerikoli obliki, v kateri se po zakonu lahko napravi oporoka.

(2) Oporočitelj lahko prekliče pisno oporoko razen notarske oporoke tudi tako, da uniči izvirnik listine o oporoki.

111. člen (prejšnja in poznejša oporoka)

(1) Če se s poznejšo oporoko izrecno ne prekliče prejšnja oporoka, ostanejo določila prejšnje oporoke v veljavi, kolikor niso v nasprotju z določili poznejše.

(2) Če je oporočitelj uničil poznejšo oporoko, dobi prejšnja oporoka znova veljavo, razen če se dokaže, da to ni bila oporočiteljeva volja.

112. člen (razpolaganje z naklonjeno stvarjo)

Vsako poznejše razpolaganje oporočitelja z določeno stvarjo, ki jo je komu naklonil, ima za posledico preklic naklonitve te stvari.

4. poglavje: DEDNA POGODBA IN POGODBA O BODOČI DEDIŠČINI ALI VOLILU

113. člen (neveljavnost dedne pogodbe)

Neveljavna je pogodba, s katero kdo zapušča svojo zapuščino ali njen del svojemu sopogodbeniku ali komu drugemu.

114. člen (neveljavnost pogodbe o pričakovani dediščini ali volilu)

(1) Neveljavna je pogodba, s katero kdo odtuji pričakovano dediščino, kakor tudi vsaka pogodba o dediščini po kom drugem, ki je še živ.

(2) Prav tako je neveljavna tudi pogodba o volilu ali kakšni drugi koristi, ki jo kakšen pogodbenik pričakuje iz dedovanja, ki še ni uvedeno.

115. člen (neveljavnost pogodbe o vsebini oporoke)

Neveljavna je pogodba, s katero se kdo zaveže, da bo v svoji oporoki kaj določil, ali da česa ne bo določil, ali da bo preklical kakšno določilo svoje oporoke ali da ga ne bo preklical.

5. poglavje: PREHOD ZAPUŠČINE NA DEDIČE

Oddelek 5.1: Uvedba dedovanja

116. člen (splošno pravilo)

(1) S smrtjo se uvede dedovanje po umrlem.

(2) Isti učinek ima tudi razglasitev za mrtvega.

117. člen (uvedba dedovanja po osebi, razglašeni za mrtvo)

(1) Kot dan uvedbe dedovanja po osebi, ki je razglašena za mrtvo, se šteje dan, ko je postala odločba o razglasitvi za mrtvega pravnomočna, če ni v sami odločbi določen kakšen drug dan kot dan smrti.

(2) Roki, ki začnejo po tem zakonu teči od dneva uvedbe dedovanja, začnejo teči v primeru razglasitve za mrtvega šele od dneva, ko postane odločba o tem pravnomočna.

118. člen (dedna sposobnost)

(1) Dedič je lahko samo tisti, ki je živ ob uvedbi dedovanja.

(2) Otrok, ki je že spočet ob uvedbi dedovanja, velja za rojenega, če se rodi živ.

(3) Na podlagi oporoke lahko dedujejo tudi pravne osebe, če ni s posebnimi predpisi določeno kaj drugega.

119. člen (dedna nevrednost)

Nevreden je, da deduje, tako na podlagi zakona, kot na podlagi oporoke, in da karkoli dobi na podlagi oporoke:

1. kdor je z naklepom vzel ali poskusil vzeti življenje zapustniku;
2. kdor je s silo ali grožnjo prisilil zapustnika ali ga z zvijačo pripravil do tega, da je napravil ali preklical oporoko ali kakšno določilo v oporoki, ali mu preprečil to storiti;
3. kdor je uničil ali skril zapustnikovo oporoko z namenom, da bi preprečil izpolnitev zapustnikove poslednje volje, kakor tudi, kdor je ponaredil zapustnikovo oporoko;
4. kdor se je huje pregrešil zoper dolžnost preživljati zapustnika, ki ga je bil po zakonu dolžan preživljati, kakor tudi, kdor ni hotel dati zapustniku potrebne pomoči.

120. člen (učinek dedne nevrednosti za potomce in odpustitev)

(1) Nevrednost ni ovira za potomce nevrednega; ti dedujejo, kakor da bi bil nevreden umrl pred zapustnikom.

(2) Nevrednost preneha, če zapustnik nevrednemu dediču odpusti.

121. člen (uveljavljanje dedne nevrednosti prednika)

(1) Dedno nevrednost dediča, ki ima potomce, lahko uveljavljajo njegovi potomci.

(2) Pravica uveljavljati dedno nevrednost prednika je pravica potomca dedno nevrednega dediča zahtevati tisti del zapuščine, ki bi spadala v dediščino dedno nevrednega dediča, če bi bil ta vreden dedovati, do višine deleža, ki je enak višini dednega deleža tega potomca po dedno nevrednemu dediču (v nadaljnjem besedilu: *izpodbojni delež dediščine dedno nevrednega dediča v korist potomca*).

(3) Potomec sodno uveljavi dedno nevrednost svojega prednika s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za uveljavitev dedne nevrednosti*), s katero zahteva, da sodišče ugotovi:

1. da je dedič, katerega dedna nevrednost se uveljavlja (v nadaljnjem besedilu tega člena: *toženec*), dedno nevreden, in

2. da je potomec, ki uveljavlja dedno nevrednost (v nadaljnjem besedilu tega člena: *tožnik*), pridobil lastninsko pravico na vsaki stvari ali vsako drugo premoženjsko pravico, ki bi spadala v dediščino toženca, do višine izpodbojnega deleža dediščine toženca v korist tega tožnika.

(4) Če je predmet tožbenega zahtevka za uveljavitev dedne nevrednosti lastninska pravica na nepremičnini, vknjižena v korist toženca na podlagi notarskega zapisa o dedovanju, mora tožnik s tožbo za uveljavljanje dedne nevrednosti, uveljaviti tudi zahtevek iz prve alineje 1. točke prvega odstavka 243. člena ZZK-1 za izbris te vknjižbe do višine izpodbojnega deleža dediščine toženca v korist tožnika, razen če izbris tega vpisa ni dovoljen po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1.

(5) Če v primeru iz prejšnjega odstavka izbris vknjižbe lastninske pravice, vknjižene v korist poznejšega dobrovernega pridobitelja, po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1 ni dovoljen, mora tožnik namesto zahtevka iz 2. točke tretjega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki jo je toženec dosegel z odtujitvijo nepremičnine, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(6) Če je predmet tožbenega zahtevka za uveljavitev dedne nevrednosti lastninska pravica na premični stvari, ali če so predmet tega zahtevka finančni instrumenti ali druga premoženjska pravica, ki so bili na podlagi notarskega zapisa o dedovanju preneseni na toženca, mora tožnik s tožbo tožbenega zahtevka za uveljavljanje dedne nevrednosti uveljaviti tudi zahtevek za izročitev te stvari ali za prenos finančnih

instrumentov ali druge premoženjske pravice v njegovo korist do višine izpodbojnega deleža dediščine toženca v korist tožnika, razen če toženec ni več lastnik te stvari ali imetnik teh finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice.

(7) Če v primeru iz prejšnjega odstavka toženec ni več lastnik premične stvari ali imetnik finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, ki je predmet tožbenega zahtevka za uveljavitev dedne nevrednosti, mora tožnik namesto zahtevka iz 2. točke prvega odstavka tega člena in zahtevka iz prejšnjega odstavka uveljavljati zahtevek za plačilo denarnega nadomestila v višini koristi, ki so jo toženci dosegli z odtujitvijo premične stvari, finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, po pravilih OZ o neupravičeni obogatitvi.

(8) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi, če je toženec prejel plačilo zapustnikove terjatve ali denarnega dobroimetja, ki je predmet zahtevka za razveljavitev oporočnih razpolaganj.

(9) Sodišče zavrže tožbo za uveljavitev dedne nevrednosti, če tožnik z njo hkrati ne uveljavlja tudi ustreznega zahtevka v skladu z drugim do šestim odstavkom tega člena.

(10) Potomec mora tožbo za uveljavitev dedne nevrednosti prednika vložiti:

1. v treh mesecih od dneva, ko je zvedel, da je z notarskim zapisom o dedovanju ugotovljen zapuščinski delež v korist tega prednika, ali za razlog dedne nevrednosti svojega prednika, če je za ta razlog zvedel pozneje, in

2. najpozneje v treh letih od izdaje notarskega zapisa o dedovanju, s katerim je ugotovljen zapuščinski delež dedno nevrednega prednika, ki je predmet izpodbijanja.

(11) Ne glede na prejšnji odstavek je dovoljeno tožbo, s katero se uveljavlja dedna nevrednost dediča, ki je bil pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje umora ali poskusa umora zapustnika, vložiti tudi po poteku rokov iz prejšnjega odstavka, vendar najpozneje v enem letu po pravnomočnosti te sodbe.

(12) Pravica potomca uveljavljati dedno nevrednost prednika preneha, če do poteka rokov iz desetega ali enajstega odstavka tega člena ne vloži tožbe za uveljavitev dedne nevrednosti.

122. člen

(uveljavljanje dedne nevrednosti sodediča)

(1) Dedno nevrednost dediča, ki nima potomcev, ali ki ima potomce, ki so prav tako dedno nevredni, lahko uveljavljajo samo njegovi tisti dediči, ki bi dedovali premoženje, ki je predmet dediščine dedno nevrednega dediča, če bi bil ta umrl pred zapustnikom.

(2) Pravica uveljavljati dedno nevrednost sodediča je pravica sodediča dedno nevrednega dediča, zahtevati del zapuščine, ki bi pripadal dedno nevrednemu, če bi bil ta vreden dedovati, do višine deleža, ki je enak višini zapuščinskega deleža tega sodediča (v nadaljnjem besedilu: *izpodbojni delež dediščine dedno nevrednega dediča v korist sodediča*).

(3) Za sodno uveljavljanje dedne nevrednosti sodediča se smiselno uporabljajo tretji do dvanajsti odstavek 121. člena tega zakona, pri čemer se izraz »potomec« nadomesti z izrazom »sodedič«.

123. člen

(pravica izplačevalca socialno varstvene pomoči zahtevati vračilo izplačane pomoči)

(1) Če je zapustnik prejemal denarno socialno pomoč ali varstveni dodatek, z uvedbo dedovanja izplačevalec socialno varstvene pomoči pridobi:

1. pravico od zapustnikovih dedičev zahtevati vračilo denarnih zneskov denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka, izplačanih zapustniku za obdobje zadnjih petih let pred smrtjo (v nadaljnjem besedilu: *terjatev za vračilo socialno varstvene pomoči*), in

2. pravico zahtevati prednostno poplačilo terjatve za vračilo socialno varstvene pomoči iz dediščine posameznega ali vseh dedičev pred poplačilom morebitnih terjatev, glede katerih zapustnikov upnik uveljavlja pravico do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine iz 136. člena tega zakona, in

3. če je predmet zapuščine zapustnikovo denarno dobroimetje, tudi pravico zahtevati, da se v breme tega dobroimetja najprej poplača njegova terjatev za vračilo socialno varstvene pomoči in da se dedičem v skladu z njihovimi zapuščinskimi deleži izplača samo razlika.

(2) Za odgovornost dedičev za obveznost vrniti izplačano socialno varstveno pomoč se smiselno uporabljajo pravila tega zakona o odgovornosti dedičev za zapustnikove obveznosti.

(3) Za uveljavitev pravic iz prvega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo drugi do osmi odstavek 136. člena tega zakona.

124. člen **(odpoved terjatvi za vračilo izplačane socialno varstvene pomoči)**

Izplačevalec socialno varstvene pomoči se lahko do izdaje notarskega zapisa o dedovanju odpove terjatvi za vračilo socialno varstvene pomoči, če so zapustnikovi dediči ali njihovi potomci sami upravičeni do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka ali do otroškega dodatka ali drugega prejemka po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

Oddelek 5.2: Pridobitev dediščine in odpoved dediščini

125. člen **(prehod zapuščine na dediče)**

Zapuščina preide na zapustnikove dediče v trenutku njegove smrti.

126. člen **(odpoved dediščini)**

(1) Dedič se lahko odpove dediščini do izdaje notarskega zapisa o dedovanju.

(2) Odpoved dediščini učinkuje tudi za potomce tistega, ki se je odpovedal dediščini, razen če je izrecno izjavil, da se odpoveduje samo v svojem imenu.

(3) Za odpoved dediščini, ki učinkuje tudi za mladoletne potomce tistega, ki se je odpovedal dediščini, ni potrebna odobritev pristojnega centra za socialno delo.

(4) Če se je dedič odpovedal samo v svojem imenu, velja, kakor da sploh ni bil dedič.

(5) Če se odpovedo dediščini vsi dediči, ki ob zapustnikovi smrti pripadajo najbližjemu zakonitemu dednemu redu, so poklicani k dedovanju dediči naslednjega reda.

(6) Izjavo o odpovedi dediščine mora dedič dati notarju, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine:

1. bodisi osebno ustno na naroku za ureditev zapuščine

2. bodisi s predložitvijo pisne izjave, na kateri je njegov podpis overjen.

(7) Če dedič da izjavo o odpovedi dediščini osebno na naroku za ureditev zapuščine, ga mora notar opozoriti, da se lahko odpove dediščini samo v svojem imenu ali pa tudi v imenu svojih potomcev.

127. člen **(prehod pravice do odpovedi dediščini)**

Če umre dedič pred izdajo notarskega zapisa o dedovanju in se ni odpovedal dediščini, preide pravica do odpovedi na njegove dediče.

128. člen **(kdo se ne more odpovedati dediščini)**

(1) Dediščini se ne more odpovedati dedič, ki je razpolagal z vso zapuščino ali z delom zapuščine.

(2) Ukrepi, ki jih stori kakšen dedič samo za ohranitev zapuščine in ukrepi tekoče uprave mu ne jemljejo pravice, da se odpove dediščini.

129. člen **(vsebina odpovedi dediščini)**

(1) Odpoved dediščini ne more biti delna in ne pogojna.

(2) Odpoved v korist določenega dediča se ne šteje za odpoved dediščini, temveč za izjavo o odstopu svojega dednega deleža.

(3) Za izjavo o odstopu dednega deleža se smiselno uporabljata prvi in šesti odstavek 126. člena tega zakona.

130. člen **(odpoved neuvedenemu dedovanju)**

(1) Odpoved dedovanju, ki še ni uvedeno, nima pravnega učinka.

(2) Izjemoma se lahko potomec, ki sme samostojno razpolagati s svojimi pravicami, v sporazumu s prednikom odpove dediščini, ki bi mu šla po prednikovi smrti (v nadaljnjem besedilu: *sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju*).

(3) Odpoved iz prejšnjega odstavka velja tudi za potomce tistega, ki se je odpovedal neuvedenemu dedovanju, če ni s sporazumom o odpovedi neuvedenemu dedovanju ali s poznejšim sporazumom določeno kaj drugega.

(4) Sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju mora biti sklenjen v obliki notarskega zapisa.

131. člen **(nepreklicnost izjave)**

(1) Izjava o odpovedi dediščini ali o sprejemu dediščine se ne more preklicati.

(2) Dedič, ki je dal izjavo, lahko zahteva razveljavitev izjave, če je bila povzročena s silo, grožnjo ali zvijačo, ali če je bila dana v zmoti.

132. člen **(prirast deleža oporočnega dediča)**

Delež oporočnega dediča, ki se je odpovedal dediščini, gre zapustnikovim zakonitim dedičem, če ne izhaja iz oporoke, da je imel oporočitelj kakšen drug namen.

133. člen **(prirast deleža zakonitega dediča)**

Delež zakonitega dediča, ki se je odpovedal dediščini samo v svojem imenu, se deduje, kot da bi bil ta dedič umrl pred zapustnikom.

134. člen **(dedič kot dobroverni lastniški posestnik in pošteni pridobitelj)**

(1) Velja, da je dedič:

1. dobroverni lastniški posestnik vsake stvari, pridobitev lastninske pravice na kateri v njegovo korist je ugotovljena v notarskem zapisu o dedovanju, in do višine deleža, ugotovljenega v notarskem zapisu o dedovanju,

2. pošteni pridobitelj vsake druge zapustnikove premoženjske pravice, pridobitev katere v njegovo korist je ugotovljena v notarskem zapisu o dedovanju, in do višine deleža, ugotovljenega v notarskem zapisu o dedovanju.

(2) Če je glede nekaterih ali vseh zapustnikovih premoženjskih pravic uveljavljen dednopravni zahtevek ali drug zahtevek glede zapuščine, dedič postane nepošteni pridobitelj teh premoženjskih pravic in nedobroverni posestnik stvari, ki so predmet teh pravic:

1. če je uveljavitev tega zahtevka ugotovljena v notarskem zapisu o dedovanju, ko mu je vročen odpravek tega notarskega zapisa,

2. če uveljavitev tega zahtevka ni ugotovljena v notarskem zapisu o dedovanju, ko mu je vročena tožba, s katero se uveljavlja ta zahtevek.

(3) Če ni za sodno uveljavitev posameznih dednopravnih zahtevkov ali drugih zahtevkov glede zapuščine določen krajši rok, je treba tožbo, s katero se uveljavlja tak zahtevek proti dediču, ki je dobroverni lastniški posestnik in pošteni pridobitelj, vložiti v naslednjem roku, ki teče od uvedbe dedovanja:

1. če je predmet zahtevka lastninska pravica na nepremičnini v desetih letih,

2. če je predmet zahtevka lastninska pravica na premični stvari ali druga zapustnikova premoženjska pravica pa v treh letih.

(4) Če upravičenec v roku iz prejšnjega odstavka ne vloži tožbe za uveljavitev dednopravnega zahtevka ali drugega zahtevka glede zapuščine, njegov zahtevek proti dediču, ki je dobroverni lastniški posestnik in pošten pridobitelj, preneha. Hkrati preneha tudi njegov morebitni zahtevek do tega dediča za vračilo dosežene koristi po pravilih OZ o neupravičeni pridobitvi.

Oddelek 5.3: Odgovornost za zapustnikove obveznosti

135. člen

(odgovornost dedičev za zapustnikove obveznosti)

(1) Dedič je odgovoren za zapustnikove obveznosti do višine vrednosti njegovega zapuščinskega deleža.

(2) Dedič, ki se je odpovedal dediščini, ni odgovoren za zapustnikove obveznosti.

(3) Če je več dedičev, so ti v razmerju do upnikov solidarno odgovorni za zapustnikove obveznosti, in sicer vsak do višine vrednosti njegovega zapuščinskega deleža.

(4) Če ni v oporoki drugače določeno, v notranjem razmerju med dediči na posameznega dediča pade tisti del vsake zapustnikove obveznosti, ki je enak deležu, ki ga predstavlja vrednost zapuščinskega deleža tega dediča v skupni vrednosti zapuščinskih deležev vseh dedičev.

136. člen

(pravica zapustnikovih upnikov do prednostnega poplačila terjatev iz dediščine)

(1) Vsak zapustnikov upnik lahko v treh mesecih od uvedbe dedovanja zahteva, da se njegova terjatev do zapustnika poplača iz dediščine posameznega ali vseh dedičev pred poplačilom terjatev dedičevih upnikov do tega dediča (v nadaljnjem besedilu: *pravica do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine*).

(2) Upnik mora pravico do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine uveljaviti v postopku notarske ureditve zapuščine.

(3) Če je notarski zapis o dedovanju izdan pred potekom treh mesecev od uvedbe dedovanja in upnik do izdaje notarskega zapisa o dedovanju svoje pravice do prednostnega poplačila terjatve iz zapuščine ni uveljavil v postopku notarske ureditve zapuščine, mora upnik ne glede na prejšnji odstavek pravico do prednostnega poplačila terjatve iz zapuščine uveljaviti sodno.

(4) Če upnik v treh mesecih od uvedbe dedovanja v skladu z drugim ali tretjim odstavkom tega člena uveljavi pravico do prednostnega poplačila iz zapuščine, pridobi zastavno pravico na deležu lastninske pravice ali druge zapustnikove premoženjske pravice, ki na podlagi dedovanja preide na dediča, proti kateremu uveljavlja to prednostno poplačilo.

(5) Upnik sodno uveljavi svojo pravico do prednostnega poplačila s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za prednostno poplačilo terjatve iz dediščine*), s katero zahteva, da sodišče

1. ugotovi, da je upnik pridobil zastavno pravico iz prejšnjega odstavka, in

2. naloži dediču, proti kateremu upnik uveljavlja prednostno poplačilo, da iz vrednosti dediščine, ki je predmet zastavne pravice, plača upnikovo terjatev.

(6) Upnik mora tožbo za prednostno poplačilo terjatve iz dediščine vložiti v tem roku:

1. če je pravico do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine uveljavil v postopku notarske ureditve zapuščine, v enem mesecu od vročitve odpravljanja notarskega zapisa o dedovanju,

2. v primeru iz tretjega odstavka tega člena, pa v treh mesecih od uvedbe dedovanja.

(7) Če upnik v roku iz prejšnjega odstavka sodno uveljavi svojo pravico do prednostnega poplačila, lahko proti dediču, proti kateremu je uveljavil to pravico, zahteva plačilo svoje terjatve samo iz dediščine, ki je predmet zastavne pravice iz četrtega odstavka tega člena.

(8) Pravica upnika do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine preneha, če do poteka roka iz šestega odstavka tega člena ne vloži tožbe za prednostno poplačilo terjatve iz dediščine.

Oddelek 5.4: Skupnost dedičev

137. člen (skupnost dedičev glede lastninske pravice)

(1) Če lastninsko pravico na določeni stvari na podlagi dedovanja pridobi več dedičev, med njimi nastane skupnost solastnine, pri kateri ima vsak dedič idealni delež lastninske pravice v višini, ki je enaka njegovemu zapuščinskemu deležu na tej lastninski pravici.

(2) Prejšnji odstavek tega člena se smiselno uporablja tudi za izločeni delež iz prvega odstavka 34. člena tega zakona, katerega predmet je lastninska pravica.

(3) Za skupnost iz prvega odstavka tega člena se uporabljajo pravila SPZ o solastnini, glede vprašanj, ki v SPZ niso drugače urejena pa pravila OZ o skupnosti.

138. člen (skupnost dedičev glede druge premoženjske pravice)

(1) Če drugo premoženjsko pravico, razen lastninske pravice, na podlagi dedovanja pridobi več dedičev, med njimi nastane skupnost, pri kateri ima vsak dedič idealni delež te pravice v višini, ki je enaka njegovemu zapuščinskemu deležu na tej pravici.

(2) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi za izločeni delež iz prvega odstavka 34. člena, katerega predmet je druga premoženjska pravica.

(3) Za skupnost iz prvega odstavka tega člena se uporabljajo pravila OZ o skupnosti.

139. člen (razdružitev skupnosti dedičev)

(1) Za razdružitev skupnosti dedičev se uporabljajo pravila SPZ o delitvi solastnine in pravila OZ o prenehanju skupnosti.

(2) Določilo v oporoki, s katerim se prepoveduje ali omejuje razdružitev skupnosti dedičev, je nično.

6. poglavje: CENTRALNI REGISTER OPOROK IN REGISTER SPORAZUMOV O ODPOVEDI NEUVEDENEMU DEDOVANJU

140. člen (splošna pravila)

(1) Zbornica upravlja centralni register oporok in register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju.

(2) Registra iz prejšnjega odstavka se upravljata kot informatizirani zbirki podatkov.

(3) Podatki, vpisani v registrih iz prvega odstavka tega člena, se hranijo trajno.

(4) Upravičenci za dostop do vsebine obdelovanih podatkov v registrih iz prvega odstavka tega člena so notar, notarski pomočnik in notarski namestnik.

(5) Zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje, izda akt, ki ureja podrobnejša pravila:

1. o načinu dostopa in o zavarovanju osebnih podatkov, ki se obdelujejo v registrih iz prvega odstavka tega člena, ter

2. o postopkih v zvezi z vpisi in vpogledi v ta registra.

141. člen (centralni register oporok)

(1) V centralni register oporok se vpišejo naslednje oporoke:

1. notarska oporoka,

2. pisna oporoka pred pričami, ki jo je sestavil notar ali odvetnik,

3. vsaka oporoka, ne glede na obliko, ki je izročena v hrambo notarju ali odvetniku,

4. ustna oporoka, o vsebini katere je notar sestavil notarski zapisnik iz drugega odstavka 86. člena tega zakona, razen če je notarski zapisnik sestavil v postopku notarske ureditve zapuščine po drugem odstavku 185. člena tega zakona,

5. oporoka iz drugega odstavka 75. člena tega zakona, listina o vsebini katere je izročena zbornici.

(2) Zbornica vpiše v centralni register podatke o oporoki iz 1. do 4. točke prejšnjega odstavka na zahtevo notarja ali odvetnika, o oporoki iz 5. točke prejšnjega odstavka pa po uradni dolžnosti.

(3) Notar ali odvetnik, ki je sestavil oporoko, ali prejel oporoko v hrambo, mora vložiti zahtevo za vpis oporoke v centralni register oporok v 15 dneh po dnevu, ko je sestavil oporoko ali jo prevzel v hrambo.

(4) Zahteva za vpis oporoke v centralni register oporok mora vsebovati podatke o oporoki iz prvega odstavka 142. člena tega zakona.

142. člen

(podatki o oporoki, ki se vpišejo v centralni register oporok)

(1) Ob vpisu oporoke v centralni register oporok se o tej oporoki vpišejo naslednji podatki:

1. zaporedna številka in datum vpisa,

2. podatki o oporočitelju:

- osebno ime,
- če je spremenil osebno ime, tudi njegova prejšnja osebna imena,
- EMŠO, če ga ima,
- datum in kraj rojstva, če je rojen v tujini tudi država rojstva
- naslov prebivališča,

3. datum in opravilna številka, navedena na oporoki,

4. oblika oporoke,

5. pri notarski oporoki tudi osebno ime in naslov notarja, ki hrani izvirnik notarskega zapisa te oporoke,

6. če je drugo oporoko, razen notarske oporoke, oporočitelj izročil v hrambo, tudi:

- če jo hrani notar ali odvetnik: osebno ime in poslovni naslov notarja ali odvetnika,
- če jo hrani odvetniška družba: firma ali naziv in poslovni naslov te družbe,
- če jo hrani druga fizična oseba: osebno ime in naslov prebivališča te osebe,
- če jo hrani sodišče ali drug organ: naziv in naslov tega organa.

(2) O oporoki, vpisani v centralnem registru oporok, se vpišejo tudi naslednji podatki:

1. vsaka sprememba, preklic ali razveljavitev te oporoke,

2. če je oporočitelj oporoko prevzel iz hrambe: datum vrnitve oporoke oporočitelju,

3. če je oporočitelj umrl:

- datum smrti in
- zaporedna številka zapuščinske zadeve iz evidence zapuščinskih zadev.

4. podatek o tem, kdo je vpogledal v register.

(3) Zbornica vpiše v centralni register oporok podatke iz 1. in 2. točke prejšnjega odstavka na zahtevo notarja, odvetnika ali oporočitelja, podatke iz 3. in 4. točke prejšnjega odstavka pa po uradni dolžnosti. Za zahtevo notarja ali odvetnika iz prejšnjega stavka se smiselno uporabljata tretji in četrti odstavek 141. člena tega zakona.

143. člen
(register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju)

(1) V register sporazumov o neuvedenem dedovanju se vpiše vsak sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju.

(2) Ob vpisu sporazuma v register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju se o tem sporazumu vpišejo naslednji podatki:

1. zaporedna številka in datum vpisa,
2. podatki o stranki sporazuma, neuvedeno dedovanje po kateri je predmet odpovedi, vsebovane v sporazumu (v nadaljnjem besedilu: *prednik*):
 - osebno ime,
 - če je spremenil osebno ime, tudi njegova prejšnja osebna imena,
 - EMŠO, če ga ima,
 - datum in kraj rojstva, če je rojen v tujini tudi država rojstva,
 - naslov prebivališča,
3. podatki o drugi stranki sporazuma, ki se z njim odpoveduje neuvedenemu dedovanju po predniku (v nadaljnjem besedilu: *potomec*):
 - podatki iz prejšnje točke in
 - sorodstveno razmerje s prednikom.
4. vrsta odpovedi (v svojem imenu oziroma odpoved v imenu potomcev),
5. datum in opravilna številka sporazuma,
6. osebno ime in poslovni naslov notarja, ki hrani izvirnik notarskega zapisa sporazuma.

(3) Zbornica vpiše sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju v register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju na zahtevo notarja, ki je sestavil notarski zapis tega sporazuma.

(4) Notar, ki je sestavil notarski zapis sporazuma o odpovedi neuvedenemu dedovanju, mora vložiti zahtevo iz prejšnjega odstavka v 15 dneh po dnevu, ko je sestavil ta sporazum. Zahteva mora vsebovati podatke o tem sporazumu iz prvega odstavka tega člena.

(5) O sporazumu, vpisanem v register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju, se vpišejo tudi naslednji podatki:

1. vsaka sprememba ali razveljavitev sporazuma,
2. če je prednik umrl:
 - datum smrti in
 - zaporedna številka zapuščinske zadeve iz evidence zapuščinskih zadev.
3. podatek o tem, kdo je vpogledal v register.

(6) Zbornica vpiše v register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju podatke iz 1. točke prejšnjega odstavka na zahtevo notarja, podatke iz 2. in 3. točke prejšnjega odstavka pa po uradni dolžnosti. Za zahtevo notarja iz prejšnjega stavka se smiselno uporablja četrti odstavek tega člena.

144. člen
(dostop do podatkov iz registrov)

(1) Dokler je oporočitelj živ, so tajni vsi podatki o njegovi oporoki, vpisani v centralnem registru oporok, in lahko te podatke pridobi samo oporočitelj.

(2) Dokler je prednik živ, so tajni vsi podatki o sporazumu o neuvedenem dedovanju, vpisani v registru sporazumov o neuvedenem dedovanju, in lahko te podatke pridobijo samo stranke tega sporazuma.

(3) Po smrti oporočitelja ali prednika lahko podatke o njegovi oporoki ali sporazumu o neuvedenem dedovanju pridobi samo:

1. notar, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine,
2. sodišče ali drug organ, ki jih potrebuje v postopku, ki ga vodi v okviru svojih pristojnosti, in
3. druga oseba, ki izkaže za to upravičen interes.

7. poglavje: SPLOŠNA PRAVILA O UREDITVI ZAPUŠČINE

145. člen (pojem ureditve zapuščine)

Ureditev zapuščine pomeni:

1. ugotovitev, lastninska pravica na katerih stvareh in katera zapustnikova druga premoženjska pravica spada v zapuščino,
2. ugotovitev zapuščinskih deležev, ki so jih posamezni dediči pridobili na podlagi dedovanja
 - na posameznih lastninskih ali drugih zapustnikovih premoženjskih pravicah, ali
 - na posameznih izvedenih stvarnih pravicah, ustanovljenih v njihovo korist z oporoko,ob upoštevanju dednopравnih zahtevkov, ki jih uveljavljajo posamezni dediči, in
3. ugotovitev pravic volilnojemnikov do volil in pravic drugih oseb, ki jih te osebe uveljavljajo z drugimi zahtevki glede zapuščine.

146. člen (pravice in zahtevki glede zapuščine)

(1) Pravica glede zapuščine je:

1. dedna pravica dediča, ki jo ta uveljavlja z dednopравnim zahtevkom iz drugega odstavka tega člena,
2. pravica volilnojemnika do volila in
3. pravica druge osebe glede zapuščine, ki jo ta uveljavlja z drugim zahtevkom glede zapuščine iz tretjega odstavka tega člena.

(2) Dednopравni zahtevk je zahtevk, s katerim dedič uveljavlja:

1. pravico do zakonitega zapuščinskega deleža na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, v višini deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu,
2. pravico do oporočnega zapuščinskega deleža na zapuščini, s katero je zapustnik z oporoko razpolagal v njegovo korist,
3. pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja iz 13., 23. ali 24. člena tega zakona,
4. pravico izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajšanja nujnega deleža iz 42. člena tega zakona ali pravico izpodbijati darilo zaradi prikrajšanja nujnega deleža iz 43. člena tega zakona,
5. pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja daril in volil iz 62. člena tega zakona,
6. pravico zahtevati razveljavitev oporoke iz 66. člena tega zakona ali
7. pravico uveljavljati dedno nevrednost prednika ali sodediča iz 121. ali 122. člena tega zakona.

(3) Drug zahtevk glede zapuščine je zahtevk, s katerim:

1. zapustnikov potomec, zapustnikov posvojenec in potomec zapustnikovega potomca ali posvojenca uveljavlja pravico do izločenega deleža iz prvega odstavka 34. člena tega zakona, ali
2. preživeli zakonec zapustnika, zapustnikov potomec, zapustnikov posvojenec in potomec zapustnikovega potomca ali posvojenca uveljavlja pravico zahtevati izločitev gospodinjskih predmetov iz prvega odstavka 35. člena tega zakona, ali

3. izplačevalec socialno varstvene pomoči uveljavlja terjatev za vračilo socialno varstvene pomoči in zastavno pravico v zavarovanje te terjatve iz 123. člena tega zakona, ali

4. upnik uveljavlja pravico do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine iz 136. člena tega zakona.

147. člen **(način ureditve zapuščine)**

(1) Zapuščino uredi notar z notarskim zapisom o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: *notarska ureditev zapuščine*), razen glede dednopравnih zahtevkov ali drugih zahtevkov glede zapuščine, ki jih mora upravičenec v skladu s tem zakonom uveljaviti sodno.

(2) Če upravičenec sodno uveljavlja dednopравni zahtevek in je njegovemu zahtevku pravnomočno ugodeno, pravnomočna sodba, s katero sodišče ugodi temu zahtevku, nadomesti notarski zapis o dedovanju v delu, v katerem so s tem notarskim zapisom zapušinski deleži ugotovljeni, ne da bi bil upoštevan ta dednopравni zahtevek.

(3) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi za volilo ali drug zahtevek glede zapuščine.

148. člen **(pristojnost za ureditev zapuščine)**

(1) Za ureditev zapuščine po državljanu Republike Slovenije je glede:

1. njegovih nepremičnin, ki so na območju Republike Slovenije, izključno pristojen notar s sedežem v Republiki Sloveniji, glede dednopравnih zahtevkov ali drugih zahtevkov glede zapuščine, ki jih mora upravičenec v skladu s tem zakonom uveljaviti sodno, pa sodišče v Republiki Sloveniji,

2. njegovih nepremičnin, ki so zunaj območja Republike Slovenije, pristojen notar s sedežem v Republiki Sloveniji ali sodišče v Republiki Sloveniji samo, če po zakonu države, na območju katere so nepremičnine, za ureditev zapuščine glede teh nepremičnin ni pristojen organ te države,

3. njegovih premičnih stvari in drugih premoženjskih pravic, ki so na območju Republike Slovenije, pristojen notar s sedežem v Republiki Sloveniji ali sodišče v Republiki Sloveniji,

4. njegovih premičnih stvari in drugih premoženjskih pravic, ki so zunaj območja Republike Slovenije, pristojen notar s sedežem v Republiki Sloveniji ali sodišče v Republiki Sloveniji samo, če po zakonu države, na območju katere so nepremičnine, za ureditev zapuščine glede teh pravic ni pristojen organ te države.

(2) Za ureditev zapuščine po osebi, ki ni državljan Republike Slovenije, je glede:

1. njenih nepremičnin, ki so na območju Republike Slovenije, izključno pristojen notar s sedežem v Republiki Sloveniji ali sodišče v Republiki Sloveniji,

2. njenih premičnih stvari in drugih premoženjskih pravic, ki so na območju Republike Slovenije, pristojen notar s sedežem v Republiki Sloveniji ali sodišče v Republiki Sloveniji samo, če po zakonu države, katere državljan je ta oseba, za ureditev zapuščine glede lastninske pravice na teh stvareh ali druge premoženjske pravice ni pristojen organ te države.

149. člen **(začasna odredba za zavarovanje zapuščine ali pravic glede zapuščine)**

(1) Če obstaja nevarnost, da bo posamezen dedič ali druga oseba z odtujitvijo, skrivanjem ali kako drugače onemogočila ali precej otežila uveljavitev zapustnikove lastninske ali druge premoženjske pravice ali uveljavitev pravice dediča ali druge osebe glede zapuščine, sodišče na predlog dediča ali druge osebe, ki verjetno izkaže svojo pravico glede zapuščine izda začasno odredbo (v nadaljnjem besedilu: *začasna odredba za zavarovanje zapuščine*).

(2) Za začasno odredbo za zavarovanje zapuščine se uporabljajo pravila zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje, če ni v tem členu drugače določeno.

(3) Če so dediči neznani ali je neznano njihovo prebivališče lahko predlog za začasno odredbo za zavarovanje zapuščine vloži tudi notar, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine, kot zastopnik teh dedičev.

(4) Če se z začasno odredbo predlaga zavarovanje glede vrednostnih papirjev ali drugih listin, ki izkazujejo zapustnikovo premoženjsko pravico in so v posesti posameznega dediča ali druge osebe, lahko sodišče odredi, da se te listine izročijo v hrambo notarju, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine. Za hrambo iz prejšnjega stavka se smiselno uporabljajo 87. do 90. člen ZN, če ni v prvem odstavku 220. člena tega zakona drugače določeno.

(5) Če je predlog za začasno odredbo za zavarovanje zapuščine vložen med postopkom notarske ureditve zapuščine in pred izdajo notarskega zapisa o dedovanju, določi sodišče rok za vložitev tožbe kot obdobje, ki začne teči z vročitvijo odprava notarskega zapisa o dedovanju predlagatelju začasne odredbe.

150. člen

(imenovanje poslovodje prek sodišča, če je zapustnik edini poslovodja družbe)

(1) Če v zapuščino spada zapustnikov poslovni delež, ki predstavlja več kot polovico osnovnega kapitala družbe, in je bil zapustnik v tej družbi edini poslovodja, lahko do izdaje notarskega zapisa o dedovanju vsak dedič zahteva, da sodišče imenuje poslovodjo te družbe.

(2) Za imenovanje poslovodje prek sodišča iz prejšnjega odstavka se smiselno uporabljajo pravila zakona, ki ureja gospodarske družbe, o imenovanju člana organa vodenja ali nadzora delniške družbe prek sodišča.

8. poglavje: SPLOŠNA PRAVILA O NOTARSKI UREDITVI ZAPUŠČINE

Oddelek 8.1: Temeljna pravila

151. člen

(postopek notarske ureditve zapuščine in zapuščinska zadeva)

(1) Notar uredi zapuščino v postopku notarske ureditve zapuščine.

(2) Zapuščinska zadeva je postopek notarske ureditve zapuščine, ki ga vodi notar zaradi ureditve zapuščine po posameznem zapustniku.

152. člen

(pojasnilna dolžnost notarja)

(1) Notar mora dedičem in volilojemnikom razumljivo in poljudno pojasniti pravne posledice dedovanja, njihove pravice na podlagi dedovanja in njihovo odgovornost za morebitne zapustnikove obveznosti ter druge okoliščine, ki so pomembne za uveljavitev dednopravnih zahtevkov ali volila ali zato, da se med strankami odpravi spor ali negotovost o pravicah glede zapuščine.

(2) Če notar v postopku notarske ureditve zapuščine sestavi notarski zapis dednega dogovora, se glede njegove pojasnilne dolžnosti do strank tega dednega dogovora uporablja 42. člen ZN.

153. člen

(podrejena uporaba pravil o notarskem poslovanju)

(1) Za postopek notarske ureditve zapuščine se glede vprašanj, ki s tem zakonom niso urejena drugače, uporabljajo pravila ZN o notarskem poslovanju.

(2) Vse notarske listine, ki jih notar v skladu s tem zakonom sestavi v postopku notarske ureditve zapuščine, morajo biti sestavljene v fizični obliki v skladu z drugim odstavkom 31. člena ZN.

154. člen

(evidenca zapuščinskih zadev)

Zbornica vodi evidenco zapuščinskih zadev, v kateri se o posamezni zapuščinski zadevi vodijo naslednji podatki:

1. podatki o zapustniku, in sicer:

- osebno ime,
- datum rojstva,
- EMŠO,

- zadnje stalno in začasno prebivališče,
 - datum smrti ali razglasitve za mrtvega;
2. podatki o notarju, ki vodi zapuščinsko zadevo, in sicer:
- osebno ime notarja,
 - poslovni naslov notarjeve pisarne, ter
3. zaporedno številko vpisa zadeve v evidenco;
4. datum uvedbe postopka;
5. datum izdaje notarskega zapisa o dedovanju;
6. drugi podatki, določeni v aktu iz drugega odstavka 156. člena tega zakona

155. člen (portal e-Dedovanje)

(1) Portal e-Dedovanje je javno spletišče, ki ga upravlja zbornica in na katerem se objavijo:

1. oklici v postopkih notarske ureditve zapuščine in
2. podatki o posameznih zapuščinskih zadevah.

(2) Na portalu e-Dedovanje se objavijo podatki iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona o posamezni zapuščinski zadevi, ki so o tej zadevi vpisani v evidenci zapuščinskih zadev.

(3) Portal e-Dedovanje mora biti zasnovan tako, da je vsakomur omogočen brezplačen dostop do podatkov o posamezni zapuščinski zadevi ali oklicev, objavljenih v posamezni zapuščinski zadevi, po iskalnem parametru osebnega imena zapustnika ali EMŠO zapustnika.

156. člen (pristojnosti in naloge zbornice)

(1) Zbornica ima glede postopka notarske ureditve zapuščine naslednje pristojnosti in naloge:

1. odloča o dodelitvi zapuščinske zadeve notarju,
2. odloča o izločitvi ali zamenjavi notarja,
3. vodi evidenco zapuščinskih zadev in
4. upravlja portal e-Dedovanje.

(2) Zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje, izda akt, v katerem določi podrobnejša pravila o notarskem urejanju zapuščine, o evidenci zapuščinskih zadev in o objavah na portalu e-Dedovanje.

Oddelek 8.2: Krajevna pristojnosti, izločitev in zamenjava notarja

157. člen (uporaba pravil o krajevni pristojnosti)

Pravila o krajevni pristojnosti za vodenje zapuščinske zadeve, se uporabljajo za postopke notarske ureditve zapuščine, ki se uvedejo po uradni dolžnosti na podlagi smrtovnice.

158. člen (krajevna pristojnost za vodenje zapuščinske zadeve)

(1) Za vodenje zapuščinske zadeve je krajevno pristojen notar s sedežem na območju, na katerem je imel zapustnik ob smrti stalno prebivališče.

(2) Če zapustnik ob smrti ni imel stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, je za vodenje zapuščinske zadeve krajevno pristojen notar s sedežem na območju, na katerem je imel zapustnik ob smrti začasno prebivališče.

(3) Krajevna pristojnost se določi po podatkih, navedenih v smrtovnici.

(4) Če po podatkih, navedenih v smrtovnici, ni mogoče določiti krajevne pristojnosti po prvem ali drugem odstavku tega člena, je za vodenje zapuščinske zadeve pristojen notar s sedežem na območju sedeža organa, katerega matičar je sestavil smrtovnico.

159. člen **(dodelitev zapuščinske zadeve notarju)**

(1) Zbornica dodeli zapuščinsko zadevo notarju, ki je po 158. členu tega zakona krajevno pristojen za vodenje zapuščinske zadeve.

(2) Če ima na določenem območju sedež več notarjev, zbornica dodeljuje zapuščinske zadeve, za katere so krajevno pristojni ti notarji, glede na čas prejema smrtovnice in abecedni red priimkov teh notarjev.

(3) Stranke ne morejo sporazumno spremeniti pristojnosti notarja za vodenje zapuščinske zadeve.

(4) Če se med postopkom notarske ureditve zapuščine izkaže, da notar, ki vodi postopek, ni krajevno pristojen za vodenje zapuščinske zadeve po 158. členu tega zakona, ta notar ostane pristojen za ureditev zapuščine in to ne vpliva na veljavnost notarskega zapisa o dedovanju.

(5) O dodelitvah zapuščinskih zadev odloča predsednik zbornice. Predsednik zbornice lahko za odločanje o dodelitvi zapuščinskih zadev pooblasti drugo osebo.

(6) O dodelitvi zapuščinske zadeve se ne izda pisna odločba, če ni v petem odstavku 160. člena ali v tretjem odstavku 161. člena tega zakona določeno drugače.

(7) Proti odločitvi o dodelitvi zapuščinske zadeve ni pritožbe in tudi ni dovoljen upravni spor.

160. člen **(izločitev notarja)**

(1) Notar ne sme voditi postopka notarske ureditve zapuščine v zapuščinski zadevi:

1. če je sam stranka v tej zadevi ali zakoniti zastopnik ali pooblaščenec stranke;

2. če je stranka ali zakoniti zastopnik ali pooblaščenec stranke z njim v krvnem sorodstvu v ravni vrsti do kateregakoli kolena, v stranski vrsti pa do četrtega kolena, ali če je njegov zakonec ali zunajzakonski partner ali registrirani istospolni partner, ali če je z njim v svaštvu v ravni vrsti ali v stranski vrsti do drugega kolena, ne glede na to, ali je zakonska zveza ali zunajzakonska skupnost ali registrirana istospolna skupnost prenehala, ali ne;

3. če je skrbnik, posvojitelj ali posvojenec stranke ali njenega zakonitega zastopnika ali pooblaščenca;

4. če je izvršitelj oporoke;

5. če obstajajo druge okoliščine, ki vzbujajo dvom o njegovi nepristranskosti.

(2) Takoj, ko notar izve za kakšen razlog iz 1. do 4. točke prejšnjega odstavka, mora prenehati s kakršnim koli delom v zapuščinski zadevi in to sporočiti zbornici.

(3) Če notar meni, da obstajajo okoliščine iz 5. točke prvega odstavka tega člena, mora o tem obvestiti zbornico, ki odloči o izločitvi. Do odločitve zbornice o izločitvi lahko notar opravlja dejanja v zadevi, razen izdaje notarskega zapisa o dedovanju.

(4) Izločitev notarja zaradi razlogov iz prvega odstavka tega člena lahko zahteva tudi vsaka stranka zapuščinske zadeve.

(5) Z odločbo, s katero odloči, da se notar izloči, zbornica odloči tudi o dodelitvi zadeve drugemu notarju v skladu z 159. členom tega zakona.

(6) Za odločanje o izločitvi notarja se smiselno uporabljajo drugi do četrty odstavka 24. člena ZN.

161. člen **(odvzem zapuščinske zadeve notarju)**

(1) Zbornica na predlog notarja, ki vodi zapuščinsko zadevo, ali stranke te zadeve, odvzame zapuščinsko zadevo notarju, ki jo vodi, če za to obstaja opravičen razlog.

(2) Velja, da obstaja opravičen razlog za odvzem zapuščinske zadeve notarju:

1. če notar v tej zadevi ne izvaja opraviil pravočasno in vestno, ali

2. če notar zaradi bolezni, rojstva otroka ali drugega razloga ne more izvajati opraviil v tej zadevi.

(3) Z odločbo, s katero odloči, da se zapuščinska zadeva odvzame notarju, zbornica odloči tudi o dodelitvi zadeve drugemu notarju v skladu z 159. členom tega zakona.

(4) Za odločanje o odvzemu zapuščinske zadeve notarju se smiselno uporabljajo drugi do četrti odstavek 24. člena ZN.

Oddelek 8.3: Stranke in uveljavljanje zahtevkov glede zapuščine

162. člen

(stranke postopka notarske ureditve zapuščine)

Stranka postopka notarske ureditve zapuščine je vsak dedič, volilojemnik ali druga oseba, ki v tem postopku uveljavlja zahtevek glede zapuščine.

163. člen

(domneva o sprejemu dediščine)

Velja, da je dedič sprejel dediščino, če se do izdaje notarskega zapisa o dedovanju ni odpovedal dediščini ali odstopil svoj dedni delež.

164. člen

(uveljavljanje dednopравnih zahtevkov v postopku notarske ureditve zapuščine)

(1) Velja, da dedič z izjavo o sprejemu dediščine v postopku notarske ureditve zapuščine uveljavlja:

1. če ima položaj zakonitega dediča: pravico iz 1. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona do zakonitega zapuščinskega deleža na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, v višini deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu, in

2. če ima položaj oporočnega dediča: pravico iz 2. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona do oporočnega zapuščinskega deleža na zapuščini, s katero je zapustnik z oporoko razpolagal v njegovo korist.

(2) Dednopравne zahtevke iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona, dedič uveljavi v postopku notarske ureditve zapuščine s prijavo notarju, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine (v nadaljnjem besedilu: *prijava dednopравnega zahtevka*).

(3) Prijava dednopравnega zahtevka mora vsebovati:

1. podatke o zapustniku, zapuščina katerega je predmet dednopравnega zahtevka, ki se uveljavlja s prijavo,

2. določen opis pravice, ki je predmet prijavljenega dednopравnega zahtevka,

(4) Dednopравni zahtevek lahko dedič prijavi notarju:

1. s pisno vlogo ali

2. z ustno izjavo dano notarju na naroku za ureditev zapuščine.

165. člen

(uveljavljanje volila v postopku notarske ureditve zapuščine)

Volilojemniku v postopku notarske ureditve zapuščine ni treba s posebno izjavo prijaviti volila in velja, da je volilo prijavil z vsebino, določeno v njegovo korist, ko je razglašena oporoka, v kateri je določeno.

166. člen

(uveljavljanje drugih zahtevkov glede zapuščine v postopku notarske ureditve zapuščine)

(1) Za uveljavljanje drugih zahtevkov glede zapuščine v postopku notarske ureditve zapuščine se smiselno uporabljajo drugi do četrti odstavek 164. člena tega zakona.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek izplačevalcu socialne varstvene pomoči v postopku notarske ureditve zapuščine ni treba s posebno izjavo prijaviti pravic in zahtevkov iz prvega odstavka 123. člena tega zakona,

če je njegova terjatev za vračilo socialno varstvene pomoči ugotovljena v smrtovnici, in velja, da je terjatev za vračilo socialno varstvene pomoči prijavil v višini, ugotovljeni v smrtovnici.

167. člen

(možnost seznaniti se z zahtevki glede zapuščine drugih strank in se o njih izreči)

(1) Strankam se omogoči, da se seznanijo z zahtevki glede zapuščine drugih strank in se o njih izrečejo, na naroku za ureditev zapuščine.

(2) Če posamezni stranki zaradi nepravilnega vabljenja, ali zato, ker notar ni vedel, da ima položaj stranke, ali zaradi drugega razloga, ni bila dana pravna možnost iz prejšnjega odstavka to ne vpliva na veljavnost notarskega zapisa o dedovanju.

168. člen

(posebna pravila o zastopanju poslovno nesposobnih ali neznanih dedičev)

(1) Za veljavnost naslednjih izjav, ki jih v imenu poslovno nesposobne osebe da njen roditelj ali skrbnik, je potrebno soglasje pristojnega centra za socialno delo:

1. o odpovedi dediščini,
2. o priznanju izgubljene ali uničene oporoke in
3. o sklenitvi dednega dogovora.

(2) Če notar zve, da se pričakuje rojstvo otroka, ki bi bil upravičen dedovati, mora o tem obvesti pristojni center za socialno delo.

(3) Za pravice še nerojenega otroka skrbita njegova starša, če pristojni center za socialno delo ne odloči drugače.

(4) Notar mora pristojni center za socialno delo obvestiti tudi o drugih okoliščinah, ki jih ugotovi pri izvajanju opravil v postopku notarskega urejanja zapuščine in zaradi katerih bi bilo posamezni stranki treba postaviti skrbnika v skladu z zakonom, ki ureja skrbništvo za posebne primere.

Oddelek 8.4: Oklici in vročanje

169. člen

(objava oklica)

Če ta zakon določa, da se stranke postopka notarske ureditve zapuščine o posameznih opravilih v postopku obvestijo z oklicem, mora objava oklica poleg vsebine obvestila obsegati:

1. podatke o zapuščinski zadevi iz 1. do 3. točke 154. člena tega zakona in
2. datum objave oklica na portalu e-Dedovanje.

170. člen

(vročanje vabil in pisanj)

(1) Če ta zakon določa, da se vabilo, drugo pisanje notarja ali pisanje stranke (v nadaljnjem besedilu: pisanje) vroči stranki, se vročitev opravi po pravilih, določenih v tem členu.

(2) Vročitev pisanja se opravi s priporočeno pošto pošiljko s povratnico.

(3) Dediču ali volilojemniku, ki je fizična oseba, se vročitev opravi na poštni naslov, ki se določi po naslednjih pravilih:

1. če ima v Republiki Sloveniji prijavljeno samo stalno prebivališče ali samo začasno prebivališče: na naslov tega prebivališča,
2. če ima v Republiki Sloveniji prijavljeno stalno in začasno prebivališče: na naslov začasnega prebivališča,
3. če v Republiki Sloveniji nima prijavljenega prebivališča: na naslov prebivališča v tujini, če je ta znan,

4. če v Republiki Sloveniji nima prijavljenega prebivališča in naslov njegovega prebivališča v tujini ni znan, se vročitev ne izvede in se dedič ali volilojemnik obvesti z oklicem v skladu z 190. členom tega zakona.

(4) Dediču ali volilojemniku, ki je pravna oseba, se vročitev opravi na poštni naslov, ki se določi po naslednjih pravilih:

1. če ima sedež v Republiki Sloveniji: na njegov poslovni naslov, vpisan v sodnem ali poslovnem registru,

2. če ima sedež zunaj Republike Slovenije: na njegov poslovni naslov v tujini, če je ta znan,

3. če ima sedež zunaj Republike Slovenije in njegov poslovni naslov v tujini ni znan, se vročitev ne izvede in se dedič ali volilojemnik obvesti z oklicem v skladu z 190. členom tega zakona.

(5) Drugi stranki, ki v postopku ureditve zapuščine uveljavlja drug zahtevek glede zapuščine iz tretjega odstavka 146. člena tega zakona, se vročitev opravi na njen poštni naslov, naveden v njeni prijavi tega zahtevka.

(6) Če stranko zastopa zakoniti zastopnik, ki je fizična oseba, se namesto stranki pisanje vroči zastopniku na poštni naslov, ki se določi po pravilih iz tretjega odstavka tega člena.

(7) Če stranko zastopa pooblaščenec, se namesto stranki pisanje vroči pooblaščenцу na naslov, ki ga je pooblaščenec navedel v prijavi pooblastila za zastopanje notarju.

(8) Če je pisanje poslano na poštni naslov iz tretjega do sedmega odstavka tega člena, velja, da je vročitev opravljena, tudi če se pošiljka vrne notarju, ker naslovnik pisanja ni prevzel. V takem primeru velja, da je bila vročitev opravljena s potekom osmih dni po dnevu, ko je bila poskušana.

(9) Če je pisanje poslano na poštni naslov iz tretjega do sedmega odstavka tega člena, velja, da je vročitev opravljena, tudi če se pošiljka vrne notarju, ker je naslovnik neznan na tem naslovu. V takem primeru velja, da je bila vročitev opravljena s potekom osmih dni po dnevu, ko je bila poskušana.

(10) Prejšnji odstavek se ne uporablja za vročitev notarskega zapisa o dedovanju dediču, ki mu od te vročitve teče rok za sodno uveljavitev njegovega dednopravnega zahtevka.

9. poglavje: POTEK POSTOPKA NOTARSKE UREDITVE ZAPUŠČINE

Oddelek 9.1: Uvedba postopka notarske ureditve zapuščine

Pododdelek 9.1.1: Splošno pravilo o uvedbi postopka notarske ureditve zapuščine

171. člen

(splošno pravilo o uvedbi postopka notarske ureditve zapuščine)

(1) Postopek notarske ureditve zapuščine se uvede po uradni dolžnosti na podlagi smrtovnice:

1. če je zapustnik državlján Republike Slovenije, ne glede na kraj njegove smrti, ali

2. če zapustnik ni državlján Republike Slovenije in je umrl na območju Republike Slovenije.

(2) Postopek notarske ureditve zapuščine se uvede na predlog:

1. če zapustnik ni državlján Republike Slovenije in ni umrl na območju Republike Slovenije ter

2. če je bil lastnik nepremičnine, ki je na območju Republike Slovenije, ali imetnik izvedene stvarne pravice, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini, ki je na območju Republike Slovenije.

Pododdelek 9.1.2: Uvedba postopka notarske ureditve zapuščine po uradni dolžnosti na podlagi smrtovnice

172. člen

(dolžnost matičarja)

(1) Matičar mora v osmih dneh po prejemu prijave smrti osebe iz prvega odstavka 171. člena tega zakona sestaviti smrtovnico po tej osebi kot zapustniku in jo posredovati zbornici.

(2) Matičar sestavi smrtovnico na podlagi naslednjih podatkov:

1. podatkov matičnega registra in CRP,
2. podatkov centralne zbirke podatkov o pravicah iz javnih sredstev in
3. podatkov registra motornih vozil in evidence orožja.

(3) Matičar mora smrtovnico posredovati:

1. zbornici,
2. če je zapustnik prejemal denarno socialno pomoč ali varstveni dodatek, tudi izplačevalcu te socialno varstvene pomoči.

173. člen **(vsebina smrtovnice)**

Smrtovnica mora vsebovati naslednje podatke:

1. podatke o zapustniku:

- osebno ime,
- če je zapustnik spremenil osebno ime, tudi njegova prejšnja osebna imena,
- EMŠO, če ga je imel,
- če zapustnik ni imel EMŠO: datum in kraj rojstva,
- davčna številka, če jo je imel,
- naslov zadnjega stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji,
- če je imel zapustnik ob svoji smrti v Republiki Sloveniji prijavljeno začasno prebivališče, tudi naslov tega prebivališča,
- državljanstvo,
- datum smrti ali razglasitve za mrtvega,
- čas in kraj smrti, če sta ta podatka znana, ter
- podatke o listini (mrliškem listu, pravnomočni sodni odločbi ali drugi listini), na podlagi katere je bila v matični register vpisana smrt zapustnika;

2. podatke o zakoncu, partnerju registrirane istospolne skupnosti, otrocih, posvojencih in starših ali posvojiteljih zapustnika – o vsakem od njih:

- vrsto razmerja z zapustnikom,
- osebno ime,
- EMŠO,
- če nima EMŠO: datum in kraj rojstva,
- če ima v Republiki Sloveniji prijavljeno stalno prebivališče, naslov tega prebivališča,
- če ima v Republiki Sloveniji prijavljeno začasno prebivališče, naslov tega prebivališča,
- če v Republiki Sloveniji nima prijavljenega niti stalnega niti začasnega prebivališča, naslov prebivališča v tujini, če je znan,
- če je znano, da ni več živ, tudi datum smrti,

3. če zapustnik ob smrti ni bil poročen ali živel v registrirani istospolni partnerski skupnosti in tudi ni imel otrok, tudi podatke iz prejšnje točke za sestre in brate zapustnika (druge otroke zapustnikovih staršev),

4. če je zapustnik ob smrti živel v skupnem gospodinjstvu z osebo, ki ni oseba iz 2. točke, tudi podatke iz 2. točke o tej osebi,

5. podatek, ali je zapustnik v zadnjih petih letih pred smrtjo prejemal denarno socialno pomoč ali varstveni dodatek,

6. če je zapustnik v zadnjih petih letih pred smrtjo prejemal denarno socialno pomoč ali varstveni dodatek, tudi naslednje podatke:

- kdo je bil izplačevalec socialno varstvene pomoči in
- za vsakega izplačevalca socialno varstvene pomoči: skupni znesek denarne socialne pomoči in varstvenih dodatkov, izplačanih zapustniku za obdobje zadnjih petih let pred njegovo smrtjo,

7. podatek, ali je zapustnik v registru motornih vozil vpisan kot lastnik motornega vozila, in

8. če je zapustnik v registru motornih vozil vpisan kot lastnik motornega vozila, tudi podatke o tem vozilu, vpisane v registru motornih vozil,

9. če je zapustnik v evidenci orožja vpisan kot lastnik orožja, tudi podatke o tem orožju, vpisane v evidenci orožja.

174. člen

(opravila zbornice na podlagi smrtovnice)

(1) Zbornica mora v treh delovnih dneh po prejemu smrtovnice:

1. vpisati zapuščinsko zadevo v evidenco zapuščinskih zadev,
2. dodeliti zapuščinsko zadevo notarju v skladu s 159. členom tega zakona in notarja obvestiti o dodelitvi,
3. v centralnem registru oporok preveriti, ali je zapustnik napravil oporoko, in izdelati ustrezen izpis iz tega registra ter
4. v registru sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju preveriti, ali je zapustnik kot prednik sklenil sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju.

(2) Zbornica mora notarju hkrati z obvestilom o dodelitvi zadeve poslati smrtovnico in izpis iz centralnega registra oporok ter izpisi iz registra sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju.

175. člen

(uvedba postopka notarske ureditve zapuščine na podlagi smrtovnice)

Postopek notarske ureditve zapuščine po posameznem zapustniku se na podlagi smrtovnice uvede, ko zbornica prejme smrtovnico po tem zapustniku.

Pododdelek 9.1.3: Uvedba postopka notarske ureditve zapuščine na predlog

176. člen

(predlog za uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine)

(1) Predlog za uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine po zapustniku iz drugega odstavka 171. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: *predlog za uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine*) lahko vloži vsakdo, ki ima pravni interes za ureditev te zapuščine glede zapustnikovih nepremičnin, ki so na območju Republike Slovenije, pri kateremkoli notarju s sedežem na območju Republike Slovenije.

(2) Predlogu za uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine mora biti priložen overjen slovenski prevod izpiska iz matičnega registra pristojnega tujega organa o zapustnikovi smrti.

177. člen

(postopek s predlogom za uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine)

(1) Notar mora v treh delovnih dneh po prejemu predloga za uvedbo notarske ureditve zapuščine v skladu z 191. členom tega zakona pridobiti podatke o nepremičninah, pri katerih je v zemljiški knjigi v korist zapustnika vknjižena ali predznamovana lastninska pravica na nepremičnini ali druga, izvedena stvarna pravica.

(2) Če je v zemljiški knjigi v korist zapustnika vknjižena ali predznamovana lastninska pravica na nepremičnini ali druga, izvedena stvarna pravica, velja:

1. da je postopek notarske ureditve zapuščine uveden s potekom treh delovnih dni od prejema predloga za uvedbo notarske ureditve zapuščine, in

2. da je zapuščinska zadeva dodeljena notarju, ki je prejel predlog za uvedbo notarske ureditve zapuščine.

(3) V primeru iz prejšnjega odstavka mora notar v treh delovnih dneh od uvedbe postopka notarske ureditve zapuščine obvestiti zbornico o uvedbi tega postopka. Za opravila zbornice na podlagi obvestila iz prejšnjega stavka se smiselno uporabljajo 1. in 3. točka prvega odstavka in drugi odstavek 174. člena tega zakona.

(4) Če v zemljiški knjigi v korist zapustnika ni vknjižena ali prednamenovana lastninska pravica na nobeni nepremičnini nobena druga, izvedena stvarna pravica, notar odkloni uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine.

(5) O odklonitvi uvedbe postopka notarske ureditve zapuščine iz prejšnjega odstavka notar sestavi notarski zapisnik.

(6) Za odklonitve uvedbe postopka notarske ureditve zapuščine se smiselno uporabljajo drugi do četrti odstavek 24. člena ZN.

Oddelek 9.2: Pripravljalna opravila za notarsko ureditev zapuščine

Pododdelek 9.2.1: Splošna pravila

178. člen

(pripravljalna opravila za notarsko ureditev zapuščine)

(1) Pripravljalna opravila za notarsko ureditev zapuščine so opravila, ki jih izvede notar, ki vodi zapuščinsko zadevo, zaradi ugotovitve:

1. ali je zapustnik sestavil oporoko in kdo so oporočni dediči,
2. kdo so zakoniti dediči in
3. katere zapustnikove premoženjske pravice spadajo v zapuščino.

(2) Notar izvede pripravljalna opravila po uradni dolžnosti, če ni v tem zakonu za posamezno opravilo določeno, da ga opravi na zahtevo stranke.

(3) Pripravljalna opravila mora notar opraviti v teh rokih, če ni za posamezno opravilo v tem zakonu določen drugačen rok ali drugačen začetek teka tega roka:

1. opravila, ki jih izvede po uradni dolžnosti, v osmih dneh od prejema obvestila zbornice o dodelitvi zapuščinske zadeve,
2. opravila, ki jih izvede na zahtevo stranke ali na podlagi obvestila stranke ali druge osebe, v osmih dneh od prejema zahteve ali obvestila.

179. člen

(pravica notarja pridobiti osebne podatke, potrebne za notarsko ureditev zapuščine)

(1) Če mora notar zaradi ugotovitve dejstev iz prvega odstavka 178. člena tega zakona pridobiti določene podatke:

1. velja, da ima notar, ne glede na pravila drugih zakonov o omejitvi dostopa do teh podatkov, pravico pridobiti te podatke, in mu jih mora upravljavec ustreznega registra ali evidence oziroma druga osebe, od katere mora notar pridobiti te podatke, posredovati brez nepotrebnega odlašanja,

2. velja, da notar, ki je na portalu e-Dedovanje objavljen kot tisti, ki vodi posamezno zapuščinsko zadevo, te podatke potrebuje v skladu s pristojnostmi v tej zadevi; in tega notarju pri pridobivanju podatkov ni treba izkazovati s posebno listino.

(2) Za posredovanje podatkov iz prejšnjega odstavka notar ni dolžan plačati takse ali drugega nadomestila.

180. člen

(obvestitev izvršitelja oporoke)

Če je zapustnik z oporoko imenoval izvršitelja oporoke, notar izvršitelja oporoke obvesti o tem in ga pozove, da se izreče ali prevzema naloge izvršitelja oporoke.

181. člen
(prevzem gotovine, vrednostnih papirjev in listin v notarsko hrambo)

(1) Notar na zahtevo stranke prevzame v notarsko hrambo zapustnikovo gotovino, tiskane vrednostne ali legitimacijske papirje in druge listine, ki izkazujejo zapustnikove premoženjske pravice, do notarske ureditve zapuščine.

(2) Za hrambo iz prejšnjega stavka se smiselno uporabljajo 87. do 90. člen ZN, če ni v prvem odstavku 220. člena tega zakona drugače določeno.

Pododdelek 9.2.2: Postopek z oporoko

182. člen
(ugotavljanje, ali je zapustnik napravil oporoko)

(1) Notar na podlagi izpisa iz centralnega registra oporok preveri, ali je zapustnik napravil oporoko, in kdo hrani izvirnik listine o oporoki.

(2) Če iz izpisa iz centralnega registra oporok izhaja, da zapustnik ni napravil oporoke, notar pozove dediče, da mu, če jim je znano, da je zapustnik napravil oporoko, izročijo morebitno listino o zapustnikovi oporoki, če jo imajo v posesti, ali mu sporočijo, kdo ima to listino v posesti, če to vedo.

(3) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi, če iz izpisa iz centralnega registra oporok izhaja, da je zapustnik napravil oporoko, in iz tega izpisa ni mogoče ugotoviti, kdo hrani ali ima v posesti listino o tej oporoki.

183. člen
(predložitev listine o oporoki notarju)

(1) Če notar ugotovi, da je zapustnik napravil oporoko in kdo hrani ali ima v posesti izvirnik listine o tej oporoki, pozove to osebo, da mu jo predloži.

(2) Oseba, ki hrani ali ima v posesti izvirnik listine o oporoki, mora to listino predložiti notarju v osmih dneh po prejemu poziva za predložitev.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek mora notar, ki hrani izvirnik notarskega zapisa zapustnikove notarske oporoke, notarju, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine po tem zapustniku, predložiti odpravek tega notarskega zapisa.

184. člen
(splošna pravila o razglasitvi oporoke)

(1) Razglasitev oporoke se opravi, da se dediči, volilojemniki in druge stranke postopka urejanja zapuščine seznani z njeno vsebino.

(2) Oporoko razglasi notar, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine, na naroku za ureditev zapuščine.

(3) Če je oporoka sestavljena kot listina, jo notar razglasi tako, da prebere vsebino listine o tej oporoki.

(4) Zapisnik o zapuščinskem naroku mora glede razglasitve oporok obsegati skupno število najdenih oporok in za vsako od njih naslednje podatke:

1. kdo je notarju izročil listino o oporoki,

2. datum oporoke in oblika, v kateri je sestavljena listina o oporoki,

3. pri lastnoročni oporoki in oporoki pred pričami tudi:

- ali je bila oporoka izročena odprta ali zaprta in s kakšnim pečatom je bila zapečatenata,
- če ni bila v hrambi pri notarju, odvetniku ali sodišču: kje je bila najdena.

(5) Če se pri razglasitvi oporoke ugotovi, da je pečat poškodovan, da je v oporoki kaj izbrisano, prečrtano ali popravljeno ali če se ugotovi kaj drugega, kar zbuja dvom o verodostojnosti listine o oporoki, se tudi te ugotovitve navedejo v zapisniku.

(6) Na izvirniku listine o oporoki, ki je bila razglašena, notar, ki je oporoko razglasil:

1. potrdi, da je bila oporoka razglašena in kdaj je bila razglašena, ter
2. navede število in datum drugih najdenih oporok.

(7) Ne glede na prejšnji odstavek potrdilo o razglasitvi notarske oporoke na izvirnik notarskega zapisa te oporoke vpiše notar, ki hrani izvirnik tega notarskega zapisa, na podlagi obvestila notarja, ki je oporoko razglasil. Obvestilu iz prejšnjega odstavka mora biti priložen odpravek zapisnika o razglasitvi te oporoke.

185. člen (razglasitev ustne oporoke)

(1) Če je zapustnik napravil ustno oporoko in obstaja o tem listina, ki so jo priče lastnoročno podpisale, razglasi notar vsebino take listine tako, da prebere njeno vsebino.

(2) Če take listine ni, povabi notar priče ustne oporoke, da se izrečejo o njeni vsebini in o okoliščinah, v katerih je bila napravljena. O teh izjavah notar sestavi zapisnik in ustno oporoko razglasi tako, da prebere vsebino tega zapisnika.

186. člen (razglasitev izgubljena ali uničene oporoke)

(1) Pravila, določena v tem členu se uporabljajo:

1. če se je izvirnik listine o oporoki izgubil ali je bil brez zapustnikove volje uničen in
2. če vsi zakoniti dediči zapustnika, oporočni dediči morebitne druge oporoke in oporočni dediči izgubljene ali uničene oporoke, pred notarjem priznajo vsebino te oporoke.

(2) O vsebini izgubljene ali uničene oporoke in izjavah dedič o njenem priznanju notar sestavi notarski zapisnik in oporoko razglasi tako, da prebere ta zapisnik.

(3) Če se vsi dediči o priznanju izgubljene ali uničene oporoke sporazumejo z dednim dogovorom, velja taka oporoka ne glede na prejšnji odstavek za razglašeno s sklenitvijo tega dednega dogovora.

(4) Če bi zapuščina prešla na Republiko Slovenijo, če izgubljene ali uničene oporoke ne bi bilo, je za veljavnost priznanja izgubljene ali uničene oporoke potrebno soglasje Republike Slovenije.

187. člen (hramba izvirnika listine o razglašeni oporoki)

- (1) Izvirnik listine o oporoki hrani notar, ki jo je razglasil.
- (2) Notar strankam na njihovo zahtevo izstavi prepis izvirnika listine o oporoki.
- (3) Ne glede na prejšnji odstavek izvirnik notarskega zapisa notarske oporoke hrani notar, ki je sestavil ta zapis. Notar, ki je to oporoko razglasil, lahko strankam izstavi prepis odpravka te oporoke.

Pododdelek 9.2.3: Opravila za ugotovitev dedičev

188. člen (pridobitev podatkov o dedičih, ki so fizične osebe)

(1) Če so zakoniti ali nujni dediči po zapustniku tudi druge osebe, poleg oseb, katerih podatki so navedeni v smrtovnici, mora notar iz CRP pridobiti tudi podatke o teh osebah – o vsakem od njih:

1. podatke iz 2. točke 173. člena tega zakona in
2. njegovo razmerje do zapustnika oziroma zakonitega dediča, ki je njegov prednik.

(2) Notar mora podatke iz CRP pridobiti tudi za drugo stranko, ki je fizična oseba, če je to potrebno za notarsko ureditev zapuščine ali za opravo vročitve v postopku notarske ureditve zapuščine.

189. člen
(pridobitev podatkov o dedičih, ki so pravne osebe)

(1) Notar mora podatke o dedičih, ki so pravne osebe s sedežem v Republiki Sloveniji, pridobiti z javnim vpogledom v sodni register, če je ta pravna oseba subjekt vpisa v sodni register, ali v poslovni register, če ta pravna oseba ni subjekt vpisa v sodni register.

(2) Notar mora podatke o dedičih, ki so pravne osebe s sedežem zunaj Republike Slovenije, pridobiti v skladu s predpisi države sedeža te pravne osebe.

190. člen
(oklic neznanim dedičem)

(1) Če ni znano, ali je kaj dedičev, notar z oklicem pozove tiste, ki menijo, da imajo pravico do dediščine po zapustniku, da v enem letu od oklica prijavijo svoj dednopravni zahtevek notarju.

(2) Poziv iz prejšnjega odstavka mora obsegati tudi opozorilo, da bo zapuščina prešla na Republiko Slovenijo, če v enem letu od objave oklica nihče od dedičev ne bo prijavil svojega dednopravnega zahtevka.

(3) Prejšnja odstavka se smiselno uporabljata tudi:

1. če je dedič fizična oseba, ki v Republiki Sloveniji nima niti stalnega niti začasnega prebivališča, njegov naslov v tujini pa je neznan, ali

2. če je dedič pravna oseba s sedežem zunaj Republike Slovenije in njen poslovni naslov ni znan.

Pododdelek 9.2.4: Opravila za ugotovitev zapustnikovih premoženjskih pravic

191. člen
(pridobitev podatkov iz zemljiške knjige)

(1) Notar mora iz zemljiške knjige pridobiti podatke o nepremičninah, pri katerih je v zemljiški knjigi v korist zapustnika vknjižena ali predznamovana lastninska pravica ali druga, izvedena stvarna pravica.

(2) Za pridobitev podatkov iz prejšnjega odstavka se ne uporablja četrti odstavek 199. člena ZZK-1.

192. člen
(pridobitev podatkov iz sodnega in poslovnega registra)

(1) Notar mora od sodišča pridobiti podatke iz sodnega registra o družbah, katerih družbenik je zapustnik, in drugih pravnih osebah, pri katerih je kot ustanovitelj vpisan zapustnik.

(2) Notar mora z javnim vpogledom v poslovni register ugotoviti, ali je zapustnik vpisan kot nosilec podjetja samostojnega podjetnika posameznika ali druge pravnoorganizacijske oblike zasebnika.

193. člen
(pridobitev podatkov iz evidence motornih vozil ali plovil)

(1) Notar mora od upravljavca evidence motornih vozil pridobiti podatke o vozilih, pri katerih je kot njihov lastnik v tej evidenci vpisan zapustnik, razen če so ti podatki navedeni v smrtovnici.

(2) Če tako zahteva stranka, mora notar od upravljavca evidence plovil pridobiti podatke o plovilih, pri katerih je kot njihov lastnik v tej evidenci vpisan zapustnik.

194. člen
(pridobitev podatkov o denarnih dobroimetjih zapustnika)

(1) Zaradi pridobitve podatkov o denarnih dobroimetjih zapustnika mora notar od upravljavca registra transakcij računov pridobiti:

1. vse transakcijske račune, katerih imetnik je bil zapustnik ob svoji smrti, in

2. za vsak transakcijski račun iz prejšnje točke podatke, ki so o tem računu vpisani v tem registru.

(2) Notar mora od vsake banke, pri kateri je imel zapustnik ob svoji smrti odprto transakcijski račun iz prejšnjega odstavka, pridobiti podatke o stanju vseh denarnih dobroimetjih zapustnika pri njej.

(3) Če tako zahteva stranka, mora notar podatke iz prejšnjega odstavka pridobiti tudi od druge banke, navedene v zahtevi stranke.

195. člen **(pridobitev podatkov o finančnih instrumentih zapustnika)**

(1) Notar mora od klirinškoddepotne družbe pridobiti izpis stanja na vseh računih nematerializiranih vrednostnih papirjev, katerih imetnik je zapustnik.

(2) Če tako zahteva stranka, mora notar pridobiti tudi naslednje podatke o finančnih instrumentih zapustnika in od naslednjih oseb, navedenih v zahtevi stranke:

1. od posameznega poddepozitarja podatke o finančnih instrumentih, ki jih v korist zapustnika vodi v poddepoju,

2. od posamezne družbe za upravljanje podatke o investicijskih kuponih vzajemnih skladov, ki jih upravlja ta družba in niso izdani kot nematerializirani vrednostni papir ter imetnik katerih je zapustnik.

196. člen **(pridobitev podatkov o drugih zapustnikovih premoženjskih pravicah)**

(1) Dediči morajo:

1. notarju sporočiti podatke, ki jih imajo, o gotovini, umetniških predmetih in drugih dragocenostih, katerih lastnik je bil zapustnik ob svoji smrti, in kje se ti predmeti nahajajo,

2. notarju sporočiti druge podatke, ki jih imajo in so pomembni za ugotovitev zapustnikovih premoženjskih pravic, ki spadajo v zapuščino, in mu izročiti listine, ki izkazujejo te pravice, če z njimi razpolagajo, če niso teh listin izročili že matičarju v postopku sestave smrtovnice.

(2) Popis zapustnikovih premičnin in poizvedbe o drugih zapustnikovi premoženjskih pravicah, razen pravic iz 191. do 195. člena tega zakona, opravi notar samo, če tako zahteva stranka.

(3) Podatke o zapuščini, ki je zunaj območja Republike Slovenije, pridobi notar samo:

1. če tako zahteva stranka in

2. če po predpisih države, na območju katere je ta zapuščina, za ureditev te zapuščine ni pristojen organ te države.

Oddelek 9.3: Narok za ureditev zapuščine in dedni dogovor

197. člen **(vabilo na narok za ureditev zapuščine)**

(1) Ko notar pridobi vse podatke, potrebne za notarsko ureditev zapuščine, razpiše narok za ureditev zapuščine.

(2) Notar mora na narok za ureditev zapuščine povabiti:

1. vse osebe, katerih razmerje z zapustnikom, ki je podlaga za zakonito dedovanje, je ugotovil na podlagi podatkov, vpisanih v CRP, ali na podlagi druge javne listine, ki mu je bila predložena,

2. če je bila notarju predložena zapustnikova oporoka: tudi vse osebe, ki jih je zapustnik v tej oporoki določil za dediče ali volilojemnike,

3. če iz podatkov smrtovnice izhaja, da je zapustnik živel v skupnem gospodinjstvu z osebo, ki ni oseba iz 1. točke; tudi to osebo,

4. vse osebe, ki so do razpisa naroka notarju prijavile druge zahtevke glede zapuščine iz tretjega odstavka 146. člena tega zakona.

(3) Vabilo na narok za ureditev zapuščine mora vsebovati:

1. podatke o zapuščinski zadevi iz 1. do 3. točke 154. člena tega zakona,

2. čas in mesto naroka,

3. opozorilo vabljenim, da bodo imeli na naroku možnost:

- uveljavljati morebitne zahteve glede zapuščine,
- se seznaniti z zahtevki glede zapuščine, ki jih uveljavljajo druge osebe, in se izreči o teh zahtevkih,
- se seznaniti z vsebino morebitne zapustnikove oporoke, ki jo bo notar prejel do naroka, in z drugimi dejstvi, pomembnimi za notarsko ureditev zapuščine,
- se seznaniti, kako bo notar uredil zapuščino.

4. opozorilo dedičem, da bo veljalo, da se sprejeli dediščino, če se do konca naroka za ureditev zapuščine ne bodo izrecno odpovedali dediščini, in

5. opozorilo vabljenim, da bo notar uredil zapuščino tudi, če se naroka ne bodo udeležili.

198. člen **(potek naroka za ureditev zapuščine)**

(1) Če notar do naroka ni prejel dednih izjav vseh dedičev, prisotne dediče pozove, da se izrečejo, ali sprejemajo zapuščino.

(2) Če je zapustnik napravil oporoko, notar na naroku za ureditev zapuščine razglasi oporoko.

(3) Notar na naroku za ureditev zapuščine prisotne tudi seznani s pisnimi prijavami zahtevkov glede zapuščine, ki jih je prejel do naroka, in jim razloži, katera dejstva, pomembna za ureditev zapuščine, je ugotovil do naroka.

(4) Če kdo od dedičev uveljavlja dednopravni zahtevek iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona, notar pojasni dedičem pomen tega zahtevka, pozove druge dediče, da se o njem izrečejo, in dedičem pomaga, da se o tem zahtevku sporazumejo.

(5) Če se dediči sporazumejo o dednopravnem zahtevku iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona, notar o tem sestavi dedni dogovor v obliki notarskega zapisa.

(6) Če se dediči o posameznem dednopravnem zahtevku iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona ne sporazumejo, notar pouči dediča, ki uveljavlja ta zahtevek o sodni uveljavitvi zahtevka.

(7) Četrty do šesti odstavki tega člena se smiselno uporabljata tudi:

1. če druga oseba uveljavlja zahtevek glede zapuščine iz tretjega odstavka 146. člena tega zakona, ali

2. če dedič, katerega sorodstveno razmerje z zapustnikom, ki je podlaga za zakonito dedovanje, ni izkazano z javno listino, uveljavlja pravico do zakonitega zapuščinskega deleža iz 1. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona.

199. člen **(zapisnik naroka za ureditev zapuščine)**

(1) O poteku naroka za ureditev zapuščine notar sestavi notarski zapisnik.

(2) Za notarski zapisnik o poteku naroka za ureditev zapuščine se uporabljajo 29. člen, drugi odstavek 31. člena, 32. do 38. člen, 39. člen, 40. člen, prvi odstavek 41. člena ter drugi in tretji odstavek 68. člena ZN.

(3) Če v postopku notarske ureditve zapuščine vsi dediči sklenejo dedni dogovor, notar potek naroka vključi v notarski zapis o tem dednem dogovoru in ne sestavi posebnega notarskega zapisnika.

200. člen **(dedni dogovor)**

(1) Dedni dogovor je pogodba, s katero dediči in morebitne druge osebe, ki uveljavljajo zahteve glede zapuščine, prekinejo morebiten spor ali odpravijo morebitne negotovosti o teh zahtevkih in sporazumno uredijo pravice in obveznosti glede zapuščine.

(2) Z dednim dogovorom lahko dediči sporazumno uredijo medsebojna razmerja glede zapuščine zlasti v naslednjih primerih in na naslednji način:

1. če posamezen dedič uveljavlja pravico do zakonitega zapuščinskega deleža iz 1. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona in njegovo sorodstveno razmerje z zapustnikom, ki je podlaga za zakonito dedovanje ni izkazano z javno listino, mu lahko preostali zakoniti sodediči priznajo ta zapuščinski delež,

2. če posamezni dediči uveljavljajo pravico zahtevati povečanje zapuščinskega deleža iz 13., 23. ali 24. člena tega zakona, se lahko zakoniti dediči sporazumejo, kateremu od njih in do kakšnega deleža se poveča njegov zapuščinski delež ter v breme deleža katerega sodediča,

3. če posamezni nujni dediči uveljavljajo pravico izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajšanja nujnega deleža iz 42. člena tega zakona, se ti dediči lahko z oporočnimi dediči sporazumejo o višini deleža oporočnih razpolaganj, do katerega se ta razpolaganja razveljavijo v korist posameznih nujnih dedičev,

4. če posamezni nujni dediči proti drugim dedičem uveljavljajo pravico izpodbijati darilo zaradi prikrajšanja nujnega deleža iz 43. člena tega zakona, se ti dediči lahko sporazumejo o višini deleža razpolaganja na podlagi darilne pogodbe, do katerega se ta razpolaganja razveljavijo v korist posameznih nujnih dedičev,

5. če posamezni zakoniti dediči uveljavljajo pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja daril in volil zakonitim sodedičem v njihov dedni delež iz 62. člena tega zakona, se ti dediči lahko sporazumejo o tem, katera darila in volila se vračunajo, in o višini njihovih zapuščinskih deležev na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja.

6. če se o tem sporazumejo, tudi o drugih zahtevkih glede zapuščine ali drugih vprašanjih, pomembnih za ureditev njihovih medsebojnih pravic in obveznosti glede zapuščine.

(3) Z dednim dogovorom se dediči lahko sporazumejo tudi:

1. z upravičencem, ki uveljavlja pravico zahtevati izločeni delež iz prvega odstavka 34. člena tega zakona, o višini izločenega deleža in o premoženju, ki je predmet izločenega deleža,

2. z upravičencem, ki uveljavlja pravico zahtevati izločitev gospodinjskih predmetov iz prvega odstavka 35. člena tega zakona, o tem, kateri gospodinjski predmeti se izločijo,

3. z volilojemniki o obveznosti dedičev glede posameznih volil,

4. z izplačevalcem socialno varstvene pomoči o njegovih pravicah iz 123. člena tega zakona,

5. z zapustnikovim upnikom o njegovi pravici do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine iz 136. člena tega zakona.

(4) Z dednim dogovorom se dediči in izločitveni upravičenci iz prvega odstavka 34. člena tega zakona lahko sporazumejo tudi o razdružitvi skupnosti glede lastninske pravice na posameznih ali vseh zapustnikovih stvareh, ali drugih zapustnikovih premoženjskih pravic.

(5) Če dediči sklenejo dedni dogovor v postopku notarskega urejanja zapuščine, notar o dednem dogovoru sestavi notarski zapis.

(6) Dedni dogovor, sklenjen v obliki notarskega zapisa, ima glede pravic in obveznosti, o katerih so se dediči sporazumeli med seboj, z volilojemniki ali s tretjimi osebami s tem dednim dogovorom, enak učinek ovire za vodenje pravde kot sodna poravnava.

(7) Pooblastilo dediča za sklenitev dednega dogovora je veljavno, če je dano v pisni obliki in če je dedičev podpis na njem overjen.

201. člen

(izpodbijanje dednega dogovora)

(1) Stranka lahko dedni dogovor, sklenjen v obliki notarskega zapisa izpodbija s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za razveljavitev dednega dogovora*):

1. če ga je sklenila v zmoti ali pod vplivom sile ali zvijače,

2. če je notarski zapis dednega dogovora sestavil notar, ki bi moral biti izločen po 160. členu tega zakona, ali

3. če je pri sklenitvi dednega dogovora ni zastopal tisti, ki jo je upravičen zastopati, ali če njen zakoniti zastopnik ni imel potrebnega dovoljenja pristojnega organa socialnega skrbstva za sklenitev dednega dogovora ali če tisti, ki je kot njen pooblaščenec sklenil dedni dogovor, ni pooblastila sklenitev dednega dogovora.

(2) Stranka mora s tožbo za razveljavitev dednega dogovora poleg zahtevka za razveljavitev dednega dogovora uveljaviti tudi ustrezen dednopravni zahtevek, ki bo znova nastal, če bo dedni dogovor razveljavljen, po pravilih za sodno uveljavitev tega zahtevka, določenih s tem zakonom.

(3) Sodišče zavrže tožbo za razveljavitev dednega dogovora, če tožnik z njo hkrati ne uveljavlja tudi ustreznega dednopravnega zahtevka iz prejšnjega odstavka.

(4) Stranka mora tožbo za razveljavitev dednega dogovora, sklenjenega v obliki notarskega zapisa, vložiti v treh mesecih po dnevu, ko je izvedela za izpodbojni razlog, in najpozneje v treh letih od sklenitve dednega dogovora.

(5) Pravica stranke izpodbijati dedni odgovor preneha, če do poteka roka iz prejšnjega odstavka ne vloži tožbe za razveljavitev dednega dogovora.

Oddelek 9.4: Notarski zapis o dedovanju

202. člen (notarski zapis o dedovanju)

(1) Z notarskim zapisom o dedovanju notar uredi zapuščino po pravilih, določenih v tem zakonu.

(2) Notarski zapis o dedovanju je javna listina, ki dokazuje pravice dedičev, volilobjemnikov in drugih oseb glede zapuščine, ki so ugotovljene v njem, in do višine deležev na posameznih zapustnikovih premoženjskih pravicah, ugotovljenih v tem notarskem zapisu.

(3) Notarski zapis o dedovanju podpiše samo notar in se zanj ne uporabljajo 39. do 45. člen ZN.

(4) Za notarski zapis o dedovanju se uporabljajo drugi odstavki 31. člena, 32. do 34. člen, prvi odstavek 37. člena in 39. člen ZN.

(5) Notar mora notarski zapis o dedovanju izdati v osmih dneh po koncu naroka za ureditev zapuščine.

(6) Izvirnik notarskega zapisa o dedovanju hrani notar ki ga je izdal.

(7) Notar vroči odpravek notarskega zapisa o dedovanju vsem strankam in davčnemu organu, pristojnemu za odmero davka na dediščino.

(8) Če mora notar po tem zakonu izdelati izvleček notarskega zapisa o dedovanju se za ta izvleček smiselno uporabljajo pravila o odpravku notarskega zapisa o dedovanju.

(9) Če v tem zakonu ni določeno drugače, se za odpravke in prepise notarskega zapisa o dedovanju smiselno uporabljajo 72., 73., 75., 76., 77. in 81. do 85. člen ZN.

203. člen (vsebina notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Notarski zapis o dedovanju mora biti razdeljen na poglavja s temi naslovi:

1. uvod,
2. podlage notarske ureditve zapuščine,
3. notarska ureditev zapuščine in
4. pouk o možnosti sodne uveljavitve pravic glede zapuščine.

(2) Posamezno poglavje notarskega zapisa o dedovanju mora vsebovati podatke, ki jih za vsebino tega poglavja določa ta zakon.

204. člen (uvod)

Uvod notarskega zapisa o dedovanju mora vsebovati:

1. podatke o zapuščinski zadevi iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona, v kateri je izdan notarski zapis o dedovanju, in
2. podatke o strankah in njihovih zakonitih zastopnik ali pooblaščenih.

205. člen

(podlage notarske ureditve zapuščine)

(1) V poglavju podlage notarske ureditve zapuščine notar navede vsa pravna dejstva, ki jih je upošteval pri ureditvi zapuščine v notarskem zapisu o dedovanju.

(2) Če je notar uredil zapuščino v skladu z oporoko, v poglavju podlage notarske ureditve zapuščine navede:

1. skupno število razglašanih oporok,
2. o vsaki oporoki podatke iz četrtega odstavka 184. člena tega zakona in datum njene razglasitve,
3. vsebino katere oporoke je upošteval pri ureditvi zapuščine v skladu z 209. členom tega zakona.

(3) Če zapustnik ni napravil oporoke ali če z oporoko ni razpolagal s celotno zapuščino, notar v poglavju podlage ureditve zapuščine navede:

1. osebe, ki jih je upošteval kot zakonite dediče v skladu s prvim odstavkom 210. člena tega zakona, in
2. za vsako osebo iz prejšnje točke:
 - njeno razmerje z zapustnikom, ki je podlaga za zakonito dedovanje,
 - kako je ugotovil to razmerje, in
 - njen dedni delež.

(4) Če so dediči v postopku notarske ureditve zapuščine uveljavljali dednopravne zahtevke iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona, notar v poglavju podlage notarske ureditve zapuščine za vsakega od teh zahtevkov navede:

1. kdo ga je uveljavil,
2. vsebino zahtevka,
3. ali je bil zahtevek upoštevan pri notarski ureditvi in

4. če je bil zahtevek upoštevan pri notarski ureditvi zapuščine tudi: določilo tega zakona ali določilo dednega dogovora v zvezi z določilom tega zakona, na podlagi katerega je bil upoštevan.

(5) Prejšnji odstavek se smiselno uporabljata tudi, če je v postopku notarske ureditve zapuščine:

1. druga oseba uveljavljala zahtevek glede zapuščine iz tretjega odstavka 146. člena tega zakona, ali
2. dedič, katerega razmerje z zapustnikom, ki je podlaga za zakonito dedovanje, ni izkazano z javno listino, uveljavljal pravico do zakonitega zapuščinskega deleža iz 1. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona in preostali zakoniti dediči niso priznali tega razmerja z zapustnikom.

(6) Če je bil v postopku notarske ureditve zapuščine sklenjen dedni dogovor, notar v poglavju podlage notarske ureditve zapuščine navede tudi ta dedni dogovor.

206. člen

(notarska ureditev zapuščine)

V poglavju notarska ureditev zapuščine notar po pravilih, določenih v 207. do 212. členu tega zakona:

1. ugotovi, katere zapustnikove premoženjske pravice spadajo v zapuščino, in
2. ugotovi pravice dedičev in drugih oseb glede teh pravic.

207. člen

(ugotovitev zapustnikovih premoženjskih pravic, ki spadajo v zapuščino)

(1) Notar kot zapustnikovo premoženjsko pravico, ki spada v zapuščino, ugotovi po naslednjih pravilih:

1. lastninsko pravico na nepremičnini ali izvedeno stvarno pravico glede nepremičnine, če je v zemljiški knjigi vknjižena v korist zapustnika ali če mu stranke predložijo listino, iz katere izhaja, da je zapustnik pridobil to pravico,

2. poslovni delež ali ustanoviteljsko pravico v pravni osebi, če je ta pravica v sodnem registru vpisana v korist zapustnika ali če mu stranke predložijo listino, iz katere izhaja, da je zapustnik pridobil to pravico,

3. pravico nosilca podjetja samostojnega podjetnika posameznika ali druge pravnoorganizacijske oblike zasebnika, če je ta pravica v poslovnem registru vpisana v korist zapustnika,

4. denarno dobroimetje, če je po drugem ali tretjem odstavku 194. člena tega zakona pridobil podatke o tem dobroimetju,

5. finančni instrumenti, če je po 195. členu tega zakona pridobil podatke o teh instrumentih,

6. lastninsko pravico na motornem vozilu ali plovilu, če je zapustnik v registru vozil ali plovil vpisan kot lastnik,

7. lastninsko pravico na umetniških predmetih, drugih dragocenostih ali drugih premičninah zapustnika, če je s popisom na zahtevo strank ugotovil, da je imel zapustnik to stvar v posesti ob svoji smrti, ali če mu stranke predložijo listino, iz katere izhaja, da je bil zapustnik ob svoji smrti imetnik te pravice,

8. drugo zapustnikovo premoženjsko pravico, če je s poizvedbami, ki jih je opravil na zahtevo strank ugotovil, da je bil zapustnik ob svoji smrti imetnik te pravice, ali če mu stranke predložijo listino, iz katere izhaja, da je bil zapustnik ob svoji smrti imetnik te pravice.

(2) Posamezna zapustnikova premoženjska pravica iz prejšnjega odstavka mora biti v notarskem zapisu o dedovanju opredeljena tako:

1. stvarna pravica, ki je vpisana v zemljiški knjigi:

- lastninska pravica na nepremičnini: z identifikacijskim znakom, s katerim je nepremičnina vpisana v zemljiško knjigo,
- izvedena stvarna pravica: z vrsto pravice in identifikacijskim znakom, s katerim je ta pravica vpisana v zemljiški knjigi,

2. poslovni delež ali ustanoviteljska pravica v pravni osebi s sedežem v Republiki Sloveniji:

- z matično številko in firmo, s katero je ta pravna oseba vpisana v sodnem registru,
- pri poslovnem deležu tudi s podatki o nominalnem znesku osnovnega vložka in o višini deleža v osnovnem kapitalu družbe,

3. podjetje samostojnega podjetnika posameznika ali druge pravnoorganizacijske oblike zasebnika s sedežem v Republiki Sloveniji: z matično številko in firmo, s katero je to podjetje vpisano v poslovnem registru,

4. denarno dobroimetje pri posamezni banki, s podatki o banki in z naslednjimi podatki, navedenimi v obvestilu banke iz drugega ali tretjega odstavka 194. člena tega zakona glede posameznega dobroimetja:

- številka računa,
- stanje denarnega dobroimetja in
- morebitni drugi podatki, potrebnimi za njegovo določno opredelitev,

5. nematerializirani vrednostni papirji: z naslednjimi podatki, navedenimi v izpisu stanja iz prvega odstavka 195. člena tega zakona:

- številka računa,
- količina in
- njihovo oznako,

6. finančni instrumenti, ki so v poddepoju finančnih instrumentov, ki ga vodi posamezen poddepozitar: s podatki o tem poddepozitarju in z naslednjimi podatki, navedenimi v obvestilu tega poddepozitarja iz 1. točke drugega odstavka 195. člena tega zakona:

- številka računa,
- količina in
- njihovo oznako,

7. investicijski kuponi vzajemnega sklada, ki niso izdani kot nematerializirani vrednostni papir, s podatki o družbi za upravljanje, ki je njihov izdajatelj, in z naslednjimi podatki, navedenimi v obvestilu te družbe za upravljanje iz 2. točke drugega odstavka 195. člena tega zakona:

- količina,
- njihova oznaka,

8. zapustnikova lastninska pravica na motornem vozilu o plovilu: s podatki, s katerimi je to vozilo ali plovilo vpisano v registru motornih vozil ali plovil,

9. zapustnikova lastninska pravica na umetniških predmetih, drugih dragocenostih ali drugih premočninah zapustnika: s podatki, potrebnimi za določno opredelitev stvari, ki je predmet te lastninske pravice.

(3) Velja, da so preostale zapustnikove premoženjske pravice, ki niso posamično opredeljene v notarskem zapisu, pridobili zakoniti dediči zapustnika, ugotovljeni v tem notarskem zapisu, vsak med njimi do višine zakonitega zapuščinskega deleža na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, ugotovljenega v tem notarskem zapisu v njegovo korist.

208. člen

(splošna pravila o notarski ureditvi zapuščine)

(1) Notar ugotovi pravice glede zapuščine tako, da ugotovi:

1. če je zapustnik napravil oporoko:

- kdo so oporočni dediči in
- zapustnikove premoženjske pravice, ki so predmet oporočnega razpolaganja, ter oporočne zapuščinske deleže posameznega oporočnega dediča na vsaki od teh pravic;

2. če zapustnik ni napravil oporoke ali če z oporoko ni razpolagal s celotno zapuščino:

- kdo so zakoniti dediči in
- zapuščinske deleže posameznih zakonitih dedičev na zapustnikovih premoženjskih pravicah, ki so predmet zakonitega dedovanja;

3. če je zapustnik z oporoko ustanovil osebno služnost, stvarno breme ali drugo izvedeno stvarno pravico:

- zapustnikovo lastninsko ali drugo premoženjsko pravico, ki jo omejuje ta izvedena pravica,
- vsebino te pravice in
- oseba, v korist katere je ustanovljena ta pravica;

4. če je zapustnik v oporoki določil volila, za vsako od volil:

- kdo je volilojemnik,
- kakšna je vsebina pravic volilojemnika na podlagi volila in
- kdo od dedičev mora izpolniti volilo;

5. če je izplačevalec socialno varstvene pomoči v postopku notarske ureditve zapuščine uveljavil terjatev za vračilo te pomoči: vsebino njegovih pravic iz prvega odstavka 123. člena tega zakona;

6. če je zapustnikov upnik v postopku notarske ureditve zapuščine uveljavil pravico do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine iz 136. člena tega zakona in je dedič, proti kateremu je uveljavil to terjatev, z dednim dogovorom priznal to pravico: podatke iz 3. točke o tej pravici.

(2) Če je predmet ureditve zapuščine idealni delež zapustnikove lastninske pravice na nepremični, ki je manjši od celote, mora notarski zapis o dedovanju vsebovati tudi naslednje podatke:

1. idealni delež zapustnikove lastninske pravice, ki je predmet notarskega zapisa o dedovanju,

2. za vsakega dediča ali izločitvenega upravičenca, ki v breme idealnega deleža iz prejšnje točke pridobi zapuščinski delež ali izločeni delež iz 34. člena tega zakona, tudi njegov idealni delež na tej lastninske pravici, izražen v razmerju do celote kot zmožek deleža iz prejšnje točke in dedičevega zapuščinskega deleža na tej pravici ali izločenega deleža izločitvenega upravičenca iz 34. člena tega zakona.

(3) Če je predmet ureditve zapuščine zapustnikov poslovni delež, ki se zaradi prenosa na dva dediča ali več dedičev razdeli na nove poslovne deleže, mora notarski zapis o dedovanju o vsakem novem poslovnem deležu vsebovati tudi podatke o nominalnem znesku osnovnega vložka in višini deleža v osnovnem kapitalu družbe.

(4) O imetnikih pravic glede zapuščine, ki so predmet notarske ureditve zapuščine, mora notarski zapis o dedovanju vsebovati te podatke:

1. če je imetnik fizična oseba:

- osebno ime,
- EMŠO, če ga ima in
- naslov prebivališča,

2. če je imetnik pravna oseba:

- firmo ali naziv,
- matično številko, če jo ima, in
- poslovni naslov,

3. če je imetnik upravičen do deleža na zapustnikovem denarnem dobroimetju, tudi: podatke o transakcijskem računu, v dobro katerega naj se prenese imetnikov zapuščinski delež na tem dobroimetju.

209. člen

(posebna pravila o ureditvi zapuščine, ki je predmet oporočnega razpolaganja)

(1) Če je zapustnik napravil oporoko, notar pri ureditvi zapuščine upošteva vsebino oporočnih razpolaganj, ki so predmet te oporoke, in ugotovi, da so zapustnikove premoženjske pravice, ki so predmet teh oporočnih razpolaganj, pridobili oporočni dediči v višini deležev, določenih s to oporoko.

(2) Če je zapustnik z isto premoženjsko pravico razpolagal z dvema oporokama ali več oporokami, ugotovi notar oporočne zapuščinske deleže na tej pravici z vsebino iz najpoznejše oporoke.

(3) Če se dediči in morebitne druge osebe v postopku notarske ureditve zapuščine z dednim dogovorom sporazumejo o morebitnem zahtevku:

1. za izločeni delež na zapuščini, ki je predmet oporočnega razpolaganja, iz 34. člena tega zakona,
2. za izločitev gospodinskih predmetov iz prvega odstavka 35. člena tega zakona,
3. za razveljavitev oporočnih razpolaganj zaradi prikrajšanja nujnih deležev iz 42. člena tega zakona ali
4. za razveljavitev oporoke iz 66. člena tega zakona,

notar ne glede na prvi ali drugi odstavek tega člena ugotovi zapuščinske deleže na zapustnikovih premoženjskih pravicah, ki so predmet te oporoke, v skladu s tem dednim dogovorom.

(4) Prejšnji odstavki se smiselno uporabljajo tudi za ugotovitev volil.

210. člen

(posebna pravila o ureditvi zapuščine, ki je predmet zakonitega dedovanja)

(1) Če zapustnik ni napravil oporoke ali če z oporoko ni razpolagal s celotno zapuščino, notar pri ureditvi zapuščine, ki je predmet zakonitega dedovanja določi, zakonite dediče po naslednjih pravilih:

1. Kot zakonite dediče upošteva osebe, katerih razmerje z zapustnikom, ki je podlaga za zakonito dedovanje, je ugotovil na podlagi podatkov, vpisanih v CRP, ali je izkazano z drugo javno listino, ki mu je bila predložena.

2. Če pravico do zakonitega zapuščinskega deleža kot zakoniti dedič uveljavlja oseba, ki ni oseba iz 1. točke, jo notar upošteva kot zakonitega dediča samo, če vsi zakoniti dediči iz 1. točke z izjavo dano notarju izrecno priznajo, da je bila ta oseba z zapustnikom v razmerju, ki je podlaga za zakonito dedovanje.

(2) Zakonite zapuščinske deleže zakonitih dedičev na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, notar ugotovi v višini dednih deležev teh dedičev.

(3) Če se dediči v postopku notarske ureditve zapuščine z dednim dogovorom sporazumejo o morebitnem zahtevku:

1. za povečanje zapuščinskega deleža iz 13., 23. ali 24. člena tega zakona ali
2. za dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja daril in volil zakonitim sodedičem v njihov dedni delež iz 62. člena tega zakona,

notar ne glede na prvi ali drugi odstavek tega člena ugotovi zapuščinske deleže na zapustnikovih premoženjskih pravicah, ki so predmet zakonitega dedovanja, v skladu s tem dednim dogovorom.

211. člen

(posebna pravila o upoštevanju dedne nevrednosti posameznega dediča)

Notar upošteva dedno nevrednost posameznega dediča, samo:

1. če je upravičenec iz prvega odstavka 121. člena ali iz prvega odstavka 122. člena tega zakona v postopku notarske ureditve zapuščine prijavil ta dednopравни zahtevek, in
2. če je s pravnomočno sodbo izkazano, da je bil dedič, katerega dedna nevrednost se uveljavlja, pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje umora ali poskusa umora zapustnika.

212. člen

(posebna pravila o notarski ureditvi zapuščine, če so dediči z dednim dogovorom razdružili skupnost dedičev)

(1) Če se dediči med seboj ali z izločitvenimi upravičenci iz prvega odstavka 34. člena tega zakona v postopku notarske ureditve zapuščine z dednim dogovorom sporazumejo o razdružitvi skupnosti glede lastninske pravice na posameznih ali vseh zapustnikovih stvareh ali glede drugih zapustnikovih premoženjskih pravic, notar ne glede na 209. ali 210. člen tega zakona, ugotovi pravice dedičev ali izločitvenih upravičencev glede teh zapustnikovih pravic v skladu z dednim dogovorom.

(2) Če se dediči v postopku notarske ureditve zapuščine z dednim dogovorom sporazumejo o prenehanju podjetja samostojnega podjetnika posameznika ali druge pravnoorganizacijske oblike zasebnika, katerega nosilec je zapustnik, notar pri ureditvi zapuščine glede tega podjetja ugotovi tudi vsebino tega sporazuma o prenehanju podjetja.

213. člen

(pouk o sodni uveljavitvi pravic glede zapuščine)

(1) Notarski zapis o dedovanju mora vsebovati splošni pouk vsem dedičem:

1. da lahko dednopravne zapuščine, ki jih notar ni upošteval pri notarski ureditvi zapuščine ali jih ni upošteval pravilno, uveljavijo sodno po pravilih, ki so za sodno uveljavitev posameznega zahtevka določena v tem zakonu,

3. da morajo tožbo, s katero sodno uveljavljajo dednopravne zahtevke vložiti v treh mesecih od vročitve odpravka notarskega zapisa o dedovanju, in

2. da lahko stranka v pravdi, v kateri uveljavlja zahtevek glede zapuščine, opravlja pravdna dejanja samo po pooblaščenju, ki je odvetnik, razen če ima stranka ali njen zakoniti zastopnik opravljen pravniški državni izpit.

(2) Če je dedič v postopku notarske ureditve zapuščine uveljavljal dednopравни zahtevek iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona in notar tega zahtevka pri notarski ureditvi zapuščine ni upošteval, mora notarski zapis o dedovanju vsebovati tudi pouk temu dediču o sodni uveljavitvi tega zahtevka z navedbo določila tega zakona, ki ureja sodno uveljavitev tega zahtevka.

(3) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi, če je v postopku notarske ureditve zapuščine:

1. druga oseba uveljavljala zahtevek glede zapuščine iz tretjega odstavka 146. člena tega zakona, ali

2. dedič, katerega razmerje z zapustnikom, ki je podlaga za zakonito dedovanje, ni izkazano z javno listino, uveljavljal pravico do zakonitega zapuščinskega deleža iz 1. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona in preostali zakoniti dediči niso priznali tega razmerja z zapustnikom.

Oddelek 9.5: Vpisi in prenosi pravic na podlagi notarskega zapisa o dedovanju

214. člen

(vpisi v zemljiško knjigo na podlagi notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Notarski zapis o dedovanju je listina, ki je podlaga za naslednje vpise v zemljiško knjigo:

1. za vknjižbo lastninske pravice v korist posameznega dediča ali izločitvenega upravičenca iz prvega odstavka 34. člena tega zakona, do deleža, ugotovljenega v tem notarskem zapisu v korist tega dediča ali izločitvenega upravičenca,

2. za vknjižbo prenosa izvedene stvarne pravice v korist dedičev, v katerih korist je ta pravica ugotovljena v tem notarskem zapisu,

3. za vknjižbo pridobitve nove izvedene stvarne pravice glede nepremičnine, ugotovljene v tem notarskem zapisu.

(2) O vpisih v zemljiško knjigo iz prejšnjega odstavka odloči zemljiškoknjižno sodišče po uradni dolžnosti na podlagi obvestila notarja, ki mu mora biti priložen v elektronsko obliko pretvorjeni izvleček notarskega zapisa o dedovanju za vpis v zemljiški knjigo.

(3) Izvleček notarskega zapisa o dedovanju za vpis v zemljiški knjigo mora vsebovati podatke o zapuščinski zadevi iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona, v kateri je izdan notarski zapis o dedovanju, in glede na vrsto vknjižbe, podlaga za katero je ta notarski zapis tudi:

1. če je notarski zapis o dedovanju podlaga za vknjižbo lastninske pravice na nepremičnini iz 1. točke prvega odstavka tega člena: identifikacijski znak, s katerim je ta nepremičnina vpisana v zemljiški knjigi, in za vsako osebo, ki je po notarskem zapisu o dedovanju upravičena do deleža te lastninske pravice

- njene podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona in
- višino idealnega deleža iz 2. točke drugega odstavka 208. člena tega zakona;

2. če je notarski zapis o dedovanju podlaga za vknjižbo prenosa izvedene stvarne pravice z 2. točke prvega odstavka tega člena: identifikacijski znak, s katerim je ta pravica vpisana v zemljiški knjigi, in za vsako osebo, ki je po notarskem zapisu o dedovanju upravičena do deleža te izvedene stvarne pravice njene podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona,

3. če je notarski zapis o dedovanju podlaga za vknjižbo pridobitve nove izvedene stvarne pravice z 3. točke prvega odstavka tega člena: identifikacijski znak nepremičnine, lastninska pravica na kateri se omeji z ustanovitvijo te pravice, podatke o tej pravici in podatke o osebi, v korist katere se vknjiži, iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona.

(4) Notar mora v treh delovnih dneh po izdaji notarskega zapisa o dedovanju vložiti obvestilo iz drugega odstavka tega člena za vknjižbo lastninske pravice iz 1. točke ali za vknjižbo pridobitve nove izvedene stvarne pravice iz 3. točke prvega odstavka tega člena pri tistih nepremičninah, pri katerih je:

1. v zemljiški knjigi vknjižena lastninska pravica v korist zapustnika ali
2. v zemljiški knjigi vknjižena lastninska pravica v korist druge osebe in so stranke v postopku notarske ureditve zapuščine predložile listine, ki so podlaga za vknjižbo lastninske pravice v korist zapustnika.

(5) V primeru iz 2. točke prejšnjega odstavka mora notar obvestilu iz drugega odstavka priložiti tudi v elektronsko obliko pretvorjene listine, ki so podlaga za vknjižbo lastninske pravice v korist zapustnika.

(6) Notar mora v treh delovnih dneh po izdaji notarskega zapisa o dedovanju vložiti obvestilo iz drugega odstavka tega člena za vknjižbo prenosa izvedene stvarne pravice iz 2. točke prvega odstavka tega člena, pri tistih izvedenih stvarnih pravicah, pri katerih je:

1. v zemljiški knjigi kot njen imetnik vknjižen zapustnika ali
2. v zemljiški knjigi kot njen imetnik vknjižena druga osebe in so stranke v postopku notarske ureditve zapuščine predložile listine, ki so podlaga za vknjižbo prenosa te pravice v korist zapustnika.

(7) V primeru iz 2. točke prejšnjega odstavka mora notar obvestilu iz drugega odstavka priložiti tudi v elektronsko obliko pretvorjene listine, ki so podlaga za vknjižbo prenosa izvedene stvarne pravice v korist zapustnika.

(8) Obvestilo iz drugega odstavka tega člena za vknjižbo lastninske pravice iz 1. točke ali za vknjižbo pridobitve nove izvedene stvarne pravice iz 3. točke pri drugih nepremičninah, razen nepremičnin iz četrtega odstavka tega člena, mora notar vložiti v treh delovnih dneh po dnevu, ko mu stranke predložijo listine, ki so podlaga za vknjižbo lastninske pravice v korist zapustnika.

(9) Obvestilo iz drugega odstavka tega člena za vknjižbo prenosa izvedene stvarne pravice iz 2. točke pri drugih nepremičninah, razen izvedenih stvarnih pravic iz šestega odstavka tega člena, mora notar vložiti v treh delovnih dneh po dnevu, ko mu stranke predložijo listine, ki so podlaga za vknjižbo prenosa te pravice v korist zapustnika.

215. člen

(vpisi v sodni register na podlagi notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Če v zapuščino spada poslovni delež ali ustanoviteljske pravice v pravni osebi, pri kateri se po zakonu, ki ureja sodni register, v sodni register vpisujejo podatki o ustanoviteljih, družbenikih ali članih, mora notar v treh delovnih dneh po izdaji notarskega zapisa o dedovanju, elektronsko vložiti obvestilo za vpis prenosa poslovnega deleža ali ustanoviteljskih pravic v korist dedičev do deležev, ugotovljenih v tem notarskem zapisu.

(2) Za obvestilo iz prejšnjega odstavka se smiselno uporabljajo pravila zakona, ki ureja sodni register, o elektronskem predlogu, ki ga vloži notar. Na podlagi obvestila iz prejšnjega odstavka sodišče po uradni dolžnosti opravi vpis spremembe družbenikov ali ustanoviteljev v sodni register.

(3) Notar mora obvestilu iz prvega odstavka tega člena priložiti izvleček notarskega zapisa o dedovanju za vpis v sodni register, ki vsebuje naslednje podatke:

1. o zapuščinski zadevi iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona, v kateri je izdan notarski zapis o dedovanju,

2. matično številko in firmo, s katero je ta pravna oseba vpisana v sodnem registru,

3. če se zapustnikov poslovni delež razdeli na nove poslovne deleže, za vsak novi poslovni delež:

– podatke o nominalnem znesku osnovnega vložka in deležu v kapitalu, in

– podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona o dediču, ki pridobi ta poslovni delež,

4. če celoten zapustnikov poslovni delež pridobi samo en dedič ali če so predmet prenosa ustanoviteljske pravice v pravni osebi, ki ni organizirana kot kapitalska družba: podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona o dediču, ki pridobi ta poslovni delež ali ustanoviteljske pravice.

(4) Če je predmet prenosa zapustnikov poslovni delež, mora notar izdelati tudi čistopis akta o ustanovitvi ali družbene pogodbe s potrdilom, da se spremenjene določbe akta o ustanovitvi ali družbene pogodbe ujemajo z notarskim zapisom o dedovanju, in ga priložiti obvestilu iz prvega odstavka tega člena.

216. člen

(vpisi glede podjetja samostojnega podjetnika posameznika v poslovni register na podlagi notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Če v zapuščino spada podjetje samostojnega podjetnika posameznika, katerega nosilec je bil zapustnik, mora notar v treh delovnih dneh po izdaji notarskega zapisa o dedovanju obvestiti upravljavca poslovnega registra.

(2) Obvestilu iz prejšnjega odstavka mora notar priložiti izvleček notarskega zapisa o dedovanju za vpis v poslovni register, ki vsebuje naslednje podatke:

1. o zapuščinski zadevi iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona, v kateri je izdan notarski zapis o dedovanju,

2. matično številko in firmo, s katero je to podjetje vpisano v poslovnem registru,

3. če se dediči niso sporazumeli o prenehanju tega podjetja: za vsako osebo, ki je po notarskem zapisu o dedovanju upravičena do tega podjetja njene podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona,

4. če so se dediči v skladu z drugim odstavkom 212. člena tega zakona sporazumeli o prenehanju tega podjetja: to pravno dejstvo.

(3) Upravljavec poslovnega registra mora na podlagi obvestila iz prvega odstavka tega člena:

1. če se dediči niso sporazumeli o prenehanju tega podjetja: v poslovni register kot nove nosilce tega podjetja vpisati osebe, navedene v izvlečku notarskega zapisa o dedovanju iz prejšnjega odstavka,

2. če so se dediči v skladu z drugim odstavkom 212. člena tega zakona sporazumeli o prenehanju tega podjetja: izbrisati podjetje samostojnega podjetnika posameznika, katerega nosilec je bil zapustnik, iz poslovnega registra.

(4) Prejšnji odstavki se smiselno uporabljajo tudi za podjetje, organizirano v drugi pravnoorganizacijski obliki zasebnika.

217. člen

(izvršitev prenosa zapustnikovih denarnih dobroimetij na podlagi notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Če v zapuščino spada denarno dobroimetje pri posamezni banki, mora notar v treh delovnih dneh po izdaji notarskega zapisa o dedovanju obvestiti to banko o ureditvi zapuščine glede tega dobroimetja.

(2) Obvestilu iz prejšnjega odstavka mora notar priložiti izvleček notarskega zapisa o dedovanju za prenos denarnega dobroimetja, ki vsebuje naslednje podatke:

1. o zapuščinski zadevi iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona, v kateri je izdan notarski zapis o dedovanju,

2. o denarnih dobroimetjih pri tej banki iz 4. točke drugega odstavka 207. člena tega zakona ter

3. za vsako osebo, ki je po notarskem zapisu o dedovanju upravičena do dela tega dobroimetja:

- njene podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona in
- višino denarnega zneska ali višino deleža na denarnem dobroimetju, do katerega je upravičena.

(3) Banka mora opraviti prenose denarnih dobroimetij na podlagi notarskega zapisa o dedovanju v treh delovnih dneh po prejemu obvestila iz prvega odstavka tega člena.

218. člen

(izvršitev prenosa zapustnikovih finančnih instrumentov na podlagi notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Če v zapuščino spadajo nematerializirani vrednostni papirji, mora notar v treh delovnih dneh po izdaji notarskega zapisa o dedovanju, obvestiti klirinškodopotno družbo o ureditvi zapuščine glede teh nematerializiranih vrednostnih papirjev.

(2) Obvestilu iz prejšnjega odstavka mora notar priložiti izvleček notarskega zapisa o dedovanju za prenos finančnih instrumentov, ki vsebuje naslednje podatke:

1. o zapuščinski zadevi iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona, v kateri je izdan notarski zapis o dedovanju,

2. o nematerializiranih vrednostnih papirjih iz 5. točke drugega odstavka 207. člena tega zakona ter

3. za vsako osebo, ki je po notarskem zapisu o dedovanju upravičena do dela teh nematerializiranih vrednostnih papirjev:

- njene podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona in
- količino ali višino deleža na teh nematerializiranih vrednostnih papirjih, do katerega je upravičena.

(3) Klirinškodopotna družba mora opraviti prenose nematerializiranih vrednostnih papirjev na podlagi notarskega zapisa o dedovanju v treh delovnih dneh po prejemu obvestila iz prvega odstavka tega člena.

(4) Če v zapuščino spadajo finančni instrumenti, ki so v poddepoju finančnih instrumentov, ali investicijski kuponi vzajemnega sklada, ki niso izdani kot nematerializirani vrednostni papir, se za njihov prenos na podlagi notarskega zapisa o dedovanju smiselno uporabljajo prvi do tretji odstavek tega člena.

219. člen

(vpisi v register motornih vozil ali plovil na podlagi notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Če v zapuščino spada motorno vozilo, mora notar v treh delovnih dneh po izdaji notarskega zapisa o dedovanju, obvestiti upravljavca registra motornih vozil o ureditvi zapuščine glede tega vozila.

(2) Obvestilu iz prejšnjega odstavka mora notar priložiti izvleček notarskega zapisa o dedovanju za vpis v register motornih vozil, ki vsebuje naslednje podatke:

1. o zapuščinski zadevi iz 1. do 5. točke 154. člena tega zakona, v kateri je izdan notarski zapis o dedovanju,

2. o motornem vozilu iz 8. točke drugega odstavka 207. člena tega zakona ter

3. za vsako osebo, ki je po notarskem zapisu o dedovanju upravičena do tega motornega vozila: njene podatke iz četrtega odstavka 208. člena tega zakona.

(3) Obvestilo iz prvega odstavka tega člena je podlaga za vpis spremembe lastništva motornega vozila v register motornih vozil.

(4) Če v zapuščino spada plovilo, se smiselno uporabljajo prvi do tretji odstavek tega člena.

220. člen

(uveljavitev drugih zapustnikovih premoženjskih pravic na podlagi notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Če so bili notarju izročeni v hrambo zapustnikova gotovina, vrednostni papirji ali listine, ki izkazujejo pravico od tistega, ki ima stvar v hrambi, zahtevati izročitev stvari, notar predmete hrambe izroči dedičem, ki so do njih upravičeni v skladu z notarskim zapisom o dedovanju.

(2) Druge premoženjske pravice, ki spadajo v zapuščino, morajo dediči ali drugi upravičenci uveljaviti sami na podlagi notarskega zapisa o dedovanju.

Oddelek 9.6: Uveljavljanje pravic glede zapuščine po izdaji notarskega zapisa o dedovanju

221. člen

(sodna uveljavitev pravic glede zapuščine po izdaji notarskega zapisa o dedovanju)

(1) Dedič, ki je v postopku notarske ureditve zapuščine uveljavljal dednopravni zahtevek, lahko po izdaji notarskega zapisa o dedovanju ta dednopravni zahtevek uveljavi sodno po pravilih, ki so za sodno uveljavitev posameznega dednopravnega zahtevka določena v tem zakonu:

1. če notar tega dednopravnega zahtevka v skladu z 209. do 211. členom tega zakona ni upošteval pri notarski ureditvi zapuščin ali

2. če je notar pri notarski ureditvi zapuščine glede tega dednopravnega zahtevka napačno uporabil pravila, določena v 207. do 212. členu tega zakona.

(2) Dedič mora tožbo za uveljavitev pravice, ki je predmet dednopravnega zahtevka iz prejšnjega odstavka tega člena, vložiti v treh mescih od vročitve notarskega zapisa o dedovanju.

(3) Pravica dediča, ki je predmet dednopravnega zahtevka iz prvega odstavka tega člena, preneha, če dedič do poteka roka iz prejšnjega odstavka ne vloži tožbe za njeno uveljavitev.

(4) Prvi do tretji odstavek tega člena se uporabljajo tudi za zahtevek, s katerim upravičene uveljavlja pravico do izločenega deleža iz 34. člena ali pravico do izločenih gospodinjstskih predmetov iz 35. člena tega zakona.

(5) Za sodno uveljavitev dednopravnega zahtevka iz 1. ali 2. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona dediča, ki je ta zahtevek uveljavljal v postopku notarske ureditve zapuščine, se smiselno uporablja drugi do četrty odstavek 223. člena in 225. člen tega zakona.

(6) V pravdi, v kateri dedič ali druga oseba sodno uveljavlja pravico glede zapuščine, lahko stranka opravlja pravdna dejanja samo po pooblaščenju, ki je odvetnik.

(7) Prejšnji odstavek se ne uporablja, če ima stranka ali njen zakoniti zastopnik opravljen pravniški državni izpit.

222. člen

(pozneje najdeno premoženje in dopolnilni notarski zapis o dedovanju)

(1) Če se po izdaji notarskega zapisa o dedovanju ugotovi, da je bil zapustnik ob smrti lastnik nepremičnin, za katere z notarskim zapisom o dedovanju ni ugotovljeno, da spadajo v zapuščino, notar na

predlog dediča uredi zapuščino glede lastninske pravice na teh nepremičninah, z dopolnilnim notarskim zapisom o dedovanju tako, da:

1. če po ugotovitvah v osnovnem notarskem zapisu lastninska pravica na teh nepremičninah ni predmet oporočnega razpolaganja: upošteva zakonite zapuščinske deleže zakonitih dedičev, ugotovljene v osnovnem notarskem zapisu o dedovanju,

2. če je po ugotovitvah v osnovnem notarskem zapisu lastninska pravica na teh nepremičninah predmet oporočnega razpolaganja: upošteva vsebino oporoke.

(2) Dopolnilni notarski zapis o dedovanju izda notar na zahtevo dediča, ne da bi prej opravil narok za ureditev zapuščine.

(3) Za dopolnilni notarski zapis o dedovanju se smiselno uporabljajo pravila tega zakona o notarskem zapisu o dedovanju.

(4) Prejšnji odstavki se smiselno uporabljajo tudi za drugo premoženjsko pravico, če dediči za uveljavitev te pravice potrebujejo javno listino, v kateri je ta pravica določno opredeljena.

223. člen

(pravica do zakonitega zapuščinskega deleža novega zakonitega dediča)

(1) Nov zakoniti dedič je zakoniti dedič, ki do izdaje notarskega zapisa o dedovanju ni uveljavil dednopravnega zahtevka in ga notar pri notarski ureditvi zapuščine tudi ni upošteval kot zakonitega dediča po 1. točki prvega odstavka 210. člena tega zakona.

(2) Nov zakoniti dedič uveljavi pravico iz 1. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona do zakonitega zapuščinskega deleža na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, v višini deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu (v nadaljnjem besedilu: *pravica do zakonitega zapuščinskega deleža novega zakonitega dediča*) proti osebam, ki jih je notar z notarskim zapisom o dedovanju upošteval kot zakonite dediče (v nadaljnjem besedilu: *preostali zakoniti dedič*), in glede lastninske pravice ali druge premoženjske pravice, za katero je z notarskim zapisom o dedovanju ugotovljeno, da spada v zapuščino, ki je predmet zakonitega dedovanja.

(3) Če novi zakoniti dedič uveljavi pravico do zakonitega zapuščinskega deleža, se delež vsakega preostalega zakonitega dediča na vsaki lastninski ali drugi premoženjski pravici, ki je bil v korist tega dediča ugotovljen v notarskem zapisu o dedovanju, sorazmerno zmanjša (v nadaljnjem besedilu: *izpodbiti zapuščinski delež v korist novega zakonitega dediča*).

(4) Višina izpodbitega zapuščinskega deleža posameznega preostalega zakonitega dediča v korist novega dediča glede posamezne lastninske ali druge premoženjske pravice se izračuna tako, da se višina zakonitega zapuščinskega deleža novega zakonitega dediča pomnoži z višino deleža tega preostalega zakonitega dediča na tej lastninski ali drugi premoženjski pravici.

224. člen

(uveljavitev pravice do zakonitega zapuščinskega deleža novega dediča)

(1) Nov zakoniti dedič lahko pravico do zakonitega zapuščinskega deleža novega zakonitega dediča:

1. bodisi prijavi notarju, ki je izdal notarski zapis o dedovanju,

2. bodisi jo uveljavi sodno, ne da bi jo prej prijavil notarju.

(2) Če nov zakoniti dedič svojo pravico do zakonitega zapuščinskega deleža uveljavlja s prijavo notarju, mora notar razpisati poravnalni narok, na katerega povabi novega zakonitega dediča in:

1. če nov zakoniti dedič uveljavlja samo pravico do zakonitega zapuščinskega deleža novega zakonitega dediča: preostale zakonite dediče,

2. če nov zakoniti dedič uveljavlja tudi dednopravne zahtevke iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona: tudi druge dediče, proti katerim uveljavlja te zahtevke.

(3) Za poravnalni narok se smiselno uporabljajo tretji odstavek 197. člena, prvi do sedmi odstavek 198. člena, in 199. člen tega zakona.

(4) Preostali zakoniti dediči se z novim zakonitim dedičem z dednim dogovorom lahko sporazumejo o pravici do zakonitega zapuščinskega deleža novega dediča tako, da:

1. določijo višino zapuščinskega deleža novega zakonitega dediča na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja,

2. posamezni preostali zakoniti dediči:

- prevzamejo obveznost prenesti v dogovoru določen delež premoženjskih pravic, ki so jih prejeli iz zapuščine na podlagi zakonitega dedovanja v skladu z notarskim zapisom o dedovanju in
- če v zapuščino, ki je predmet zakonitega dedovanja, spada lastninska pravica na nepremičnini: tudi izstavijo ustrezna zemljiškoknjižna dovolila za vknjižbo lastninske pravice do določenega idealnega deleža v korist novega zakonitega dediča.

(5) Prejšnji odstavek se smiselno uporablja tudi, če se dediči z novim dedičem sporazumejo o morebitnem dednopravnem zahtevku iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona.

(6) Če se dediči z novim zakonitim dedičem na poravnalnem naroku z dednim dogovorom ne sporazumejo o posameznem dednopravnem zahtevku novega dediča, mora novi dedič sodno uveljaviti ta zahtevek po pravilih, ki so za sodno uveljavitev posameznega dednopravnega zahtevka določena v tem zakonu.

225. člen

(tožba za zakoniti zapuščinski delež novega zakonitega dediča)

(1) Nov zakoniti dedič sodno uveljavi pravico do zakonitega deleža na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, v višini deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu, s tožbo (v nadaljnjem besedilu: *tožba za zakoniti zapuščinski delež*), s katero zahteva, da sodišče:

1. ugotovi višino zakonitega zapuščinskega deleža novega dediča (v nadaljnjem besedilu: *tožnik*) in višino zakonitega zapuščinskega deleža vsakega preostalega zakonitega dediča (v nadaljnjem besedilu: *toženec*).

2. ugotovi, da je tožnik na vsaki lastninski pravici ali drugi zapustnikovi premoženjski pravici, ki je predmet zakonitega dedovanja, pridobil idealni delež v višini zakonitega zapuščinskega deleža novega dediča, in višino izpodbitih zapuščinskih deležev zaradi novega dediča posameznih tožencev, v breme katerih je tožnik pridobil svoj zakoniti zapuščinski delež novega dediča.

(2) Za tožbo za zakoniti zapuščinski delež novega dediča se smiselno uporabljajo drugi do četrty odstavka 63. člena tega zakona, pri čemer se:

1. izraz »dodatni zapuščinski delež zaradi vračunanja« nadomesti z izrazom »zakoniti zapuščinski delež novega zakonitega dediča«,

2. izraz »izpodbiti zapuščinski delež zaradi vračunanja« pa z izrazom »izpodbiti zapuščinski delež v korist novega zakonitega dediča«.

226. člen

(pozneje najdena oporoka in pravica do oporočnega deleža novega oporočnega dediča)

(1) Pozneje najdena oporoka, je oporoka, ki se najde po izdaji notarskega zapisa o dedovanju.

(2) Nov oporočni dedič je oseba, v korist katere je zapustnik razpolagal z zapuščino v pozneje najdeni oporoki.

(3) Nov oporočni dedič uveljavi pravico iz 2. točke drugega odstavka 146. člena tega zakona do oporočnega deleža na zapuščini, s katero je zapustnik z novo oporoko razpolagal v njegovo korist (v nadaljnjem besedilu: *pravica do oporočnega zapuščinskega deleža novega oporočnega dediča*) glede vsake lastninske ali druge pravice, s katero je zapustnik z novo oporoko razpolagal v njegovo korist, in proti osebam, za katere je notar z notarskim zapisom o dedovanju ugotovil, da so pridobile deleže na teh lastninski ali drugih premoženjskih pravicah (v nadaljnjem besedilu: *preostali dediči*).

(4) Če novi oporočni dedič uveljavi pravico do zakonitega zapuščinskega deleža, se delež vsakega preostalega zakonitega dediča na vsaki lastninski ali drugi premoženjski pravici iz prejšnjega odstavka, ki je bil v korist tega dediča ugotovljen v notarskem zapisu o dedovanju, sorazmerno zmanjša (v nadaljnjem besedilu: *izpodbiti zapuščinski delež v korist novega oporočnega dediča*).

227. člen

(razglasitev pozneje najdene oporoke in uveljavitev pravice do oporočnega deleža novega oporočnega dediča)

(1) Če je notarju predložena pozneje najdena oporoka, notar razpiše narok za razglasitev pozneje najdene oporoke, na katerega povabi vse nove oporočne dediče in vse preostale dediče.

(2) Novi oporočni dedič lahko pravico do oporočnega deleža novega oporočnega dediča:

1. bodisi prijavi notarju, ki je izdal notarski zapis o dedovanju, v postopku razglasitve pozneje najdene oporoke

2. bodisi ga uveljavi sodno po razglasitvi pozneje najdene oporoke, ne da bi ga prej prijavil notarju.

(3) Za narok za razglasitev pozneje najdene oporoke in postopek s to oporoko se smiselno uporabljajo:

1. 184. do 187. člen, tretji odstavek 197. člena, prvi do sedmi odstavek 198. člena in 199. člen tega zakona in

2. če novi oporočni dedič v postopku razglasitve pozneje najdene oporoke uveljavlja svojo pravico do oporočnega deleža novega oporočnega dediča: tudi četrti in šesti odstavek 224. člena tega zakona.

(4) Če se preostali dediči z novim oporočnim dedičem na naroku za razglasitev pozneje najdene oporoke z dednim dogovorom ne sporazumejo o pravici do oporočnega deleža novega oporočnega dediča, mora novi oporočni dedič sodno uveljaviti ta zahtevek.

(5) Za sodno uveljavitev pravice do oporočnega deleža novega oporočnega dediča se smiselno uporabljajo:

1. če se te pravica uveljavlja v breme zakonitih zapuščinskih deležev preostalih zakonitih dedičev: 225. člen tega zakona,

2. če se ta pravica uveljavlja v breme oporočnih zapuščinskih deležev preostalih oporočnih dedičev, ugotovljenih v notarskem zapisu o dedovanju ob upoštevanju zgodnejše oporoke: prvi do četrti odstavek 44. člena tega zakona, pri čemer se:

– izraz »nujni dedič« nadomesti z izrazom »novi oporočni dedič«,

– izraz »izpodbojni delež oporočnih razpolaganj v korist nujnega dediča« pa z izrazom »izpodbiti zapuščinski delež v korist novega oporočnega dediča«.

10. poglavje: NOTARSKA UREDITEV ZAPUŠČINE BREZ DEDIČEV

228. člen

(uporaba pravil 10. poglavja)

(1) Pravila 10. poglavja tega zakona se uporabljajo za notarsko ureditev zapuščine brez dedičev.

(2) Velja, da je zapuščina brez dedičev:

1. če so se vsi znani dediči odpovedali dedovanju ali

2. če ni znano, ali je kaj dedičev, in v enem letu od objave oklica iz 190. člena tega zakona v postopku notarske ureditve zapuščine nihče ni uveljavljal dedne pravice.

(2) Za notarsko ureditev zapuščine brez dedičev se uporabljajo pravila 8. in 9. poglavja tega zakona, če ni v tem poglavju drugače določeno.

229. člen

(obvestitev Republike Slovenije o zapuščini brez dedičev)

(1) Notar mora v osmih dneh Republiko Slovenijo obvestiti o zapuščini brez dedičev (v nadaljnjem besedilu: *obvestilo o zapuščini brez dedičev*).

(2) Rok iz prejšnjega odstavka teče:

1. v primeru iz 1. točke drugega odstavka 228. člena tega zakona: od dneva, ko je notar prejel zadnjo izjavo o odpovedi dedovanju,

2. v primeru iz 2. točke drugega odstavka 228. člena tega zakona: od poteka enega leta od objave oklica iz 190. člena tega zakona.

(3) Obvestilo o zapuščini brez dedičev mora vsebovati:

1. podatke o zapuščinski zadevi iz 1. do 3. točke 154. člena tega zakona,
2. podatke o zapustnikovih premoženjskih pravicah, ki jih je ugotovil notar,
3. opozorilo, da bo zapuščina brez dedičev prešla na Republiko Slovenijo, če ta v enem mesecu od prejema obvestila ne bo vložila zahteve za prenos te zapuščine v stečajno maso zapuščine brez dedičev.

230. člen

(zahteva za prenos zapuščine v stečajno maso zapuščine brez dedičev)

(1) Republika Slovenija lahko zahteva, da se zapuščina brez dedičev prenese v stečajno maso zapuščine brez dedičev (v nadaljnjem besedilu: *zahteva za prenos zapuščine v stečajno maso zapuščine brez dedičev*), če v enem mesecu po prejemu obvestila o zapuščini brez dedičev:

1. prijavi to zahtevo v postopku notarske ureditve zapuščine in
2. vloži predlog za začetek stečaja zapuščine brez dedičev.

(2) Prijavi zahteve za prenos zapuščine v stečajno maso zapuščine brez dedičev mora Republika Slovenija priložiti potrdilo sodišča o vložitvi predloga za začetek stečaja zapuščine brez dedičev.

231. člen

(posebna pravila o stečaju zapuščine brez dedičev)

(1) Za stečaj zapuščine brez dedičev se uporabljajo pravila zakona, ki ureja postopke zaradi insolventnosti, o stečaju zapuščine, če ni v tem zakonu drugače določeno.

(2) Predlog za začetek stečaja zapuščine brez dedičev lahko vloži samo Republika Slovenija. Vložiti ga mora v roku iz prvega odstavka 230. člena tega zakona.

(3) Če Republika Slovenije predlaga začetek stečaja zapuščine brez dedičev velja, da je bil zapustnik insolventen in v predlogu za začetek stečaja zapuščine brez dedičev ni treba opisati dejstev in okoliščin, iz katerih izhaja, da je bil zapustnik insolventen.

(4) Predlogu za začetek stečaja zapuščine brez dedičev je treba priložiti:

1. obvestilo notarja o zapuščini brez dedičev in
2. dokaz o plačilu predujma za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka.

(5) Sodišče mora naslednje sklepe vročiti tudi notarju, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine brez dedičev:

1. vse sklepe, izdane v predhodnem stečajnem postopku,
2. sklep, s katerim odloči o začetku stečaja zapuščine brez dedičev, in
3. sklep o odločitvi o pritožbi proti sklepu iz prejšnje točke.

(6) V stečajno maso zapuščine brez dedičev spadajo:

1. vse stvari, katerih lastnik je bil zapustnik ob svoji smrti, in druge premoženjske pravice, katerih imetnik je bil zapustnik ob svoji smrti in

2. vse premoženje, doseženo z:

- unovčenjem premoženja iz prejšnje točke,
- upravljanjem stečajne mase in
- izpodbijanjem pravnih dejanj zapustnika.

232. člen

(posledice začetka stečaja zapuščine brez dedičev)

Če je začel stečaj zapuščine brez dedičev:

1. ta zapuščina preide v stečajno maso, in velja da je ta posledica nastala z uvedbo dedovanja,
2. Republika Slovenija ne odgovarja za zapustnikove obveznosti,
3. lahko novi zakoniti ali oporočni dediči svoje pravice do preostanka stečajne mase po poplačilu upnikov uveljavijo v postopku stečaja zapuščine brez dedičev.

233. člen
(prehod zapuščine brez dedičev na Republiko Slovenijo)

(1) Če Republika Slovenija v roku iz prvega odstavka 230. člena tega zakona ne uveljavi zahteve za prenos zapuščine v stečajno maso zapuščine brez dedičev ali če je njen predlog za začetek stečaja zapuščine brez dedičev zavržen ali zavržen ali stečajni postopek ustavljen zaradi umika tega predloga, zapuščina brez dedičev preide na Republiko Slovenijo.

(2) V primeru iz prejšnjega odstavka:

1. velja, da je zapuščina brez dedičev prešla na Republiko Slovenijo z uvedbo dedovanja,
2. se za odgovornost Republike Slovenije za zapustnikove obveznosti uporabljajo pravila tega zakona o odgovornosti dedičev za zapustnikove obveznosti, in
3. lahko novi zakoniti ali oporočni dediči svoje dednopravne zahtevke uveljavijo proti Republici Sloveniji.

234. člen
(posebna pravila o notarski ureditvi zapuščine brez dedičev)

(1) V postopku notarske ureditve zapuščine se ne opravi narok za ureditev zapuščine.

(2) Notar mora notarski zapis o dedovanju izdati v osmih dneh.

(3) Rok iz prejšnjega odstavka teče:

1. če Republika Slovenija v roku iz prvega odstavka 230. člena tega zakona ni uveljavila zahteve za prenos zapuščine v stečajno maso zapuščine brez dedičev: od poteka tega roka,
2. če je Republika Slovenija v roku iz prvega odstavka 230. člena tega zakona uveljavila zahtevo za prenos zapuščine v stečajno maso zapuščine brez dedičev: od dneva, ko notar prejme sklep, s katerim je sodišče odločilo o začetku stečaja zapuščine brez dedičev.

(4) Notar v notarskem zapisu o dedovanju uredi zapuščino brez dedičev v skladu z 232. oziroma 233. členom tega zakona.

(5) Če zapuščina brez dedičev preide v stečajno maso zapuščine brez dedičev, notar odpravek notarskega zapisa o dedovanju vroči tudi upravitelju, imenovanem v tem stečaju.

11. poglavje: POSTOPEK, KADAR JE ZA UREDITEV ZAPUŠČINE PRISTOJEN ORGAN TUJE DRŽAVE

235. člen
(uporaba pravil 11. poglavja)

(1) Pravila 11. poglavja tega zakona se uporabljajo, če zapustnik ni državljan Republike Slovenije, in

1. bodisi v njegovo zapuščino ne spada nobena premična stvar, ki je na območju Republike Slovenije
2. bodisi v njegovo zapuščino spadajo premične stvari, ki so na območju Republike Slovenije, in je za ureditev zapuščine glede teh stvari pristojen organ države, katere državljan je zapustnik, ali organ druge tuje države.

(2) Notar presodi okoliščine iz prejšnjega odstavka po podatkih, ki jih pridobi na podlagi pripravljalnih opravil za notarsko ureditev zapuščine.

236. člen
(oklic o zapuščinski zadevi po tujem državljanu)

(1) Če v zapuščino po zapustniku, ki ni državljan Republike Slovenije, spadajo premične stvari, ki so na območju Republike Slovenije in katerih vrednost je večja od 10.000 eurov, notar objavi oklic, s katerim obvesti:

1. vse osebe v Republiki Sloveniji,

- da v zapuščino spadajo premične stvari ali druge premoženjske pravice, ki so na območju Republike Slovenije in katerih vrednost je večja od 10.000 eurov,
- da je za ureditev te zapuščine pristojen organ tuje države,

2. dediče, ki imajo v Republiki Sloveniji stalno ali začasno prebivališče, da lahko v treh mesecih od objave oklica predlagajo prenos pristojnosti za ureditev te zapuščine na notarja.

(2) O objavi oklica iz prejšnjega odstavka mora notar obvestiti najbližje konzularno predstavništvo države, katere državljan je zapustnik.

237. člen
(prehod pristojnosti za ureditev zapuščine po tujem državljanu na notarja)

(1) Pristojnost za ureditev zapuščine po zapustniku, ki ni državljan Republike Slovenije, glede premičnih stvari in drugih premoženjskih pravic, ki so na območju Republike Slovenije in katerih vrednost je večja od 10.000 eurov, preide na notarja:

1. če vsi dediči, ki imajo v Republiki Sloveniji stalno ali začasno prebivališče, v treh mesecih po objavi oklica iz 236. člena, z izjavo, dano notarju, predlagajo prehod pristojnosti za ureditev te zapuščine na notarja, in

2. če nihče od preostalih dedičev v šestih mesecih od objave oklica iz drugega odstavka tega člena, pri notarju ne ugovarja proti temu prehodu pristojnosti.

(2) Če vsi dediči, ki imajo v Republiki Sloveniji stalno ali začasno prebivališče, v treh mesecih po objavi oklica iz 236. člena, z izjavo, dano notarju, predlagajo prehod pristojnosti za ureditev te zapuščine na notarja, notar z oklicem obvesti preostale dediče,

1. da so vsi dediči, ki imajo v Republiki Sloveniji stalno ali začasno prebivališče, predlagali prehod pristojnosti za ureditev zapuščine na notarja,

2. da lahko v šestih mesecih od objave oklica ugovarjajo proti prehodu pristojnosti na notarja, sicer bo notar postal pristojen za ureditev te zapuščine.

(2) O objavi oklica iz prejšnjega odstavka mora notar obvestiti najbližje konzularno predstavništvo države, katere državljan je zapustnik.

(3) Če pristojnost za ureditev zapuščine po zapustniku, ki ni državljan Republike Slovenije po prvem odstavku tega člena preide na notarja, se za notarsko ureditev te zapuščine uporabljajo pravila drugega in tretjega poglavja drugega dela tega zakona.

238. člen
(ustavitev postopka notarske ureditve zapuščine)

(1) Notar ustavi postopek notarske ureditve zapuščine po zapustniku, ki ni državljan Republike Slovenije:

1. če v njegovo zapuščino ne spada nobena nepremičnina ali premična stvar, ki je na območju Republike Slovenije,

2. če v njegovo zapuščino spadajo premične stvari ali druge premoženjske pravice, ki so na območju Republike Slovenije in katerih vrednost je enaka ali manjša od 10.000 eurov,

3. če dediči v treh mesecih od objave oklica iz prvega odstavka 236. člena niso predlagali prehoda pristojnosti za ureditev zapuščine na notarja v skladu s 1. točko prvega odstavka 237. člena tega zakona ali

4. če je posamezen dedič v šestih mesecih od objave oklica iz drugega odstavka 237. člena ugovarjal prehodu pristojnosti za ureditev zapuščine na notarja.

(2) O ustavitvi postopka notarske ureditve zapuščine iz prejšnjega odstavka notar sestavi notarski zapisnik.

Prehodne in končne določbe

239. člen (uporaba zakona)

Ta zakon se uporablja:

1. za dedovanje in ureditev zapuščine po zapustniku, dedovanje po katerem se uvede po 30. septembru 2013, in
2. za oporoke, napravljene po 30. septembru 2013.

240. člen (izdaja predpisov)

(1) Zbornica mora v enem mesecu po uveljavitvi tega zakona predložiti akt iz petega odstavka 140. člena in iz drugega odstavka 156. člena tega zakona v soglasje ministru, pristojnem za pravosodje.

(2) Minister, pristojen za pravosodje, mora o soglasju iz prejšnjega odstavka odločiti v enem mesecu po prejemu akta zbornice.

241. člen (centralni register oporok in register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju)

(1) V centralnem registru oporok se vodijo tudi podatki o sodnih oporokah, opravljenih do 1. oktobra 2013, in oporokah, izročenih v hrambo sodišču do 1. oktobra 2013, po Zakonu o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76 in 23/78 ter Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 Odl. US, 82/94-ZN-A, 117/00 Odl. US, 67/01, 83/01– OZ in 73/04 –ZN-C).

(2) Zbornica mora vzpostaviti register sporazumov o neuvedenem dedovanju v enem mesecu po uveljavitvi tega zakona.

242. člen (razveljavitev predpisov)

(1) Z uveljavitvijo tega zakona preneha veljati:

1. Zakon o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76 in 23/78 ter Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 Odl. US, 82/94-ZN-A, 117/00 Odl. US, 67/01, 83/01– OZ in 73/04 –ZN-C),

2. 46. člen, 3. točka 47. člena in 108.a do 108.č člen Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07 – UPB3, 33/07 – ZSReg-B in 45/08),

3. 22. člen Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, št. 65/05, 55/09 – odločba US).

(2) Predpisi iz prejšnjega odstavka se uporabljajo do 1. oktobra 2013.

(3) Predpis iz 1. točke prvega odstavka tega člena se tudi po 1. oktobru 2013 uporablja za dedovanje in zapuščinsko obravnavo po zapustniku, dedovanje po katerem se uvede pred 1. oktobrom 2013.

242. člen (prenehanje uporabe predpisov)

S 1. oktobrom 2013 se glede dedovanja po zapustniku, dedovanje po katerem se uvede po 30. septembru 2013, zapuščine po tem zapustniku, dednopravnih zahtevkov in drugih zahtevkov glede zapuščine po tem zapustniku in oporoke tega zapustnika, prenehajo uporabljati:

1. 71., 92 in 94. člen Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07 – UPB3, 33/07 – ZSReg-B in 45/08),

2. 4. točka tretjega odstavka 75. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – UPB3, 83/09 – odločba US, 33/11, 91/11, 100/11 – sklep US, 32/12, 57/12),

3. 6. točka prvega odstavka 40. člena Zakona o zemljiški knjigi (Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 79/10 – odločba US, 25/11).

4. v Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 126/07, 40/09, 59/09, 52/10, 106/10 – ORZFPPIPP21, 26/11, 47/11, 87/11 – ZPUOOD, 23/12, 48/12 – odločba US):

- v petem odstavku 416. člena besedilo »po 142. členu ZD«,
- v drugem odstavku 417. člena besedilo »po drugem odstavku 130. člena ZD« ter
- 2. točka prvega odstavka in 2. točka drugega odstavka 418. člena,

5. 62. člen Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – UPB3, 101/07 – odločba US, 102/07 – odločba US, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odločba US, 47/09 – odločba US (48/09 popr.), 57/09 – odločba US, 12/10 – odločba US, 49/10 – odločba US, 50/10 – odločba US, 107/10 – odločba US, 58/11 – odločba US),

6. v Zakonu o sodnih taksah (Uradni list RS, št. 37/08, 97/10)

- deveti odstavek 3. člena v delu, ki se nanaša na zapuščinski postopek,
- 9. točka drugega odstavka 5. člena,
- 25. člen,
- tarifna številka 9.2 in 9.3.

7. v Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – UPB4, 101/07 – odločba US, 45/08, 47/09 – odločba US (48/09 popr.), 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11):

- drugi odstavek 53.a člena v delu, ki se nanaša na zapuščinski postopek in
- 2. točka pod II. 99. člena v delu, ki se nanaša na zapuščinski postopek,

8. 1. točka drugega odstavka 43. člena Uredbe o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register (Uradni list RS, št. 43/07, 5/10).

244. člen **(končna določba)**

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. oktobra 2013.

III. OBRAZLOŽITEV

k 1. členu

Predlog zakona ureja dedovanje (materialnopravna pravila o prehodu zapuščine s smrtjo zapustnika na njegove dediče) in ureditev zapuščine (procesna pravila o uveljavitvi dedne pravice dedičev, pravic volilojemnikov in drugih pravic glede zapuščine).

k 2. členu

Dedovanje je prehod zapuščine posameznega zapustnika ob njegovi smrti na njegove pravne naslednike. To pravno posledico (prehod vseh zapustnikovih premoženjskih pravic na njegove dediče kot univerzalne pravne naslednike) povzroči pravno dejstvo zapustnikove smrti.

k 3. in 4. členu

V 3. členu predloga je urejeno načelo enakopravnosti pri dedovanju. To načelo se ob pogoju vzajmenosti uporablja tudi za tuje državljane (4. člen predloga zakona).

k 5. do 7. členu

Pravni temelj je pravno dejstvo ali skup pravnih dejstev, na nastop katerih zakon veže določeno pravno posledico. Pravno posledico dedovanja (prehod zapuščine na zapustnikove dediče) povzroči zapustnikova smrt. Kakšna je vsebina te pravne posledice pa je odvisno od tega, ali je zapustnik napravil oporoko.

Če je zapustnik napravil oporoko, je ta oporoka pravni temelj dedovanja premoženjskih pravic, s katerimi je zapustnik razpolagal z njo (prvi odstavek 5. člena predloga zakona). Pri oporočnem dedovanju na posamezno osebo, ki jo je oporočitelj v oporoki določil za dediča, preide lastninska pravica na tisti stvari ali tista druga zapustnikova premoženjska pravica, ki je v njegovo korist določena v oporoki, in do deleža, določenega v oporoki v njegovo korist (drugi odstavek 7. člena predloga zakona).

Oporočitelj lahko z oporoko prosto razpolaga s svojimi premoženjskimi pravicami v mejah, načrtanih s pravili o nujnem deležu (6. člen predloga zakona, glej tudi 27. člen predloga zakona).

Če zapustnik ni napravil oporoke ali če z njo ni razpolagal s celotno zapuščino, se za dedovanje zapuščine oziroma tistega dela zapuščine, s katerim zapustnik ni razpolagal z oporoko, uporabljajo pravila o zakonitem dedovanju (dedovanju po zakonitem dednem redu). Pri zakonitem dedovanju na posameznega zakonitega dediča preide vsaka lastninska pravica ali druga zapustnikova premoženjska pravica, ki je predmet zakonitega dedovanja, do idealnega deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu (četrti odstavek 7. člena predloga zakona).

k 8. členu

Zaradi jasnejše in razumljivejše ureditve se posamezna pravila predloga zakona sklicujejo na posamezne člene drugih zakonov, zato so v prvem odstavku 8. člena predloga zakona navedene njihove kratice. V drugem odstavku 8. člena predloga zakona pa so opredeljeni posamezni izrazi, ki so pogostejše uporabljeni.

k 9. členu

Zapuščina brez dedičev preide na Republiko Slovenijo, razen če Republika Slovenije v skladu s tem zakonom zahteva, da se takšna zapuščina prenese v stečajno maso stečajja zapuščine brez dedičev. Posebna pravila o zapuščini brez dedičev so podrobneje urejena v 10. poglavju predloga zakona.

k 10. do 25. členu

V 10. do 25. členu predloga zakona so urejena pravila o zakonitem dedovanju zakonitih dedičev po zakonitem dednem redu.

Zaradi uskladitve z odločbo Ustavnega sodišča, št. U-I-425/06-10 z dne 2. 7. 2009 (Uradni list RS, št. 55/09) sta po 2. točki 24. člena predloga zakona pri zakonitem dedovanju partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti v celoti izenačena z zakoncema.

Zaradi jasnosti in preglednosti pravne ureditve so v 25. členu določena podrobnejša pravila o uveljavljanju pravice do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi pomanjkanja. Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

V preostalem delu je zakonito dedovanje v predlogu zakona urejeno enako kot v 10. do 24. členu sedanjega ZD.

k 26. do 33. členu

V 26. do 33. členu predloga zakona so urejena pravila o nujnih dedičih in nujnih deležih vsebinsko enako kot v 26. do 31. členu sedanjega ZD.

V 26. členu predloga zakona je opredeljen krog nujnih dedičev in njihovih nujnih deležev.

Zapustnik ne more prosto razpolagati s tistim delom svojega premoženja (pravno dosledneje premoženjskih pravic), ki predstavlja nujni delež (27. člen predloga zakona). S tem delom lahko razpolaga samo v korist nujnih dedičev (28. člen predloga zakona). Pravila o načinu izračuna vrednosti nujnega deleža posameznega nujnega dediča so določena v 29. do 33. členu predloga zakona.

k 34. in 35. členu

Pridobitev izločenega deleža iz prvega odstavka 34. člena predloga zakona je poseben pravni temelj izvirne pridobitve lastninske pravice ali druge zapustnikove premoženjske pravice do deleža v višini izločenega deleža. Čeprav pravica do izločenega deleža nastane s smrtjo zapustnika (če so izpolnjene tudi druge predpostavke, določene v prvem odstavku 34. člena predloga zakona), pravni temelj njenega nastanka ni dedovanje (3. točka drugega odstavka 34. člena predloga zakona).

Potomec, ki uveljavlja pravico do izločenega deleža zaradi vračunanja, mora hkrati uveljaviti tudi ustrezne stvarnopravne zahtevke oziroma obligacijskopravne (povračilne) zahtevke, potrebne za uveljavitev premoženjskih pravic, ki so predmet izločenega deleža (tretji do sedmi odstavek 34. člena predloga zakona). Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

Smiselno enako velja tudi za lastninsko pravico na izločenih gospodinjskih predmetih iz 35. člena predloga zakona.

k 36. do 45. členu

V 36. členu so določena pravila o načinu izračuna, ali je nujni delež prikrajšan, in vrednosti prikrajšanega nujnega deleža. V 37. do 39. členu so določena pravila o vrstnem redu izpodbojnosti razpolaganj, s katerimi je prikrajšan nujni delež.

Obdarjenec ima glede stvari, ki jo je prejel na podlagi izpodobnjega darila, po 41. členu predloga zakona položaj dobrovernega lastniškega posestnika (primerjaj prvi odstavek 27. člena in 28. člen SPZ).

Če zapustnik z oporoko ali darilno pogodbo razpolaga s svojimi premoženjskimi pravicami tako, da je s temi razpolaganji kršen nujni delež, je takšno razpolaganje nedovoljeno (v nasprotju s kogentnimi pravili o nujnem deležu). Po posebnih pravilih predloga zakona, ki izključujejo uporabo splošnih pravil OZ o nedovoljenih pravnih poslih, je takšno razpolaganje izpodbojno. Pravico izpodbijati takšno razpolaganje pa ima vsak nujni dedič, nujni delež katerega je s tem razpolaganjem prikrajšan, in do obsega, potrebnega da se pokrije vrednost prikrajšanega nujnega deleža (42. in 43. člen predloga zakona).

Nujni dedič, ki uveljavlja pravico zahtevati razveljavitev razpolaganj zaradi prikrajšanja njegovega nujnega deleža, mora hkrati uveljaviti tudi ustrezne stvarnopravne zahtevke oziroma obligacijskopravne (povračilne) zahtevke, potrebne za uveljavitev premoženjskih pravic, ki so predmet izpodbijanega razpolaganja in hkrati predmet dednopravnega zahtevka, zaradi uveljavitve katerega zahteva razveljavitev teh razpolaganj (44. in 45. člen predloga zakona). Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

k 46. do 49. členu

V 46. do 49. členu predloga zakona je razdedinjenje nujnih dedičev in odvzem nujnega deleža v korist potomcev urejen enako kot v 42. do 45. členu sedanjega ZD.

k 50. do 63. členu

V 50. do 63. členu predloga zakona so določena pravila o vračunanju volil in daril zakonitemu dediču v njegov dedni delež. Ureditev v 50. do 61. členu predloga zakona je enaka kot v 46. do 57. členu sedanjega ZD. V 62. in 63. členu predloga zakona pa so določena podrobnejša pravila o načinu izračuna dodatnega in izpodbitega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja in o sodni uveljaviti pravice do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja. Dedič, ki uveljavlja pravico do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja, mora hkrati uveljaviti tudi ustrezne stvarnopravne zahtevke oziroma obligacijskopravne (povračilne) zahtevke, potrebne za uveljavitev premoženjskih pravic, ki so predmet dodatnega zapuščinskega deleža. Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

k 64. do 67. členu

Oporoka je enostranski pravni posel oporočitelja, ki začne učinkovati z njegovo smrtjo. Zato se zanjo glede vprašanj, ki niso drugače urejena s posebnimi pravili predloga zakona, uporabljajo splošna pravila OZ o pogodbah (primerjaj 14. člen OZ).

Predpostavke veljavnosti oporoke so:

- oporočna sposobnost kot posebna vrsta poslovne sposobnosti (64. člen predloga zakona),
- svobodno izražena volja (65. člen predloga zakona),
- oblika (67. člen predloga zakona).

Če katera od predpostavk ni izpolnjena, je oporoka izpodbijna (relativno neveljavna – prvi odstavek 66. člena predloga zakona). Pravico izpodbijati oporoko ima dedič, ki bi dedoval zapuščino, ki je predmet razpolaganj z izpodbijano oporoko, če te oporoke ne bi bilo (drugi odstavek 66. člena predloga zakona), ker ima samo ta dedič pravno korist od razveljavitve oporoke. Posamezen dedič lahko izpodbija oporoko v obsegu, v katerem bi dedoval zapuščino, ki je predmet razpolaganj z izpodbijano oporoko (tretji odstavek 66. člena predloga zakona).

Dedič, ki uveljavlja pravico zahtevati razveljavitve oporočnih razpolaganj, mora hkrati uveljaviti tudi ustrezne stvarnopravne zahtevke oziroma obligacijskopravne (povračilne) zahtevke, potrebne za uveljavitev premoženjskih pravic, ki so predmet izpodbijanega razpolaganja in hkrati predmet dednopravnega zahtevka, zaradi uveljavitve katerega zahteva razveljavitve teh razpolaganj (četrti odstavek 66. člena v zvezi s 44. členom predloga zakona). Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

k 68. do 88. členu

V 68. do 88. členu so urejena pravila o oblikah oporoke. Namesto sodne poroke je kot posebna oblika oporoke v 70. členu predloga zakona urejena notarska oporoka, ki jo zdaj ureja 46. člen ZN. Preostala pravila o oblikah oporoke so v predlogu zakona urejena enako kot v 63. do 88. členu sedanjega ZD.

k 89. do 95. členu

V 89 do 95. členu predloga zakona je vsebina oporoke urejena enako kot v 78. do 84. členu sedanjega ZD.

k 96. do 105. členu

V 96. do 105. členu predloga zakona so volila urejena enako kot v 85. do 94. členu sedanjega ZD.

k 106. do 109. členu

V 106. do 109. členu predloga zakona so določena enaka pravila o izvršitelju oporoke, kot so določena v 95. do 95. členu sedanjega ZD, le da o odmeri stroškov izvršitelja odloči notar z notarskim zapisom o dedovanju (po sedanjem ZD o tem odloča sodišče v zapuščinskem postopku).

k 110. do 112. členu

V 110. do 112. členu predloga zakona je preklic oporoke urejen enako kot v 99., 101. in 102. členu sedanjega ZD.

k 113. do 115. členu

V 113. do 115. členu predloga zakona so določena enaka pravila o dedni pogodbi in pogodbi o bodoči dediščini ali volilu, kot so določena v 103. do 105. členu sedanjega ZD.

k 116. členu

Uvedba dedovanja je časovni trenutek, v katerem nastopijo pravne posledice dedovanja. Po splošnem pravilu, določenem v prvem odstavku 116. člena predloga zakona je to trenutek smrti zapustnika.

k 117. členu

V 117. členu predloga zakona je določena pravna fikcija, da je čas smrti osebe, ki je bila razglašena za mrtvo, dan pravnomočnosti odločbe o razglasitvi za mrtvega, če ni v odločbi določen drug dan smrti.

k 118. členu

Po 118. členu predloga zakona je dedno sposoben vsak dedič, ki je živ ob uvedbi dedovanja. Za nerojenega otroka, ki je že spočet ob uvedbi dedovanja, velja pravna fikcija, da je ob uvedbi dedovanja že rojen, če se (pozneje) rodi živ.

k 119. členu

V 119. členu predloga zakona so določeni razlogi dedne nevrednosti.

k 120. členu

V 120. členu predloga zakona je urejen učinek dedne nevrednosti za potomce in odpustitev dedne nevrednosti.

k 121. in 122. členu

Dedno nevrednost lahko uveljavlja samo tisti, ki ima pravno korist od ugotovitve dedne nevrednosti. To je potomec dedno nevrednega (prvi odstavek 121. člena v zvezi s prvim odstavkom 120. člena predloga zakona). Če dedno nevredni nima potomcev pa je to vsak dedič, ki bi dedoval premoženje, ki je predmet dediščine dedno nevrednega dediča, če bi bil ta umrl pred zapustnikom (prvi odstavek 122. člena predloga zakona). Z uveljavljanjem dedne nevrednosti potomec oziroma sodedič izpodbija tisti delež dediščine dedno nevrednega, ki bi mu pripadal, če bi dedno nevredni umrl pred zapustnikom (drugi odstavek 121. člena in drugi odstavek 122. člena predloga zakona).

Potomec ali dedič, ki uveljavlja dedno nevrednost, mora hkrati uveljaviti tudi ustrezne stvarnopravne zahteve oziroma obligacijskopravne (povračilne) zahteve, potrebne za uveljavitev premoženjskih pravic, ki so predmet izpodbijane dediščine dedno nevrednega in hkrati predmet dednopravnega zahtevka, zaradi uveljavitve katerega potomec ali dedič uveljavlja dedno nevrednost prednika oziroma sodediča (tretji do deseti odstavek 121. člena in tretji odstavek 122. člena predloga zakona). Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

k 123. členu

Če je zapustnik prejemal denarno socialno pomoč ali varstveni dodatek, z uvedbo dedovanja izplačevalec socialno varstvene pomoči pridobi:

1. pravico od zapustnikovih dedičev zahtevati vračilo denarnih zneskov denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka, izplačanih zapustniku,
2. pravico zahtevati prednostno poplačilo terjatve za vračilo socialno varstvene pomoči, pred poplačilom morebitnih terjatev, glede katerih zapustnikov upnik uveljavlja pravico do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine, in
3. če je predmet zapuščine zapustnikovo denarno dobroimetje, tudi pravico zahtevati, da se v breme tega dobroimetja najprej poplača njegova terjatev za vračilo socialno varstvene pomoči in da se dedičem v skladu z njihovimi zapuščinskimi deleži izplača samo razlika.

k 124. členu

Izplačevalec socialno varstvene pomoči se lahko odpove terjatvi za vračilo socialno varstvene pomoči, če so zapustnikovi dediči ali njihovi potomci sami upravičeni do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka ali do otroškega dodatka ali drugega prejemka po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

k 125. členu

Pravna posledica dedovanja je prehod zapuščine na zapustnikove dediče (125. člen predloga zakona). Ta posledica ne nastane, če se dedič v skladu s 126. do 130. členom predloga zakona odpove dediščini.

k 126. do 133. členu

V 126. do 133. členu so določena enaka pravila o odpovedi dediščini in odpovedi neuvedenemu dedovanju, kot so določena v 133. do 140. členu sedanjega ZD in v 3. točki 47. člena ZN (predpisana oblika notarskega zapisa za sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju).

k 134. členu

Dedovanje je pravni temelj prehoda (z zornega kota dedičev pridobitve) lastninske pravice na vsaki zapustnikovi stvari in vsake druge zapustnikove premoženjske pravice na njegove dediče. Ta pravna posledica nastane s smrtjo zapustnika (primerjaj drugi odstavek 2. člena in 125. člen predloga zakona). Zato dedič s smrtjo zapustnika postane imetnik lastninske ali druge zapustnikove premoženjske pravice, do ustreznega oporočnega oziroma zakonitega zapuščinskega deleža (primerjaj 7. člen predloga zakona ter 41. člen SPZ). Pravo dejstvo smrti zapustnika ima naslednje pravne posledice:

- na posameznega oporočnega dediča preide lastninska pravica na tisti stvari ali tista druga zapustnikova premoženjska pravica, ki je v njegovo korist določena v oporoki, in do deleža, določenega v oporoki v njegovo korist (drugi odstavek 7. člena predloga zakona), in
- na posameznega zakonitega dediča preide vsaka lastninska pravica ali druga zapustnikova premoženjska pravica, ki je predmet zakonitega dedovanja, do idealnega deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu (četrti odstavek 7. člena predloga zakona).

Po smrti zapustnika se oporočni zapuščinski delež oporočnega dediča oziroma zakoniti zapuščinski delež zakonitega dediča lahko zmanjša, če drug dedič (uspešno) uveljavi dodatni dednopravni zahtevek iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona ali če upravičenec uveljavi pravico do izločenega deleža iz 34. člena predloga zakona ali do izločitve gospodinjinskih predmetov iz 35. člena predloga zakona. Glej tudi obrazložitev k 146. in 147. členu predloga zakona.

Dokler dedič, v korist katerega je z notarskim zapisom o dedovanju ugotovljena pridobitev lastninske pravice ali druge premoženjske pravice, ne zve za zahtevek, s katerim se izpodbija njegova pravica, ugotovljena v njegovo korist z notarskim zapisom o dedovanju, ima po prvem odstavku 134. člena predloga zakona položaj dobrovernega lastniškega posestnika stvari, ki je predmet te lastninske pravice (primerjaj prvi

odstavek 27. člena in 28. člen SPZ) in poštenega pridobitelja druge premoženjske pravice. Ta njegov položaj je pomemben za uporabo pravil o obsegu vrnitve in o obsegu stroškov, do povračila katerih je dedič upravičen (primerjaj 95. in 96. člen SPZ ter 193. in 194. člen OZ), ki se uporabljajo, če zaradi uveljavitve zahtevka drugega dediča ali izločitvenega upravičenca preneha (je izpodbita) dedičeva lastninska ali druga premoženjska pravica (do celote ali do določenega deleža), ki jo je na podlagi oporoke oziroma zakonitega dedovanja pridobil s smrtjo zapustnika.

V 141. členu sedanjega ZD je urejen institut »zastaranja pravice zahtevati zapuščino«. Ta ureditev ni v skladu s sistemsko ureditvijo institutov stvarnega prava v SPZ in institutov obligacijskega prava v OZ. Zastaranje je tipičen institut obligacijskega prava in je značilno samo za obligacijske pravice v ožjem pomenu (terjatve kot pravice zahtevati od druge stranke, da opravi določeno izpolnitveno ravnanje), pri katerih s potekom zastaralnega roka preneha pravovarstveni zahtevek (upravičenje, ki ga vključuje vsaka civilna pravica, sodno uveljaviti to pravico), ne da bi hkrati prenehalo materialnopravno upravičenje, ki ga vključuje obligacijska pravica (primerjaj 335. in 342. člen OZ). Dolžina »zastaralnih rokov« iz 141. člena sedanjega ZD je enaka kot je bila dolžina priposestvovalne dobe pred uveljavitvijo SPZ (10 oziroma 20 let).

Če v dediščino posameznega dediča spada lastninska pravica na določeni stvari (do celote ali do določenega idealnega deleža), je predmet njegovega dednopravnega zahtevka uveljavitev te pravice. Lastninsko pravico pa lastnik uveljavlja:

- proti tistemu, ki ima stvar, ki je predmet te lastninske pravice, v posesti s petitornim (vrnitvenim) zahtevkom iz 92. člena SPZ, in
- proti tistemu, v korist katerega je (brez veljavnega pravnega temelja) vknjižena lastninska pravica z izbrisno tožbo po 243. členu ZZK-1.

Lastninska pravica (kot stvarna pravica) ne zastara. Lastninska pravica posamezne osebe na določeni stvari lahko (neodvisno od volje te osebe) preneha, če nekdo drug (izvirno) pridobi lastninsko pravico na tej stvari (primerjaj 101. člen SPZ). Tak pravni temelj izvirne pridobitve lastninske pravice je priposestvanje (primerjaj 43. člen SPZ).

Tak položaj lahko nastane pri dedovanju, če se po izdaji notarskega zapisa pojavi nov zakoniti dedič (primerjaj prvi odstavek 223. člena predloga zakona) ali najde oporoka (primerjaj 226. člen predloga zakona). Pri tem položaju namreč dediči, ugotovljeni v notarskem zapisu o dedovanju, v resnici s smrtjo zapustnika niso pridobili lastninske ali druge zapustnikove premoženjske pravice. Kljub temu pa imajo položaj dobrovernega lastniškega posestnika, pri čemer po 29. členu SPZ velja, da so (lastniško) posest pridobili s trenutkom smrti zapustnika (torej z uvedbo dedovanja), in s potekom desetih oziroma treh let od uvedbe dedovanja (priposestvovalne dobe) izvirno (s priposestvanjem) pridobijo lastninsko pravico. Smiselno enako pravilo je za drugo premoženjsko pravico določeno v 2. točki tretjega 134. člena predloga zakona. Zato pravica, ki je predmet dednopravnega zahtevka novega dediča preneha, če do poteka teh rokov ne vloži tožbe za uveljavitev svojega dednopravnega zahtevka (četrti odstavek 134. člena predloga zakona).

Pravila določena v tretjem in četrtem odstavku 134. člena predloga zakona, se uporabljajo tudi za dodatne dednopravne zahtevke, za sodno uveljavitev katerih je določen samo relativni trimesečni, ki teče od vročitve notarskega zapisa o dedovanju, če notarski zapis o dedovanju ni bil vročen upravičencu do poteka rokov iz tretjega odstavka 134. člena predloga zakona.

k 135. členu

Dedič je odgovoren za zapustnikove obveznosti do višine vrednosti njegovega zapuščinskega deleža (prvi odstavek 135. člena predloga zakona). Če je več dedičev, so ti v razmerju do upnika solidarno odgovorni za zapustnikove obveznosti (tretji odstavek 135. člena predloga zakona). To pomeni, da imajo položaj solidarnih dolžnikov (primerjaj 395. člen OZ). V njihovem notranjem razmerju pa na posameznega dediča pade tisti del vsake zapustnikove obveznosti, ki je enak deležu, ki ga predstavlja vrednost zapuščinskega deleža tega dediča v skupni vrednosti zapuščinskih deležev vseh dedičev (četrti odstavek 135. člena predloga zakona, primerjaj 405. člen OZ).

k 136. členu

S 136. členom predloga zakona je posodobljena ureditev pravnega instituta *separatio bonorum*. Namen tega instituta je zapustnikovim upnikom omogočiti, da se njihove terjatve do zapustnika, za katere odgovarja

dedič, prednostno poplačajo iz dediščine tega dediča pred poplačilom morebitnih terjatev dedičevih upnikov do dediča. Prednostno poplačilno pravico, ki omogoča takšno poplačilo, pa vključuje zastavna pravica (primerjaj 128. člen SPZ). Zato upnik z uveljavitvijo pravice do prednostnega poplačila terjatve iz dediščine pridobi zastavno pravico v zavarovanje te terjatve na dediščini.

k 137. do 139. členu

Za pravne značilnosti lastninske (ali druge) pravice (v pomenu upravičenj, ki jih vključuje) ni pomembno, ali je njen imetnik samo ena oseba (kot edini lastniki) ali sta njeni imetnici dve osebi ali več oseb. Vsebina in obseg upravičenj, ki jih vključuje lastninska (ali druga) pravica, namreč ostane enaka ne glede na število njenih imetnikov. To je pomembno zlasti pri uveljavljanju (uresničevanju) teh upravičenj *v razmerju do tretjih* (oseb, ki niso imetnice te pravice).

S tem, ko nastane položaj, da sta imetnici iste pravice dve osebi ali več oseb, *v notranjem razmerju* med temi osebami nastanejo medsebojne pravice in obveznosti teh oseb glede uresničevanja upravičenj, vsebovanih v tej (skupni) pravici, in izpolnjevanja morebitnih obveznosti, povezanih z imetništvom ali uresničevanjem pravice. Za ta notranja razmerja uporabljamo izraz pravna skupnost (primerjaj 1003. člen OZ). **Pravna skupnost** je pravno razmerje med imetniki iste pravice, katerega vsebina so medsebojne pravice in obveznosti imetnikov določene pravice glede uresničevanja te pravice in izpolnjevanja obveznosti, povezanih z imetništvom te pravice.

Zato pri položaju, pri katerem je več imetnikov lastninske pravice na določeni stvari, med njimi obstaja pravna skupnost kot pravno razmerje, katerega vsebina so njihove medsebojne pravice in obveznosti glede uporabe in upravljanja te stvari. Splošna pravila o pravni skupnosti ureja OZ v XXVIII. poglavju posebnega dela (v 1003. do 1011. členu). Ta pravila se uporabljajo za pravno skupnost, ki obstaja med več imetniki iste (premoženjske) pravice. Za pravno skupnost, ki obstaja med več imetniki lastninske pravice na isti stvari (nepremičnini ali premični stvari), so v 65. do 72. členu SPZ določena nekatera posebna pravila. Glede vprašanj, ki niso urejena s posebnimi pravili SPZ, pa se tudi za pravno skupnost več imetnikov lastninske pravice uporabljajo splošna pravila OZ.

Nastanek pravne skupnosti povzroči tudi dedovanje, če na podlagi oporočnega ali zakonitega dedovanja lastninsko pravico na določeni zapustnikovi stvari ali drugo zapustnikovo premoženjsko pravico pridobi več dedičev. V času sprejetja sedanjega ZD pravna skupnost v našem pravnem redu še ni bila urejena s pozitivnimi predpisi, saj so se takrat glede teh vprašanj še vedno uporabljala pravila Občnega državlanskega zakonika. Zato je v 137. do 139. členu predloga zakona ureditev pravne skupnosti dedičev usklajena z novo sistemsko ureditvijo pravne skupnosti v SPZ in OZ.

Za delež udeleženca pravne skupnosti SPZ uporablja izraz *idealni delež*. Idealni delež izraža del lastninske (ali druge premoženjske) pravice v razmerju do celotne pravice, ki pripada posameznemu udeležencu pravne skupnosti. Pri pravni skupnosti solastnine kot siononim za idealni delež pogosto uporabljamo izraz solastninski oziroma solastniški delež.

Glede lastninske pravice več imetnikov (lastnikov) na isti stvari lahko obstajata dve vrsti pravne skupnosti: solastnina in skupna lastnina. V prvem odstavku 65. člena SPZ je solastnina opredeljena kot lastninska pravica več oseb na isti stvari, pri kateri je delež vsakega med njimi določen v sorazmerju s celoto. Skupna lastnina pa je v prvem odstavku 72. člena SPZ opredeljena kot lastninska pravica več oseb na isti stvari, pri kateri njihovi deleži niso vnaprej določeni.

Opredelitvi zavajata k sklepu, da se solastnina in skupna lastnina razlikujeta po tem, da so pri solastnini idealni deleži lastnikov določeni, pri skupni lastnini pa niso določeni. Vendar podrobnejša analiza pokaže, da določenost oziroma »vnaprejšnja nedoločenost« idealnih deležev lastninske pravice ni (opredelilna) značilnosti, po kateri se razlikujeta ti vrsti pravne skupnosti. Po drugem odstavku 65. člena SPZ za položaj, ko pri solastnini solastniški (idealni) deleži niso določeni, velja domneva, da so enaki. Iz tega pravila izhaja, da tudi za nastanek (obstoj) pravne skupnosti solastnine ni nujno, da bi lastniki (udeleženci pravne skupnosti solastnine) izrecno (s posebno izjavo volje) določili delež vsakega med njimi na lastninski pravici. Enaka domneva velja tudi za pravno skupnost pri skupni lastnini po splošnem pravilu, določenem v prvem odstavku 1004. člena OZ.

Deleži lastnikov na lastninski pravici so pri obeh vrstah pravne skupnosti pomembni za presojo njihovih notranjih razmerij, in sicer zlasti:

- pri opredelitvi obsega, v katerem lahko vsak od njih uresničuje upravičenje uporabe (primerjaj prvi odstavek 66. člena SPZ),
- pri odločanju (sprejemanju odločitev) o upravljanju stvari, ki je predmet te lastninske pravice (primerjaj drugi in peti odstavek 67. člena SPZ, ki se po petem odstavku 72. člena SPZ smiselno uporablja tudi za skupno lastnino in pravno doslednejšo ureditev v splošnem pravilu, določenem v 1007. členu OZ), in
- pri razdelitvi stroškov (in javnopravnih dajatev), povezanih z vzdrževanjem, upravljanjem in skupno uporabo stvari, ki je predmet te lastninske pravice (primerjaj 68. člen SPZ in 1008. člen OZ).

Pravni skupnosti solastnine in skupne lastnine se med seboj razlikujeta po tem, ali posamezni udeleženec (član) te skupnosti lahko (ima pravno možnost) **samostojno razpolaga s svojim deležem lastninske pravice**.

- Pri pravni skupnosti *solastnine* lahko posamezen (so)lastnik samostojno (brez soglasja preostalih udeležencev pravne skupnosti solastnine) razpolaga s svojim idealnim deležem lastninske pravice (primerjaj prvi stavek tretjega odstavka 66. člena SPZ). Tudi pri skupnem razpolaganju vsak od (so)lastnikov izjavi voljo z vsebino razpolaganja s svojim idealnim deležem lastninske pravice. Če vsi (so)lastniki izjavijo voljo z enako vsebino razpolaganja (na primer tako, da dovolijo omejitev vsak svojega idealnega deleža lastninske pravice z ustanovijo iste stvarne služnosti), s tem soglasno (skupno) razpolagajo z lastninsko pravico do celote (primerjaj tudi četrti odstavek 1004. člena OZ).
- Pri pravni skupnosti *skupne lastnine* posamezen (skupni) lastnik nima pravne možnosti samostojnega razpolaganja s svojim deležem lastninske pravice, temveč lahko z lastninsko pravico razpolagajo samo vsi skupni lastniki skupaj (primerjaj drugi odstavek 72. člena SPZ).

Višina idealnega deleža lastninske pravice na vsaki zapustnikovi stvari oziroma drugi zapustnikovi premoženjski pravici, ki jo na podlagi dedovanja pridobi posamezen dedič, je pri oporočnem dedovanju določena z oporoko, pri zakonitem dedovanju pa z dednim deležem. Hkrati ni razlogov za omejitev samostojnega razpolaganja z idealnim deležem lastninske pravice, ki ga dedič pridobi na podlagi dedovanja. Zato med dediči, ki na podlagi dedovanja postanejo lastniki iste stvari, nastane pravna skupnost solastnine, pri kateri je idealni delež posameznega dediča enak njegovemu (oporočnemu ali zapuščinskemu) deležu na tej lastninski pravici. Smiselno enako velja za pravno skupnost, katere predmet je druga premoženjska pravica.

k 140. členu

V 6. poglavju predloga zakona sta urejena centralni register oporok (ki je zdaj urejen v 108.a do 108.č členu ZN) in register sporazumov o odpovedi neuvedenemu dedovanju. Oba registra upravlja zbornica kot informatizirani zbirki podatkov.

k 141. členu

Prvi odstavek 141. člena predloga zakona določa, katere oporoke se vpisujejo v centralni register oporok. Zahtevo za vpis v register mora vložiti notar oziroma odvetnik, ki je sestavil oporoko oziroma, ki je sprejel oporoko v hrambo.

k 142. členu

V 142. členu predloga zakona so določeni podatki o oporoki, ki se vpišejo v centralni register oporok.

k 143. členu

V register sporazumov o neuvedenem dedovanju se vpiše vsak sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju. Sporazum o odpovedi neuvedenemu dedovanju mora biti sklenjen v obliki notarskega zapisa (primerjaj četrti odstavek 130. člena predloga zakona). Zato mora zahtevo za vpis tega sporazuma v register vložiti notar, ki je sestavil notarski zapis tega sporazuma.

k 144. členu

V 144. členu predloga zakona so določena pravila o dostopu do podatkov iz registrov. Dokler je oporočitelj oziroma prednik živ, so tajni vsi podatki o njegovi oporoki oziroma sporazumu, in jih lahko pridobi samo oporočitelj oziroma stranke sporazuma. Po smrti oporočitelja ali prednika lahko te podatke pridobi notar, ki vodi postopek notarske ureditve zapuščine, sodišče ali drug organ, ki jih potrebuje v postopku, ki ga vodi v okviru svojih pristojnosti, in druga oseba, ki izkaže za to upravičen interes.

k 145. členu

Pravne posledice dedovanja (prehod zapuščine na zapustnikove dediče – primerjaj drugi odstavek 2. člena in 125. člen predloga zakona) nastanejo z nastopom pravnega dejstva zapustnikove smrti. Zato ureditev zapuščine pomeni ugotovitev vsebine teh pravnih posledic, in sicer:

1. ugotovitev, lastninska pravica na katerih stvareh in katera zapustnikova druga premoženjska pravica spada v zapuščino (primerjaj prvi odstavek 2 člena predloga zakona),

2. ugotovitev zapuščinskih deležev, ki so jih posamezni dediči pridobili na posameznih lastninskih ali drugih zapustnikovih premoženjskih pravicah, ali na posameznih izvedenih stvarnih pravicah, ustanovljenih v njihovo korist z oporoko, ob upoštevanju dednopravnih zahtevkov, ki jih uveljavljajo posamezni dediči (primerjaj 7. člen predloga zakona),

3. ugotovitev pravic volilobjemnikov do volil in pravic drugih oseb, ki jih te osebe uveljavljajo z drugimi zahtevki glede zapuščine.

k 146. členu

V 146. členu predloga zakona so pravice in zahtevki glede zapuščine opredeljeni ob upoštevanju splošno sprejetih spoznanj, da vsaka civilna pravica vključuje dve vrsti upravičenj:⁶⁰ temeljno (materialnopravno) upravičenje in pravovarstveni zahtevek.

Temeljno (materialnopravno) upravičenje je pravna možnost imetnika pravice (vključena v tej pravici), da ravna na določen način oziroma da od drugega zahteva, da ravna na določen način. Temeljno (materialnopravno) upravičenje opredeli, na kakšen način (s katerimi dejanji) lahko njen imetnik *uveljavi pravico* (uresniči pravno možnost, ki jo vsebuje) in proti komu lahko uveljavi pravico. Z izrazom *uveljavljanje pravice* označujemo ravnanje ali ravnanja, s katerimi imetnik pravice uresniči pravno možnost, ki jo vsebuje materialnopravno upravičenje, vključeno v pravici. Zato je odgovor na vprašanje, *na kakšen način (s katerimi dejanji) lahko njen imetnik uveljavi pravico*, odvisen od vrste materialnopravnega upravičenja, ki ga pravica vsebuje. Na primer:

- Če pravica vsebuje *upravičenje uporabe stvari*, imetnik pravice uresničuje to upravičenje (uveljavlja pravico) z različnimi (aktivnimi) ravnanji, s katerimi uporablja stvar, odvisno od obsega uporabe, ki ga vsebuje to upravičenje. Navadno pravica, ki vsebuje upravičenje uporabe stvari, vsebuje tudi *prepovedno (opustitveno) upravičenje (zahtevke)*, ki daje imetniku pravice pravno možnost od vsake osebe, proti kateri učinkuje ta pravica, zahtevati, da opusti ravnanja, s katerimi imetniku pravice omejuje ali preprečuje izvrševanje upravičenja uporabe.
- Če pravica vsebuje *izpolnitveni zahtevek (upravičenje)*, imetnik pravice uresniči to upravičenje (uveljavi pravico) tako, da od drugega zahteva, da opravi izpolnitveno ravnanje (dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev), ki je predmet tega upravičenja.
- Če pravica vsebuje *oblikovalno upravičenje*, imetnik pravice uresniči to upravičenje (uveljavi pravico) tako, da izjavi voljo (z enostranskim pravnim poslom), ki (glede na vrsto oblikovalnega upravičenja) povzroči nastanek, spremembo ali prenehanje določenega pravnega razmerja.
- Če pravica vsebuje *poplačilno upravičenje*, imetnik pravice uresniči to upravičenje (uveljavi pravico) tako, da proda stvar, lastninska pravica na kateri je omejena s (izvedeno) pravico, ki vsebuje poplačilno

⁶⁰ Večina civilnih pravic poleg temeljnega (materialnopravnega) upravičenja in pravovarstvenega zahtevka, vključuje tudi razpolagalno upravičenje.

upravičenje, oziroma drugo (premoženjsko) pravico, ki je omejena s tako (izvedeno) pravico, in kupnino, doseženo s tako prodajo, uporabi za poplačilo zavarovane terjatve.

Večino pravic njihovi imetniki lahko uveljavijo (oziroma uveljavljajo) z ravnanji (pravnimi dejanji), naslovljenimi neposredno na osebo, proti kateri taka pravica učinkuje. Za tak način uveljavljanja pravice uporabljamo tudi izraz **zunajsodno uveljavljanje pravice**. Možnost zunajsodnega uveljavljanja temeljnega (materialnopravnega) upravičenja je tipična značilnost tega upravičenja. Zato velja, da pravica vsebuje možnost njenega zunajsodnega uveljavljanja, razen če zakon za določeno vrsto pravice izrecno določa, da jo je mogoče (pravno učinkovito) uveljaviti samo z ustreznim (procesnim) dejanjem v sodnem postopku.

Ker vsaka pravica vključuje tudi **pravovarstveni zahtevek**, vključuje tudi možnost, da njen imetnik sodno uveljavi materialnopravno upravičenje, vsebovano v pravici, če oseba, proti kateri učinkuje pravica, ne ravna tako, kot je od nje imetnik pravice upravičen zahtevati. S pravovarstvenim zahtevkom tisti, čigar pravica (oziroma dosledneje temeljno, materialnopravno upravičenje, ki ga vsebuje pravica), je bila kršena, uveljavlja zahtevo po sodnem varstvu svoje pravice.

Temeljno (materialnopravno) upravičenje je naslovljeno (usmerjeno proti) na drugo stranko oziroma udeleženca pravnega razmerja, iz katerega izvira pravica. Tako je na primer izpolnitveni zahtevek, ki ga vključuje terjatev (temeljna obligacijska pravica), usmerjeno proti dolžniku (drugi stranki obligacijskega razmerja, iz katerega izvira terjatev). Opustitveno upravičenje, ki ga vključuje večina stvarnih pravic, pa je usmerjeno proti tistemu, ki krši splošno obveznost (prepoved) poseganja v uresničevanje upravičenja uporabe stvari.

Naslovnik pravovarstvenega zahtevka je vedno sodišče, od katerega imetnik pravice zahteva sodno varstvo te pravice (materialnopravnega upravičenja, ki ga vključuje ta pravica). Sodno varstvo večine civilnih pravic lahko njihov imetnik uveljavlja v pravnem postopku (1. člen ZPP), in sicer z vložitvijo tožbe kot procesnega dejanja, s katerim se začne ta postopek (179. člen ZPP).

Po merilu vsebine (in značilnosti) temeljnega (materialnopravnega) upravičenja se pravice glede zapuščine delijo v tri skupine (prvi odstavek 146. člena predloga zakona).

1. V prvo skupino spada **dedna pravica**. Dedna pravica je pravica dediča do ustreznega dela zapuščine, ki mu pripada na podlagi dedovanja. Dedno pravico dedič uveljavlja z **dednopravnimi zahtevki**, naštetimi v drugem odstavku 146. člena predloga zakona. Glede predpostavk za njihov nastanek in način njihove uveljavitve moramo razlikovati dve vrsti dednopravnih zahtevkov (dednih pravic).

1.1. Osnovni dednopravni zahtevek (dedna pravica v ožjem pomenu) je dednopravni zahtevek, ki nastane s tem, ko nastopi pravno dejstvo smrti zapustnika, ne da bi morale biti izpolnjene katerekoli dodatne predpostavke (pravna dejstva). Predmet osnovnega dednopravnega zahtevka (dedne pravice v ožjem pomenu) je:

- *pri oporočnem dedovanju*: pravica oporočnega dediča do oporočnega zapuščinskega deleža na zapuščini, s katero je zapustnik z oporoko razpolagal v njegovo korist (2. točka drugega odstavka 146. člena predloga zakona, primerjaj tudi drugi odstavek 7. člena predloga zakona), in
- *pri zakonitem dedovanju*: pravica zakonitega dediča do zakonitega zapuščinskega deleža na zapuščini, ki je predmet zakonitega dedovanja, v višini deleža, ki je enak njegovemu dednemu deležu (1. točka drugega odstavka 146. člena predloga zakona, primerjaj tudi četrti odstavek 7. člena predloga zakona).

Za osnovni dednopravni zahtevek velja (se domneva), da ga dedič uveljavlja s tem, ko sprejme zapuščino. Zato za njegovo uveljavitev (upoštevanje pri ureditvi zapuščine) posebno pravno dejanje ni potrebno (primerjaj 163. člen in prvi odstavek 164. člena predloga zakona).

1.2. Dodatni dednopravni zahtevek je dednopravni zahtevek, ki ga pridobi dedič, če so izpolnjene določene dodatne predpostavke (pogoji). Med dodatne dednopravne zahtevke spadajo zahtevki iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona. Dodatni dednopravni zahtevki imajo značilnost oblikovalnih zahtevkov, saj z njimi upravičenec izpodbija osnovni dednopravni zahtevek oporočnega oziroma zakonitega dediča ali pravico druge osebe (obdarjenca). Zato mora upravičenec tak zahtevek izrecno uveljaviti (primerjaj drugi odstavek 164. člena predloga zakona).

2. V drugo skupino spada **pravica volilojemnika do volila**. To je obligacijska pravica volilojemnika od dediča, ki mu je zapustnik z oporoko naložil volilo, zahtevati, da opravi izpolnitveno dejanje (dajatev,

storitev opustitev ali dopustitev), ki je predmet volila (primerjaj 96. in 97. člen predloga zakona). Pravica do volila nastane na podlagi oporoke z nastopom pravnega dejstva smrti zapustnika, zato volilojemniku te pravice ni treba uveljaviti s posebno izjavo (primerjaj 165. člen predloga zakona).

3. V tretjo skupino spadajo **druge pravice glede zapuščine**. To so pravice drugih oseb, ki jih te uveljavljajo z zahtevki, naštetimi v tretjem odstavku 146. člena predloga zakona. Drugi zahtevki glede zapuščine imajo enako značilnost kot dodatni dednopravni zahtevki. Zato mora upravičenec tak zahtevek izrecno uveljaviti (primerjaj 166. člen predloga zakona).

Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

k 147. členu

Notar pri notarski ureditvi zapuščine upošteva osnovne dednopravne zahtevke na podlagi podatkov, ki jih ugotovi po pravilih, določenih v oddelku 9.2 tega zakona (primerjaj prvi in drugi odstavek 209. člena ter prvi in drugi odstavek 210. člena predloga zakona). Če posamezen dedič uveljavlja dodatni dednopravni zahtevek iz 3. do 7. točke drugega odstavka, notar ta zahtevek upošteva pri notarski ureditvi zapuščine samo, če se dedič, ki uveljavlja ta zahtevek, in dediči, proti katerim uveljavlja ta zahtevek, o tem zahtevku sporazumejo z dednim dogovorom (primerjaj tretji odstavek 209. člena in tretji odstavek 210. člena predloga zakona).

Dednopravne zahtevke, ki jih notar ni upošteval pri notarski ureditvi zapuščine (bodisi ker niso bili uveljavljeni bodisi ker so jim drugi dediči nasprotovali) mora dedič uveljaviti sodno z ustrezno tožbo. Notarski zapis o dedovanju je javna listina, ki dokazuje pravice dedičev, volilojemnikov in drugih oseb glede zapuščine, ki so ugotovljene v njem, in do višine deležev na posameznih zapustnikovih premoženjskih pravicah, ugotovljenih v tem notarskem zapisu (primerjaj drugi odstavek 202. člena predloga zakona), in je podlaga za vpis oziroma prenos zapustnikovih premoženjskih pravic v korist teh oseb (primerjaj 214. do 220. člen predloga zakona). To pomeni, da na podlagi notarskega zapisa o dedovanju dediči dosežejo prenos zapustnikovih premoženjskih pravic tudi z učinki v razmerju do tretjih.

Dodatni dednopravni zahtevki imajo značilnost oblikovalnih zahtevkov, saj z njimi upravičenec izpodbija osnovni dednopravni zahtevek oporočnega oziroma zakonitega dediča ali pravico druge osebe (obdarjenca).

- Z uveljavitvijo *pravice do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi zaradi pomanjkanja* iz 13., 23. ali 24. člena predloga zakona (dednopravnega zahtevka iz 3. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona) upravičenec izpodbija (osnovni) oporočni ali zakoniti zapuščinski delež sodediča (primerjaj prvi odstavek 25. člena predloga zakona).
- Z uveljavitvijo *pravice izpodbijati oporočna razpolaganja zaradi prikrajšanja nujnega deleža* iz 42. člena predloga zakona (dednopravnega zahtevka iz 4. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona) nujni dedič izpodbija (osnovni) oporočni delež oporočnega dediča (primerjaj prvi odstavek 42. člena predloga zakona).
- Z uveljavitvi *pravice do dodatnega zapuščinskega deleža zaradi vračunanja daril in volil* iz 62. člena predloga zakona (dednopravnega zahtevka iz 4. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona), zakoniti dedič izpodbija (osnovni) zakoniti zapuščinski delež sodediča (primerjaj prvi odstavek 62. člena predloga zakona).
- Z uveljavitvijo *pravice zahtevati razveljavitev oporoke* iz 66. člena predloga zakona (dednopravnega zahtevka iz 5. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona) nujni dedič izpodbija (osnovni) oporočni zapuščinski delež oporočnega dediča (primerjaj prvi odstavek 42. člena predloga zakona).
- Z uveljavitvi *pravice uveljavljati dedno nevrednost* iz 121. ali 122. člena predloga zakona (dednopravnega zahtevka iz 6. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona) potomec ali sodedič izpodbija (osnovni) oporočni ali zakoniti zapuščinski delež dedno nevrednega dediča (primerjaj drugi odstavek 121. člena predloga zakona).

Značilnost oblikovalnega zahtevka imata tudi zahtevki, s katerim upravičenec uveljavlja *pravico do izločenega deleža* iz prvega odstavka 34. člena predloga zakona (drug zahtevek glede zapuščine iz 1. točke tretjega odstavka 146. člena predloga zakona), saj z njim do višine izločenega deleža izpodbija zapuščinske deleže dedičev (primerjaj 2. točko tretjega odstavka 34. člena predloga zakona). Smiselno enako velja za pravico zahtevati izločitev gospodinjskih predmetov iz 35. člena predloga zakona.

Če upravičenec uveljavi dodatni dednopravni zahtevek ali zahtevek do izločenega deleža, uveljavitev učinkuje za nazaj od trenutka zapustnikove smrti, torej od trenutka, od katerega učinkujejo pravne posledice dedovanja. Zato z (uspešno) uveljavitvijo tega zahtevka preneha pravni temelj, na podlagi katerega je oporočni dedič pridobil svoj (osnovni) oporočni zapuščinski delež (primerjaj drugi odstavek 7. člena predloga zakona) oziroma na podlagi katerega je zakoniti dedič pridobil svoj (osnovni) zakoniti zapuščinski delež do višine izpodbitega deleža (primerjaj četrti odstavek 7. člena predloga zakona).

Tožnik s sodno uveljavitvijo dednopravnega zahtevka (primerjaj 2. točko drugega odstavka 25. člena, 2. točko tretjega odstavka 35. člena, 2. točko prvega odstavka 44. člen, 2. točko prvega odstavka 63. člena, četrti odstavek 66. člena v zvezi z 2. točko prvega odstavka 63. člena, 2. točko tretjega odstavka 121. člena, 2. točko prvega odstavka 225. člena in peti odstavek 227. člena v zvezi 2. točko prvega odstavka 225. člena oziroma 2. točko prvega odstavka 44. člen predloga zakona):

1. izpodbija zapuščinski delež toženca, ugotovljen z notarskim zapisom o dedovanju, v obsegu, ki je predmet tožnikovega dednopravnega zahtevka in
2. hkrati uveljavlja, da je do višine izpodbitega oziroma izločenega deleža sam pridobil lastninsko pravico, ali drugo premoženjsko pravico, ki je predmet njegovega dednopravnega oziroma izločitvenega zahtevka, z ustreznim ugotovitvenim (petitornim) zahtevkom.

Zato pravnomočna sodba, s katero sodišče ugotovi temu zahtevku, nadomesti notarski zapis o dedovanju v delu, v katerem so s tem notarskim zapisom zapuščinski deleži ugotovljeni, ne da bi bil upoštevan ta dednopravni zahtevek (drugi odstavek 147. člena predloga zakona) oziroma zahtevek do izločenega deleža (tretji odstavek 147. člena predloga zakona).

Tožnik, ki po izdaji notarskega zapisa o dedovanju sodno uveljavlja svoj dednopravni zahtevek, mora ta zahtevek uveljaviti proti dedičem, ki so na podlagi notarskega zapisa o dedovanju v svojo korist (že) dosegli vknjižbo lastninske pravice na nepremičnini, vpis poslovnega deleža ali druge ustanovitelske pravice v sodni register, oziroma prenos finančnih instrumentov, denarnega dobroimetja ali druge zapustnikove premoženjske pravice. To pomeni, da s pravnomočo ugotovitvijo tožbenemu zahtevku, preneha učinkovati notarski zapis o dedovanju kot javna listina, na podlagi katere je toženec v razmerju do tretjih že uveljavil lastninsko pravico ali drugo premoženjsko pravico.

Zato mora tožnik hkrati sodno uveljaviti tudi lastninsko pravico ali drugo premoženjsko pravico, ki je predmet njegovega dednopravnega zahtevka (glej tudi obrazložitev k 134 členu predloga zakona). Pri presoji vsebine tožbenega zahtevka, s katerim mora tožnik uveljaviti pravico, ki je predmet njegovega dednopravnega zahtevka, moramo ustrezno upoštevati splošna pravila stvarnega in obligacijskega prava.

- Če je predmet dednopravnega zahtevka lastninska pravica na nepremičnini, vknjižena v korist toženca na podlagi notarskega zapisa o dedovanju, mora tožnik to lastninsko pravico uveljaviti z zahtevkom za izbris te vknjižbe iz prve alineje 1. točke prvega odstavka 243. člena ZZK-1. Zato lahko tožnik na podlagi te tožbe doseže vpis zaznambe izbrisne tožbe kot vrste zaznambe spora po 245. členu ZZK-1. Če je njegovegu zahtevku pravnomčno ugodeno, pa lahko na podlagi pravnomočne sodbe predlaga vknjižbo lastninske pravice v svojo korist v vrstnem redu te zaznambe spora po 81. členu v zvezi z drugim odstavkom 245. člena ZZK-1.
- Če je predmet dednopravnega zahtevka lastninska pravica na (individualno določeni) premični stvari, mora tožnik to lastninsko pravico proti tožencu, ki ima v posesti to stvar, uveljaviti z ustreznim petitornim (vrnitvenim) zahtevkom iz 92. člena SPZ. Smiselno enako velja, če so predmet dednopravnega zahtevka finančni instrumenti ali druga premoženjska pravica.
- Če toženec ni več lastnik nepremičnine, proti dobrovernemu pridobitelju po tretjem odstavku 244. člena ZZK-1 tožnik lastninske pravice, ki je predmet njegovega dednopravnega zahtevka, ne more več uveljavljati (jo izgubi, ker jo je pridobil dobroverni nadaljnji pridobitelj na podlagi zaupanja v zemljiško knjigo – primerjaj 10. člen SPZ). Zato mora tožnik v takem primeru namesto stvarnopravnega zahtevka uveljaviti ustrezen zahtevek za plačilo denarnega zneska v višini koristi, ki jo je tožnik dosegel z razpolaganjem z lastninsko pravico po pravilih o neupravičeni pridobitvi (primerjaj prvi odstavek 190. člen OZ). Smiselno enako velja, če toženec ni več lastnik premične stvari ali imetnik finančnih instrumentov ali druge premoženjske pravice, ker jo je odtujil ali uveljavil (izterjal terjatev), ali če je prejel izplačilo v breme zapustnikovega denarnega dobroimetja.

Pravna korist (pravni interes) toženca za sodno uveljavitev dednopravnega zahtevka obstaja samo, če s tožbo, s katero uveljavlja dednopravni zahtevek hkrati sodno uveljavi tudi pravico, ki je predmet tega zahtevka, oziroma ustrezen povračilni zahtevek po pravilih o neupravičeni obogatitvi. Zato sodišče tožbo, s katero tožnik uveljavlja dednopravni zahtevek, ne da bi hkrati uveljavil tudi pravico, ki je predmet tega zahtevka oziroma ustrezen povračilni zahtevek, zavrže.

Smiselno enako velja tudi za pravico do izločenega deleža iz 34. člena oziroma pravico do izločenih gospodinjskih predmetov iz 35. člena predloga zakona.

k 148. členu

V 148. členu predloga zakona so določena pravila o pristojnosti slovenskega notarja oziroma sodišča za ureditev zapuščine. Glede 1. točke drugega odstavka 148. člena predloga zakona primerjaj 64. člen ZMZP.

k 149. členu

Ukrepi za zavarovanje zapuščine po sedanjem ZD so v resnicičasne odredbe (primerjaj peti odstavek 177. člena in 191. člen sedanjega ZD). Časno odredbo pa lahko izda samo sodišče, ker samo to lahko zagotovi njeno prisilno izvršitev. Zato so v 149. členu predloga zakona določena nekatera posebna pravila o časnih odredbah za zavarovanje zapuščine ali zahtevkov glede zapuščine.

k 150. členu

Poslovodja družbe z omejeno odgovornostjo vodi posle družbe in jo zastopa (prvi odstavek 515. člena ZGD-1). Poslovodja kot korporacijski zastopnik oblikuje poslovno voljo družbe, vodi njene posle in je odgovoren za sestavo letnega poročila družbe. Zato je opravljanje funkcije poslovodje nujno za delovanje družbe. O imenovanju poslovodje odločajo družbeniki (peta alineja 505. člena ZGD-1) z večino glasov. Skupščina družbenikov je sklepčna in lahko veljavno odloča, če so navzoči družbeniki, ki imajo večino glasov (prvi odstavek 510. člena ZGD-1). Če je bil zapustnik edini poslovodja družbe, do imenovanja novega poslovodje družba ne more poslovati. Če je bil zapustnik tudi imetnik poslovnega deleža družbe, ki predstavlja več kot polovico osnovnega kapitala družbe, do izdaje notarskega zapisa o dedovanju dediči ne morejo z ustrezno listino izkazati, da je zapustnikov poslovni delež prešel nanje. Zato pri takem položaju dediči po prvem odstavku 150. člena predloga zakona lahko zahtevajo, da poslovodjo družbe imenuje sodišče. Za imenovanje poslovodje prek sodišča se po drugem odstavku 150. člena predloga zakona smiselno uporabljajo pravila zakona, ki ureja gospodarske družbe, o imenovanju člana organa vodenja ali nadzora delniške družbe prek sodišča. Ta pravila so določena v dvanajsti alineji 50. člena, 51. členu, 52. členu in 256. členu ZGD-1.

k 151. členu

V 151. členu sta opredeljena postopek notarske ureditve zapuščine in zapuščinska zadeva.

k 152. členu

V prvem odstavku 152. člena predloga zakona je določena pojasnilna dolžnost notarja do dedičev in volilojemnikov v postopku notarske ureditve zapuščine. Notar mora dedičem in volilojemnikom razumljivo in poljudno pojasniti pravne posledice dedovanja, njihove pravice na podlagi dedovanja in njihovo odgovornost za morebitne zapustnikove obveznosti ter druge okoliščine, ki so pomembne za uveljavitev dednopravnih zahtevkov ali volila ali zato, da se med strankami odpravi spor ali negotovost o pravicah glede zapuščine.

V 42. členu ZN je urejena pojasnilna dolžnost notarja do strank pravnega posla, kadar sestavlja notarski zapis o pravnem poslu. Ker je dedni dogovor pravni posel (primerjaj 200. člen predloga zakona), se za pojasnilo dolžnost notarja do strank dednega dogovora po drugem odstavku 152. člena predloga zakona uporablja 42. člen ZN.

k 153. členu

Za postopek notarske ureditve zapuščine se glede vprašanj, ki s predlogom zakona niso urejena drugače, uporabljajo pravila ZN o notarskem poslovanju.

k 154. členu

V 154. členu predloga zakona je urejena evidenca zapuščinskih zadev, v katero se vpisujejo podatki o zapuščinskih zadevah. Evidenco vodi zbornica.

k 155. členu

Portal e-Dedovanje je javno spletišče, ki ga upravlja zbornica in na katerem se objavijo oklici v postopkih notarske ureditve zapuščine in podatki o posameznih zapuščinskih zadevah.

k 156. členu

V 156. členu so določene pristojnosti in naloge zbornice glede postopkov notarske ureditve zapuščine.

k 157. členu

Pravila o krajevni pristojnosti za vodenje zapuščinske zadeve, se uporabljajo za postopke notarske ureditve zapuščine, ki se uvedejo po uradni dolžnosti na podlagi smrtovnice. To so postopki iz prvega odstavka 171. člena predloga zakona.

k 158. členu

Krajevna pristojnost notarja se določi po zapustnikovem zadnjem stalnem oziroma začasnem prebivališču. Krajevna pristojnost se določi po podatkih, navedenih v smrtovnici. Če po podatkih smrtovnice ni mogoče določiti zapustnikovega prebivališča ali če zapustnik ob smrti ni imel prebivališča v Republiki Sloveniji je za vodenje postopka notarske ureditve zapuščine pristojen notar s sedežem na območju sedeža organa, katerega matičar je sestavil smrtovnico.

k 159. členu

O dodelitvi zapuščinske zadeve notarju odloča zbornica po pravilih, določenih v 159. členu predloga zakona.

k 160. členu

V 160. členu predloga zakona so določeni razlogi za izločitev notarja. Ti so urejeni smiselno enako kot razlogi za izločitev sodnika v 70. in 71. členu ZPP.

k 161. členu

V 161. členu predloga zakona je urejen institut odvzema zapuščinske zadeve notarju.

k 162. členu

Stranka postopka notarske ureditve zapuščine je vsak dedič, volilojemnik ali druga oseba, ki v tem postopku uveljavlja zahtevek glede zapuščine.

k 163. do 166. členu

Glej obrazložitev k 146. in 147. členu.

k 167. členu

Notar pri notarski ureditvi zapuščine ni pristojen odločati o dodatnih dednopравnih zahtevkih iz 3. do 7. točke drugega odstavka 146. člena predloga zakona ali drug zahtevkih glede zapuščine in jih pri ureditvi zapuščine upošteva samo, če se dedič, ki uveljavlja ta zahtevek, in dediči, proti kateremu uveljavlja ta zahtevek, o tem zahtevku sporazumejo z dednim dogovorom (primerjaj tretji odstavek 209. člena in tretji odstavek 210. člena predloga zakona).

Zato v postopku notarske ureditve zapuščine ni potrebna polna kontradiktornost (zagotovitev možnosti strankam izreči se o teh zahtevkih), saj notar o spornih zahtevkih ne odloča. Če notar pri notarski ureditvi zapuščine ni upošteval ali ustrezno upošteval posameznega dednopравnega zahtevka glede zapuščine, lahko upravičenec po izdaji notarskega zapisa o dedovanju ta dednopравni zahtevek uveljavi sodno (prvi odstavek 221. člena predloga zakona; glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona). V pravnem postopku, v katerem sodišče odloča o tem (spornem) zahtevku, pa je uveljavljena polna kontradiktornost po 5. členu ZPP.

k 168. členu

V 168. členu predloga zakona so določena nekatera posebna pravila o zastopanju poslovno nesposobnih ali neznanih dedičev.

Pravila o skrbniku za poseben primer so urejena v 211. do 215. člen ZZZDR. Po 211. členu ZZZDR center za socialno delo postavi skrbnika za poseben primer ali skrbnika za določeno vrsto opravil odsotni osebi, katere prebivališče ni znano, pa tudi nima zastopnika, neznamenu lastniku premoženja, kadar je potrebno, da nekdo za to premoženje skrbi, pa tudi v drugih primerih, kadar je to potrebno za varstvo pravic in koristi posameznika. V 213. členu ZZZDR pa so urejeni položaji, pri katerih center za socialno delo postavi skrbnika za poseben primer (imenovanega tudi kolizijski skrbnik) poslovno nesposobni osebi, če obstaja nasprotje med ineteresi te osebe in interesi njenega zakonitega zastopnika.

Če so dediči sposobni skrbeti za zapuščino pa seveda lahko sami postavijo upravitelja zapuščine (primerjaj četrti odstavek 1007. člena OZ in peti odstavek 67. člena SPZ).

k 169. členu

V 169. členu so urejena pravila o objavi oklicev.

k 170. členu

V 170. členu so urejena pravila o vročanju vabil in pisanj. Glede osmega odstavka 170. člena predloga zakona glej drugi odstavek 167. člena predloga zakona in obrazložitev k navedenemu členu.

k 171. členu

Po prvem odstavku 2. člena ZMatR se v matični register vpisujejo:

- vsa matična dejstva (rojstvo, zakonska zveza, smrt ...) državljanov RS, ne glede na to, kje so nastala, in
- matična dejstva glede tujcev, ki so nastala na območju RS.

Če se matično dejstvo smrti zapustnika vpisuje v matični register mora matičar sestaviti smrtonovnico in obvestiti zbornico o zapustnikovi smrti tako, da ji pošlje smrtonovnico (primerjaj 172. člen predloga zakona). Zato se v takem primeru po prvem odstavku 171. člena predloga zakona postopek notarske ureditve uvede po uradni dolžnosti.

Če se matično dejstvo smrti ne vpisuje v matični register (torej, če zapustnik ni državljan Republike Slovenije in tudi ni umrl na območju Republike Slovenije) se postopek ureditve zapuščine po drugem odstavku 172. člena predloga zakona uvede na predlog. Primerjaj tudi 1. točko drugega odstavka 148. člena predloga zakona.

k 172. in 173. členu

Če se matično dejstvo smrti zapustnika vpisuje v matični register mora matičar sestaviti smrtovnico. Po splošnem pravilu, določenem v 21. členu ZMatR, mora matičar o vpisu v matični register, obvestiti vse organe, ki imajo zakonsko podlago za pridobitev teh podatkov, v treh dneh. Obveščanje zbornice o vpisu smrti pred sestavo smrtovnice nima pomena, ker brez podatkov smrtovnice ni mogoče določiti niti krajevne pristojnosti notarja niti najozžjega kroga zakonitih dedičev.

Ker notar v postopku notarske ureditve zapuščine (po uradni dolžnosti) pridobi podatke o zapustnikovih premoženjskih pravic iz javnih registrov in evidenc, ni več potrebno, da bi matičar pri sestavi smrtovnice pozival zapustnikove svojce, da mu predložijo te podatke. Temveč je bolj smotno, da vsa opravila v zvezi s tem izvede notar. Matičar pa sestavi smrtovnico samo na podlagi podatkov matičnega registra, CRP, centralne zbirke podatkov o pravicah iz javnih sredstev in registra motornih vozil.

k 174. členu

V 174. členu predloga zakona so določena opravila, ki jih mora opraviti zbornica na podlagi smrtovnice.

k 175. členu

Postopek notarske ureditve zapuščine, ki se uvede na podlagi smrtovnice, se uvede, ko zbornica prejme smrtovnico.

k 176. členu

V 176. členu predloga zakona so določena pravila o predlogu za uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine.

k 177. členu

V 177. členu predloga zakona je urejen postopek s predlogom za uvedbo postopka notarske ureditve zapuščine.

k 178. členu

Notar izvede pripravljalna opravila za notarsko ureditev zapuščine zaradi ugotovitve pravnih dejstev ki so pomembna za notarsko ureditev zapuščine. To so:

1. ali je zapustnik sestavil oporoko in kdo so oporočni dediči,
2. kdo so zakoniti dediči in
3. katere zapustnikove premoženjske pravice spadajo v zapuščino.

k 179. členu

V 179. členu so urejene pravice notarja pridobiti osebne podatke, potrebne za notarsko ureditev zapuščine.

k 180. členu

Če je zapustnik z oporoko imenoval izvršitelja oproke, notar izvršitelja oproke obvesti o tem.

k 181. členu

Med pripravljalnimi opravili notar na zahtevo stranke prevzame v notarsko hrambo zapustnikovo gotovino, tiskane vrednostne ali legitimacijske papirje in druge listine, ki izkazujejo zapustnikove premoženjske pravice. Te listine hrani do razglasitve notarskega zapisa o dedovanju. Nato pa jih v skladu s prvim odstavkom 220. člena predloga zakona izroči upravičencem.

k 182. členu

Notar ugotavlja, ali je zapustnik napravil oporoko, na podlag podatkov centralnega registra oporok in tako, da pozove dediče, da mu, če jim je znano, da je zapustnik napravil oporoko, izročijo morebitno listino o zapustnikovi oporoki, če jo imajo v posesti, ali mu sporočijo, kdo ima to listino v posesti, če to vedo.

k 183. členu

V 183. člena predloga zakona je določena obveznost tistega, ki hrani zapustnikovo oporoko ali jo ima v posesti, da jo izroči notarju.

k 184. do 186. členu

V 184. do 186. členu so določena pravila o razglasitvi oproke.

k 187. členu

Izvirnik listine o oporoki hrani notar, ki jo je razglasil. Izjema velja za notarsko oporoko, pri kateri izvrink notarskega zapisa te oproke hrani notar, ki jo je sestavil.

k 188. do 190. členu

V 188. do 190. členu so določena pravila, po katerih notar ugotovi, kdo so dediči, in podatke o njih.

k 191. do 196. členu

V 191. do 196. členu predloga zakona so določena pravila o opravilih, ki jih mora opraviti notar zaradi pridobitve podatkov o zapustnikovih premoženjskih pravicah (zapuščini, ki je predmet dedovanja – primerjaj prvi odstavek 2. člena predloga zakona), in sicer:

- iz zemljiške knjige v 191. členu,
- iz sodnega in poslovnega registra v 192. členu,
- iz evidence motornih vozil ali plovil v 193. členu,
- o denarnih dobroimetjih zapustnika v 194. členu,
- o finančnih instrumentih zapustnika v 195. členu in
- o drugih zapustnikovih premoženjskih pravicah v 196. členu predloga zakona.

k 197. do 199. členu

V 197. do 199. členu predloga zakona so določena pravila o naroku za ureditev zapuščine.

V skladu z načelom nesporne ureditve zapuščine mora notar dedičem pomagati, da se sporazumejo o morebitnih spornih zahtevkih glede zapuščine (primerjaj prvi odstavek 152. člena in četrti odstavek 198. člena predloga zakona). Če se dediči o teh zahtevkih sporazumejo notar o tem sestavi dedni dogovor v obliki notarskega zapis (peti odstavek 198. člena predloga zakona).

k 200. členu

Dedni dogovor je v prvem odstavku 200. člena predloga zakona opredeljen kot pogodba, s katero dediči in morebitne druge osebe, ki uveljavljajo zahtevke glede zapuščine, prekinejo morebiten spor ali odpravijo morebitne negotovosti o teh zahtevkih in sporazumno uredijo pravice in obveznosti glede zapuščine. Dedni dogovor ima značilnost (pravno naravo) pogodbe o poravnavi (primerjaj 1050. člen OZ).

V drugem odstavku 200. člena predloga zakona je primeroma naštet, kako se dediči lahko sporazumejo o posameznem dodatnem dednopravnem zahtevku, ki ga dedič uveljavlja v postopku notarske ureditve zapuščine.

Z dednim dogovorom se dediči lahko sporazumejo tudi o razdružitvi pravne skupnosti dediče glede posameznih ali vseh premoženjskih pravic, ki so predmet te pravne skupnosti (čerti odstavek 200. člena predloga zakona).

Dedni dogovor, sklenjen v obliki notarskega zapisa, ima glede pravic in obveznosti, o katerih so se dediči sporazumeli med seboj, z volilojemniki ali s tretjimi osebami s tem dednim dogovorom, enak učinek ovire za vodenje pravde kot sodna poravnava (šesti odstavek 200. člena predloga zakona). Zato o dednopravnem zahtevku ali drugem zahtevku glede zapuščine, o katerem so se dediči sporazumeli z dednim dogovorom, sklenjenim v obliki notarskega zapisa, ni dovoljeno začeti (voditi) pravde (primerjaj 308. člen ZPP).

k 201. členu

V 201. členu predloga zakona so urejena pravila o izpodbijanju dednega dogovora, sklenjenega v obliki notarskega zapisa, smiselno enako kot je izpodbijanje sodne poravnave urejeno v 392. in 393. člen ZPP.

k 202. členu

Notarski zapis je notarska listina (prvi odstavek 3. člena ZN), ki vsebuje zapis izjave volje določene osebe. Vsaka izjava volje, ki povzroči določeno pravno posledico, je pravno dejanje. Pravna dejanja so dejanja, ki so izraz volje pravnega subjekta, ki je usmerjena neposredno v nastanek, spremembo oziroma prenehanje pravice oziroma pravnega razmerja. Po tem, za koga izjava volje povzroči pravno posledico, razlikujemo dve vrsti pravnih dejanj.

- Prva vrsta pravnih dejanj so *pravni posli*. Pravni posel je izjava volje, ki jo je subjekt pravnega posla (oseba, ki izjavlja voljo) izrazil z namenom, da nastane, se spremeni oziroma preneha določeno civilnopravno razmerje, katerega udeleženec je subjekt pravnega posla in ki izpolnjuje predpostavke, ki jih zakon določa za nastanek, spremembo oziroma prenehanje tega civilnopravnega razmerja. Zato rečemo, da je pravni posel izjava volje, ki povzroči pravno posledico za tistega, ki izreče voljo z vsebino pravnega posla.
- Druga vrsta pravnih dejanj je izjava volje, katere predmet je *odločitev o vsebini tujega pravnega razmerja*, ki jo izreče sodišče, drug državni organ ali druga oseba, ki je po zakonu pristojna odločati o vsebini tega razmerja in ki ni hkrati udeleženec tega (civilnega) pravnega razmerja.

ZN v 43. do 45. členu določa samo pravila glede notarskega zapisa o pravnih poslih. Notarski zapis o dedovanju pa nima značilnosti zapisa izjave volje o pravnem poslu, temveč vsebuje odločitev notarja o ureditvi zapuščine (vsebine pravnih razmerij dedičev, volilojemnikov ali drugih oseb glede zapuščine). Zato so zaradi jasnosti in preglednosti ureditve v 202. členu predloga zakona izrecno določeno, katera pravila ZN o notarskem zapisu oziroma notarskih listinah se uporabljajo za notarski zapis o dedovanju in katera ne.

k 203. členu

V 203. členu predloga zakona je določena vsebina notarskega zapisa o dedovanju.

k 204. členu

V 204. členu so določeni podatki, ki jih mora vsebovati uvod notarskega zapisa o dedovanju.

k 205. členu

Kot podlage notarske ureditve zapuščine notar navede vsa pravna dejstva, ki jih je upošteval pri ureditvi zapuščine v notarskem zapisu o dedovanju

k 206. členu

Notar z notarskim zapisom o dedovanju uredi zapuščino tako, da po pravilih, določenih v 207. do 212. členu predloga zakona:

1. ugotovi, katere zapustnikove premoženjske pravice spadajo v zapuščino, in
2. ugotovi pravice dedičev in drugih oseb glede teh pravic.

Glej tudi obrazložitev k 147. členu predloga zakona.

k 207. členu

V 207. členu predloga zakona so določena pravila, po katerih notar ugotovi, katere zapustnikove premoženjske pravice spadajo v zapuščino.

k 208. členu

V 208. členu predloga zakona so določena splošna pravila o notarski ureditvi zapuščine.

k 209. členu

Notar uredi zapuščino, ki je predmet oporočnega dedovanja, tako kot izhaja iz oporoke (v skladu z oporočiteljeviimi oporočnimi razpolaganji), če se dediči z dednim dogovorom ne sporazumejo drugače (na primer, ker priznajo zahteve za razveljavitev oporočnih rapolaganj zaradi prikrajšanja nujnega deleža).

k 210. členu

Notar uredi zapuščino, ki je predmet zakonitega dedovanja tako, da:

- kot zakonite dediče upošteva dediče, razmerje katerih z zapustnikom je izkazano z javno listino (z izpisom iz matične evidence ali CRP ali s pravnomočno sodbo o ugotovitvi očetovstva oziroma materinstva),
- zakonite zapuščinske deleže določi v višini dednih deležev (na podlagi zakonitega dednega reda), če se zakoniti dediči z dednim dogovorom ne sporazumejo drugače (na primer, ker priznajo zahteve za vračunanje daril ali volil).

k 211. členu

V 211. členu predloga zakona so določena pravila o tem, kdaj notar upošteva dedno nevrednost posameznega dediča.

k 212. členu

V 212. členu predloga zakona so določena pravila o notarski ureditvi zapuščine, če so se dediči z dednim dogovorom sporazumeli o razdružitvi skupnosti dedičev.

k 213. členu

Notarski zapis o dedovanju mora vsebovati tudi pouk o sodni uveljavitvi pravic glede zapuščine.

k 214. do 220. členu

V 214. do 220. členu predloga zakona so določena pravila o vpisih in prenosih pravic na podlagi notarskega zapisa o dedovanju in obveznosti notarja, ki jih mora ta opraviti, da se zagotovi vpis oziroma prenos zapustnikovih premoženjskih pravic v korist dedičev, in sicer:

- vpis v zemljiško knjigo (214. člen predloga zakona)
- vpis v sodni register (215. člen pedloga zakona),
- vpis v poslovni register (216. člen predloga zakona),
- prenos denarnega dobroimetja (217. člen predloga zakona),
- prenos finančnih instrumentov (218. člen predloga zakona),
- vpis v register motornih vozil ali plovil (219. člen predloga zakona) in
- uveljavitev drugih zapustnikovih premoženjskih pravic (220. člen predloga zakona).

k 221. členu

Če je dedič v postopku notarske ureditve zapuščine uveljavljal dednopravni zahtevek in notar tega dednopravnega zahtevka ni upošteval pri notarski ureditvi zapuščine ali ga ni upošteval pravilno, lahko po razglasitvi notarskega zapisa o dedovanju ta dednopravni zahtevek uveljavi sodno (prvi odstavek 221. člena predloga zakona). S tem je vsakemu dediču zagotovljena pravica do sodnega varstva njegove dedne pravice (dednopravnega zahtevka) v skladu s 23. členom ustave.

Če je dedič ali izločitveni upravičenec svoj dednopravni zahtevek uveljavil v postopku notarske ureditve zapuščine, in ga notar ni upošteval pri notarski ureditvi zapuščine ali ga ni upošteval pravilno, mora dednopravni zahtevek sodno uveljaviti v treh mescih od vročitve notarskega zapisa o dedovanju (drugi odstavek 221. člena predloga zakona). Rok ima značilnost materialnega prekluzivnega roka, zato pravica, ki je predmet tega dednopravnega zahtevka preneha, če tožba za njegovo uveljavitev ni vložena v tem roku. Enako velja za dodatni dednopravni zahtevek oziroma izločitveni zahtevek, ki ga dedič oziroma izločitveni upravičenec ni uveljavil v postopku notarske ureditve zapuščine (primerjaj osmi odstavek 25. člena, osmi odstavek 44. člena, tretji odstavek 45. člena, osmi odstavek 63. člena, četrti odstavek 66. člena v zvezi z osmim odstavkom 44. člena).

Tožnik s sodno uveljavitvijo dednopravnega zahtevka izpodbija zapuščinski delež toženca, ugotovljen z notarskim zapisom o dedovanju, v obsegu, ki je predmet tožnikovega dednopravnega zahtevka. Zato pravnomočna sodba, s katero sodišče ugotovi temu zahtevku, nadomesti notarski zapis o dedovanju v delu, v katerem so s tem notarskim zapisom zapuščinski deleži ugotovljeni, ne da bi bil upoštevan ta dednopravni zahtevek (drugi odstavek 147. člena predloga zakona). To hrati pomeni, da ima tožba, s katero toženik sodno uveljavlja svoj dednopravni zahtevek, podobne značilnosti kot revizija (izredno pravno sredstvo), s katero se v pravi izpodbija pravnomočna sodba.

Zato mora tožnika v pravi, v kateri ta uveljavlja dednopravni ali drug zahtevek glede zapuščine, po šestem odstavku 221. člena predloga zakona zastopati odvetnik, razen če ima stranka ali njen zakoniti zastopnik opravljen pravniški državni izpit (primerjaj tretji in četrti odstavek 86. člena ZPP).

k 222. členu

O ureditvi zapuščine glede pozneje najdenega premoženja izda notar dopolnilni notarski zapis o dedovanju.

k 223. in 224. členu

V 223. in 224. členu so določena pravila o ureditvi zapuščine, če se po izdaji notarskega zapisa o dedovanju kot zakoniti dedič prijavi oseba, za katero se ni vedelo, da je z zapustnikom v sorodstvenem razmerju, ki je podlaga za zakonito dedovanje, ker to razmerje iz podatkov CRP ni izhajalo.

k 225. do 227. členu

V 225. do 227. členu so določena pravila o ureditvi zapuščine, če se po izdaji notarskega zapisa o dedovanju najde oporoka.

k 228. do 234. členu

V 228. do 234. členu predloga zakona so določena nekatera posebna pravila, ki se uporabljajo za notarsko ureditev zapuščine brez dedičev. Taka zapuščina preide na Republiko Slovenijo, razen če Republika Slovenija predlaga začetek stečaja te zapuščine. V takem primeru zapuščina preide v stečajno maso.

k 235. do 238. členu

V 235. do 238. členu predloga zakona so urejena nekatera posebna pravila za ureditev zapuščinske zadeve s tujim elementom.

k 239. členu

Predlog zakona se uporablja za dedovanje in ureditev zapuščine po zapustniku, dedovanje po katerem se uvede po začetku uporabe zakona.

k 240. členu

V 240. členu predloga zakona so določeni roki za izdajo izvedbenih predpisov.

k 241. členu

V 241. členu so določena prehodna pravila glede centralnega registra oporok in registra sporazumov o neuvedenem dedovanju.

k 242. členu

V 242. členu predloga zakona so določeni predpisi, ki se z uveljavitvijo zakona razveljavijo.

k 243. členu

V 243. členu predloga zakona so določeni predpisi, ki se z začetkom uporabe zakona prenehajo uporabljati.

k 244. členu

Kot dan uveljavitve zakona je določen splošni 15 dnevni rok. Zaradi izvedbe ustreznih priprav notarjev in zbornice za izvajanje postopkov notarske ureditve zapuščine je začetek uporabe zakona odložen do 1. oktobra 2013.